

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
VÝSKUM A INOVÁCIE

SPRÁVA O STAVE MALÉHO A STREDNÉHO PODNIKANIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE V ROKU 2018

SLOVAK BUSINESS AGENCY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2018

Bratislava

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2019

Všetky práva vyhradené.

Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou

Obsah

Zoznam grafov	6
Zoznam tabuliek.....	7
Zoznam obrázkov	7
Zoznam máp	7
Zoznam skratiek.....	8
Úvod.....	13
1 Prístup EÚ a vlády SR k podpore MSP	18
2 Vývoj ekonomického prostredia MSP	24
2.1 Makroekonomický rámec	24
2.2 Kvantitatívne ukazovatele MSP	28
3 Podporné programy, opatrenia a iniciatívy vo väzbe na MSP	35
3.1 Prehľad čerpanej finančnej podpory pre MSP v roku 2018 z pohľadu foriem a zdrojov financovania.....	35
3.1.1 Štátne inštitúcie	36
3.1.2 Neštátne inštitúcie	66
3.1.3 Finančné inštitúcie.....	70
3.1.4 Univerzity.....	84
3.2 Podpora MSP zo strany Slovak Business Agency	88
4 Legislatívny vývoj a návrhy na zníženie regulačnej záťaže	107
4.1 Prehľad najpodstatnejších účinných legislatívnych zmien, ktoré ovplyvnili podnikateľské prostredie v roku 2018	107
4.2 Návrhy k zlepšeniu regulácie v prospech MSP	117
5 Zhrnutie záverov z realizovaných analýz a prieskumov	121
5.1 Zhrnutie z realizovaných analýz	121
5.2 Zhrnutie z realizovaných prieskumov	126
Záver.....	141
Prílohy: Infografika	144

Zoznam grafov

Graf 1 Medziročný vývoj HDP v SR a EÚ	24
Graf 2 Vývoj priemerného počtu zamestnaných osôb a miery nezamestnanosti v SR.....	26
Graf 3 Vývoj priemernej úrokovej miery podnikových úverov a inflácie v SR.....	27
Graf 4 Vývoj početnosti MSP v období 2014-2018.....	29
Graf 5 Odvetvová štruktúra MSP v roku 2018	29
Graf 6 Vznik, zánik a čistý prírastok podnikateľských subjektov v roku 2018.....	30
Graf 7 Rodová štruktúra FO – podnikateľov v roku 2018	31
Graf 8 Veková štruktúra FO – podnikateľov v roku 2018	31
Graf 9 Počet zamestnaných osôb v MSP a podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike.....	33
Graf 10 Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018.....	33
Graf 11 Vývoj pridanej hodnoty MSP-PO nefinančných korporácií (v mil. Eur)	34
Graf 12 Rast pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií MSP a podiel na celkovej pridanej hodnote v roku 2018.....	34
Graf 13 Vývoj vývozu MSP (v mil. Eur).....	34
Graf 14 Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v roku 2018	34
Graf 15 Percentuálny podiel štátnej pomoci pre MSP podľa poskytovateľov na celkovej štátnej pomoci poskytnutej pre MSP v r. 2018.....	37
Graf 16 Vybrané postoje obyvateľov Slovenska k podnikaniu podľa prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí).....	128
Graf 17 Prekážky v dostupnosti verejnej podpory pre MSP	129
Graf 18 Hodnotenie spokojnosti s poskytnutou verejnou podporou.....	129
Graf 19 Plánovaný druh verejnej podpory v budúcnosti.....	130
Graf 20 Aktivity MSP v obchode, inováciách a zavádzaní environmentálne zodpovedných opatrení	132
Graf 21 Index prekážok v podnikaní mladých na Slovensku v roku 2018	133
Graf 22 Motivácia mladých podnikateľov v podnikaní	134
Graf 23 Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania	135
Graf 24 Dodržiavanie zákonov pri podnikaní	136
Graf 25 Relevantné zdroje financovania pre MSP na Slovensku a v EÚ	137
Graf 26 Účely použitia získaných finančných zdrojoch MSP na Slovensku a EÚ-28	138
Graf 27 Hodnotenie faktorov ovplyvňujúcich investície firiem na Slovensku.....	139
Graf 28 Index bariér v investíciách podľa krajín EÚ	140

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1 Počet aktívnych podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018.....	28
Tabuľka 2 Objem finančných prostriedkov čerpaných MSP v roku 2018 podľa formy financovania	35
Tabuľka 3 Sumarizácia prerozdelených prostriedkov podľa jednotlivých programov a podprogramov	46
Tabuľka 4 Realizácia vybraných AOTP v roku 2018 pre všetky podnikateľské subjekty	51
Tabuľka 5 Pomoc na podporu zamestnanosti	52
Tabuľka 6 Výška poskytnutej štátnej pomoci v r. 2018 podľa veľkosti podniku.....	53
Tabuľka 7 Výška poskytnutej pomoci v r. 2018 podľa typu podniku	53
Tabuľka 8 Výška poskytnutej pomoci v roku 2017 podľa typu podniku	54
Tabuľka 9 Investičná pomoc poskytnutá investorom v r. 2018 z národných zdrojov (štátneho rozpočtu SR)	54
Tabuľka 10 Prehľad národných projektov AOTP realizovaných v roku 2018	55
Tabuľka 11 Výzvy OP KŽP v roku 2018 pre podnikateľské subjekty	63
Tabuľka 12 Priame úvery poskytnuté pre MSP v období 2015-2018.....	71
Tabuľka 13 Bankové záruky poskytnuté pre MSP v období 2015-2018.....	71
Tabuľka 14 Vývoj majetkovej angažovanosti EXIMBANKY SR v r. 2017-2018 (v tis. Eur) 73	
Tabuľka 15 Podiel angažovanosti voči MSP z celkovej poistnej angažovanosti EXIMBANKY SR k 31.12. za roky 2017 – 2018 v členení podľa poistenia obchodovateľných a neobchodovateľných rizík	74
Tabuľka 16 Pohľadávky z poskytnutých priamych úverov a záruk klientom MSP k 31.12. za roky 2014-2018 (v tis. Eur).....	75
Tabuľka 17 Teritoriálne členenie celkovej podpory exportu EXIMBANKY SR v roku 2018 podľa veľkosti klientov (v %)	75
Tabuľka 18 Úvery zo zdrojov EIF	75
Tabuľka 19 Informácie o predaji EÚ MIKROúverov	76
Tabuľka 20 Základné informácie o jednotlivých typoch otp EÚ MIKROúveroch	77
Tabuľka 21 Základné informácie o investičných úveroch z programu SlovSEFF III.	78
Tabuľka 22 Základné podmienky štandardne poskytovaných úverov	81
Tabuľka 23 Vybrané ukazovatele realizácie Mikropôžičkového programu	104
Tabuľka 24 Poskytnuté zdroje pre mikropôžičky podľa odvetví.....	104
Tabuľka 25 Počet a výška schválených investícií za jednotlivé fondy	105
Tabuľka 26 Počet a výška realizovaných investícií za jednotlivé fondy	106
Tabuľka 27 Prehľad počtu a výšky čiastkových a úplných divestícií v roku 2018.....	106

Zoznam obrázkov

Obrázok 1 Činnosť Centra lepšej regulácie	103
Obrázok 2 Regulácia podnikateľského prostredia v roku 2018	117

Zoznam máp

Mapa 1 Miera podnikateľskej aktivity v okresoch SR v roku 2018	32
--	----

Zoznam skratiek

ADZ	Agentúry dočasného zamestnávania
AOTP	Aktívne opatrenia trhu práce
APTP	Aktívna politika trhu práce
APVV	Agentúra na podporu výskumu a vývoja
ASPEK	Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku
BSK	Bratislavský samosprávny kraj
CEB	Rozvojová banka Rady Európy
CIP	Program pre konkurencieschopnosť a inovácie
CLR	Centrum lepšej regulácie
COSME	Program Európskej únie pre konkurencieschopnosť MSP
CRIF	Slovak Credit Bureau s.r.o.
CSP	Civilný sporový poriadok
DN UoZ	Dlhodobo nezamestnaní uchádzači o zamestnanie
DNO	dlhodobo nezamestnaný občania
EaSI	Program Európskej únie v oblasti zamestnanosti a sociálnej inovácie
EBRD	Európska banka pre obnovu a rozvoj
ECB	Európska centrálna banka
EEN	Enterprise Europe Network
EF	Environmentálny Fond
EFQM	Európska nadácia pre manažérstvo kvality
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EIB	Európska investičná banka
EIF	Európsky investičný fond
EIT	Európsky inovačný a technologický inštitút
EK	Európska komisia
EMAS	Schéma pre environmentálne manažérstvo a audit
EP	Exekučný poriadok
ERDF	Európsky fond regionálneho rozvoja
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
ETC	Európska územná spolupráca
EÚ	Európska únia
FLPG	First loss portfolio guarantee
FM UK	Fakulta manažmentu Univerzity Komenského
FO	fyzická(é) osoba(y)

GEM	Global Entrepreneurship Monitor
GEW	Globálny týždeň podnikania
HDP	hrubý domáci produkt
INKLUPOD	Rozvoj inkluzivity podnikania vybraných znevýhodnených skupín
IROP PO3	Integrovaný regionálny operačný program, prioritná os 3
j.s.a.	jednoduchá spoločnosť na akcie
JKM	jednotné kontaktné miesto
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
MPSVR SR	Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR
MSP	malé a stredné podniky
MŠVVaŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR
MUoZ	mladý uchádzači o zamestnanie
MZ SR	Ministerstvo zdravotníctva
MZVaEZ	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR
MŽP SR	Ministerstvo životného prostredia SR
NARMSP	Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania
NBS	Národná banka Slovenska
NCP	Národný kontaktný bod
NEET	not in employment, education or training
NFP	nenávratný finančný príspevok
NP	národný projekt
NPC	Národné podnikateľské centrum
NUTS	Nomenklatúra územných štatistických jednotiek
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
OP	Operačný program
OP RH	Operačný program Rybné hospodárstvo
OP VaI	Operačný program Výskum a Inovácie
OZE	obnoviteľné zdroje energie
p. b.	percentuálny bod
PM	pracovné miesta
PO	právnická(é) osoba(y)
POCE	Podnikateľské centrum
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PRSL	Portfolio Risk Sharing Loan

PZS	pracovná zdravotná služba
R&D	Research & Development
RPIC	Regionálne poradenské a informačné centrum
SAFE	Survey on the Access to Finance of Enterprises
SARIO	Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu
SBA	Slovak Business Agency
SBAfE	Small Business Act for Europe
SCCF	Slovenské centrum cvičných firiem
SLSP	Slovenská sporiteľňa
SO	Sprostredkovateľský orgán
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SR	Slovenská republika
STU	Slovenská technická univerzita
SZČO	Samostatne zárobkovo činná osoba
SZRB	Slovenská záručná a rozvojová banka, a. s.
SŽZ	Slovenský živnostenský zväz
ŠC	špecifický cieľ
ŠFRB	Štátny fond rozvoja bývania
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
TUKE	Technická univerzita v Košiciach
UCITT	Univerzitné centrum inovácií, transferu technológií a ochrany duševného vlastníctva
ÚNMS SR	Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo
UoZ	uchádzači o zamestnanie
ÚPSVaR	Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny
ÚPV SR	Úrad priemyselného vlastníctva SR
UTI STU	Univerzitný technologický inkubátor Slovenskej technickej univerzity
UVP	Univerzitný vedecký park
VaV	Výskum a vývoj
VÚC	Vyšší územný celok
VZPS ŠÚ	výberové zisťovanie pracovných síl Štatistického úradu SR
ZDPH	Zákon o dani z pridanej hodnoty
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní Európskej únie
ZMPS	Združenie mladých podnikateľov Slovenska
ZPS	Združenie podnikateľov Slovenska
ZÚ SR	Zastupiteľský úrad Slovenskej republiky
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok

Zákon proti byrokracii - Zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch - Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon o verejnom obstarávaní – Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Katastrálny zákon – Zákon č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam

Zákon o dani z neživotného poistenia – Zákon č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon o DPH – Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov

Zákonník práce – Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov

Zákon o odbornom vzdelávaní a príprave – Zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Úvod

Z dlhodobého hľadiska je postavenie malých a stredných podnikov (ďalej len „MSP“) v národnom hospodárstve významné, najmä z pohľadu príspevkov k celkovej zamestnanosti, pridanej hodnoty a podpory rozvoja ekonomiky. V tomto zmysle je podpora rozvoja chápaná aj na regionálnej či miestnej úrovni a s ňou spojeného vyrovnávania disparít. V sledovanom roku 2018 malo na podnikanie MSP pozitívny vplyv relatívne vysoké tempo ekonomického rastu, ktoré bolo ťahané primárne domácim dopytom a investičnou aktivitou súkromného, ako aj verejného sektora. Medziročné zvýšenie investičného dopytu vytvára priaznivé predpoklady na ďalší rast economickej aktivity v budúcnosti. Rast ekonomiky Slovenska v roku 2018 mal pozitívny vplyv na zamestnanosť, čo sa prejavilo na poklese miery nezamestnanosti vo všetkých regiónoch Slovenska. Zaznamenaný priaznivý ekonomický vývoj sa premietol do pozitívneho vývoja sektora MSP. V rámci pridanej hodnoty MSP bol zaznamenaný najvyšší rast za posledných 8 rokov. V sledovanom období došlo aj k zvýšeniu ostatných ekonomických ukazovateľov MSP (napr. k zvýšeniu hrubej produkcie, zisku pred zdanením a k medziročnému zvýšeniu tempa rastu vývozu MSP). Na druhej strane investičná aktivita malých a stredných podnikov nenadviazala na pozitívny trend zaznamenaný v posledných rokoch.

Predkladaná publikácia nadväzuje na sériu Správ o stave MSP, ktoré sú spracovávané už od roku 1993 a každoročne prinášajú aktuálne informácie o postavení a trendoch prebiehajúcich v prostredí malých a stredných podnikov na Slovensku. *Správa o stave MSP v SR v roku 2018* (ďalej len „Správa“) poskytuje informácie o aktuálnom legislatívnom rámci z pohľadu prijatých, resp. očakávaných implementovaných iniciatív podporujúcich rozvoj MSP v EÚ a SR (kapitola 1) a o vývoji ekonomického prostredia a postavenia MSP v SR (kapitola 2). Ďalšia časť *Správy* je venovaná vyhodnoteniu realizovaných opatrení, iniciatív a programov v roku 2018 zameraných na podporu MSP na Slovensku (kapitola 3) a vyhodnoteniu významných legislatívnych zmien s vplyvom na MSP (kapitola 4). Súčasťou *Správy* je aj vyhodnotenie záverov z realizovaných analýz a prieskumov Slovak Business Agency (kapitola 5). Zámerom predloženej Správy je s ohľadom na zistenia, ktoré sú predmetom spracovania, poskytnúť relevantné odporúčania vo väzbe na zlepšovanie podnikateľského prostredia v sektore MSP a podpory dynamiky ich rastu.

Súčasťou hodnotenia situácie podnikania MSP na Slovensku v roku 2018 je prezentovanie výsledkov prieskumu Global Entrepreneurship Monitor (GEM), ktorý predstavuje významnú globálnu štúdiu o dynamike podnikania. Správa obsahuje viaceré tabuľky a grafy, ktoré sú zaradené v Správe prierezom jednotlivých kapitol, pričom predstavujú výber z podrobnejších hodnotení jednotlivých aspektov MSP v rámci osobitných tematických analýz a štúdií vydávaných SBA.

Hodnotenie stavu a trendov rozvoja MSP je podkladom pre analýzu stavu podnikateľského prostredia v SR, ktorá sa každoročne predkladá vláde SR ako súčasť Správy o stave podnikateľského prostredia v Slovenskej republike v zmysle uznesenia vlády SR č. 792 zo 17. júla 2002. Správa slúži ako podklad pre činnosť Vyslanca pre MSP (SME Envoy). Dokument je zároveň využívaný ako údajová báza pre sprostredkovanie informácií inštitúciám Európskej únie, OECD a ďalším subjektom, pričom slúži aj pri spracovaní analýz a štúdií podnikateľského prostredia na Slovensku.

Správa o stave malého a stredného podnikania v SR v roku 2018 je rovnako, ako jej predchádzajúce ročníky, prístupná verejnosti prostredníctvom webstránky SBA. Tvorcovia dokumentu ďakujú spolupracovníkom z organizácií štátnej správy, verejnej správy, podnikateľských zväzov a združení, ako aj z mimovládneho sektora za dodané podklady, bez ktorých by nebolo možné pripraviť dokument v požadovanom rozsahu a kvalite.

Manažérske zhrnutie

Predložená *Správa o stave malého a stredného podnikania v SR v roku 2018* prezentuje komplexný pohľad na stav a vývoj podnikateľského prostredia v sektore malého a stredného podnikania a podpory MSP v sledovanom období. Zámerom *Správy* je poukázať na vývojové tendencie a na najpodstatnejšie legislatívne zmeny v sledovanom monitorovacom roku, ktoré majú dopad na malé a stredné podniky. Zároveň je snahou poukázať na existujúce bariéry spolu s návrhmi opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia v prospech MSP.

Význam malých a stredných podnikov v slovenskej ekonomike vystihuje viacero ukazovateľov. Aj v sledovanom roku 2018 tvorili malé a stredné podniky 99,9 % z celkového počtu podnikateľských subjektov v slovenskom hospodárstve. MSP sa podieľali 73,2 % na zamestnanosti v podnikovej ekonomike a viac ako polovicou (54,6 %) prispeli k celkovej pridanej hodnote. V porovnaní s rokom 2017 vzrástla zamestnanosť v sektore malých a stredných podnikoch o 1,4 %, pridaná hodnota o 11 %, pričom dosiahnutý medziročný rast bol najvýznamnejší za posledných 8 rokov. Vytvorený zisk pred zdanením sa medziročne zvýšil o 18,4 % a hrubá produkcia MSP o 7,8 %. Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR sa zvýšilo aj medziročné tempo rastu vývozu MSP o 3,6 %. Napriek pozitívnemu vývoju v rámci viacerých ukazovateľov, sa nepodarilo malým a stredným podnikom nadviazať na predchádzajúci pozitívny vývoj v oblasti investičnej aktivity. Pokles objemu investícií poukazuje na možné spomalenie ekonomickej výkonnosti MSP v budúcnosti.

Počet aktívnych podnikateľských subjektov¹ evidovaných Štatistickým úradom SR (ďalej len „ŠÚ SR“) v roku 2018 dosiahol 560 521, z toho 559 841 predstavovali MSP. V medziročnom porovnaní klesol ich počet o 1,3 %. Z celkového počtu podnikov bolo 96,8 % mikropodnikov (542 525), 2,6 % (14 328) malých podnikov a 0,5 % (2 988) stredných podnikov a 0,1 % (680) veľkých podnikov. Postavenie kategórie mikropodnikov na Slovensku je v porovnaní s krajinami EÚ významnejšie vzhľadom na ich dosiahnutý podiel na Slovensku.

V posledných rokoch počet mikropodnikov osciloval okolo 97 % z celkového počtu celkového počtu podnikateľských subjektov. V monitorovacom roku 2018 mierne poklesol ich počet (o 1,4 %), ku ktorému prispel najmä pokles počtu aktívnych živnostníkov, ako aj kontinuálny rast zamestnanosti v MSP v posledných troch sledovaných obdobiach, čo viedlo k presunu podnikateľských subjektov do vyšších kategórií podnikov (s vyšším počtom zamestnancov).

V roku 2018 bol zaznamenaný pozitívny trend v počte vzniknutých malých a stredných podnikov, pričom v medziročnom porovnaní sa zvýšil ich počet o takmer jednu pätinu (19,4 %), resp. na 78 075 subjektov. Najvýznamnejším bol medziročný nárast živnostníkov. Ďalšou pozitívnou skutočnosťou bol v roku 2018 evidovaný pokles počtu zaniknutých podnikateľských subjektov o 0,8 %, resp. na 52 168 subjektov. Čistý prírastok podnikateľských subjektov bol v porovnaní s minulým rokom dvojnásobný (25 907 podnikateľských subjektov).

Postavenie žien v podnikateľskom sektore na Slovensku sa výrazne nezmenilo ani v roku 2018. Napriek tomu sa v porovnaní s rokom 2017 zvýšil ich podiel o 0,2 p. b., resp. na 29,2 %.

Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov je v poslednom období charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Naopak, po predchádzajúcom náraste sa v roku 2018 znižuje zastúpenie

¹ Za ekonomicky aktívny subjekt považuje ŠÚ SR subjekt, ktorý mal v sledovanom referenčnom období zamestnancov, tržby alebo investície. K stanoveniu aktivity využil ŠÚ SR aj údaje z administratívnych zdrojov o platiteľoch zdravotného poistenia.

fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov. V sledovanom období bolo najviac podnikateľov vo vekovej kategórii od 30 do 49 rokov.

Viac ako tri štvrtiny (76,4 %) malých a stredných podnikateľov na Slovensku vykonávalo svoju hlavnú podnikateľskú činnosť v nasledovných štyroch sektoroch: obchodné služby, obchod, stavebníctvo a priemysel. Z pohľadu odvetvovej štruktúry malých a stredných podnikov, viac ako jednu štvrtinu (26,7 %, resp. 149 528 subjektov) tvorili malé a stredné podniky pôsobiace v odvetví obchodných služieb. Takmer jedna pätina MSP (19 %, resp. 106 643 subjektov) vykonávala svoju hlavnú činnosť podnikania v odvetví obchodu. Ďalej nasledovala oblasť stavebníctva s podielom 17 % (95 315) aktívnych MSP. V odvetví priemyslu vykonávalo svoju hlavnú činnosť podnikania celkovo 76 454 malých a stredných podnikov, ktorých podiel z hľadiska odvetvovej štruktúry dosiahol úroveň 13,7 %. Zastúpenie ďalších odvetví v sledovanej kategórii MSP nepresiahlo 10 %, pričom dlhodobo najnižšie zastúpenie vykazuje odvetvie pôdohospodárstva (4,1 %) spolu s odvetvím ubytovania a stravovania (3,3 %).

V zahranično-obchodnej výmene tovarov si dlhodobo udržiavajú dominantné postavenie veľké podniky. Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR sa v roku 2018 tempo rastu vývozu MSP zvýšilo o 3,6 %, ktorý je zároveň najvyššie zaznamenaným tempo rastu za posledné 3 roky. Na druhej strane však vplyvom výraznejšej akcelerácie rastu vývozu veľkých podnikov, ako v prípade MSP, došlo k medziročnému poklesu podielu MSP na celkovom vývoze (na úrovni 27,4 % v roku 2018), čo je z hľadiska monitorovania MSP, najnižšie dosiahnutým podielom od roku 2010. Došlo aj k nárastu pasívneho salda MSP, ku ktorému dochádza kontinuálne už piate monitorovacie obdobie.

Podnikateľské prostredie je na Slovensku charakterizované častými legislatívnymi zmenami, ktoré sa okrem iného dotýkajú aj povinností a požiadaviek ovplyvňujúcich sektor MSP. V roku 2018 boli zaznamenané viaceré významnejšie zmeny v legislatíve s vplyvom na malé a stredné podniky. Medzi najdôležitejšie z nich možno označiť: prijatie zákona proti byrokracii, prijatie zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch, novelu zákona o verejnom obstarávaní s poukázaním na zavedenie vyhradených zákaziek, rozsiahla novela katastrálneho zákona, právne zakotvenie novej dane z neživotného poistenia. V zákone o dani z pridanej hodnoty bolo zakotvené zníženie sadzby dane na ubytovacie služby a v rámci zákona o podpore cestovného ruchu bolo doplnené nové ustanovenie upravujúce podmienky rekreácie zamestnancov.

Za pozitívne z nich možno považovať prijatie zákona proti byrokracii, ktorý nadobudol účinnosť dňa 1.9.2018. Snahou prijatého zákona je odbúranie administratívnej záťaže fyzických a právnických osôb, oslobodiť ich od povinnosti predkladať najčastejšie požadované výpisy z registrov pri najčastejších životných situáciách, v ktorých dochádza ku komunikácii občanov so štátom.

Ďalšou pozitívnou skutočnosťou je prijatie zákona o sociálnej ekonomike, ktorý nadobudol účinnosť od dňa 01.05.2018. Predmetný zákon je súčasťou celkovej stratégie rozvoja sociálnej ekonomiky v Slovenskej republike a ustanovuje subjekty sociálnej ekonomiky, sociálne podniky, organizácie sektora sociálnej ekonomiky, poskytovanie podpory pre podniky v širšom priestore sociálnej ekonomiky, vymedzuje sektor sociálnej ekonomiky a štátnu správu v oblasti sociálnej ekonomiky. Cieľom zákona je vytvárať priestor pre sociálne orientovanú ekonomiku ako integrálnu súčasť verejnej ekonomiky, prostredníctvom vymedzenia podmienok vzniku subjektov sociálnej ekonomiky a ich podpory. Subjekty sociálnej ekonomiky by sa mali zamerať na napĺňanie spoločenských cieľov v podobe dosahovania merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. Zákon vo svojom znení rozlišuje pozitívny sociálny vplyv napĺňaním verejného alebo komunitného záujmu. Zákon ustanovuje podmienky na priznanie štatútu

„registrovaného sociálneho podniku“, pričom upravuje, aby bol registrovaný sociálny podnik povinný neustále spĺňať podmienky priznaného štatútu. Registrácia má vplyv na získanie podpory (v priamej alebo nepriamej podobe) zo strany štátu. Čerpanie priamej formy podpory v podobe investičnej a kompenzačnej finančnej pomoci je odstupňované v závislosti od subjektu sociálnej ekonomiky. Registrovaný sociálny podnik môže ďalej získať pomoc vo forme podpory dopytu v podobe servisných poukázok, úľavy na dani z príjmov (z tej časti zisku, ktorú sa rozhodne použiť na dosiahnutie svojho hlavného cieľa), zníženej sadzby DPH vo výške 10 % zo základu dane (za splnenia podmienky, že celých 100 % svojho zisku vloží do naplnenia hlavného cieľa), podporu vo forme náhradného plnenia.

Ďalej išlo o rozsiahlu novelu katastrálneho zákona, ktorej účelom je zrýchlenie a skvalitnenie registrácie nehnuteľností, ako aj vytvorenie legislatívnych podmienok zohľadňujúcich požiadavky aplikačnej praxe. Po novom je možné požiadať o vyhotovenie súpisu nehnuteľností, pričom sa jedná o súhrn údajov o všetkých nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa na území Slovenskej republiky vlastniacich jednou osobou.

Medzi pozitívnu skutočnosť patrí aj zníženie sadzby DPH na ubytovacie služby, z pôvodnej 20 % sadzby na 10 %, s účinnosťou od 01.01.2019. Táto znížená sadzba dane sa uplatňuje nielen na hotelové a podobné ubytovacie služby, ale aj na ubytovacie služby v študentských domovoch alebo internátoch či ubytovacích jednotkách v ubytovniach pre robotníkov a pod.

Na druhej strane došlo v monitorovacom období aj k vzniku, resp. rozšíreniu viacerých povinností, ale aj k právnomu zakotveniu novej dane týkajúcej sa poistenia. Predmetom dane je poistenie v odvetviach neživotného poistenia, ktoré sú uvedené v prílohe príslušného zákona. Daň z poistenia sa nevzťahuje na povinné zmluvné poistenie (PZP). Sadzba dane zo základu dane predstavuje 8 % na príslušné poistenie.

V roku 2018 sa podpora MSP uskutočňovala predovšetkým zo zdrojov Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len „EŠIF“) a zo zdrojov štátneho rozpočtu. Z hľadiska formy prevládala najmä nenávratná finančná pomoc. Na základe získaných podkladov od jednotlivých inštitúcií predstavoval objem čerpaných prostriedkov MSP 686 846 194 Eur. Čerpanie sa v sledovanom roku priblížilo k objemu čerpania spred dvoch rokov. V rámci nefinančnej formy pomoci bola podpora smerovaná na poskytovanie informácií, poradenstva a vzdelávania v oblasti podnikania, organizovanie a podporu účasti na výstavách, domácich, medzinárodných či kooperačných podujatiach alebo iných aktivít zameraných na podporu podnikania. Podrobnejší prehľad poskytnutej pomoci MSP v uplynulom roku je spracovaný v kapitole 3. Podporné programy, opatrenia a iniciatívy vo väzbe na MSP.

Slovak Business Agency aj v roku 2018 naplňala ciele v oblasti poskytovania komplexnej pomoci cielenej na sektor malých a stredných podnikov, pričom pokračovala v ich podpore prostredníctvom realizácie viacerých národných či medzinárodných projektov. V predchádzajúcom monitorovacom roku SBA rozbehla viaceré národné projekty, financované z OP Výskum a Inovácie, v rámci ktorých ponúka široké portfólio služieb pre MSP a záujemcov o podnikanie či už v Bratislave alebo v jednotlivých regiónoch SR.

SBA aktívne hodnotila materiály, poskytovala stanoviská a pripomienky a to prostredníctvom Centra lepšej regulácie (ďalej len „CLR“). CLR v monitorovacom roku hodnotilo (z obsahovej a procesnej stránky) reálnosť zachytených vplyvov vo všetkých vypracovaných *Analýzach vplyvov na podnikateľské prostredie* (celkovo 143 s vplyvom na podnikateľské prostredie) a poskytovala detailné stanoviská obsahujúce návrhy lepšieho zachytenia vplyvov novej regulácie na podnikateľské prostredie. Hodnotenie vplyvov bolo realizované prostredníctvom Testu MSP (spôsobom ex ante a ex post). CLR sa zároveň aktívne a z vlastnej iniciatívy zapájalo do obsahového pripomienkovania návrhov nových regulácií

(konzultácie), výsledkom ktorých bolo zapracovanie niektorých dôležitých podnetov CLR v dôsledku čoho sa podarilo v určitej miere znížiť regulačné dopady na MSP.

V ankete Byrokratický nezmysel roka Centrum lepšej regulácie odborne vyhodnotilo vyzbierané podnety, kvantifikovalo rozsah ich vplyvov na dotknuté podnikateľské subjekty a vypracovalo návrhy vecných opatrení na optimalizáciu regulačného zaťaženia. Zároveň participovalo na tvorbe návrhu školiaceho manuálu k Testu MSP Jednotnej metodiky najmä za účelom zvýšenia dôležitosti vypracovania Testu MSP, ako i samotnej aktualizácii Jednotnej metodiky. Ďalej svojimi návrhmi prispelo CLR k tvorbe 2. a 3. balíka Návrhu opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia. Okrem vyššie uvedených skutočností, CLR vyhralo v roku 2018 národné kolo súťaže Európskej ceny za podporu podnikania EEPA v kategórii podpora podnikateľského prostredia a zúčastnilo sa viacerých konferencií a seminárov s dôrazom na problematiku podnikania, pričom o ich obsahu informovalo CLR prostredníctvom sociálnych sietí.

Predkladaná *Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2018* obsahuje aj komplex návrhov a odporúčaní, primárne za účelom podpory kontinuálneho zlepšovania podnikateľského prostredia v sektore MSP vo väzbe na zlepšovanie ich konkurencieschopnosti a podpory dynamiky rastu.

V súlade s potrebami MSP je naďalej potrebné pokračovať v zefektívňovaní podpory pre MSP. Zároveň je však potrebné pokračovať v systematickej spolupráci a koordinovanom prístupe všetkých zainteresovaných rezortov, ako aj v zohľadňovaní návrhov a odporúčaní jednotlivých subjektov. Zlepšovanie podmienok podnikania by malo prispievať k celkovému zvyšovaniu kvality podnikateľského prostredia na Slovensku.

1 Prístup EÚ a vlády SR k podpore MSP

Zámerom tejto kapitoly je poskytnúť stručný prehľad vybraných podporných programov pre MSP kreovaných na európskej a národnej úrovni. Európska únia vytvorila viacero programov na podporu MSP, pričom jej snahou je podporiť fyzické osoby, aby sa vo väčšej miere zapájali do podnikateľskej činnosti. Vláda SR má svojou činnosťou v úmysle podporiť MSP viacerými podpornými opatreniami spočívajúcimi v tvorbe legislatívnych zmien a v zlepšení prístupu k financiam pre MSP.

Európsky program pre podporu MSP (COSME)

Európska komisia si prostredníctvom Európskeho programu pre podporu MSP (COSME) vytýčila za cieľ podporovať podnikanie a zlepšovať podnikateľské prostredie pre MSP, aby mohli a dokázali úspešne rozbehnúť svoj podnikateľský zámer v súčasnej globalizovanej ekonomike. Program COSME bol navrhnutý na obdobie rokov 2014 až 2020 so stanoveným rozpočtom 2,3 miliardy EUR. Vytvorená podpora MSP je určená predovšetkým na: **zlepšenie prístupu k financovaniu, podporu internacionalizácie a prístupu na trhy, vytvorenie prostredia podporujúceho konkurencieschopnosť, podnietenie rozvoja podnikateľskej kultúry**. COSME je program, ktorým sa vykonáva iniciatíva „Small Business Act“ (Zákon o malých podnikoch), ktorá odráža vôľu Komisie uznať ústrednú úlohu MSP v hospodárstve EÚ.

Zámerom predmetného podporného programu je poskytnúť MSP lepší prístup k financovaniu v rôznych fázach životného cyklu podniku, t.j. pri založení, rozširovaní alebo prevode podniku. Prostredníctvom nástroja na poskytovanie záruk za pôžičky, program poskytuje záruky a protizáruky finančným inštitúciám (napr. záručným spoločnostiam, bankám, lízingovým spoločnostiam), aby mohli MSP poskytnúť viac pôžičiek a lízingového financovania.

Úlohou podporných opatrení je zvýšiť informovanosť MSP o dostupných možnostiach naštartovania a rozšírenia ich podnikania na medzinárodných trhoch. Program COSME v rámci podpory internacionalizácie MSP poskytuje podporu európskym podnikom, aby mohli dosiahnuť prospech z jednotného trhu EÚ a čo najlepšie využiť príležitosti, ktoré im ponúkajú trhy mimo EÚ. Ďalej tento program zabezpečuje financovanie siete Enterprise Europe Network, ktorá je vytvorená z vyše 600 pobočiek vo viac ako 50 krajinách a ktorá napomáha MSP nájsť obchodných a technologických partnerov, porozumieť právnym predpisom EÚ a získať prístup k financovaniu EÚ.

Prostredníctvom programu COSME dochádza k zlepšeniu rámcových podmienok pre fungovanie podnikov, najmä MSP, a to znižovaním zbytočnej administratívnej a regulačnej záťaže. Zlepšenie podmienok pre MSP sa dosahuje meraním vplyvu príslušného práva Únie na MSP, vývojom inteligentných a pre podniky priaznivých predpisov a zvyšovaním uplatňovania zásady „Think Small First“ pri tvorbe politiky na vnútroštátnej a regionálnej úrovni.

Akčný plán pre podnikanie 2020 - tri kroky k uvoľneniu podnikateľského potenciálu Európy

Primárnou úlohou Akčného plánu pre podnikanie 2020 (ďalej len „akčný plán“) je oživiť podnikateľskú kultúru v Európe. Cieľom akčného plánu s názvom Opätovné stimulovanie podnikateľského ducha v Európe je **podporovať podnikateľov**, ktorí sú považovaní za aktérov s významnou úlohou pri posilňovaní zamestnanosti, rastu a silnejšieho hospodárstva.

Európska komisia chce svojou činnosťou dosiahnuť zmenu postoja európskych občanov k podnikaniu, pričom jej snahou je motivovať občanov, aby sa vo väčšej miere zaujímali o podnikateľskú činnosť a uprednostnili tak podnikanie pred zamestnaním. Členské štáty vyzývajú k tomu, aby sa podnikateľské vzdelávanie zaradilo do povinných osnov všetkých úrovní školského vzdelávania. Akčný plán sa zaoberá riešením množstva prekážok, ktorým čelia MSP, medzi ktoré patrí nedostatočné vzdelávanie a odborná príprava, zložitý prístup k úverom a trhom, ťažkosti pri prevode podnikov, obavy zo zlyhania a jeho dôsledky a prílišná byrokracia.

Na dosiahnutie vytýčeného cieľa Európska komisia okrem iných nástrojov, zvolila aj formu podpory špecifických skupín, ktoré sú nedostatočne zastúpené medzi podnikateľmi alebo ktoré nie sú oslovené tradičnými programami na podporu podnikateľov, ako sú napr. ženy, starší ľudia, migranti, nezamestnaní a mladí ľudia, a to prostredníctvom školení, poradenstva a podporných programov.

Iniciatíva Small Business Act for Europe

Iniciatíva „Small Business Act for Europe“ bola schválená Komisiou pred viac ako desiatimi rokmi, pričom sa v nej prejavila vôľa Komisie uznať kľúčovú úlohu malých a stredných podnikateľov ako pilierov hospodárstva Európy. Zákon o malých podnikoch pozostáva zo súboru 10 princípov.

Cieľom iniciatívy je zakotviť zásadu „think small first“ (najskôr myslieť v malom) v európskej politike a administratíve, ktorá by následne pre MSP zabezpečila lepšie podmienky na tvorbu nových pracovných príležitostí. Iniciatíva má napomôcť podnikom v silnejšom a rýchlejšom raste, pričom sa vykonáva prostredníctvom viacerých konkrétnych opatrení, určených pre MSP (napr. rôzne úľavy vo financovaní podniku, zlepšenie podmienok prístupu k verejným obstarávaniam, podporovanie žien pri zakladaní podnikov).

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2019

Ministerstvo financií SR v apríli 2019 publikovalo dokument nazvaný **Národný program reforiem Slovenskej republiky 2019**, ktorý popisuje štrukturálne opatrenia, ktoré vláda SR plánuje realizovať najmä v najbližších dvoch rokoch. V predmetnom dokumente skúma a identifikuje pretrvávajúce nielen podnikateľské, ale aj celospoločenské problémy v roku 2018. Nižšie v texte sú uvedené vybrané činnosti vlády SR, ktoré smerovali k podpore MSP v predmetnom období.

Podľa vlády SR boj proti daňovým únikom prispieva k **zlepšeniu úspešnosti výberu daní**. V oblasti zvýšeného výberu spotrebných daní bol úspešne ukončený legislatívny proces pre označovanie minerálneho oleja značkovačom (tzv. nanomarker). V decembri 2018 bola prijatá právna úprava, ktorá upravuje online prepojenie elektronických registračných pokladníc so systémami finančnej správy (tzv. eKasa). V priebehu roka 2019 sa na systém eKasa postupne napoja všetci podnikatelia. Finančná správa implementovala interné posudzovanie spoľahlivosti daňových subjektov. V októbri 2018 bola prijatá legislatíva zavádzajúca ročné zúčtovanie sociálneho poistenia, ktoré sa prvýkrát vykoná v roku 2023 (za rok 2022). Aktuálne prebieha implementácia legislatívy na strane Sociálnej poisťovne, ktorá bude pre spustenie ročného zúčtovania do praxe kľúčová.

Realizujú sa viaceré opatrenia na **zníženie administratívnej záťaže podnikateľského prostredia**. Napreduje rozširovanie podpory elektronickej a automatizovanej komunikácie s finančnou správou, implementácia opatrení z už schválených antibyrokratických podnikateľských balíčkov, či ďalšia optimalizácia služieb obchodného registra. Od septembra 2018 sa zaviedol do praxe **princíp jedenkrát a dosť**, teda zrušenie povinnosti opakovane

predkladať orgánom verejnej moci listinné výpisy viacerých druhov. Rezort financií má v pláne vypracovať návrh zákona o dani z príjmov, ktorý by MSP mal uľahčiť plnenie daňových povinností. Zvýši sa tiež daňový superodpočet na vývoj a výskum z doterajších 100 % na 150 % v roku 2019 a na 200 % v roku 2020. Rezort hospodárstva naďalej pokračuje v koordinácii auditu legislatívy s cieľom odstrániť identifikovanú neopodstatnenú regulačnú záťaž na podnikateľské subjekty.

Novela zákona upravujúceho podmienky odborného vzdelávania a prípravy posilnila motivácie na zapojenie sa do systému duálneho vzdelávania. Poskytnutím príspevku na kompenzáciu časti nákladov na realizáciu duálneho vzdelávania došlo k zlepšeniu podmienok pre vstup malých a stredných podnikov do tohto systému. Zjednodušil sa administratívny postup pri overovaní spôsobilosti zamestnávateľov poskytovať praktické vyučovanie a zaviedla sa možnosť absolvovať praktické vyučovanie mimo vlastných kapacít zamestnávateľa alebo vytvoriť pracovisko praktického vyučovania aj viacerými zamestnávateľmi naraz. Odstránilo sa krátenie normatívu na praktické vyučovanie pre stredné školy, čo bolo jednou z hlavných bariér pre ich účasť v systéme. Nová regulácia kvantity žiakov stredných škôl reaguje na potreby trhu práce, pričom došlo k zadefinovaniu závažných kritérií pre určovanie najvyššieho počtu žiakov prvých ročníkov pre jednotlivé študijné a učebné odbory v rámci samosprávnych krajov.

Akčný plán implementácie nových opatrení pre súdy bol spracovaný na základe správy CEPEJ v septembri 2018, kedy bol aj predložený ako jeden z výstupov projektu *AUDIT* na riadiaci orgán (MV SR). **Akčný plán vychádza zo siedmich prioritných tém**, na ktoré sa rezort spravodlivosti zamerá a rieši aktuálny stav rozpracovaných tém a predpokladaný ďalší postup s časovým harmonogramom. **Medzi kľúčové témy patrí vypracovanie súdnej mapy a návrhu špecializácie súdov a sudcov, či riešenie starých exekúcií.**

Riešenie nedostatku pracovných síl je podporované aj uľahčením zamestnávania pracovníkov z tretích krajín. V roku 2018 bola až tretina nových miest obsadená pracovníkmi z tretích krajín. V rámci novely zákona o službách zamestnanosti sa od mája 2018 postupne zjednodušujú podmienky zamestnávania štátnych príslušníkov tretích krajín vo vybraných profesiách, kde je preukázaný nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a v okresoch s priemernou mierou evidovanej nezamestnanosti nižšou ako 5 %. Pripravila sa Stratégia pracovnej mobility cudzincov v SR, ktorá navrhuje opatrenia najmä na znižovanie administratívnych bariér pri zamestnávaní pracovníkov z tretích krajín. Prvú schválenú zmenu z konca roka 2018 predstavuje skrátenie vybavovania povolení na sezónne zamestnania a prechodný pobyt pri zamestnaní s nedostatkom pracovnej sily alebo v technologickom centre.

Boli schválené ďalšie akčné plány na znižovanie regulačného zaťaženia podnikateľov. V máji 2018 bol vládou SR schválený druhý antibyrokratický podnikateľský balíček, ktorý obsahuje 23 opatrení, s cieľom napríklad **uľahčiť rodinné podnikanie alebo zjednodušiť proces posudzovania vplyvov na životné prostredie.** Novela zákona o DPH s účinnosťou od januára 2019 výrazným spôsobom odbúrava administratívnu ako aj finančnú záťaž budúcich platiteľov dane. Na základe analýzy finančnej správy došlo napríklad k vypusteniu povinnosti skladať zábezpeku na daň pri registrácii za platiteľa DPH.

Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2016 – 2020

V zmysle Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2016 – 2020 vláda a rezort hospodárstva považuje malé a stredné podnikanie za kľúčový predpoklad ekonomického rastu a rozvoja v regiónoch. V rámci podpory zlepšovania podmienok pre MSP je vytýčeným cieľom vlády, zamerať sa predovšetkým na zlepšenie legislatívnych a administratívnych podmienok, poskytovaných služieb a vytváranie stimulov pre podporu podnikania.

Zámerom vlády je vytvoriť konkrétne opatrenia pre zabezpečenie prístupu k financovaniu MSP nielen prostredníctvom grantových programov, ale hlavne uvedením nových návratných foriem financovania s využitím Slovenského záručného a rozvojového fondu a Slovenského investičného holdingu. Vláda sa v uvedenom programovom vyhlásení zaväzuje k podpore rozvoja centier podnikateľských služieb v snahe zvyšovať podiel zamestnancov v oblasti služieb s vyššou pridanou hodnotou. Snahou vlády je naďalej pokračovať v tvorbe primeraných podmienok pre aktívne využívanie princípov iniciatívy Európskeho odporúčania pre malé podnikanie (Small Business Act for Europe) a Akčného plánu pre podnikanie 2020.

Dôležitým prvkom podpory MSP je systematické monitorovanie podnikateľského prostredia s cieľom identifikovať zlyhania trhu a hodnotenia efektivity realizovaných podporných opatrení. Zámerom vlády je vytvoriť predpoklady na systematické zlepšovanie postavenia Slovenskej republiky voči krajinám OECD a EÚ v hodnoteniach podnikateľského prostredia, napríklad postavenie SR v Doing Business.

V súlade so znením programového vyhlásenia, bude vláda naďalej pokračovať v prijímaní komplexných riešení na znižovanie administratívneho zaťaženia pri podnikaní. Ma v pláne dokončiť audit platnej legislatívy z pohľadu nadbytočnej regulačnej záťaže, tak aby došlo k jej zásadnému zníženiu. Taktiež je potrebné zlepšiť kvalitu prijímaných dokumentov v transparentnom legislatívnom procese. Analytické podklady pre legislatívny proces musia objektívne posúdiť výšku administratívnej zaťaženosti vo väzbe na efekt dosiahnutý navrhovanou reguláciou. Úmyslom vlády je novelizovať strategický dokument pre lepšiu reguláciu „RIA 2020“ a prijať dlhodobú stratégiu znižovania regulačného zaťaženia podnikania v Slovenskej republike.

Pri preberaní európskej legislatívy sú naďalej jej predkladatelia povinní odlišiť obsah nevyhnutne vyžadovaný EÚ od obsahu, ktorý je vložený predkladateľom z vlastnej iniciatívy. Pre podporu hospodárskeho rastu vláda zabezpečí opatrenia vo vzťahu k vnútornému trhu. Dôležitým prvkom je stále aktuálna problematika dostupnosti informácií pre podnikateľov a príjemcov služieb na moderných komunikačných prostriedkoch, rozširovanie funkčnosti elektronického jednotného kontaktného miesta, fyzických jednotných kontaktných miest pre podnikateľov, využívanie a rozširovanie informačného systému vnútorného trhu EÚ.

II. antibyrokratický balíček opatrení

Dňa 16.5.2018 bol uznesením vlády SR č. 228/2018 schválený v poradí už II. antibyrokratický balíček opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia, ktorý je výsledkom širokého konsenzu ústredných orgánov štátnej správy.

Cieľom 23 opatrení je zníženie regulačného zaťaženia podnikateľov takmer o 7,4 mil. Eur ročne. Základom pre vypracovanie materiálu bolo celkom 200 podnetov pochádzajúcich z podnikateľského prostredia a z ministerstiev. Za najprospernejšie opatrenia, v zmysle uznesenia vlády SR č. 228/2018, sa medzi podnikateľmi považujú nasledovné opatrenia:

- „v spolupráci so zástupcami všetkých ústredných orgánov štátnej správy jednoduchou formou (napr. piktogramom) a v jednotnom formáte uvádzať na informačných tabuliach a ich webových sídlach zoznam tlačív a dokumentov, vrátane počtu potrebných originálov a potreby osvedčenia podpisu, ktoré sa vyžadujú pri podaní tej ktorej žiadosti;
- zabezpečiť, aby štátne inštitúcie od fyzických osôb a právnických osôb ďalej nepožadovali najčastejšie žiadané výpisy, potvrdenia a ďalšie dokumenty podľa znenia opatrenia č. 14 vlastného materiálu;
- zjednodušiť prístup k získaniu informácie o pridelenom daňovom identifikačnom čísle na portáli finančnej správy;

- *analyzovať súčasné postupy udeľovania prechodných pobytov cudzincov s cieľom navrhnúť technicko-organizačné opatrenia na zlepšenie podmienok v oblasti pobytu cudzincov na území Slovenskej republiky v súlade s platnou legislatívou“.*

Jednotlivé prijaté opatrenia spočívajú v menších legislatívnych zmenách. Aj takéto kroky, však napomáhajú k odbúraniu administratívnej záťaže podnikateľov a k zlepšeniu podnikania MSP v SR.

Regionálna investičná pomoc Ministerstva hospodárstva SR

Regionálna investičná pomoc je určená na podporu konkurencieschopnosti a znižovanie regionálnych rozdielov. **Prioritou Ministerstva hospodárstva SR je podpora investícií, ktoré využívajú technológie inteligentného priemyslu a rozvíjajú výskum a vývoj v SR.** súlade so stratégiou vlády SR je rovnakou prioritou podpora tvorby pracovných miest v najmenej rozvinutých okresoch. V roku 2018 bol prijatý nový zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý nadobudol účinnosť dňa 01.04.2018 spolu s viacerými právnymi predpismi týkajúcimi sa danej problematiky.

O regionálnu investičnú pomoc môže požiadať každý podnikateľský subjekt (fyzická osoba - podnikateľ, právnická osoba) registrovaný na Slovensku, ktorého investičný zámer spĺňa podmienky na poskytnutie investičnej pomoci podľa zákona o regionálnej investičnej pomoci. Investičný zámer musí úspešne prejsť procesom posudzovania žiadosti o investičnú pomoc a schvaľovania regionálnej investičnej pomoci. Vyššie uvedený zákon upravuje poskytovanie regionálnej investičnej pomoci, práva a povinnosti prijímateľa investičnej pomoci a pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní investičnej pomoci a kontrole jej použitia.

Schéma na podporu rodinného podnikania 2017 – 2020 (schéma pomoci de minimis)

Jedným z projektov v rámci Programu na podporu štrukturálnych reforiem 2017-2020 je podpora rodinného podnikania na Slovensku. Obsahom schémy na podporu rodinného podnikania (2017 – 2020) Ministerstva hospodárstva SR je zvýšenie povedomia o rodinnom podnikaní vrátane transferov, odstraňovania bariér a pod. Cieľom schémy je podporiť rozvoj rodinného podnikania a vytvárať vhodné podmienky pre proces generačnej výmeny v rámci rodinných podnikov.

Významnú časť MSP tvoria rodinné podniky, ktoré vytvárajú podmienky pre rast pracovných miest a zamestnávanie znevýhodnených sociálnych skupín. V prípade rodinných podnikov je však kľúčovým faktorom ich udržateľnosť. Schéma sa preto zameriava na posilnenie konkurencieschopnosti a rastu rodinných podnikov pôsobiacich v regionálnom, národnom alebo medzinárodnom priestore. Vďaka podpore, poskytnutej v rámci schémy budú rodinné podniky lepšie pripravené, nastaviť svoje podnikateľské zámery po ekonomickej stránke a taktiež sa predpokladá zníženie rizika zlyhania podnikov počas (alebo v dôsledku) generačnej výmeny, prípadne transferu vlastníctva.

Stratégia lepšej regulácie – RIA 2020

Dlhodobou kontinuálnou prioritou vlády SR je uľahčovanie podnikania odbúraním neopodstatnených regulačných bariér a byrokracie, ktoré spôsobujú dodatočné finančné náklady či časové zaťaženie. Táto snaha je súčasťou širšej agendy lepšej regulácie, ktorá nie je zameraná iba na podnikateľov, ale prostredníctvom optimalizácie regulačného prostredia aj na všetkých občanov SR.

Začiatkom roka 2018 vláda SR prijala Stratégiu lepšej regulácie – RIA 2020 na zvyšovanie kvality zákonov a odbúranie nadbytočnej regulácie. Strategický materiál obsahuje sériu nástrojov, analýzy a opatrení týkajúcich sa odstraňovania a predchádzania goldplatingu, nahliadania na regulácie a ich tvorbu behaviorálnymi prístupmi či odskúšanie metódy one-in one-out (za každú novú reguláciu by malo dôjsť k odstráneniu inej). Cieľom je dbať na dôsledné posudzovanie vplyvu zákonov na podnikateľov a vytvárať tlak na znižovanie priamych nákladov vyvolaných legislatívou. **Medzi jej hlavné aspekty patrí skvalitnenie regulačného cyklu zákonov a strategických dokumentov** na základe systematického uplatňovania princípov otvorenosti, zrozumiteľnosti, zapojenia verejnosti do ich prípravy a rozhodovania na základe informácií.

2 Vývoj ekonomického prostredia MSP

2.1 Makroekonomický rámec

Hrubý domáci produkt

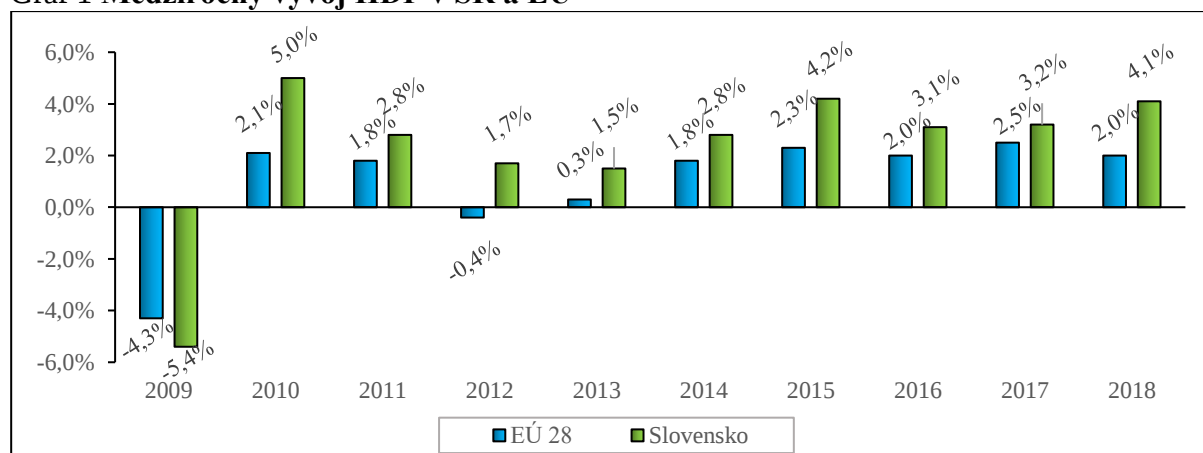
Hospodárstvo Slovenska rástlo v roku 2018 rýchlejšie ako v predchádzajúcom roku. Vďaka zvýšenej medziročnej dynamike dosiahla slovenská ekonomika takmer dvojnásobné tempo rastu v porovnaní s ekonomikou EÚ, či Eurozóny. Dosiahnutý vysoký hospodársky rast pozitívne vplýval aj na vývoj podnikateľského sektora.

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR sa **hrubý domáci produkt (HDP) Slovenska v roku 2018 medziročne zvýšil o 4,1 %**. V porovnaní s rokom 2017 vykázalo slovenské hospodárstvo vyšší ekonomický rast o 0,9 p. b. V rámci jednotlivých štvrtrokov dochádzalo k zrýchľovaniu dynamiky ekonomického rastu z úrovne 3,7 % v 1. štvrtroku na úroveň 4,6 % v 3. štvrtroku 2018. Tempo rastu HDP sa znížilo v poslednom štvrtroku na 3,6 %.

Rast slovenského hospodárstva v roku 2018 pozitívne ovplyvňoval primárne domáci dopyt, ktorý sa zvýšil o 4,2 %. Ťahaný bol predovšetkým spotrebiteľským a investičným dopytom. Rastúce príjmy domácností a priaznivá situácia na trhu práce sa podpísali pod nárast konečnej spotreby domácností o 3,0 %. Tvorba hrubého kapitálu sa zvýšila o 8,9 %. Medziročný nárast zaznamenala aj konečná spotreba verejnej správy (o 1,9 %) a neziskových inštitúcií slúžiacim domácnostiam (o 1,4 %). V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi mal čistý vývoz tlmiaci efekt na rast HDP.

Významnou mierou sa na dosiahnutom hospodárskom raste podieľala aj investičná aktivita súkromného a verejného sektora. Tvorba hrubého fixného kapitálu zvýšila svoju dynamiku rastu až na 6,8 %. Zvýšená investičná aktivita vytvára priaznivé predpoklady na ďalší rast ekonomickej aktivity v budúcnosti. Investičná aktivita v sektore nefinančných korporácií sa medziročne zvýšila o 9,0 %. Rast investícií súkromného sektora bol podporený investíciami súvisiacimi so spustením výroby v novej automobilke. Investičná činnosť sa v roku 2018 výrazne zvýšila aj v prípade verejného sektora. Z pohľadu jednotlivých odvetví bol pozitívny vývoj v oblasti investícií okrem priemyselnej výroby zreteľný aj v doprave a skladovaní a vybraných službách.

Graf 1 Medziročný vývoj HDP v SR a EÚ

Zdroj: Eurostat, spracované SBA

V rámci jednotlivých krajín V4 dosiahlo Slovensko vyšší rast hospodárstva len v porovnaní s Českou republikou (3,0 %). Naopak, Slovensko svojou dosiahnutou výkonnosťou zaostalo

za Maďarskom (4,9 %), aj Poľskom (5,1 %). V krajinách EÚ - 28 ako celok sa podľa údajov Eurostatu výkonnosť ekonomiky zvýšila o 2 %, pričom rast HDP v Nemecku dosiahol len 1,4 %, čo bolo najmenej za posledných 5 rokov.

Z pohľadu odvetvovej štruktúry hospodárstva súvisel dosiahnutý rast ekonomiky Slovenska najmä s **vyššou produkciou v rámci priemyslu** (rast o 4,5 %). Hlavným ťahúňom bola výroba dopravných prostriedkov, ktorá vzrástla o viac ako jednu pätinu (o 21,4 %). V rámci uvedeného sektora došlo v závere roka 2018 k očakávanému spusteniu výroby štvrtej automobilky Jaguar Land Rover. Rast zaznamenala aj výroba strojov a zariadení (o 10,0 %), výroba elektronických zariadení (o 1,9 %) a výroba kovov a kovových konštrukcií (o 1,2 %). Naopak, poklesom produkcie sa opätovne vyznačoval sektor výroby počítačových, elektronických a optických výrobkov (o 9,4 %).

Stavebná produkcia zvýšila svoju dynamiku, v medziročnom porovnaní narástla o 8,5 % (v roku 2017 o 3,0 %). Rast sektora stavebníctva v roku 2018 pozitívne ovplyvňovalo dokončovanie výstavby výrobného závodu Jaguar Land Rover a najmä začatie stavebných prác na výstavbe obchvatu Bratislavy. V posledných rokoch je výkonnosť stavebného sektora ovplyvňovaná aj výraznejším rozvojom bytovej výstavby, ktorý ťahali prístupnejšie hypotéky a rastúce príjmy obyvateľstva. Tržby sa medziročne zvýšili aj **v službách** (vrátane obchodu), ich rast dosiahol 8,2 %. Hlavným vplyvom rastúceho dopytu po službách bol predovšetkým nárast reálnych príjmov obyvateľstva.

Zahraničný obchod

Dosiahnutý rast agregátneho dopytu v roku 2018 bol ťahaný aj vonkajším dopytom. V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa však spomalil, čo bolo v kontraste s vývojom domáceho dopytu, ktorý zaznamenal vyššie tempo rastu ako v predchádzajúcom roku. **Objem vývozu tovarov a služieb sa medziročne zvýšil v stálych cenách o 4,8 %**. Dosiahnutý rast bol však nižší ako v predchádzajúcom roku (5,9 %). Vývoz tovarov zo Slovenska sa medziročne zvýšil v bežných cenách o 6,7 %, hlavne vplyvom výraznejšieho externého dopytu po nových osobných automobilov. Celkový dovoz narástol o 7,8 %. Rýchlejšia dynamika rastu dovozu oproti vývozu mala za dôsledok zníženie kladného salda zahraničného obchodu na 2,5 mld. Eur. Exportná výkonnosť ekonomiky, ktorá vyjadruje podiel vývozu výrobkov a služieb na HDP, sa zvýšila na úroveň 97,3 %. Dovozná náročnosť vyjadrujúca podiel dovozu výrobkov a služieb na HDP predstavovala 95,1 %.

Z teritoriálneho hľadiska v rámci najvýznamnejších obchodných partnerov vzrástol vývoz do Nemecka (o 15,3 %), Českej republiky (o 9,8 %), Poľska (o 5,8 %), Francúzska (o 6,7 %), Talianska (o 2,2 %), Rakúska (o 1,6 %), či Spojených štátov amerických (o 25,3 %). Vývoz v medziročnom porovnaní naopak poklesol do Maďarska (o 1,8 %), Spojeného Kráľovstva (o 6,9 %) a Holandska (o 8 %). V rámci hlavných ekonomických zoskupení sa zvýšil vývoz tovarov do krajín EÚ a OECD (zhodne o 6,5 %).

Trh práce

Dosiahnutý ekonomický rast pozitívne vplýval na situáciu na trhu práce. Počas minulého roka dokázalo hospodárstvo SR vygenerovať 44 tisíc nových pracovných miest (podľa štvrtročného podnikového výkazníctva ŠÚ SR). Prírastok nových zamestnaných osôb v segmente malých a stredných podnikov bol na úrovni 19,5 tisíc osôb. V relatívnom vyjadrení sa celková zamestnanosť medziročne zvýšila o 1,9 %.

Nárast zamestnanosti sa prirodzene odrazil na poklese **miery nezamestnanosti**, ktorá sa znížila o 1,5 p. b. na 6,6 % (podľa metodiky VZPS ŠÚ SR). Počet nezamestnaných medziročne poklesol o 19,9 % na 179,5 tis. osôb. Pokles nezamestnanosti bol zaznamenaný

vo všetkých krajoch SR, pričom najvýraznejšie sa počet nezamestnaných znížil v Prešovskom kraji (o 22,9 %). Napriek tomu tento kraj dosiahol najvyšší počet nezamestnaných osôb (40,0 tisíc).

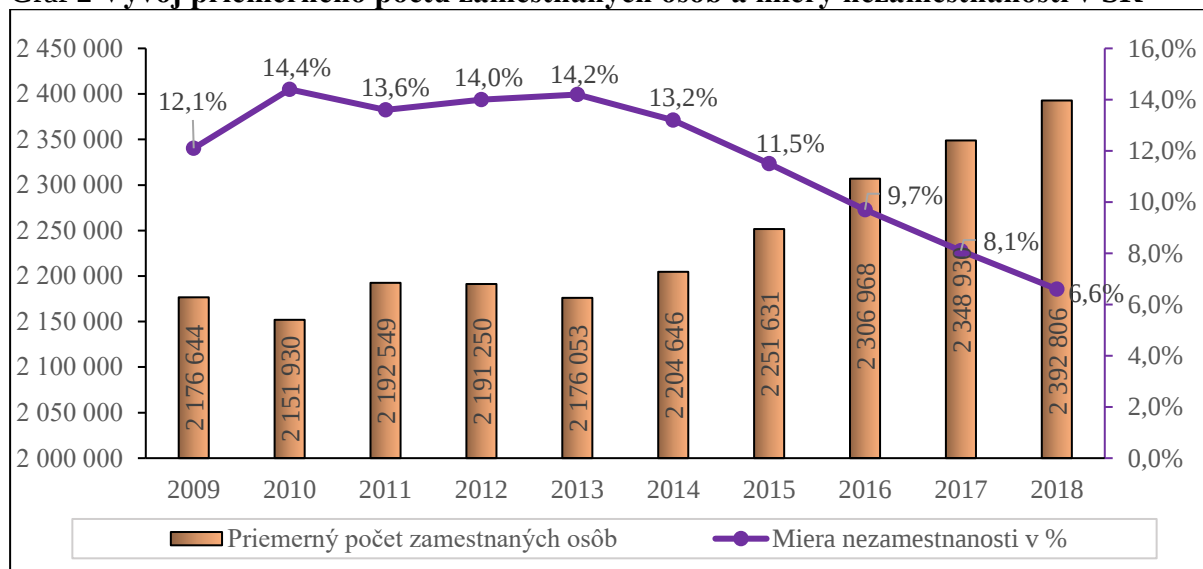
V ostatných krajoch dosahovala miera nezamestnanosti hodnoty v intervale od 2,9 % v Bratislavskom kraji do 10,1 % v Košickom kraji.

Nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily sú firmy nútené výraznejšie riešiť aj prijímaním pracovníkov zo zahraničia. Počet zamestnaných cudzincov sa v roku 2018 zvýšil na 69 tisíc. Zo štátnych príslušníkov tretích krajín mali naši zamestnávateľi najvyšší záujem o zamestnancov zo Srbska a Ukrajiny.

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR v roku 2018 dosiahla 1 013 Eur. V medziročnom porovnaní sa nominálna mzda zvýšila o 6,2 %, pričom rast reálnej mzdy dosiahol 3,6 %. Rast miezd bol ťahaný hlavne nedostatkom voľných kapacít na pracovnom trhu, ktorý na jednej strane súvisí s rastom hospodárstva a zamestnanosti a na strane druhej s nepriaznivou demografickou situáciou, ktorá sa prejavuje starnutím obyvateľstva a nedostatočným prílevom nových pracovných síl na pracovný trh.

Z odvetvového hľadiska bola najvyššia mzda dosahovaná v sektore finančných a poisťovacích činností (1 857 Eur), informačných a komunikačných činností (1 849 Eur). Najnižšia je naopak zaznamenaná v ubytovacích a stravovacích činnostiach (595 Eur), v ostatných činnostiach (672 Eur) a v stavebníctve (713 Eur). V medziročnom porovnaní sa priemerná mzda zvýšila v celom spektre odvetví. Zamestnanci pracujúci v Bratislavskom kraji dostávali najvyššiu priemernú mzdu (1 272 Eur) zo všetkých krajov SR. V ostatných krajoch priemerná mzda dosahovala úroveň v intervale od 775 Eur (Prešovský kraj) do 952 Eur (Trnavský kraj). Najvyšší medziročný nárast priemernej nominálnej mzdy bol zaznamenaný v Košickom kraji (o 8,8 %) a v Banskobystrickom kraji (o 7,6 %).

Graf 2 Vývoj priemerného počtu zamestnaných osôb a miery nezamestnanosti v SR

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Cenový vývoj

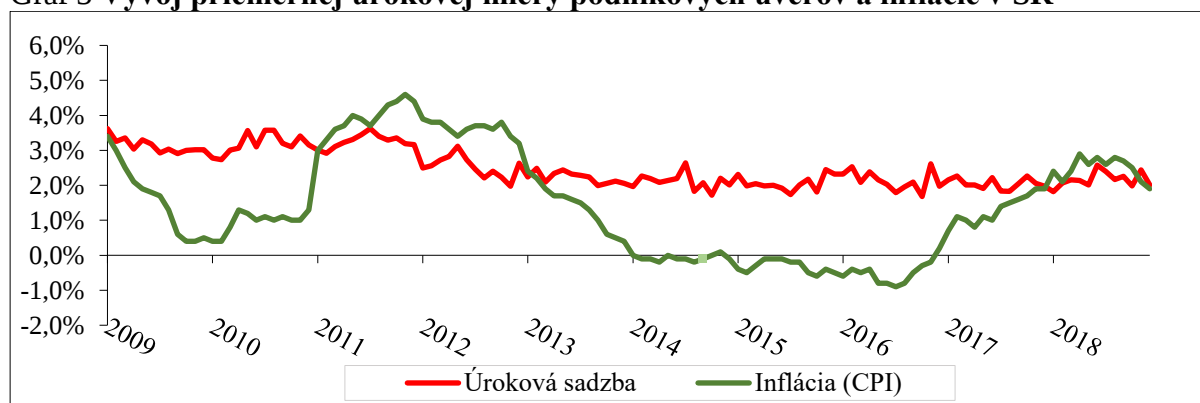
Pre cenový vývoj bolo charakteristické inflačné prostredie aj v roku 2018. **Priemerná miera inflácie sa zvýšila** z úrovne 1,3 % dosiahnutej v roku 2017 **na 2,5 %**. Inflačný vývoj v rozhodujúcej miere súvisel s nárastom cien potravín. Spotrebiteľské ceny potravín sa zvýšili

o 4,2 %. Jadrová inflácia dosiahla 2,8 %. Rast zaznamenali aj regulované ceny, ktoré sa v medziročnom porovnaní zvýšili o 1,3 %. V porovnaní s rokom 2017 sa zvýšili aj ceny priemyselných výrobcov (o 2,5 %). Cenová úroveň priemyselných výrobkov určených na export sa zvýšila o 1,1 %. Pre stavebníctvo bol príznačný rast cien stavebných prác (o 3,4 %), ako aj stavebných materiálov (o 4,4 %).

Poskytovanie bankových úverov

Podľa informácií Národnej banky Slovenska² sa aj **rok 2018 vyznačoval rastúcim využívaním bankových úverov zo strany podnikov**. Priaznivé ekonomické prostredie, ako aj optimistické vyhliadky podnikového sektora boli hlavné faktory, ktoré ovplyvňovali dopyt po úveroch. Záujem o využívanie bankových úverov podporovali aj pretrvávajúce nízke úrokové miery, a to aj napriek tomu, že na konci roka 2018 vykázali mierny nárast. Rast podnikových úverov ťahali najmä úvery so splatnosťou nad jeden rok, prevažne investičného charakteru. Z hľadiska veľkostných kategórií podnikov prevažovala zvýšená úverová aktivita na strane veľkých podnikov. Využívanie úverov malých a stredných podnikov sa v prvom polroku vyznačovalo poklesom, výraznejšie oživenie nastalo až v druhej polovici roka. Zvýšená úverová aktivita bola zreteľná vo všetkých významných odvetviach hospodárstva. Najvýraznejšia dynamika rastu úverov bola zaznamenaná v odvetví obchodu. Úverová aktivita podnikateľských subjektov v sektore priemyslu vykazovala počas väčšiny roka nižšie úrovne rastu, v závere roka však výrazne zvýšila svoju dynamiku. Významným medziročným rastom úverov sa vyznačovalo aj odvetvie stavebníctva. Úverové štandardy boli v roku 2018 oproti predchádzajúcemu obdobiu charakterizované miernym sprísňovaním podmienok. Na sprísňovanie úverových štandardov vplývalo predovšetkým vnímanie a tolerancia rizika zo strany bankového sektora. Úrokové sadzby nových úverov pre podnikateľské subjekty zaznamenali rast. Rast úrokových sadzieb bol charakteristický predovšetkým pre úverovanie veľkých podnikov. Mierny rast však zaznamenali aj úrokové sadzby pre malé a stredné podniky. Aj napriek tomu, že sa zadlženosť podnikového sektora výraznejšie nezmenila, v rámci porovnania s krajinami strednej a východnej Európy sa zaraďuje slovenský podnikateľský sektor k vyššie zadlženým. Podiel zlyhaných úverov pokračoval v poklese aj v roku 2018.

Graf 3 Vývoj priemernej úrokovej miery podnikových úverov a inflácie v SR

Zdroj: NBS, ŠÚ SR, spracované SBA

Očakávaná výkonnosť slovenského hospodárstva v roku 2019

Tempo rastu slovenského hospodárstva by sa v roku 2019 malo spomaliť. Rast ekonomiky by mal podľa národných inštitúcií (MF SR, Infostat) oscilovať na úrovni 2,5 %, čo predstavuje

² Zdroj: NBS, Analýza slovenského finančného sektora za rok 2018

najnižšie tempo rastu za posledných šesť rokov. Za nižším ekonomickým rastom stojí predovšetkým slabšia výkonnosť našich hlavných ekonomických partnerov, predovšetkým Nemecka. Nižší rast by mala v roku 2019 zaznamenať aj zamestnanosť. Tvorba nových pracovných miest bude charakteristická predovšetkým pre sektor služieb. Výraznejší nárast nových pracovných miest sa očakáva aj v stavebníctve. Naopak, v proexportne orientovanom priemysle sa očakáva, že tvorba pracovných miest nenadviaže na predchádzajúci pozitívny vývoj z minulých rokov. Predpokladá sa, že rast priemernej mzdy bude naďalej dosahovať vysokú úroveň, hlavne vplyvom nárastu plátov u zamestnancov vo verejnej správe. Medzi externé riziká ďalšieho vývoja možno uviesť zhoršujúci sa výhľad globálnej ekonomiky, upadajúci sentiment vo viacerých krajinách, brexit, či rastúci trend prijímania protekcionistických opatrení v globálnej obchodnej politike.

2.2 Kvantitatívne ukazovatele MSP

Početnosť MSP

Početnosť malých a stredných podnikov patrí medzi základné kvantitatívne ukazovatele charakterizujúce stav sektora MSP. Podľa údajov Štatistického úradu SR došlo v roku 2018, po predchádzajúcom dvojročnom náraste, **k poklesu počtu aktívnych malých a stredných podnikov o 1,3 % na 559 841**. V absolútnom vyjadrení sa početnosť aktívnych malých a stredných podnikov znížila o 7 290 podnikateľských subjektov. Z hľadiska jednotlivých veľkostných kategórií podnikov pokles počtu malých a stredných podnikov súvisel predovšetkým s poklesom počtu mikropodnikov (o 1,4 %). Početnosť malých (10-49) a stredných podnikov (50-249) sa v porovnaní s predchádzajúcim rokom naopak zvýšila (o 1,2 %, resp. o 1,1 %). K poklesu početnosti mikropodnikov prispel pokles počtu aktívnych živnostníkov, ako aj kontinuálny rast zamestnanosti v MSP v posledných troch rokoch, ktorý viedol k presunu podnikateľských subjektov do kategórií podnikov s vyšším počtom zamestnancov.

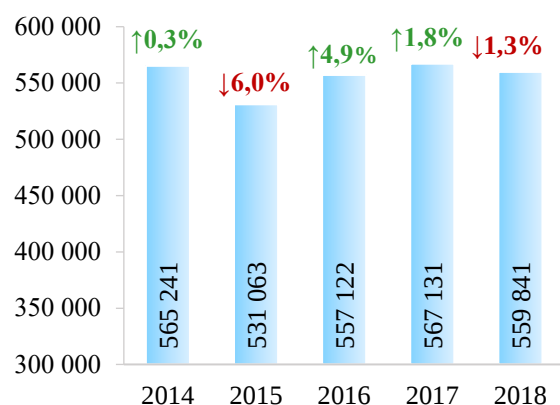
Tabuľka 1 Počet aktívnych podnikateľských subjektov podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018

Veľkostné kategórie	abs. počet	v %	Index 2018/2017	rozdiel abs.
Mikropodniky (0-9)	542 525	96,8%	98,6	-7 491
Malé podniky (10-49)	14 328	2,6%	101,2	169
Stredné podniky (50-249)	2 988	0,5%	101,1	32
Veľké podniky (250 a viac)	680	0,1%	102,7	18
Spolu MSP	559 841	99,9%	98,7	-7 290
Spolu podnikateľské subjekty	560 521	100,0%	98,7	-7 272

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

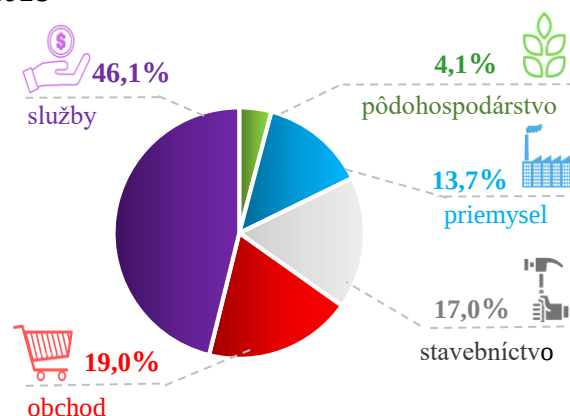
Najvýznamnejšie zastúpenie na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov naďalej dosahujú mikropodniky (96,8 %). Podstatne nižší podiel dosiahli malé (2,6 %) a stredné podniky (0,5 %). V odvetvovej štruktúre MSP tvoria najvýznamnejší podiel MSP pôsobiace v oblasti služieb (46,1%; 258 298). Takmer jedna pätina (19,0 %; 106 643) aktívnych MSP pôsobila v odvetví obchodu. Z celkového počtu MSP pôsobilo v sektore stavebníctva 17,0 % (95 315), v priemysle 13,7 % (76 454) a v pôdohospodárstve 4,1 % (23 131). Dlhodobý vývoj odvetvovej štruktúry MSP sa vyznačuje rastúcim zastúpením odvetvia služieb, čo je sprevádzané poklesom odvetvia obchodu.

Graf 4 Vývoj počtosti MSP v období 2014-2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf 5 Odvetvová štruktúra MSP v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Miera podnikateľskej aktivity MSP, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v SR dosiahla 20,4 %. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s najvyšším počtom malých a stredných podnikov k celkovému počtu obyvateľov.

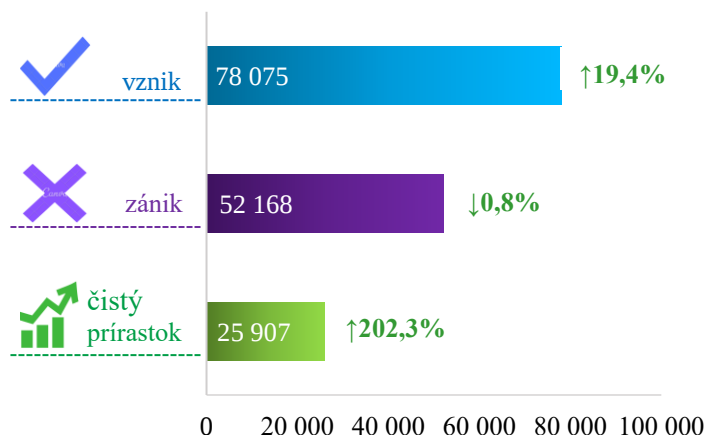
V štruktúre MSP podľa právnych foriem stále prevládajú fyzické osoby – podnikatelia s podielom 59,0 %, napriek kontinuálnemu poklesu ich zastúpenia. Podiel MSP – právnických osôb na celkovom počte MSP dosiahol 41,0 %. **Počet aktívnych fyzických osôb – podnikateľov sa v roku 2018 medziročne znížil o 5,2 % na 330 377 podnikateľov.** Pokles počtu fyzických osôb – podnikateľov súvisel predovšetkým s poklesom počtu živnostníkov (o 6,2 %), a to predovšetkým v oblasti obchodu. Pokles zaznamenali aj samostatne hospodáriaci roľníci (o 29,7 %) a naopak rástla početnosť slobodných povolání (o 18,8 %). Nárast počtosti aktívnych živnostníkov vplyvom zavedenia daňových licencií je možné očakávať až v údajoch za rok 2019. **Celkový počet malých a stredných podnikov – právnických osôb narástol o 4,9 % na 229 464 subjektov.** Najvyšší podiel z jednotlivých právnych foriem MSP-PO dosiahli spoločnosti s ručením obmedzeným (91,6 %), ktoré sa zároveň vyznačujú dynamickým rastom počtosti aj z dlhodobého hľadiska.

Vznik a zánik podnikateľských subjektov³

Podľa údajov spracovaných z Registra organizácií ŠÚ SR v roku 2018 vzrástol počet vzniknutých malých a stredných podnikov o takmer jednu pätinu (o 19,4 %) na 78 075 subjektov. V porovnaní s rokom 2017 sa počet vzniknutých MSP zvýšil v rámci všetkých právnych foriem, pričom najvýznamnejší medziročný nárast zaznamenali živnostníci (o 24,8 %). Nárast počtu nových živnostníkov súvisí predovšetkým so zmenou uplatnenia paušálnych výdavkov, čo zatriktívnilo uvedenú právnu formu podnikania. Na rozdiel od počtu vzniknutých subjektov, počet zaniknutých podnikateľských subjektov sa v medziročnom porovnaní znížil o 0,8 % na 52 168 subjektov. Pokles počtu zaniknutých podnikateľských subjektov sa týkal všetkých právnych foriem okrem slobodných povolání, ktoré zaznamenali medziročný rast.

³ Údaje sú spracované na základe dátumu vzniku a zániku subjektu z celkového počtu aktívnych a neaktívnych podnikateľských subjektov.

Graf 6 Vznik, zánik a čistý prírastok podnikateľských subjektov v roku 2018

Zdroj: Register organizácií ŠÚ SR, spracované SBA.

K nárastu počtu zaniknutých slobodných povolání dochádzalo predovšetkým vplyvom ukončenia podnikania osôb pôsobiacich v oblasti pomocných činností v poisťovníctve a v dôchodkovom zabezpečení, v ktorej sa sprísnil podmienky na odbornú spôsobilosť finančných sprostredkovateľov⁴. Vyššie uvedené tendencie vzniknutých a zaniknutých subjektov sa podpísali pod **dvojnásobný nárast počtu čistého prírastku podnikateľských subjektov na 25 907 subjektov.**

Pozitívny medzoročný vývoj zaniknutých podnikateľských subjektov je zrejmý aj z údajov Ministerstva spravodlivosti SR o počte vyhlásených konkurzov a povolených reštrukturalizácií. Podľa uvedených údajov sa v roku 2018 znížil počet vyhlásených konkurzov o viac ako jednu tretinu na 259. Počet povolených reštrukturalizácií poklesol na 12, z 31 v roku 2017.

Podľa údajov Eurostatu sa Slovensko zaraďuje medzi krajiny s najvyšším podielom zaniknutých subjektov na celkovom počte podnikateľských subjektov. Slovensko mierne zaostáva za krajinami EÚ aj v prípade miery prežitia podnikateľských subjektov po dvoch rokoch od vzniku.

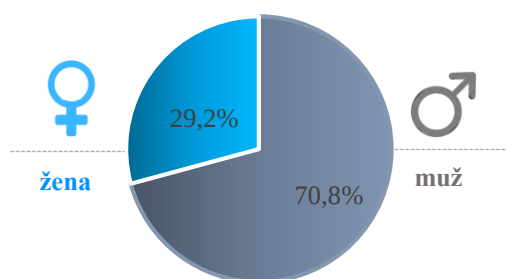
Rodová a veková štruktúra FO - podnikateľov

Pozitívny nárast zastúpenia žien v rámci fyzických osôb – podnikateľov pokračoval aj v roku 2018. Podiel žien sa v medzoročnom porovnaní zvýšil o 0,2 p. b. na 29,2 %. Muži tvorili viac ako dvoj tretinový podiel (70,8 %) na celkovom počte aktívnych fyzických osôb – podnikateľov.

Viac ako polovica (51,1 %) fyzických osôb – podnikateľov sa z pohľadu veku nachádza v kategórii od 30 do 49 rokov. Vo vekovej kategórii 50 až 59-ročných bola aktívna v roku 2018 viac ako jedna pätina (21,6 %) fyzických osôb – podnikateľov. V kategórii menej ako 30 rokov bolo aktívnych 16,9 % podnikateľov a vo vekovej kategórii 60 a viac ročných 10,4 % podnikateľov. Vývoj vekovej štruktúry fyzických osôb – podnikateľov je v posledných rokoch charakterizovaný nárastom zastúpenia podnikateľov v mladších vekových kategóriách menej ako 30 ročných. Naopak, po predchádzajúcom náraste sa v roku 2018 znižuje zastúpenie fyzických osôb – podnikateľov vo veku 60 a viac rokov.

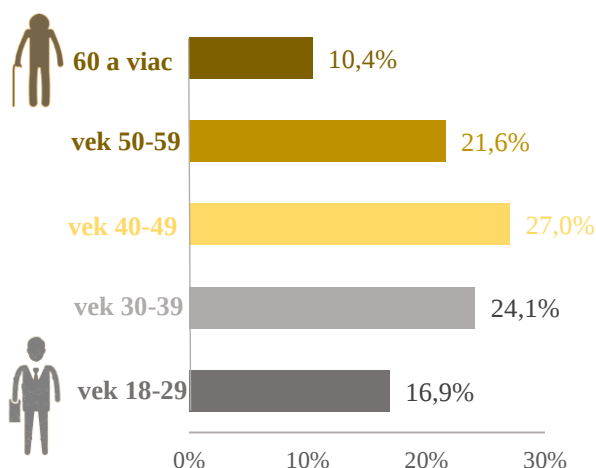
⁴ Prijatie novely zákona č. 282/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 186/2009 Z. z. o finančnom sprostredkovaní a finančnom poradenstve v znení neskorších predpisov

Graf 7 Rodová štruktúra FO – podnikateľov v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf 8 Veková štruktúra FO – podnikateľov v roku 2018

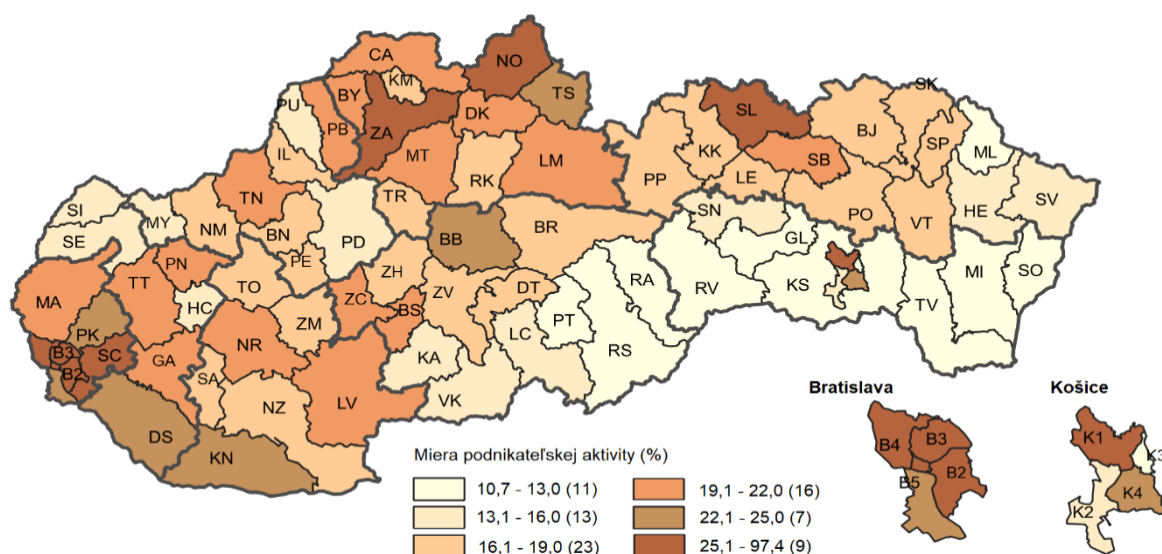

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Regionálne aspekty podnikania MSP

Regionálna štruktúra MSP sa dlhodobo vyznačuje dominantným zastúpením podnikateľských subjektov so sídlom v Bratislavskom kraji. V uvedenom kraji mal v roku 2018 sídlo približne každý piaty (21,9 %) aktívny malý a stredný podnik. Ostatné kraje sa podieľajú na celkovom počte MSP podstatne rovnomernejšie, od 9,5 % (Trenčiansky kraj) do 13,7 % (Žilinský kraj). Medziročný pokles početnosti MSP bol zaznamenaný v takmer všetkých krajoch SR. Najvýraznejšie sa početnosť znížila v Bratislavskom kraji (o 3,1 %). Počet MSP medziročne vzrástol len v Prešovskom (o 2,2 %) a v Žilinskom kraji (o 0,5 %). Najvyššia miera podnikateľskej aktivity, ktorá vyjadruje koľko aktívnych malých a stredných podnikov pripadá na 100 ekonomicky aktívnych obyvateľov v SR, je dosahovaná v okresoch mesta Bratislava, Košice a vo vybraných okresoch severného Slovenska. Vyššou mierou podnikateľskej aktivity sa celkovo vyznačujú regióny západného a severného Slovenska, naopak nízka miera podnikateľskej aktivity je dosahovaná na východnom Slovensku a juhu stredného Slovenska.

Mapa 1 Miera podnikateľskej aktivity v okresoch SR v roku 2018

Mapový podklad © Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky.

Zdroj údajov: Register organizácií ŠÚ SR a ÚPSVaR. Miera podnikateľskej aktivity je vypočítaná ako podiel počtu MSP na celkovom počte ekonomicky aktívneho obyvateľstva v %.

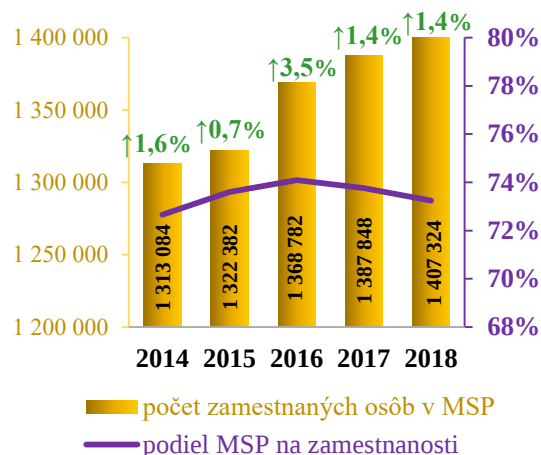
Zamestnanosť MSP

Malé a stredné podniky majú dominantné postavenie v oblasti tvorby pracovných miest slovenského hospodárstva. V roku 2018 dosiahol podiel malých a stredných podnikov na zamestnanosti v podnikovej ekonomike 73,2 % a na celkovej zamestnanosti v hospodárstve SR predstavoval 58,8 %. Zamestnanosť v sektore malých a stredných podnikoch sa v medziročnom porovnaní zvýšila o 1,4 %, (o 19,7 tis. osôb) na 1 407 324 zamestnaných osôb. Dosiahnutý rast zamestnanosti malých a stredných podnikov bol identický ako v roku 2017. Zamestnanosť sa zvýšila vo všetkých veľkostných kategóriách a právnych formách okrem mikropodnikov, v rámci ktorých bol zaznamenaný pokles počtu zamestnaných osôb o 0,5 %. V relatívnom vyjadrení sa najvýznamnejšie zamestnanosť zvýšila v rámci malých podnikov (o 8,7 %). Stagnáciu zaznamenala zamestnanosť u stredných podnikov a fyzických osôb – podnikateľov (nárast o 0,1 %, resp. o 0,2 %).

Z odvetvového hľadiska dosahujú MSP-PO najvyšší podiel na zamestnanosti v odvetví pôdohospodárstva (93,3 %), ubytovania a stravovania (91,6 %) a stavebníctva (88,1 %). Približne dve tretiny pracovných miest vytvárajú MSP-PO v odvetví obchodu (68,6 %), obchodných služieb (67,6 %) a ostatných služieb (61,9 %). Viac ako polovicu (53,8 %) dosahuje podiel MSP-PO v doprave a informačných a komunikačných činnostiach.

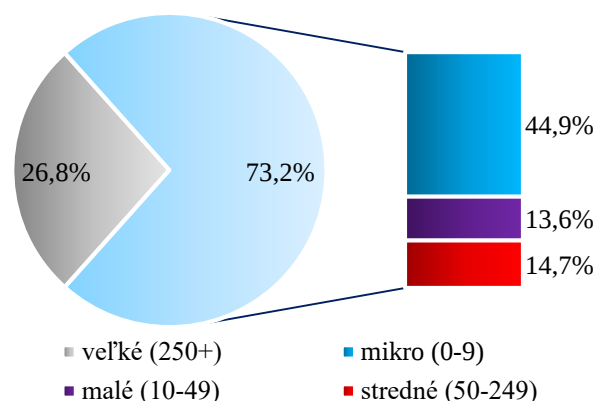
V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa Slovensko vyznačuje nadpriemerným podielom MSP na zamestnanosti.

Graf 9 Počet zamestnaných osôb v MSP a podiel MSP na zamestnanosti v podnikovej ekonomike

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočet SBA

Graf 10 Zamestnanosť v podnikovej ekonomike podľa veľkostných kategórií podnikov v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočet SBA

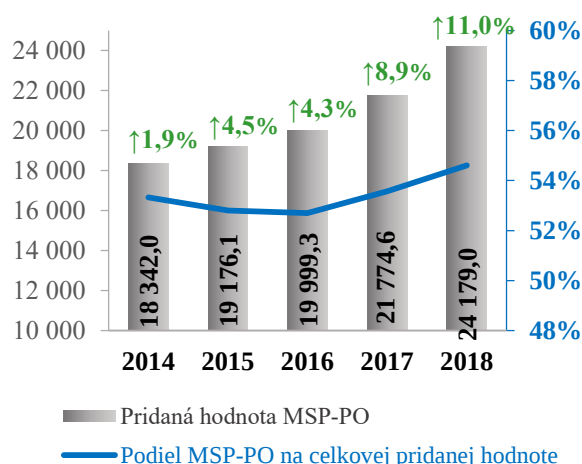
Ekonomické ukazovatele MSP

Priaznivý vývoj slovenského hospodárstva v roku 2018 sa premietol aj do pozitívnych výsledkov ekonomických ukazovateľov sektora MSP. **Pridaná hodnota (nefinančných) malých a stredných podnikov medziročne vzrástla až o 11,0 %** na 24 179,0 mil. Eur. Dosiahnutý rast pridanej hodnoty MSP bol najvýznamnejší za posledných osem rokov. Viac ako dve tretiny pridanej hodnoty MSP vytvorili podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetví priemyslu, obchodu a obchodných služieb (sekcia SK NACE K až N). Podiel MSP – právnických osôb na vytvorenej pridanej hodnote v nefinančnom podnikovom sektore sa zvýšil na 54,6 %. Aktuálne dosiahnutá úroveň podielu MSP je najvyššia za posledných šesť rokov.

V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ však slovenské MSP naďalej zaostávajú v dosiahnutom podiele na vytvorenej pridanej hodnote. Nižšiu úroveň ekonomickej výkonnosti slovenského sektora MSP potvrdzuje aj produktivita práce. V krajinách EÚ-28 dosahuje produktivita práce MSP takmer dva a pol násobne vyššiu úroveň (42,3 tisíc Eur) ako na Slovensku (17,8 tisíc Eur).

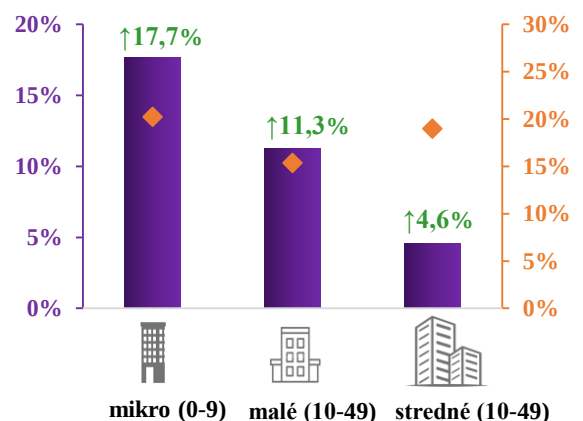
V absolútnej hodnote došlo k zvýšeniu aj ostatných ekonomických ukazovateľov MSP – hrubej produkcie (o 7,8 %), zisku pred zdanením (o 18,4 %). Investičná aktivita malých a stredných podnikov naopak v roku 2018 nenadviazala na pozitívny vývoj zaznamenaný v predchádzajúcich rokoch. Tvorba hrubého fixného kapitálu MSP sa v medziročnom porovnaní znížila o 9,5 % a dosiahla objem 6 590,7 mil. Eur. Upadajúci objem investícií poukazuje na možné spomalenie ekonomickej výkonnosti MSP v budúcnosti.

Graf 11 Vývoj pridanej hodnoty MSP-PO nefinančných korporácií (v mil. Eur)

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf 12 Rast pridanej hodnoty podľa veľkostných kategórií MSP a podiel na celkovej pridanej hodnote v roku 2018

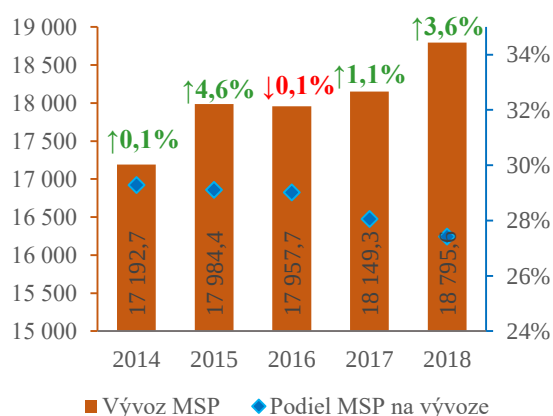

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Zahraničný obchod MSP

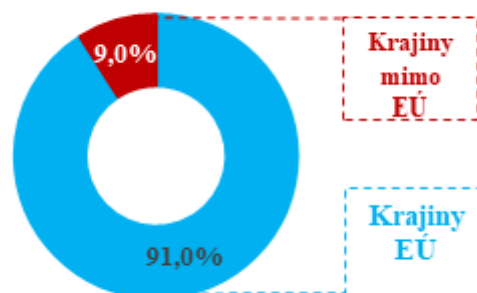
Podľa predbežných výsledkov ŠÚ SR sa v roku 2018 **medziročné tempo rastu vývozu MSP zvýšilo o 3,6 %**. Dosiahnutý rast bol najvyšší za posledné tri roky. V absolútnej hodnote vyviezli MSP tovar v hodnote 18 795,6 mil. Eur. Rast vývozu bol v roku 2018 dosiahnutý vo všetkých veľkostných kategóriách MSP, pričom najvýraznejšie vzrástol v rámci malých podnikov (o 8,2 %). Najväčší vplyv na medziročný vývoj celkového vývozu SR však mali veľké podniky, ktoré zvýšili hodnotu vývozu o 6,9 %. Vplyvom výraznejšej akcelerácii rastu vývozu veľkých podnikov (o 6,9 %), ako malých a stredných podnikov (o 3,6 %), došlo k medziročnému poklesu podielu MSP na celkovom vývoze na 27,4 %, čo predstavuje najnižší podiel od roku 2010. Teritoriálna štruktúra vývozu malých a stredných podnikov sa vyznačuje vysokým zastúpením spoločného trhu EÚ. Len 9,0 % z celkového vývozu MSP smerovalo do krajín mimo EÚ. V porovnaní s ostatnými krajinami EÚ sa MSP zo Slovenska vyznačujú najnižším podielom vývozu na trhy tretích krajín, čo poukazuje na potrebu výraznejšej podpory MSP v danej oblasti.

Graf 13 Vývoj vývozu MSP (v mil. Eur)

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

Graf 14 Teritoriálna štruktúra vývozu MSP v roku 2018

Zdroj: Štatistický úrad SR, spracované SBA

3 Podporné programy, opatrenia a iniciatívy vo väzbe na MSP

3.1 Prehľad čerpanej finančnej podpory pre MSP v roku 2018 z pohľadu foriem a zdrojov financovania

Podporu malého a stredného podnikania v podmienkach SR realizujú viaceré subjekty (od ústredných orgánov štátnej správy, špecializovaných agentúr, bankových inštitúcií a fondov, ako aj záujmových, profesijných a stavovských organizácií), pričom finančná podpora môže mať rôznu formu. Nasledovná tabuľka poskytuje prehľad formy a zdrojov financovania v rámci podpory MSP v sledovanom roku.⁵

V roku 2018 z hľadiska štruktúry foriem financovania dominovali granty EÚ s dosiahnutým podielom 35 %, úvery zo zdrojov ŠR s podielom 19,7 % a pomoc MSP na podporu zamestnanosti za ÚPSVaR s podielom 13,5 %. Významný podiel na financovaní MSP mali v danom roku aj úvery s podporou EÚ s podielom 11,2 % na celkovom objeme čerpaných prostriedkov určených na podporu MSP. Celkový objem podpory určenej pre MSP sa priblížil k čerpaniu spred dvoch rokov.

Tabuľka 2 Objem finančných prostriedkov čerpaných MSP v roku 2018 podľa formy financovania

Forma financovania	Objem finančných prostriedkov (Eur)	Percentuálne vyjadrenie
Granty EÚ ⁶	240 152 332	35,0 %
Úvery zo zdrojov ŠR	135 391 199	19,7 %
Pomoc MSP na podporu zamestnanosti za ÚPSVaR ⁷	92 600 000	13,5 %
Úvery s podporou EÚ	76 906 175	11,2 %
Podpora v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky	51 204 511	7,5 %
Záruky	38 789 000	5,6 %
Stimuly, daňové a colné úľavy ⁸	23 209 274	3,4 %
Dotácie zo ŠR	23 193 693	3,4 %
Rizikový kapitál	5 400 010	0,8 %
Spolu	686 846 194	100,00%

Zdroj: SBA, spravované na základe dodaných podkladov od oslovených, resp. spolupracujúcich inštitúcií

⁵ Údaje v tabuľke sú výsledkom zozbieraných podkladov od príslušných inštitúcií, ktoré sú obsahom podkapitoly týkajúcej sa **Opisu poskytnutej pomoci**. Výsledky sú limitované dodanými podkladmi, preto sa môže celkové finančné čerpanie odchyľovať od skutočného stavu.

⁶ Finančné prostriedky z EŠIF; v rámci OPVaI sú v uvedenej forme financovania za MH SR uvedené údaje za EÚ zdroj (ERDF). Spolufinancovanie so ŠR sa neposkytuje, každý prijímateľ (podnik) je povinný časť projektu financovať z vlastných zdrojov, intenzita poskytnutej pomoci je v zmysle schém štátnej pomoci, resp. de minimis. Vyčíslená suma za MH SR zahŕňala len údaje za dopytovo-orientované projekty a nezahŕňala sumy za národné projekty za SBA, SARIO, SIEA, ktoré sú v uvedenej forme financovania vyčíslené osobitne. Sumy za uvedené NP zahŕňajú zdroj EÚ a ŠR tak, ako ostatné položky, ktoré sú zahrnuté vo forme financovania Granty EÚ.

⁷ Pomoc MSP sa realizovala prostredníctvom aktívnej politiky zamestnanosti a politiky trhu práce.

V predchádzajúcich vydaniach Správy o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike vedená položka ako Opatrenia aktívnej politiky trhu práce.

⁸ Položka Stimuly, daňové a colné úľavy zahŕňa stimuly pre výskum a vývoj v zmysle zákona č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov. Po upravení internej metodiky táto položka obsahuje daňové a colné úľavy, ktoré boli v minulom roku zahrnuté v položke Dotácie zo ŠR. Preto v prípade pôvodného vyčíslenia formy financovania by Dotácie zo ŠR dosiahli vyšší podiel na celkovom čerpaní pomoci pre MSP.

Podpora v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky dosiahla z pohľadu foriem financovania 7,5 % na podpore MSP. Záruky sa podieľali na podpore MSP 5,6 % a stimuly, daňové a colné úľavy 3,4 %. Dotácie zo ŠR dosiahli 3,4 % na celkovej podpore MSP. Medziročné zníženie podielu dotácií zo ŠR je primárne spôsobené tým, že v sledovanom roku sa prostredníctvom viacerých programov nerealizovalo čerpanie za sledované programy/projekty v porovnaní s realizovaným čerpaním v roku 2017.

Opis poskytnutej pomoci

Opis poskytnutej pomoci z pohľadu jednotlivých inštitúcií:

Jednotlivé inštitúcie a ich aktivity vo forme podporných programov zameraných na podporu malých a stredných podnikov za rok 2018 sú v nasledujúcej podkapitole v členení na:

- štátne inštitúcie,
- neštátne inštitúcie,
- finančné inštitúcie (na úrovni EÚ, štátnych a komerčných bánk pôsobiach na území SR) a
- univerzity.

Aktivity v rámci Slovak Business Agency pre ich obzvlášť podrobnú štruktúru hodnotíme v rámci samostatnej podkapitoly.

3.1.1 Štátne inštitúcie

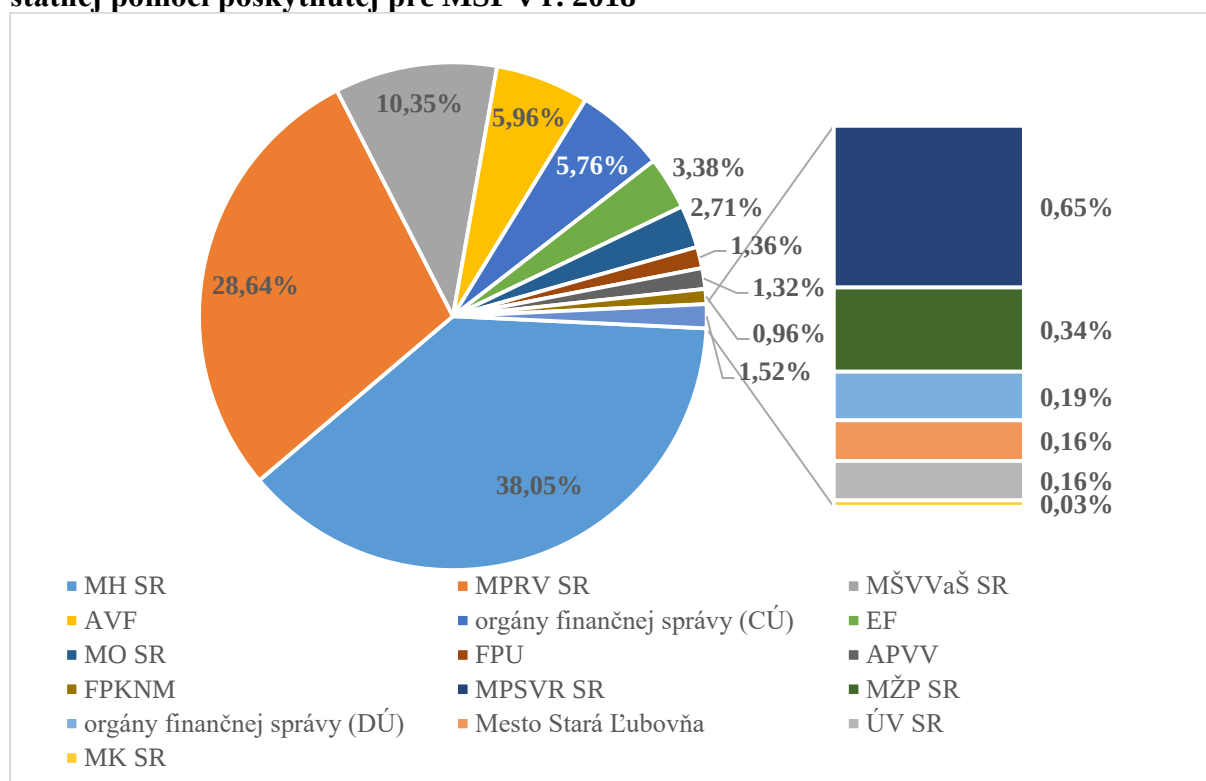
Podľa zverejnených údajov v *Správe o poskytnutej štátnej pomoci v Slovenskej republike za rok 2018*⁹ dosiahol podiel MSP na celkovej výške poskytnutej štátnej pomoci 34,77 %.¹⁰ V peňažnom vyjadrení bol **objem poskytnutej štátnej pomoci určenej pre malé a stredné podniky** na úrovni **159,27 mil. Eur**. V medziročnom porovnaní sa podiel MSP na celkovej výške štátnej pomoci zvýšil o 8,48 percentuálnych bodov.

Najvyšší podiel na celkovej štátnej pomoci určenej pre MSP poskytlo v roku 2018: Ministerstvo Hospodárstva na úrovni 38,05 % (v objeme 60,60 mil. Eur); Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka na úrovni 28,64 % (v objeme 45,61 mil. Eur); Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu 10,35 % (v objeme 16,48 mil. Eur). Podiel štátnej pomoci poskytnutej Audiovizuálnym fondom na celkovej pomoci poskytnutej pre MSP tvoril 5,96 % (v objeme 9,50 mil. Eur). Podiel štátnej pomoci poskytnutej Environmentálnym fondom bol 3,38 % (v objeme 5,39 mil. Eur). V rámci ostatných poskytovateľov nedosiahol podiel poskytnutej štátnej pomoci na celkovej štátnej pomoci pre MSP viac ako 3 %.

⁹ Správa o poskytnutej štátnej pomoci v Slovenskej republike za rok 2018. Viac informácií dostupných na: <http://www.statnapomoc.sk/wp-content/uploads/2019/06/Sprava.pdf>

¹⁰ Podľa údajov zo Správy o poskytnutej štátnej pomoci v SR za rok 2018 daný percentuálny údaj neobsahuje rozdelenie poskytnutej štátnej pomoci MSP za investičné stimuly.

Graf 15 Percentuálny podiel štátnej pomoci pre MSP podľa poskytovateľov na celkovej štátnej pomoci poskytnutej pre MSP v r. 2018

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov zo Správy o poskytnutej štátnej pomoci v SR za rok 2018

Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR)

MH SR je najdôležitejším inštitucionálnym aktérom na podporu MSP, pôsobí ako garant a koordinátor mnohých aktivít.

• Operačný program Výskum a Inovácie (OP VaI)

V rámci OP VaI bolo v roku 2018 celkovo podporených 726 MSP, z toho 34 projektov bolo mimoriadne ukončených (nepripeli k cieľom Operačného programu). V podrobnejšej štruktúre bolo celkovo podporených 406 mikropodnikov, z toho 22 bolo mimoriadne ukončených; 231 malých podnikov, z toho bolo 11 mimoriadne ukončených a 89 stredných podnikov, z toho bol 1 projekt mimoriadne ukončený. Podľa údajov MH SR bolo v roku 2018 v rámci 62 projektov vytvorených 109,5 pracovných miest. Vzhľadom na prebiehajúcu realizáciu projektov doteraz podporených MSP nie je zatiaľ možné vyhodnotiť efektívnosť poskytnutej pomoci. Skutočný dopad poskytnutej pomoci bude vyhodnotený po ukončení projektov prostredníctvom dosiahnutých hodnôt merateľných ukazovateľov.

V sledovanom roku predstavovala alokácia finančných prostriedkov pre MSP celkovo 167 173 139,20 Eur (z toho mikropodniky 87 484 138,21 Eur, malé podniky 50 680 362,13 Eur a stredné podniky 29 008 638,83 Eur), pričom skutočné čerpanie finančných prostriedkov bolo na úrovni 16 356 363,10 Eur (z toho pre mikropodniky 8 873 847,17 Eur, malé podniky 5 197 570,67 Eur a stredné podniky 2 284 945,26 Eur).

• Investičná pomoc v zmysle zákona č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci

V roku 2018 schválila vláda SR investičnú pomoc pre 5 prijímateľov spĺňajúcich kritérium MSP v čase poskytnutia, z toho boli 3 malé podniky a 2 stredné podniky. Celková výška investičnej pomoci pre prijímateľov predstavovala 2 760 282 Eur.

- **Investičná pomoc vo forme dotácie**

Investičnú pomoc vo forme dotácie na obstaraný dlhodobý hmotný majetok a dlhodobý nehmotný majetok čerpali 4 subjekty kvalifikované ako MSP (z toho 2 malé podniky a 2 stredné podniky) v celkovom objeme 1 117 196,56 Eur.

- **Inovačný fond**

Inovačný fond je neinvestičný fond, ktorého zriaďovateľom je Ministerstvo hospodárstva SR. Účelom fondu je podporovať trvalý rozvoj duchovných hodnôt v oblasti vedy, výskumu a vývoja a tým urýchliť inovačný rozvoj v SR. Fond venuje osobitnú pozornosť podpore rozvojových a koncepčných štúdií, stanovujúcich hlavné oblasti využitia výsledkov vedeckých, výskumných a vývojových riešení. Ďalej prispieva k prístupu k domácim a zahraničným vedeckým, technickým, ekonomickým a finančným informáciám, podporuje ochranu domáceho duševného vlastníctva a know-how slovenských subjektov a rozvoj podporných nástrojov technickej politiky. Od svojho vzniku podporil fond realizáciu 38 projektov vývoja a inovácií prevažne z oblasti strojárskoho, elektrotechnického, chemického priemyslu. V roku 2018 neboli zo zdrojov Inovačného fondu podporené žiadne inovačné projekty.

- **Podpora rozvoja klastrov**

Cieľom je podporiť zvýšenie konkurencieschopnosti členov priemyselných klastrov prostredníctvom zefektívnenia ich vzájomnej spolupráce, ako aj posilnenie priemyselných klastrov v medzinárodnom meradle. MH SR vyhlásilo 27.3.2018 výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu priemyselných klastrových organizácií. Komisia na posudzovanie žiadostí na svojom zasadnutí schválila všetkých 5 žiadostí s celkovou výškou dotácie 155 580,25 Eur.

- **Podpora medzinárodnej spolupráce v oblasti priemyselného výskumu a vývoja**

Vyhlasovanie výziev v rámci dotačného programu v oblasti priemyselného výskumu a experimentálneho vývoja, konkrétne so štátom Izrael, otvára osobitné príležitosti pre medzinárodné uplatnenie výsledkov slovenského výskumu, vývoja a zavádzania inovácií. Cieľom podpory je zintenzívniť spoluprácu slovenských a izraelských podnikov pri riešení spoločných projektov v oblasti priemyselného výskumu a experimentálneho vývoja.

V októbri 2018 bola vyhlásená 3. Výzva na podávanie žiadostí o dotáciu na riešenie spoločných projektov priemyselného výskumu a experimentálneho vývoja medzi oprávnenými subjektmi v Slovenskej republike a v štáte Izrael s alokáciou 1 127 000,00 Eur. Minimálna výška dotácie na jeden projekt bola 50 000 eur, maximálna 330 000 Eur. Doručených bolo 6 žiadostí.

- **Inovačné vouchre**

Inovačné vouchre sú zamerané na priame prepojenie podnikateľského sektora s vybranými odbornými pracoviskami výskumu a vývoja, s cieľom podporiť podnikateľské subjekty, ktoré majú potenciál zvyšovať svoju konkurencieschopnosť prostredníctvom inovácií vlastných produktov, služieb a procesov najmä z oblastí:

- a) strojárstva a automatizácie,
- b) potravinárstva a biochémie,
- c) sociálnych inovácií,
- d) stavebníctva,
- e) chémie a agrochémie,
- f) elektrotechniky/elektroniky a informačno-komunikačných technológií.

MH SR vyhlásilo 11. mája 2018 výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie pomoci

na podporu spolupráce podnikateľských subjektov a vedecko–výskumných pracovísk formou Inovačných voucherov. Nominálna hodnota vouchera bola 5 000 Eur s maximálnou intenzitou pomoci 100 % z oprávnených výdavkov. Komisia na posudzovanie žiadosti na svojom zasadnutí schválila 25 projektov. Avšak počas realizácie projektu dvaja príjemcovia pomoci odstúpili od plnenia zmluvy z časového dôvodu. Podporených bolo 23 MSP s celkovou výškou pomoci 115 000 Eur (z toho reálna výška čerpania pre mikropodniky bola 55 000 Eur, pre malé podniky 30 000 Eur a pre stredné podniky 30 000 Eur).

- **Smart City – Podpora inovatívnych riešení v mestách**

Implementácia inovatívnych riešení v mestách predstavuje pre slovenské podniky významnú podnikateľskú príležitosť a zároveň ponúka cenný zdroj dát. MH SR chce byť nápomocné podnikateľom a mestám a za týmto účelom pripravilo Schému na podporu malých a stredných podnikov pri implementovaní inovatívnych riešení v mestách (schéma pomoci de minimis). Ide o schému, ktorá má podporiť zavádzanie konceptu Smart City do slovenských miest. Pilotné projekty v menšom meradle pomôžu nielen v precíznejšom a zodpovednejšom postupe k celoplošným riešeniam, ale môžu motivovať ďalších obyvateľov a kľúčových reprezentantov miest. Navrhovaný podporný mechanizmus má za cieľ sprostredkovať a iniciovať prvotný kontakt samosprávy s podnikateľským subjektom a následne podporiť pilotné riešenia v prostredí miest. Schéma je realizovaná prostredníctvom dvoch fáz. Prvá fáza je zameraná na vypracovanie štúdie uskutočniteľnosti, ktorej cieľom je zhodnotiť a analyzovať potenciál projektu a pomôcť pri rozhodovaní prostredníctvom objektívneho a racionálneho odhalenia silných a slabých stránok projektu, jeho možností a rizík, ako aj identifikovať zdroje potrebné na jeho realizáciu a jeho udržateľnosť. Maximálna výška pomoci v rámci 1. fázy je 20 000 eur. Druhá fáza sa zameriava na podporu implementácie konkrétneho projektu v slovenských mestách, ktorý prispeje k zvýšeniu konkurencieschopnosti príjemcu pomoci prostredníctvom aplikovania inovácií do praxe. Projekt zároveň napomôže zlepšiť infraštruktúru a podmienky/kvalitu života v mestách. Maximálna výška pomoci pre príjemcu v rámci 2. fázy je 150 000 Eur.

MH SR dňa 11. mája 2018 vyhlásilo pilotnú výzvu na predkladanie projektov s alokáciou 595 000 Eur. Maximálna výška dotácie na jeden projekt pre I. fázu riešenia projektu bola 10 000 Eur a na II. fázu v maximálnej výške 50 000 Eur. Doručených bolo celkovo 23 žiadostí. Komisia na posudzovanie žiadosti na svojom zasadnutí schválila v rámci I. fázy realizácie 10 projektov vo výške 34 080 Eur.¹¹

Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu (SARIO)

Agentúra SARIO je príspevková agentúra v gescii Ministerstva hospodárstva SR zameraná na podporu prílevu investícií a podporu exportných aktivít slovenských spoločností. Poskytuje služby malým, stredným podnikom zo Slovenska a zo zahraničia so záujmom o investície či internacionalizáciu. Zdrojom financovania agentúry sú prostriedky štátneho rozpočtu a taktiež zdroje EÚ (Národný projekt „Podpora internacionalizácie MSP“). Národný projekt SARIO podporuje výlučne slovenské MSP so sídlom mimo Bratislavského kraja. Partnerom agentúry SARIO pri realizácii projektu je Slovak Business Agency (SBA).

¹¹ Schvaľovanie v rámci II. fázy realizácie a celkové výsledky realizácie pilotnej schémy neboli do spracovania podkladov vyhodnotené.

• **Aktivity na podporu MSP v roku 2018**

V rámci uzatvorenej zmluvy (medzi MH SR a agentúrou SARIO) o poskytnutí nenávratného finančného príspevku určeného na realizáciu národného projektu „Podpora internacionalizácie MSP“ v SR na roky 2017 až 2023, bolo v roku 2018 podporených 190 MSP (z toho 77 mikropodnikov, 70 malých podnikov a 43 stredných podnikov), pričom výška skutočného čerpania finančných prostriedkov bola v tomto období 932 057,33 Eur. Hlavným cieľom projektu je posilnenie internacionalizačných kapacít MSP vrátane prezentácie podnikateľského potenciálu a poskytovanie bezplatných prezentačných, kooperačných a poradenských služieb MSP za účelom zvýšenia ich miery zapojenia do medzinárodnej spolupráce.

Podpora pre MSP je realizovaná prostredníctvom nasledujúcich aktivít:

- podpora účasti v národných stánkoch na zahraničných veľtrhoch a výstavách,
- zvyšovanie efektívnosti pri realizácii obchodných činností prostredníctvom účasti na podnikateľských misiách v SR a zahraničí,
- zvyšovanie miery kooperácie so zahraničnými partnermi, ktorá povedie k posilneniu postavenia, udržateľnosti a konkurencieschopnosti MSP, prostredníctvom účasti na sourcingových a kooperačných podujatiach,
- zvyšovanie odborných kapacít MSP prostredníctvom účasti na seminároch Exportnej akadémie,
- prehľadnenie situácie v dodávateľských reťazcoch do jednotlivých odvetví priemyslu a služieb na Slovensku prostredníctvom vytvorenia komplexného interaktívneho systému. V roku 2018 sa agentúra SARIO zároveň venovala príprave prehľadného interaktívneho systému (mapy) dodávateľov do jednotlivých odvetví priemyslu a služieb, ktorý bude slúžiť aj ako online marketingový nástroj pre samotné firmy na propagáciu ich produkcie na globálnych trhoch.

Slovenská inovačná a energetická agentúra (SIEA)

SIEA pôsobí ako sprostredkovateľský orgán a implementačná agentúra pre štrukturálne fondy EÚ. V rámci programového obdobia 2014 -2020 implementuje dva operačné programy – OP Kvalita životného prostredia (ďalej len OP KŽP“) a OP Výskum a inovácie (ďalej len „OP Val“).

• **Operačný program Výskum a inovácie, prioritná os 1 – Výskum a inovácie**

V rámci špecifického cieľa 1.2.2 Rast výskumno-vývojových a inovačných kapacít v priemysle a službách (OPVal-MH/DP/2016/1.2.2-02) bolo cieľom podpory zvyšovanie kvality a efektivity výrobných a technologických procesov, podpora výskumných, vývojových a inovačných aktivít (technologických a netechnologických) v podnikoch a/alebo zoskupeniach podnikov. Podpora bola poskytovaná v rámci celého územia SR okrem Bratislavského kraja v odvetví automobilového priemyslu, spotrebnej elektroniky, informačných a komunikačných produktov a služieb, ako aj výroby a spracovania železa. Cieľovou skupinou podpory boli právnické osoby zapísané v obchodnom registri, ktoré podnikajú na základe živnostenského oprávnenia vo vyššie uvedených odvetviach v rámci celého územia SR okrem regiónu NUTS II – Bratislavský kraj. V roku 2018 predstavovala výška skutočného čerpania finančných prostriedkov 133 080 tis. Eur, z toho 60 763 tis. Eur zo zdrojov EÚ.

V rámci špecifického cieľa 3.1.1 Nárast vzniku nových, konkurencieschopných MSP (OPVal-MH/DP/2016/3.1.1-03) bolo v roku 2018 podporených 214 MSP. Cieľom pomoci bola podpora nových a začínajúcich MSP. Podpora bola poskytovaná v rámci celého územia SR

okrem Bratislavského kraja v odvetví priemyslu s vysokou, strednou a nízkou technologickou úrovňou, ako aj odvetvie služieb (poznatkovo-intenzívne služby). Cieľovou skupinou boli právnické osoby zapísané v obchodnom registri, ako aj osoby, ktoré podnikajú na základe živnostenského oprávnenia v odvetviach vyššie uvedených v rámci celého územia SR mimo regiónu NUTS II – Bratislavský kraj. V roku 2018 bolo skutočné čerpanie na úrovni 5 072 tis. Eur, z toho 2 819 tis. Eur zo zdrojov EÚ.

- **Operačný program Kvalita životného prostredia**

V rámci prioritnej osi 4 – Energeticky efektívne nízko uhlíkové hospodárstvo vo všetkých sektoroch a špecifického cieľa 4.2.1. Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch (OPKZP-PO4-SC421-2017-30) bolo podporených 66 MSP, z toho 15 mikropodnikov, 35 malých podnikov a 16 stredných podnikov. Cieľovou oblasťou podpory boli energetické audity, rekonštrukcia a modernizácia stavebných objektov a zníženie ich energetickej náročnosti. Podpora má dopad na rekonštrukciu a modernizáciu vykurovacích/klimatických systémov, systémov prípravy, ale aj na zlepšenie tepelno-technických vlastností stavebných konštrukcií, rekonštrukciu a modernizáciu systémov osvetlenia v budove, rekonštrukciu a modernizáciu systémov výroby a rozvodu stlačeného vzduchu a na zavádzanie systémov merania a riadenia, vrátane energetických a environmentálnych manažérskych systémov, najmä EMAS. Podpora bola poskytovaná na celom území SR mimo Bratislavského kraja v rámci nízko uhlíkového hospodárstva vo všetkých sektoroch. Výška skutočného čerpania v roku 2018 bola 62 982 tis. Eur, z toho 53 534,70 tis. Eur zo zdrojov EÚ.

V rámci špecifického cieľa 4.5.1. Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených a dopyte po využiteľnom teple (kód výzvy: OPKZP-PO4 - SC451-2017-20) bolo podporených 29 podnikov z veľkostnej kategórie MSP, z toho 6 mikropodnikov, 11 malých podnikov a 12 stredných podnikov. Cieľom pomoci bola podpora využívania vysoko účinnej kombinovanej výroby tepla a elektrickej energie na základe dopytu po využiteľnom teple. Podpora bola poskytovaná v rámci celého územia SR mimo Bratislavského kraja v rámci nízko uhlíkového hospodárstva vo všetkých sektoroch. Cieľovou skupinou podpory boli fyzické a/alebo právnické osoby oprávnené na podnikanie, združenia fyzických alebo právnických osôb. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v roku 2018 bola 14 213 tis. Eur, z toho 11 177 tis. Eur zo zdrojov EÚ.

- **Národný projekt inovujme.sk**

Nový národný projekt Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry, realizovaný od roku 2017, má za cieľ zvyšovať povedomie o význame inovácií medzi slovenskými mikro podnikateľmi, malými a strednými podnikateľmi, ale aj na stredných a vysokých školách vo všetkých regiónoch. Jeho hlavnou úlohou je zvyšovať inovačný potenciál na Slovensku. Dosahovanie vytýčeného cieľa realizuje prostredníctvom nástrojov zameraných na jednotlivé cieľové skupiny:

- Regionálne konzultačné centrá – slovenským podnikateľom sú k dispozícii konzultanti v Bratislave, Košiciach, Žiline, Nitre a Banskej Bystrici. Prostredníctvom nich môžu podnikatelia získať mentorskú pomoc pri realizácii ich inovatívnych nápadov.
- Celodenná konferencia Inovujme.sk – venovaná rôznym témam zo sveta inovácií.
- Konferencie a workshopy.
- Analýzy a prognózy – majú za cieľ identifikovať bariéry rozvoja a porovnanie stavu na Slovensku s ostatnými krajinami.

Ministerstvo financií SR (MF SR)

MF SR uskutočnilo v roku 2018 nasledovné aktivity na podporu MSP:

- **Aktivity podporené z Európskych štrukturálnych a investičných fondov z obdobia 2007-2013**

V súvislosti so schváleným materiálom (uznesenie vlády SR č. 400/2018 zo dňa 05.09.2018) „Správa o výsledkoch implementácie iniciatívy **JEREMIE** v Slovenskej republike v programovom období 2007 – 2013 a využitie získaných skúseností v súčasnom a budúcim období“ môže MF SR alokovať prostriedky na investície za predpokladu splnenia podmienok finančnej operácie a rozhodnúť o mandáte pre skupinu spoločnosti Slovak Investment Holding, a.s. (SIH) na správu zdrojov investovaných od verejných a súkromných investorov. SIH v rámci svojich aktivít identifikoval nové možnosti na poskytovanie financovania slovenskej ekonomiky a založil dcérsku spoločnosť Slovak Asset Management (SAM), ktorá v júni 2018 získala od NBS povolenie na vytváranie a spravovanie alternatívnych investičných fondov. Prvým fondom, ktorý bude založený pod správou SAM je špecializovaný fond rizikového kapitálu pod názvom „Venture to Future Fund – VFF“. VFF sa bude primárne zameriavať na MSP s inovatívnym technologickým potenciálom operujúce na Slovensku alebo s prepojením na Slovensko, s tým, že hlavný dôraz bude na Bratislavský kraj, kde je najväčší rastový potenciál. Z recyklovaných prostriedkov JEREMIE sa plánuje alokácia 5 mil. eur a MF SR sa zaviazalo investovať cez SIH 25 mil. Eur do VFF.

- **Aktivity podporené z Európskych štrukturálnych a investičných fondov z obdobia 2014-2020**

V súčasnom programovom období 2014-2020 spoločnosť **Slovak Investment Holding (SIH)** spravuje prostredníctvom fondu **National Development Fund II.** (NDF II.) finančné prostriedky z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (EŠIF) alokované na finančné nástroje. SIH implementuje prostredníctvom finančných sprostredkovateľov finančné nástroje zamerané na podporu malých a stredných podnikov (MSP). V rámci **Operačného programu Výskum a inovácie** boli v roku 2018 ukončené dve verejné obstarávania (VO) na výber finančných sprostredkovateľov pre záručný (12 mil. Eur + opcia) a úverový nástroj (24 mil. Eur + opcia) na rozvoj a posilnenie konkurencieschopnosti a rastu MSP. Na konci roku 2018 bolo ukončené VO na výber 3 správcov fondov pre finančný nástroj rizikového kapitálu (34 mil. Eur + opcia) na podporu začínajúcich podnikov (start-up) a bolo spustené VO na výber 2 finančných sprostredkovateľov pre záručný nástroj (49 mil. Eur) na podporu MSP v oblasti výskumu, vývoja a inovácii. V súčasnosti prebieha kontrolná fáza obidvoch verejných obstarávaní. V roku 2018 spoločnosť SIH zo zdrojov spravovaných v rámci NDF II. podporila tri inovatívne MSP formou priamych kapitálových investícií. V rámci **Operačného programu Ľudské zdroje** bolo v 3Q 2018 spustené VO na výber finančných sprostredkovateľov pre záručný nástroj (11,7 mil. Eur) pre MSP v oblasti sociálnej ekonomiky. VO bolo ukončené v januári 2019 a aktuálne prebieha kontrolná fáza VO.

- **Aktivity v rámci spolupráce s medzinárodnými finančnými inštitúciami**

Na podporu slovenských podnikateľov vytvorilo **Ministerstvo financií SR** nástroj **Rozvojmajstri (Public Sector Liaison Officer, PSLO)**. Ich úlohou je poskytovať priamu a cieleňú podporu podnikateľským subjektom pri ich snahách o zapojenie sa do tendrov medzinárodných finančných inštitúcií (MFI) a medzinárodných organizácií. V priebehu roka 2018 tím Rozvojmajstrov poskytoval slovenským firmám špecifický koučing, pomáhal s identifikáciou konkrétnych tendrových príležitostí, a pod. V novembri 2018 sa uskutočnilo „matchmaking“ podujatie (Rozvojarmok), ktoré vytvorilo priestor na priame prepojenie

slovenského podnikateľského sektora, MFI a zástupcov partnerských krajín a na diskusie ku konkrétnym obchodným príležitostiam.

V zmysle *Správy o poskytnutej štátnej pomoci v Slovenskej republike za rok 2018* bola orgánmi finančnej správy poskytnutá štátna pomoc prostredníctvom daňových a colných úradov. **Daňové úrady** v roku 2018 poskytli štátnu pomoc v celkovej výške 17,81 mil. Eur. Celkový podiel štátnej pomoci poskytnutej MSP v roku 2018 tvoril 1,74 % z celkovej poskytnutej štátnej pomoci v pôsobnosti daňových úradov (0,31 mil. Eur). **Colné úrady** v roku 2018 poskytli štátnu pomoc v celkovej výške 126,30 mil. Eur. Celkový podiel štátnej pomoci poskytnutej colnými úradmi podľa schém štátnej pomoci MSP tvoril 7,26 % (9,17 mil. Eur).

V zmysle údajov *Finančného riaditeľstva SR* bola v rámci jednotlivých aktivít a projektov zameraných na podporu MSP v roku 2018, poskytnutá:

- **Úľava na dani pre príjemcov investičnej pomoci – MSP**

Celkovo bolo podporených 5 malých a stredných podnikov, z toho: 1 malý podnik a 4 stredné podniky. Výška celkovej Úľavy na dani pre príjemcov investičnej pomoci MSP bola v objeme 311 934,71 Eur, z toho: pre 1 malý podnik 42 106,95 Eur a pre 4 stredné podniky 269 827,76 Eur.

- **Úľava poskytnutá pre MSP na základe schémy minimálnej pomoci DM 12/2018 – Schéma pomoci de minimis poskytovanej úľavy na dani alebo odpustenia daňového nedoplatku na dani podľa § 70 alebo formou úľavy zo sankcie alebo odpustenia sankcie podľa § 157 zákona č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v zmysle neskorších predpisov**

Podľa tejto schémy minimálnej pomoci DM 12/2018 bolo celkovo podporených 55 subjektov spadajúcich do veľkostnej kategórie MSP, z toho 36 mikropodnikov, 15 malých podnikov a 4 stredné podniky. Celková výška úľavy poskytnutá pre MSP predstavovala 301 376,94 Eur, z toho úľava pre mikropodniky bola 178 623,77 Eur, malé podniky 59 622,57 Eur a pre stredné podniky 63 130,60 Eur.

- **Odpočít výdavkov na výskum a vývoj**

Prostredníctvom odpočtu výdavkov na výskum a vývoj bolo podporených v roku 2018 celkovo 133 MSP, z toho 36 mikropodnikov, 60 malých podnikov a 45 stredných podnikov. Celková výška odpočtu výdavkov na výskum a vývoj pre MSP predstavovala 11 054 452,68 Eur, z toho odpočet pre mikropodniky bol 478 345,40 Eur, malé podniky 4 426 014,90 Eur a pre stredné podniky 6 150 092,38 Eur.

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky (MK SR)

Dotačný systém 2018

Ministerstvo kultúry SR vytvorilo stabilný a transparentný systém financovania kultúrnych a umeleckých aktivít prostredníctvom dodatočného systému ministerstva. Dotačný systém MK SR v roku 2018 podporil spolu 82 MSP formou dotácie zo štátneho rozpočtu v celkovej sume 932 177 Eur. Dodatočný systém pre rok 2018 sa skladal z 3 nasledovných programov:

- **Obnovme si svoj dom**

Prostredníctvom tohto programu formou dotácie bolo v roku 2018 podporených 32 MSP (vlastníci a správcovia národných kultúrnych pamiatok, organizátori verejných kultúrnych podujatí). Výška finančnej podpory bola 587 000 Eur. Dopad na MSP bol najmä prostredníctvom podpory projektov systematického prístupu k ochrane národných kultúrnych

pamiatok, príprave a realizácii obnovy a reštaurovania národných kultúrnych pamiatok, prezentácií a podpore projektov obnovy národných kultúrnych pamiatok v súlade s ich pamiatkovými hodnotami a podpore projektov obnovy národných kultúrnych pamiatok ocenených etiketou Európskeho kultúrneho dedičstva.

- **Kultúrne poukazy**

Týmto programom bolo v roku 2018 formou dotácie podporených 49 MSP. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v sledovanom období bola 343 177 Eur. Program má dopad na zvýšenie aktívnej účasti kultúrnych inštitúcií na výchove a vzdelávaní žiakov, kultúrnych aktivít a služieb, ktoré sú v mieste základnej alebo strednej školy a ktoré majú kultúrny alebo kultúrno-edukačný charakter.

- **Kultúra znevýhodnených skupín**

V rámci tohto programu bol v roku 2018 formou dotácie podporený 1 podnik z veľkostnej kategórie MSP (organizátor verejného kultúrneho podujatia, vydavateľ). Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov predstavovala 2000 Eur. Programom sa podporuje rovnaké zaobchádzanie a rovnosť príležitostí v oblasti kultúry a tiež a uľahčenie prístupu znevýhodnených skupín obyvateľstva ku kultúre s cieľom naplňovať kultúrne práva ľudí ohrozených chudobou a sociálnym vylúčením, podpora ich integrácie do spoločnosti, podpora kultúrnych aktivít zameraných na prevenciu a elimináciu všetkých foriem násilia, diskriminácie, xenofóbie, podpora tolerance a prijímania inakosti, posilnenie sociálnej súdržnosti a medzikultúrneho dialógu, ako aj posilnenie politiky rodovej rovnosti.

Integrovaný regionálny operačný program, prioritná os 3 – mobilizácia kreatívneho potenciálu v regiónoch

V roku 2018 zabezpečilo Ministerstvo kultúry SR ako sprostredkovateľský orgán pre IRO PO3 plnenie úloh súvisiacich s implementáciou špecifického cieľa 3.1 – Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu, netechnologických inovácií. Do výzvy s kódom IROP-PO3-SC31-2016-5 (decentralizovaná podpora) na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok (ďalej len „ŽoNFP“) uzavretej dňa 12.04.2017, bolo predložených 619 ŽoNFP s celkovou výškou žiadaných finančných prostriedkov 94 804 252,79 Eur (zdroje EÚ + štátny rozpočet). Po procese administratívneho overovania sa do procesu odborného hodnotenia dostalo celkom 476 ŽoNFP s celkovou výškou žiadaných finančných prostriedkov 72 193 514,65 Eur. Fáza ukončeného odborného hodnotenia bude v roku 2019.

Slovenský filmový ústav

- **Eurimages**

Cieľom programu je podpora filmového umenia, filmového a audiovizuálneho sektora. V rámci štátnej pomoci bolo podporených 6 MSP, konkrétne malých podnikov. Podpora má dopad na zvýšenie aktívnej účasti kultúrnych inštitúcií vo výchove a vzdelávaní žiakov v mieste základnej alebo strednej školy. Celková alokácia pre MSP bola v roku 2018 na úrovni 1 320 tis. Eur.

- **Kreatívna Európa – podprogramy Kultúra a MEDIA**

Cieľom programu je podpora divadelného a vizuálneho umenia, kultúrneho dedičstva, filmového a audiovizuálneho sektora a medzisektorovej oblasti. V rámci štátnej pomoci bolo podporených 34 MSP, z toho 6 malých podnikov a 28 stredných podnikov. Celková alokácia

finančných prostriedkov bola na úrovni 636 449 Eur, z toho pre malé podniky 138 440 Eur a pre stredné podniky 498 009 Eur.

Audiovizuálny fond

Audiovizuálny fond v roku 2018 podporil formou dotácie celkovo 177 MSP. Výška skutočného čerpania bola 5 471 tis. Eur, pričom subjekty boli podporené prostredníctvom nasledovných programov:

- **Tvorba a realizácia slovenských audiovizuálnych diel**

V rámci programu bolo formou dotácie podporených 54 MSP (z toho 51 mikropodnikov, 1 malý podnik a 2 stredné podniky). V roku 2018 bola alokácia finančných prostriedkov pre MSP na úrovni 6 622 tis. Eur. Výška skutočného čerpania predstavovala 3 670 tis. Eur (z toho pre mikropodniky 3 615 tis. Eur., malé podniky 16 tis. Eur a pre stredné podniky 39 tis. Eur).

- **Distribúcia a iné uvádzanie audiovizuálnych diel na verejnosti**

V zmysle programu bolo formou dotácie v roku 2018 podporených 92 MSP (z toho 59 mikropodnikov, 24 malých podnikov a 9 stredných podnikov) – distribútorov audiovizuálnych diel a organizátorov verejných kultúrnych podujatí v audiovizii. V sledovanom roku bola alokácia finančných prostriedkov pre MSP na úrovni 1 674 tis. Eur. Celková výška čerpania finančných prostriedkov bola 1 382 tis. Eur (z toho výška čerpania pre mikropodniky bola 897 tis. Eur, malé podniky 231 tis. Eur a pre stredné podniky 254 tis. Eur).

- **Výskum, vzdelávanie a edičná činnosť v oblasti audiovizuálnej kultúry**

Z programu bolo formou dotácie v roku 2018 podporených 16 MSP (z toho 13 mikropodnikov, 1 malý podnik a 2 stredné podniky) – vydavateľov a organizátorov vzdelávacích a tréningových podujatí. Alokácia finančných prostriedkov pre MSP bola v sledovanom období na úrovni 218 tis. Eur. Celková výška skutočného čerpania pre malé a stredné podniky predstavovala 119 tis. Eur (z toho výška čerpania pre mikropodniky 86 tis. Eur, malé podniky 3 tis. Eur a pre stredné podniky 30 tis. Eur).

- **Rozvoj audiovizuálnych technológií v Slovenskej republike**

Program formou dotácie v roku 2018 podporil spolu 13 MSP (z toho 4 mikropodniky, 6 malých podnikov a 3 stredné podniky) – prevádzkovateľov technických zariadení na premietanie filmov (kiná). Alokácia finančných prostriedkov pre MSP bola na úrovni 297 tis. Eur. Celková výška čerpania finančných prostriedkov pre MSP bola v sledovanom roku 83 tis. Eur (z toho výška čerpania pre mikropodniky 4 tis. Eur a pre malé podniky 79 tis. Eur).

- **Podpora audiovizuálneho priemyslu v Slovenskej republike**

Tento program formou dotácie podporil v roku 2018 celkovo 2 MSP, konkrétne mikropodniky. Alokácia finančných prostriedkov pre MSP bola na úrovni 323 tis. Eur. Výška skutočného čerpania pre 2 mikropodniky bola v sledovanom období 217 tis. Eur.

Efektívnosť hodnotených programov sa hodnotí v oblastiach zvýšenia konkurencieschopnosti a na podporu vývoja, výroby, distribúcie a propagácie audiovizuálnych diel a na podporu kultúrnych podujatí, na podporu odborného výskumu, vzdelávania, výchovy a edičnej činnosti v oblasti audiovizuálnej kultúry a priemyslu, ako aj na zachovanie kultúrneho dedičstva. Cieľovou skupinou podpory boli SZČO a s.r.o. z celého územia SR.

Fond na podporu umenia

Fond na podporu umenia je zriadený zákonom č. 284/2014 Z. z. o Fonde na podporu umenia a o zmene a doplnení zákona č. 434/2010 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v znení zákona č. 79/2013 Z. z. ako verejnoprávna inštitúcia na podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu.

Rok 2018 predstavoval pre fond druhý rok poskytovania finančných prostriedkov na podporu umeleckých aktivít, kultúry a kreatívneho priemyslu, ale aj utváranie materiálnych podmienok na ich verejnú prezentáciu a šírenie v slovenskom a/alebo medzinárodnom kultúrnom, či umeleckom kontexte. Fond poskytuje finančné prostriedky na základe písomnej žiadosti žiadateľa, formou dotácie ako nenávratnej finančnej výpomoci, formou pôžičky ako návratnej finančnej výpomoci poskytnutej žiadateľovi so splatnosťou najviac 5 rokov alebo formou štipendia len fyzickým osobám na rozvoj tvorby, vzdelávania a odborného výskumu v oblasti umenia, kultúry a kreatívneho priemyslu, pričom finančným zdrojom fondu sú zákonom stanovené príspevky, ktoré MK SR do fondu každoročne odvádza spolu so špecifickým príspevkom zo štátneho rozpočtu. Prostriedky boli prerozdelené podľa programov v rámci hlavných oblastí podpornej činnosti: Program 1 Umenie; Program 2 Podujatia, kultúrne centrá a časopisy; Program 3 Výskum a vzdelávacie aktivity; Program 4 Tradičná kultúra a kultúrno-osvetová činnosť; Program 5 Pamäťové a fondové inštitúcie; Program 6 Mesto kultúry.

Tabuľka 3 Sumarizácia prerozdelených prostriedkov podľa jednotlivých programov a podprogramov

Program	Rok 2018					
	Mikropodnik		Malý podnik		Stredný podnik	
	Počet žiadostí	Pridelená suma v Eur	Počet žiadostí	Pridelená suma v Eur	Počet žiadostí	Pridelená suma v Eur
1. Umenie	878	5 517 262,00	24	119 205,00	22	56 936,00
2. Podujatia, kultúrne centrá a časopisy	94	2 701 465,00	15	451 000,00	0	0,00
3. Výskum a vzdel. aktivity	134	651 992,00	6	20 500,00	10	35 200,00
4. Tradičná kultúra a kultúrno-osvetová činnosť	199	809 430,00	17	48 700,00	24	72 200,00
5. Pamäťové a fondové inštitúcie	20	52 200,00	71	321 356,00	3	4 100,00
6. Mesto kultúry	20	150 790,00	0	0,00	0	0,00
Spolu	1 345	9 883 139,00	133	960 761,00	59	168 436,00

Zdroj: Ministerstvo kultúry SR

V roku 2018 bolo prostredníctvom vyššie uvedených programov, podporených celkovo 1 537 MSP, z toho 1345 mikropodnikov, 133 malých podnikov a 59 stredných podnikov. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov k 31.12. 2018 predstavovala 10 605 406 Eur.

Fond na podporu kultúry národnostných menšín

Fond na podporu kultúry národnostných menšín (ďalej len „fond“) je zriadený zákonom č. 138/2017 Z. z. o Fonde na podporu kultúry národnostných menšín a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o fonde“) ako verejnoprávna inštitúcia na účel:

- a) zachovania, vyjadrenia, ochrany a rozvoja identity a kultúrnych hodnôt národnostných menšín,
- b) výchovy a vzdelávania k právam osôb patriacich k národnostným menšinám,
- c) zabezpečenia interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám.

V roku 2018 boli fondom poskytnuté finančné prostriedky po prvýkrát. Sumu finančných prostriedkov určených na podpornú činnosť fond rozdeľuje medzi odborné rady kultúry pre jednotlivé národné menšiny v pomere v akom to ustanovuje § 22 ods. 1 zákona o fonde. Odborné rady si podľa § 7 ods. 3 určujú v oblasti svojho pôsobenia priority podpory na príslušný kalendárny rok a zameranie predkladaných projektov.

Fond v roku 2018 podporil formou dotácie 795 MSP v celkovej sume 6 861 242 Eur, ktoré boli financované zo štátneho rozpočtu. Výšku skutočného čerpania finančných prostriedkov v roku 2018 ešte nie je možné vyčíslieť, z dôvodu neuzavretia všetkých projektov, na ktoré boli v danom roku poskytnuté dotácie.

- **Podpora kultúrno-osvetovej činnosti a vzdelávacej činnosti, vedy a výskumu**

Prostredníctvom programu bolo v roku 2018 podporených 464 MSP, z toho 387 mikropodnikov, 65 malých podnikov a 12 stredných podnikov. Cieľom programu bola podpora kultúry národnostných menšín. Cieľovou skupinou podpory bolo odvetvie kultúry z cieľovej skupiny týkajúcej sa národnostných menšín. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov pre MSP bola v roku 2018 na úrovni 3 095 269 Eur, z toho mikropodniky 2 833 733 Eur, malé podniky 180 891 Eur a stredné podniky 80 645 Eur.

- **Podpora literárnej, nakladateľskej a vydavateľskej činnosti**

Prostredníctvom programu bolo v roku 2018 podporených 142 MSP, z toho 113 mikropodnikov, 24 malých podnikov a 5 stredných podnikov. Cieľom programu bola podpora kultúry národnostných menšín. Cieľovou skupinou podpory bolo odvetvie kultúry z cieľovej skupiny týkajúcej sa národnostných menšín. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov pre MSP bola v roku 2018 na úrovni 1 900 482 Eur, z toho mikropodniky 1 673 002 Eur, malé podniky 209 680 Eur a stredné podniky 17 800 Eur.

- **Podpora divadelného, hudobného, tanečného, výtvarného a audiovizuálneho umenia**

Prostredníctvom programu bolo v roku 2018 podporených 147 MSP, z toho 123 mikropodnikov, 23 malých podnikov a 1 stredný podnik. Cieľom programu bola podpora kultúry národnostných menšín. Cieľovou skupinou podpory bolo odvetvie kultúry z cieľovej skupiny týkajúcej sa národnostných menšín. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov pre MSP bola v roku 2018 na úrovni 1 652 387 Eur, z toho mikropodniky 1 536 107 Eur, malé podniky 91 200 Eur a stredný podnik 25 080 Eur.

- **Podpora zabezpečenia interkultúrneho dialógu a porozumenia medzi občanmi slovenskej národnosti a občanmi patriacimi k národnostným menšinám a etnickým skupinám**

Prostredníctvom programu bolo v roku 2018 podporených 42 MSP, z toho 34 mikropodnikov a 8 malých podnikov. Cieľ podpory, ako aj cieľová skupina bola rovnaká ako v prípade vyššie uvedených programov. V sledovanom roku bola skutočná výška čerpania pre MSP na úrovni 213 104 Eur, z toho pre mikropodniky 170 374 Eur a pre malé podniky 42 730 Eur.

Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR)**Štátna pomoc**

MPRV SR poskytlo v roku 2018 štátnu pomoc v celkovej výške 49,96 mil. Eur. Z uvedenej sumy tvorili zdroje EÚ 34,72 mil. Eur (69,50 %) a zdroje ŠR SR 15,24 mil. Eur (30,50 %). V porovnaní s rokom 2017 sa poskytnutá štátna pomoc znížila o 15,35 %. K miernemu zníženiu objemu finančných prostriedkov došlo z dôvodu miernej zmeny štruktúry podporovaných opatrení. Z celkovej sumy 49,96 mil. Eur bolo poskytnutých pre MSP 45,61 mil. Eur, čo predstavuje 91,29 % z celkovej štátnej pomoci poskytnutej rezortom.

Integrovaný regionálny operačný program

V nadväznosti na Špecifický cieľ Integrovaného regionálneho operačného programu „3.1 Stimulovanie podpory udržateľnej zamestnanosti a tvorby pracovných miest v kultúrnom a kreatívnom priemysle prostredníctvom vytvorenia priaznivého prostredia pre rozvoj kreatívneho talentu a netechnologických inovácií“ a príslušnej výzvy zo dňa 17.10.2016 na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok so zameraním sa na podporu prístupu k hmotným a nehmotným aktívam MSP v kultúrnom a kreatívnom sektore pre účely tvorby pracovných, **bola v roku ukončená fáza odborného hodnotenia**. V rámci tejto výzvy bolo predložených 619 ŽoNFP s celkovou výškou žiadaných finančných prostriedkov 94 804 252,79 Eur. Odborné hodnotenie 476 žiadostí o nenávratný finančný príspevok prebiehalo v termíne od 12.9.2018 do 30.3.2019. Od apríla 2019 sa predpokladá začatie vydávania rozhodnutí a v máji 2019 sa predpokladá začiatok procesu zazmluvňovania.

Pôdohospodárska platobná agentúra (PPA)**Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020**

- **Opatrenie 4.2 – Podpora pre investície na spracovanie/uvádzanie na trh a/alebo vývoj poľnohospodárskych výrobkov**

Cieľom podpory boli investície do majetku týkajúce sa odbytu a spracovania poľnohospodárskej produkcie v súvislosti so zavádzaním výroby nových ako aj tradičných produktov, novej techniky/technológií a podporou budovania malých odbytových miest pre odbyt poľnohospodárskej produkcie a produktov spracovania poľnohospodárskej prvovýroby.

Programom bolo v roku 2018 celkovo podporených 99 MSP (z toho 32 mikropodnikov, 45 malých podnikov a 22 stredných podnikov). Prostredníctvom programu bolo v sledovanom roku podporených celkovo 65 pracovných miest (z toho 13 v mikropodnikoch, 22 v malých podnikoch a 30 v stredných podnikoch). Program má dopad na rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku, čo zabezpečí nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie vidieckej ekonomiky generovanie nových pracovných miest. Cieľovou skupinou podpory boli FO a PO podnikajúce v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybích produktov) a FO a PO podnikajúce v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby, ako aj spracovania vlastnej produkcie na celom území SR. Alokácia finančných prostriedkov bola v roku 2018 na úrovni 1 919 469 Eur (z toho pre mikropodniky 919 716 Eur, malé podniky 999 753 Eur a pre stredné podniky 1 919 469 Eur). Výška skutočného čerpania pre MSP bola 27 082, 37 tis. Eur (z toho pre mikropodniky 7 903 647 Eur, malé podniky 10 923 377 Eur a stredné podniky 8 255 335 Eur).

- **Opatrenie 6.1 - Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov**

Pomoc bola poskytovaná za cieľom podpory mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu. Programom bolo celkovo podoprených 336 MSP, konkrétne mikropodniky. Program má dopad na rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku, čo zabezpečí nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie ekonomiky na vidieku a generovanie nových pracovných miest. Cieľovou skupinou podpory boli FO a PO zamerané na špeciálnu rastlinnú a/alebo živočíšnu výrobu na území SR.¹² Alokácia finančných prostriedkov v sledovanom roku predstavovala 1 800 tis. Eur, konkrétne pre mikropodniky. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov bola v sledovanom roku 11 655 tis. Eur.

- **Opatrenie 6.4 Podpora na investície do vytvárania a rozvoja nepoľnohospodárskych činností**

Cieľom podpory boli nasledovné činnosti:

- Činnosť 1: činnosti spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou zamerané na vytváranie podmienok pre rekreačné a relaxačné činnosti, vrátane vytvárania podmienok na poskytovanie vzdelávania a vytvorenie konferenčných priestorov.
- Činnosť 2: činnosti spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori, občania so zníženou schopnosťou pohybu. V rámci danej oblasti je možné sa zamerať aj na terapie (hipoterapia, animoterapia), lesnú pedagogiku a pod., ktoré prispievajú k rekonvalescencii, lepšiemu začleneniu do spoločného života, zvýšeniu motoriky cieľovej skupiny.
- Činnosť 3: spracovanie a uvádzanie produktov na trh, ktorých výstup spracovania nespadá do prílohy I Zmluvy o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ), alebo po splnení konkrétnych podmienok.

Prostredníctvom programu bolo v roku 2018 podporených celkovo 48 MSP (z toho 40 mikropodnikov, 7 malých podnikov a 1 stredný podnik), pričom bolo vytvorených spolu 38 pracovných miest (v rámci mikropodnikov 31 miest a malých podnikov 7 miest). Podpora bola smerovaná na rozvoj podnikateľskej činnosti na vidieku, čo zabezpečí nové pracovné príležitosti pre nezamestnaných a osobitne mladých ľudí, čím sa podporí ekonomický rast, stabilizácia a posilnenie vidieckej ekonomiky a generovanie nových pracovných miest. Cieľovou skupinou podpory boli FO a PO podnikajúcich v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby, FO a PO obhospodarujúcich lesy vo vlastníctve súkromných vlastníkov a združení, obcí a združení, cirkvi, ako aj FO a PO podnikajúcich v oblasti hospodárskeho chovu rýb (akvakultúry).

¹² Oprávneným žiadateľom (prijímateľom) je Mladý poľnohospodár – fyzická alebo právnická osoba (mikro podnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jej príjmu, ktorá v čase podania ŽoNFP nemá viac ako 40 rokov, má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho najvyšší predstaviteľ. V prípade žiadateľa, ktorým je právnická osoba (vek, vzdelanie a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik), musí definíciu mladého poľnohospodára spĺňať ten, kto podnik zakladá, ovláda a zároveň vedie a súčasne je splnené nasledovné ustanovenie: „V prípade, ak mladý poľnohospodár nezakladá podnik ako jeho jediný najvyšší predstaviteľ, bez ohľadu na jeho právnu formu, musí preukázať, že podnik ovláda a zároveň vedie, t.j. má rozhodovacie právomoci týkajúce sa riadenia, zisku a finančného rizika a jeho majetkový podiel na danom podniku je min. 2/3.“

Alokácia finančných prostriedkov pre MSP bola 7 986 268 Eur. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov za rok 2018 bola pre MSP 11 889 389 Eur (z toho pre mikropodniky 9 448 818 Eur, malé podniky 2 136 906 Eur a stredné podniky 303 662 Eur).

Oprávneným žiadateľom (konečným prijímateľom) sú podniky v zmysle čl. 107 ZFEÚ, t. j. FO a PO – mikropodniky a malé podniky vo vidieckych oblastiach v zmysle prílohy I nariadenia Komisie EÚ, č. 651/2014, podnikajúce v oblasti lesníckej výroby, hospodárskeho chovu rýb – akvakultúry a poľnohospodárskej prvovýroby.

- **Operačný program Rybné hospodárstvo 2014-2020**

Prostredníctvom výzvy č. OPRH-AKVA-2.2.1-A2-2017-02 – Modernizácia existujúcich akvakultúrnych prevádzok (podopatrenie 2.2.1) boli v roku 2018 podporené 2 mikropodniky. Celková výška schválených príspevkov bola 272 802,91 Eur.

Prostredníctvom výzvy č. OPRH-AKVA-2.3.1-A2-2017-02 – Recirkulačné systémy (podopatrenie 2.3.1) bol v roku 2018 podporený jeden mikropodnik. Výška celkového schváleného príspevku bola 304 949,05 Eur.

Agroinštitút Nitra

V roku 2018 mal Agroinštitút Nitra uzatvorenú rámcovú zmluvu podľa § 296 ods. 2 Obchodného zákonníka na rok 2018 s MPRV SR, financovanú zo štátneho rozpočtu. Výška alokovaných finančných prostriedkov zodpovedala skutočnému čerpaniu finančných prostriedkov, celkovo 39 310 Eur.

Podpora bola zameraná na rozvoj domáceho trhu, informatizáciu (IKT), ako aj na podporu zamestnávania. V rámci nej bolo podporených celkom 583 MSP a vzniklo 162 nových pracovných miest. Poskytnutá podpora je poskytovaná na celom území SR v odvetví poľnohospodárstva a potravinárstva, pričom nerozhoduje právna forma.

Podpora mala dopad na:

- zabezpečenie prenosu poznatkov a informácií súvisiacich so systémom geopriestorového formulára žiadosti o pomoc,
- rozširovanie poznatkov a informácií súvisiacich s ovládaním elektronického prístupu farmára do systému Centrálnej evidencie hospodárskych zvierat v dôsledku digitalizácie a modernizácie tohto systému,
- vytváranie nových pracovných miest pre začínajúcich, najmä mladých farmárov, a tiež prevádzkovateľov liehovarníckych závodov na pestovateľské pálenie ovocia.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVR SR)

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny

- **Aktívne opatrenia na trhu práce (AOTP)**

V rámci aktívnej politiky trhu práce sa realizujú a podporujú opatrenia, programy, projekty a aktivity, ktoré uľahčujú integráciu a reintegráciu UoZ, najmä znevýhodnených osôb na trhu práce, prostredníctvom aktívnych opatrení trhu práce. Okrem toho AOTP napomáhajú aj rozvoju podnikania podporou vytvárania nových pracovných miest a udržiavania existujúcich PM, ako aj podporou investičnej pomoci investorom a tiež poskytujú pomoc v oblasti podpory vzdelávania UoZ a zamestnancov.

Jednotlivé AOTP je možné členiť podľa ich zamerania na opatrenia a príspevky zvyšujúce zamestnateľnosť UoZ, zvyšujúce zamestnanosť podporou vytvárania nových pracovných miest a opatrenia a príspevky podporujúce udržanie existujúcich pracovných miest. V nasledujúcej tabuľke sú zobrazené vybrané príspevky AOTP realizované v roku 2018. Pre porovnanie medziročného nárastu (poklesu) počtu zaradených UoZ a výšky čerpaných finančných prostriedkov sú zobrazené údaje aj za rok 2017.

Tabuľka 4 Realizácia vybraných AOTP v roku 2018 pre všetky podnikateľské subjekty

Rok	Rok 2017		Rok 2018	
Názov príspevku v rámci AOTP	Počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v Eur)	Počet zaradených UoZ/osôb, resp. počet podporených PM/UoZ/osôb	Čerpanie finančných prostriedkov (v Eur)
Príspevok na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 49)	2 667	9 543 242	2 123	9 063 813
Príspevok na podporu zamestnávania znevýhodneného UoZ (§ 50)	2 699	5 807 186	1 383	6 160 863
Príspevok na podporu vytvorenia PM v prvom pravidelne platenom zamestnaní (§ 51 a)	1 986	9 976 281	632	4 514 453
Príspevok na vytvorenie nového pracovného miesta (§ 53d)	452	4 589 322	830	2 445 053
Projekty a programy (§ 54)	112 164	72 743 230	114 686	94 237 768
Príspevok na zriadenie chránenej dielne alebo chráneného pracoviska (§ 56)	242	607 551	167	682 252
Príspevok občanovi so zdravotným postihnutím na samostatnú zárobkovú činnosť (§ 57)	77	393 154	76	379 297
Celkom vybrané nástroje na zvyšovanie zamestnanosti	120 287	103 659 966	119 897	117 483 499
Príspevok na vzdelávanie a prípravu zamestnanca pre trh práce (§ 47)	249	925 103	225	1 453 754
Príspevok na podporu udržania pracovných miest (§ 50k)	178	47 895	0	42 937
Príspevok na udržanie občana so zdravotným postihnutím v zamestnaní (§ 56 a)	21	31 180	22	32 195
Príspevok na činnosť pracovného asistenta (§ 59)	1 077	4 916 625	1 128	5 801 578
Príspevok na úhradu prevádzkových nákladov CHD alebo CHP a na úhradu nákladov na dopravu zamestnancov (§ 60)	9 763	28 467 161	9 433	30 051 864
Celkom vybrané nástroje na udržanie existujúcich PM	11 288	34 387 964	10 808	37 382 328
Spolu	131 575	138 047 930	130 705	154 865 827

Zdroj: ÚPSVaR

• Poskytnutá štátna pomoc

Pomoc na podporu zamestnanosti

Pomoc MSP na podporu zamestnanosti v roku 2018 sa poskytovala v súlade s právnymi predpismi EÚ podľa:

- Nariadenia Komisie (EÚ) č. 1407/2013, ktoré je právnym základom Schémy pomoci de minimis na podporu zamestnanosti č. 16/2014 (ďalej len „*schéma de minimis č. 16/2014*“),
- Nariadenia Komisie č. 1408/2013, ktoré je právnym základom Schémy pomoci de minimis na podporu zamestnanosti v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby č. 7/2015 (ďalej len „*schéma de minimis č. 7/2015*“),
- nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014, ktoré je právnym základom Schémy štátnej pomoci na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávanie znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím č. SA.40975 (2015/X) (ďalej len „*schéma SA.40975 (2015/X)*“).

Štátna pomoc a minimálna pomoc sa poskytovala z verejných finančných prostriedkov, a to najviac z Európskeho sociálneho fondu a v menšej miere zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky. Celkový objem poskytnutej štátnej pomoci za Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny v roku 2018 bol vo výške 96,48 mil. Eur, z toho pre MSP ústredie poskytlo pomoc v celkovom objeme 92,60 mil. Eur, čo predstavuje 95,98 % z celkovej poskytnutej štátnej pomoci. Štátna pomoc sa realizovala prostredníctvom aktívnej politiky zamestnanosti a trhu práce, v rámci ktorej sa realizujú a podporujú aktívne opatrenia trhu práce (AOTP), ktoré okrem podpory znevýhodnených osôb napomáhajú aj k rozvoju podnikania podporou vytvárania nových pracovných miest a udržiavania existujúcich pracovných miest a zamestnancov zameraných na týchto podporovaných miestach.

Tabuľka 5 **Pomoc na podporu zamestnanosti**

Pomoc podnikom	Celková štátna pomoc		96,48 mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikro podniky	68,18 mil. Eur	70,67
		Malé podniky	19,53 mil. Eur	20,24
		Stredné podniky	4,89 mil. Eur	5,07
		Spolu MSP	92,60 mil. Eur	95,98
	Pomoc pre veľké podniky		3,88 mil. Eur	4,02

Zdroj: ÚPSVaR

Pomoc poskytnutá podľa schémy de minimis 16/2014

Pomoc na podporu zamestnanosti bola v roku 2018, rovnako ako v minulých rokoch realizovaná predovšetkým ako **minimálna pomoc** prostredníctvom programov a projektov, ktoré v sebe zahŕňajú:

- národné projekty, ktoré schvaľuje ministerstvo a realizuje ústredie alebo úrad,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje ministerstvo a realizuje ústredie,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje ústredie a realizuje úrad,
- projekty na zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, ktoré schvaľuje ministerstvo alebo ústredie a realizuje úrad alebo právnická osoba, alebo fyzická osoba,
- pilotné projekty na overenie nových aktívnych opatrení na trhu práce, ktoré schvaľuje ministerstvo a realizuje ústredie,
- pilotné projekty alebo pilotné programy na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti, ktoré schvaľuje ústredie a realizuje úrad.

V roku 2018 ústredie poskytlo minimálnu pomoc pre MSP podľa schémy de minimis č. 16/2014 v celkovom objeme 90,71 mil. Eur, čo predstavuje 98,94 % z celkovej poskytnutej minimálnej pomoci v rámci predmetnej schémy. V rámci tejto formy pomoci bolo podporených celkom 24 959 pracovných miest. V najväčšej miere bola pomoc de minimis poskytnutá malým a stredným podnikom v Prešovskom kraji, na podporu 5 352 pracovných miest.

Tabuľka 6 Výška poskytnutej štátnej pomoci v r. 2018 podľa veľkosti podniku

Štátna pomoc poskytnutá podľa schémy de minimis 16/2014	Podľa typu podniku		91,68 mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikro podniky	67,47 mil. Eur	73,59
		Malé podniky	18,48 mil. Eur	20,16
		Stredné podniky	4,76 mil. Eur	5,19
		Spolu MSP	90,71 mil. Eur	98,94
	Pomoc pre veľké podniky		0,97 mil. Eur	1,06

Zdroj: ÚPSVaR

Pomoc poskytnutá podľa schémy de minimis 7/2015

Pomoc de minimis na podporu zamestnanosti v odvetví poľnohospodárskej prvovýroby bola realizovaná prvý krát v roku 2016. Vzhľadom na skutočnosť, že celková výška pomoci de minimis, ktorá sa poskytuje jedinému podniku nesmie presiahnuť 15 000 Eur v priebehu obdobia troch fiškálnych rokov, zodpovedajú tomu aj menšie čísla, ako pri pomoci podľa schémy de minimis 16/2014. V roku 2018 ústredie poskytlo štátnu pomoc podľa schémy de minimis č. 7/2015 len malým a stredným podnikom (100 %) v celkovom objeme 0,85 mil. Eur. V rámci tejto schémy bolo podporených celkom 177 pracovných miest. V najväčšej miere bola minimálna pomoc na podporu zamestnanosti poskytnutá malým a stredným podnikom v Košickom kraji, na podporu 49 pracovných miest.

Tabuľka 7 Výška poskytnutej pomoci v r. 2018 podľa typu podniku

Štátna pomoc poskytnutá podľa schémy 7/2015	Podľa typu podniku		0,85 mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikro podniky	0,67 mil. Eur	78,82
		Malé podniky	0,14 mil. Eur	16,47
		Stredné podniky	0,04 mil. Eur	4,71
		Spolu MSP	0,85 mil. Eur	100,00

Zdroj: ÚPSVaR

Štátna pomoc poskytnutá podľa schémy na zamestnanosť

Predmetná schéma na zamestnanosť v sebe zlučuje dve základné oblasti pomoci, a to:

- pomoc na prijímanie do zamestnania a zamestnávanie znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím a
- pomoc na vzdelávanie.

Štátna pomoc na podporu vzdelávania a pomoci na prijímanie do zamestnania a zamestnávanie znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím podľa schémy SA.40975 (2015/X) bola poskytnutá v celkovej výške 1,50 mil. Eur, z toho malým a stredným podnikom v celkovom objeme **1 mil. Eur**.

Tabuľka 8 Výška poskytnutej pomoci v roku 2017 podľa typu podniku

Štátna pomoc poskytnutá podľa schémy zamestnanosť	Podľa typu podniku		1,50 mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikro podniky	0,04 mil. Eur	2,66
		Malé podniky	0,37 mil. Eur	59,33
		Stredné podniky	0,89 mil. Eur	4,66
		Spolu MSP	1,00 mil. Eur	66,66
	Pomoc pre veľké podniky		0,50 mil. Eur	33,34

Zdroj: ÚPSVaR

Štátna pomoc poskytnutá na podporu vzdelávania podľa schémy SA.40975 (2015/X)

Štátna pomoc na podporu vzdelávania sa poskytovala v súlade s čl. 31 nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014. Bola poskytnutá výlučne zo ŠR SR podľa § 47 zákona o službách zamestnanosti v celkovom objeme **0,08 mil. EUR**. V roku 2018 bola táto štátna pomoc poskytnutá len jednému oprávnenému prijímateľovi pomoci. Podporený región v rámci pomoci na podporu vzdelávania bol Nitriansky samosprávny kraj. Štátna pomoc bola poskytnutá na **139** zamestnancov.

Štátna pomoc poskytnutá na prijímanie znevýhodnených zamestnancov a zamestnancov so zdravotným postihnutím podľa schémy na zamestnanosť

V roku 2018 bola na tento účel štátna pomoc poskytnutá v celkovom objeme 1,42 mil. Eur. Štátna pomoc pomohla predovšetkým tvorbe nových a udržaniu existujúcich pracovných miest najmä prostredníctvom príspevkov podľa § 54 zákona o službách zamestnanosti na pilotné projekty na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti a § 60 zákona o službách zamestnanosti na úhradu prevádzkových nákladov chránených dielni alebo chránených pracovísk a na úhradu nákladov na dopravu ich zamestnancov. Podporených bolo celkom 570 pracovných miest. Z tohto počtu bolo podporených 111 pracovných miest pre znevýhodnených UoZ vo forme príspevku na mzdu a 459 pracovných miest pre občanov so zdravotným postihnutím a to vo forme pomoci na kompenzáciu dodatočných nákladov spojených so zamestnávaním pracovníkov so zdravotným postihnutím a vo forme príspevku na mzdu. Najviac podporených pracovných miest pre občanov so zdravotným postihnutím bolo v Prešovskom kraji - celkom 129 a v Trenčianskom kraji - 112 pracovných miest.

Poskytnutá regionálna investičná pomoc a pomoc na podporu zamestnanosti

Poskytovateľom regionálnej investičnej pomoci a pomoci na podporu zamestnanosti vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta je MPSVaR SR prostredníctvom ústredia na základe ustanovenia § 2 ods. 5 písm. d) zákona č. 561/2007 Z. z. o investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Investičná pomoc investorom bola v roku 2018 poskytovaná zo štátneho rozpočtu SR **vo forme príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta 1 malému a 1 strednému podniku** v celkovej výške **0,03 mil. Eur**.

Tabuľka 9 Investičná pomoc poskytnutá investorom v r. 2018 z národných zdrojov (štátneho rozpočtu SR)

Regionálna investičná pomoc	Podľa typu podniku		2,45 mil. Eur	Podiel (v %)
	Z toho MSP	Mikro podniky	0,00 mil. Eur	0,00
		Malé podniky a Stredné podniky	0,03 mil. Eur	1,22
		Spolu MSP	0,03 mil. Eur	1,22
	Pomoc pre veľké podniky		2,42 mil. Eur	98,78

Zdroj: ÚPSVaR

Tabuľka 10 **Prehľad národných projektov AOTP realizovaných v roku 2018**

	Názov národného projektu	Cieľ národného projektu
1.	NP „Praxou k zamestnaniu“	získanie alebo zvýšenie a prehľbovanie odborných zručností, vedomostí a praktických skúseností mladých ľudí do 29 rokov veku
2	NP „Praxou k zamestnaniu v BSK“	získanie alebo zvýšenie a prehľbovanie odborných zručností, vedomostí a praktických skúseností mladých ľudí do 29 rokov veku
3	NP „Absolventska prax štartuje zamestnanie“	zvýšenie zamestnanosti a zamestnateľnosti mladých ľudí na trhu práce a začleňovanie mladých ľudí, najmä tých bez zamestnania, vzdelania, alebo odbornej prípravy a možnosti následného vytvorenia pracovného miesta pre mladého človeka u zamestnávateľa, u ktorého vykonával absolventsčú prax
4	NP „Úspešne na trhu práce“	zlepšenie postavenia mladých ľudí do 29 rokov veku na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti
5	NP „Zapojenie nezamestnaných do obnovy kultúrneho dedičstva“	zlepšenie postavenia UoZ a znevýhodnených UoZ na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti, znížiť dlhodobú nezamestnanosť a podporovanie rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti
6	NP „Umiestňovanie dlhodobo nezamestnaných občanov na trh práce prostredníctvom neštátnych služieb zamestnanosti“	zlepšenie postavenia dlhodobo nezamestnaného UoZ na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti a zamestnanosti a obnova ich pracovných návykov prostredníctvom agentúr dočasného zamestnávania
7	NP „Šanca na zamestnanie“	podpora vytvárania pracovných miest pre znevýhodnených UoZ
8	NP „Šanca na zamestnanie pre BSK“	podpora vytvárania pracovných miest pre znevýhodnených UoZ
9	NP „Cesta z kruhu nezamestnanosti“	podpora zamestnanosti a znižovanie nezamestnanosti dlhodobo nezamestnaných UoZ prostredníctvom získania a prehľbovania pracovných zručností
10	NP „Šanca pre mladých“	zlepšenie postavenia UoZ – NEET na trhu práce, zvýšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti, znižovanie dlhodobej nezamestnanosti podporou vytvárania pracovných miest
11	NP „Chceme byť aktívni na trhu práce (50+)“	zlepšenie postavenia znevýhodnených UoZ podľa § 8 ods. 1 písm. b) zákona o službách zamestnanosti – občanov starších ako 50 rokov veku
12	NP „Reštart - Príležitosť pre dlhodobo nezamestnaných vrátiť sa na trh práce“	prispiet' k zvýšeniu zamestnateľnosti a zamestnanosti dlhodobo nezamestnaných občanov (ďalej len „DNO“), k zníženiu dlhodobej nezamestnanosti a k podpore rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti vo vybraných regiónoch prostredníctvom podpory motivácie a aktivácie DNO hľadať si zamestnanie, ako aj prostredníctvom vytvorenia podmienok pre DNO získať alebo obnoviť pracovné návyky a zručnosti priamo u zamestnávateľa
13	NP „Reštart pre mladých UoZ“	zlepšenie postavenia mladých ľudí do 29 rokov (29 rokov mínus jeden deň) na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti, zamestnanosti, podpora rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti vo vybraných regiónoch prostredníctvom podpory motivácie a aktivácie mladých ľudí do 29 rokov hľadať si zamestnanie
14	NP „Reštart pre mladých UOZ 2“	zlepšenie postavenia mladých ľudí do 29 rokov (29 rokov mínus jeden deň) na trhu práce, zvýšenie ich zamestnateľnosti, zamestnanosti, podpora rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti vo vybraných regiónoch prostredníctvom podpory motivácie a aktivácie mladých ľudí do 29 rokov hľadať si zamestnanie
15	NP „Cesta na trh práce“	zlepšenie UoZ na trhu práce, zvýšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti UoZ a znevýhodnených UoZ podporou vytvárania pracovných miest, zníženie nezamestnanosti, osobitne dlhodobej nezamestnanosti, podpora rozvoja miestnej a regionálnej zamestnanosti v najmenej rozvinutých okresoch, ktoré dlhodobo vykazovali vysokú mierou evidovanej nezamestnanosti

16	NP „Cesta na trh práce 2“	zlepšenie postavenia UoZ na trhu práce, zvýšenie zamestnateľnosti a zamestnanosti UoZ a znevýhodnených UoZ
17	NP „Podpora individualizovaného poradenstva pre dlhodobo nezamestnaných UoZ“	Aktivita č. 1 – vypracovať realistický plán budúceho profesijného smerovania Aktivita č. 2 – podpora pre ťažko umiestniteľných DN UoZ pri nachádzaní pracovného uplatnenia prostredníctvom poradenských aktivít
18	NP „Spoločne hľadáme prácu“	zlepšenie postavenia UoZ, ako aj znevýhodnených UoZ, zvýšenie zamestnateľnosti, zlepšenie prepojenia verejných a neverejných služieb zamestnanosti a spolupráce so zamestnávateľmi.
19	Príspevok na rekvalifikáciu RE - PAS (§ 54 ods. 1 písm. d)	príprava UoZ na uplatnenie sa na trhu práce s cieľom nadobudnutia teoretických a praktických vedomostí, schopností a zručností vo vybranom vzdelávacom (rekvalifikačnom) kurze
20	Podpora rekvalifikácie UoZ REPAS+ (§ 54 ods. 1 písm. d)	príprava UoZ na uplatnenie sa na trhu práce s cieľom nadobudnutia odborných vedomostí a zručností v rekvalifikačnom kurze
21	Podpora kľúčových kompetencií UoZ KOMPAS+ (§ 54 ods. 1 písm. d)	príprava UoZ na uplatnenie sa na trhu práce s cieľom nadobudnutia kľúčových kompetencií v kompetenčnom kurze, ktorý zrealizuje poskytovateľ kompetenčného kurzu
22	Projekt „Pripravený na prácu“	riešiť aktuálne problémy na trhu práce, osobitne v oblasti automobilového priemyslu, kde v súčasnosti chýbajú tisíce kvalifikovaných pracovníkov
23	Interný projekt „Buď aktívny - zamestnaj sa“	motivovať mladých UoZ do 29 rokov k zvyšovaniu zamestnanosti, zvýšením ich záujmu uplatniť získané zručnosti, znalosti a praktické skúsenosti v praxi na otvorenom trhu práce, ale aj ich zamestnateľnosti
24	Interný projekt „Zvýšenou aktivitou k zamestnaniu“	zvýšenie zamestnanosti a uplatniteľnosti dlhodobo nezamestnaných na trhu práce prostredníctvom intenzívneho individuálneho prístupu zo strany zamestnancov úradu PSVR, ale aj dlhodobo nezamestnaných počas 4 mesiacov

Zdroj: ÚPSVaR

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (MŠVVaŠ SR)

• Stimuly pre výskum a vývoj

V zmysle Zákona č. 185/2009 Z. z. o stimuloch pre výskum a vývoj a o doplnení zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov, sa môžu poskytnúť stimuly pre výskum a vývoj právnickej osobe, ktorá je podnikateľom s cieľom zvýšiť zamestnanosť odborných pracovníkov vo výskume a vývoji. V rámci tohto programu bolo podporených 29 MSP za účelom podpory rozvoja výskumu a vývoja, vytvorenia nového pracoviska alebo rozšírenia existujúceho pracoviska výskumu a vývoj a zvýšenia zamestnanosti v odvetví výskumu, vývoja a výroby zariadení svetovej úrovne. Celkovo vzniklo 152 nových pracovných miest (z toho 66 PM v mikropodnikoch, 22 PM v malých podnikoch a 64 PM v stredných podnikoch). Cieľovou skupinou boli MSP z výrobných aj nevýrobných odvetví. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov pre MSP bola 13 730 tis. Eur (z toho 5 230 tis. Eur mikropodniky, 3 800 tis. Eur malé podniky a 4 700 tis. Eur stredné podniky).

• ECSEL JU

ECSEL JU je špičkovou európskou iniciatívou zameranou na podporu výskumných projektov v oblasti mikroelektroniky, nanoelektroniky a počítačových systémov a inteligentných systémov. Je súčasťou rámcového programu pre výskum a inovácie Horizont 2020, pričom ide o partnerstvo EK, súkromného sektora a členských krajín EÚ (vrátane Slovenska). Spoločný podnik ECSEL JU vznikol v roku 2014 zlúčením spoločných podnikov ENIAC a ARTEMIS JU. Po vzniku spoločného podniku potvrdilo MŠVVaŠ SR svoje členstvo. Program má dopad na zlepšovanie ekonomickej situácie, nadväzovanie kontaktov slovenských podnikov so zahraničnými podnikmi/inštitúciami a prispieva k tvorbe nových produktov.

V roku 2018 boli podporený 1 MSP. Programom sa podporilo v roku 2018 celkovo 16 pracovných miest. Cieľovou skupinou podpory boli MSP s právnou formou s.r.o. z odvetvia IKT v rámci Bratislavského kraja. Alokácia finančných prostriedkov bola na úrovni 800 tis. Eur a výška skutočného čerpania bola 39 tis. Eur.

- **Eurostars 2**

Eurostars je nástupcom programu Eurostars, ktorý Spoločným programom EÚ a 33 krajín iniciatívy EUREKA. Program bol zriadený Rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady č. 553/2014/EÚ z 15.5.2014. Pre účasť v programe Eurostars 2 podpísalo MŠVVaŠ SR so Sekretariátom EUREKA novú bilaterálnu dohodu dňa 19.5. 2016. Cieľom programu je podpora spolupráce MSP zaoberajúcich sa výskumom a vývojom na medzinárodných projektoch, ktorých cieľom je vývoj nových produktov, procesov a služieb. Medzi ďalšie ciele programu patrí zlepšenie dostupnosti verejného financovania pre MSP a podpora a zvýšenie účasti MSP bez predchádzajúcich skúseností s nadnárodným výskumom.

V rámci tohto programu boli v roku 2018 podporené 2 MSP (z toho 1 malý podnik a 1 stredný podnik). Zároveň bolo podporených celkovo podporených (udržaných) 13 pracovných miest. Cieľovou skupinou boli podniky s právnou formou s.r.o., v odvetví výroby ostatných výrobkov z plastu, elektroniky, IT a telekomunikačných technológií z oblasti Záhoria a Horného Považia. Alokácia finančných prostriedkov bola v roku 2018 na úrovni 500 tis. Eur. Výška skutočného čerpania bola 152, 7 tis. Eur.

- **Dotácie na vedecko-technické služby v zmysle zákona č. 172/2005 Z. z.**

V súlade s poskytnutými dotáciami z roku 2016, bol v roku 2018 posledný termín na použitie pridelených dotácií. Do veľkostnej kategórie MSP spadal jeden z 3 vybraných projektov, pričom celková výška dotácie zo štátneho rozpočtu pre vybraný podnik z kategórie MSP na 3 roky bola 300 000 Eur. V roku 2018 bolo čerpanie 100 000 Eur.

- **Rozvojové projekty**

MŠVVaŠ SR vyčlenilo v roku 2018 účelové finančné prostriedky na financovanie rozvojových projektov určených na podporu organizačného zabezpečenia vzdelávania pedagogických zamestnancov v oblasti finančnej gramotnosti a výchovy k podnikaniu vo výške 44 000 Eur.

- **Kontinuálne vzdelávanie pedagogických zamestnancov**

V rámci kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov je akreditovaných viacero programov kontinuálneho vzdelávania pre pedagogických a odborných zamestnancov:

- „JA Etika a Podnikanie,
- „JA Etika v podnikaní,
- „JA Podnikateľské vzdelávania“,
- „JA Podnikanie v cestovnom ruchu1“,
- „JA Ekonómia a podnikanie“,
- „JA Podnikanie v cestovnom ruchu 2“,
- „JA Finančná gramotnosť“,
- Rozvoj podnikateľských zručností v základných a stredných školách,
- Finančná gramotnosť v pred primárnym vzdelávaní,
- Finančná gramotnosť na princípe projektovej výučby,
- Metodika tvorby podnikateľských plánov žiakov stredných škôl,
- Praktické osobné financie v edukačnom procese.

Štátny inštitút odborného vzdelávania (ŠIOV)

ŠIOV, odbor Slovenské centrum cvičných firiem koordinuje prácu cvičných firiem na Slovensku a spoluprácu so zahraničím, čím sa podieľa na podpore podnikateľského vzdelávania a finančnej gramotnosti na Slovensku. Jeho aktivity sú financované zo štátneho rozpočtu.

• Cvičná firma

Na podporu podnikateľského vzdelávania a finančnej gramotnosti sa všetkých stredných odborných školách je možné vyučovanie predmetu cvičná firma prostredníctvom ŠIOV a jeho pracoviska - Slovenské centrum cvičných firiem. Cvičné firmy sa vyučujú ako predmet na slovenských stredných školách od roku 1992. Medzi aktivity Slovenského centra cvičných firiem v roku 2018 patrili kontraktčné dni cvičných firiem 2018, 7. ročník súťaže Najlepší podnikateľský zámer a Medzinárodný veľtrh cvičných firiem 2018 na Slovensku.

V spolupráci so strednými odbornými školami v Portugalsku, Litve, Slovinsku, Taliansku a Turecku bol vypracovaný Projekt Erasmus+ CLIL IN VET 2018 -1-SK01-KA202-046321, ktorý sa bude realizovať do septembra 2020. Koordinátorom projektu je Obchodná akadémia, Bolečkova 2, Nitra. Cieľom projektu je posilniť medzinárodnú spoluprácu cvičných firiem, zlepšiť podnikateľské zručnosti žiakov, zozbierať množstvo CLIL materiálov dostupných pre vzdelávacie inštitúcie a spoločne vypracovať európske vzdelávacie kurikulum pre cvičné firmy. V rámci tohto projektu sú plánované vzdelávacie aktivity a workshopy pre žiakov, ako aj učiteľov na participujúcich zahraničných školách. V rámci projektu sa bude realizovať aj medzinárodná konferencia s názvom CLIL v OVP v máji 2020 v Portugalsku.

Výskumná agentúra

• Operačný program Výskum a inovácie

Výskumná agentúra (ďalej len „VA“) ako sprostredkovateľský orgán pre OP Výskum a inovácie podporuje MSP v rámci schémy na podporu výskumu a vývoja (schéma štátnej pomoci) na základe zákona 358/2015 Z. z. V programovom období 2014 – 2020 sú aktivity zamerané na kontinuitu projektových zámerov z predchádzajúceho programového obdobia 2007 – 2013 a pomoc je cielená predovšetkým na medzinárodnú spoluprácu, zvýšenie výskumnej aktivity viac a menej rozvinutých regiónov, spoluprácu výskumných inštitúcií a podnikateľskej sféry a pod.

Prostredníctvom špecifického cieľa 1.2.1 Zvýšenie súkromných investícií prostredníctvom spolupráce výskumných inštitúcií a podnikateľskej sféry bolo vyhlásených 5 výziev na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu dlhodobého strategického výskumu a vývoja. Celková indikatívna alokácia bola 288 mil. Eur.

V rámci 2. etapy podpory projektov z 1. etapy programového obdobia 2007 – 2013 vyhlásila VA v roku 2018 výzvu na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu centier excelentnosti nadnárodného významu a medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu v Bratislavskom kraji, ktorej indikatívna výška prostriedkov na túto výzvu predstavovala 20 mil. Eur. Ďalej boli plánované výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu univerzitných vedeckých parkov, vedeckých centier a slovenskej infraštruktúry pre vysokovýkonné počítanie v Bratislave a mimo Bratislavského kraja. Zároveň boli vyhlásené výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu RIS3 tímy, pričom celková indikatívna alokácia bola 41,5 mil. Eur.

V rámci projektov prioritnej osi 1 VA vyhlásila výzvy na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu strategických priemyselných výskumno-vývojových centier v indikatívnej výške 15 mil. Eur, podporu schválených medzinárodných projektov typu „twinning“ (2 mil. Eur), typu „Marie Curie/ERA Chari (5 mil. Eur) a schválených medzinárodných projektov v programe H2020 (10 mil. Eur). Cieľom výziev je podporiť spoluprácu výskumných inštitúcií a podnikateľskej sféry, zlepšiť koordináciu a konsolidáciu VaV potenciálu výskumných inštitúcií a zvýšiť účasť SR v projektoch medzinárodnej spolupráce.

Agentúra na podporu výskumu a vývoja

Agentúra na podporu výskumu a vývoja realizovala v roku 2018 aktivity na podporu malého a stredného podnikania prostredníctvom poskytovania:

- poskytovania nenávratných finančných prostriedkov na riešenie projektov výskumu a vývoja v zmysle schém štátnej pomoci SA.42450 a SA.49175,
- poskytovania minimálnej pomoci ad hoc v súlade so zákonom č. 358/2015 Z. z. o úprave niektorých vzťahov v oblasti štátnej pomoci a minimálnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o štátnej pomoci).

V roku 2018 **agentúra podporila 30 subjektov v kategórii MSP**, z toho 21 MSP bolo podporených prostredníctvom vyššie uvedených schém (6 mikropodnikov, 4 malé podniky a 11 stredných podnikov) a 9 MSP (8 mikropodnikov a 1 stredný podnik) prostredníctvom poskytovanej minimálnej pomoci ad hoc.

Účelom pomoci bola podpora výskumu a vývoja v záujme naplňovania vybraných zámerov a cieľov v súlade s dlhodobým zámerom štátnej vednej a technickej politiky. Finančná podpora pre MSP bola v roku 2018 alokovaná v celkovej výške 2 130 tis. Eur, z toho pre mikropodniky 500 tis. Eur, malé podniky 555 tis. Eur a pre stredné podniky 1 075 tis. Eur. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov za kumulatívne obdobie (od 01.01.2018 do 31.03.2019) bola na úrovni 2 121 tis. Eur, z toho skutočné čerpanie pre mikropodniky bolo 497 tis. Eur, stredné podniky 555 tis. Eur a pre stredné podniky 1 069 tis. Eur.

Centrum vedecko-technických informácií SR (CVTI SR)

Horizont 2020 je kľúčovým pilierom Inovácie v Únii, hlavnej iniciatívy stratégie Európa 2020, pričom spája všetky existujúce zdroje financovania Únie v oblasti výskumu a inovácií (vrátane 7. rámcového programu), činnosti súvisiace s inováciou v rámci rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inovácie (CIP) a aktivity Európskeho inovačného a technologického inštitútu (EIT). Horizont 2020 kladie dôraz na podporu MSP a riešenie veľkých spoločenských výziev. Rozpočet programu Horizont 2020 sa približuje k 80 mld. Eur.

Jedným z nástrojov financovania MSP v rámci Horizontu 2020 je tzv. SME Instrument, ktorého cieľom je podporiť najinovatívnejšie MSP, vrátane start-upov, s veľkým potenciálom rastu, schopné samostatne prežiť v trhovom prostredí.

Negrantovým nástrojom na podporu MSP v rámci Horizontu 2020 je „Prístup k rizikovému financovaniu (Access to Risk Finance)“ prostredníctvom nástrojov InnovFin. Hlavným účelom programu je podporiť a uľahčiť prístup k zdrojom dlhového a kapitálového financovania inovatívnym spoločnostiam všetkých veľkostných kategórií, ako aj výskumným centráram a univerzitám, verejno-súkromným partnerstvám, účelovým spoločnostiam alebo projektom a spoločným podnikom. Celkovo program Horizont 2020 vyčlenil približne 2,6 mld. Eur

na program „Access to finance“ (na obdobie rokov 2014 – 2020). Financovanie bude spravovať Európsky investičný fond (EIF) a Európska investičná banka (EIB).

Dôležitým nástrojom podpory MSP bude v rokoch 2019 – 2020 Európska rada pre inovácie (EIC), ktorá pod seba začlení viaceré existujúce schémy podpory. Tie budú rozdelené na dve hlavné iniciatívy pokrývajúce celý inovačný cyklus.

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR (MZVEZ SR)

• Aktivity odboru podnikateľského centra MZVEZ SR

Podnikateľské centrum (ďalej len „POCE“) Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR poskytovalo aj v roku 2018 informácie podnikateľskej verejnosti nevyhnutné na presadzovanie ich podnikateľských zámerov a aktivít v oblasti exportu výrobkov a služieb, vývozu kapitálu, vytvárania kooperačných väzieb a zakladania spoločných podnikov v zahraničí. Prenos ekonomických a obchodných informácií sa realizoval prostredníctvom portálu „Podnikajme v zahraničí“ a prostredníctvom zverejňovaného „Týždenného prehľadu ekonomických aktualít zo zahraničia“, ktorého zámerom je informovať slovenskú podnikateľskú verejnosť o tendroch, veľtrhoch, výstavách, nových podnikateľských príležitostiach a pod.

POCE, ako kvalifikovaný komunikačný partner, napomáha MSP pri riešení stále rastúceho počtu priamych dopytov. Služba pre exportérov (telefonická spolu s e-mailovou) spracovala v roku 2018 viac ako 900 dopytov podnikateľskej verejnosti, najmä MSP.

• Projektová schéma ekonomickej diplomacie MZVEZ SR

Projektová schéma na podporu ekonomickej diplomacie je jedným z nástrojov ekonomickej diplomacie MZVEZ SR, ktorá prispieva k posilneniu exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky a k internacionalizácii MSP. Projekty sú financované z rozpočtu MZVEZ SR.

V roku 2018 bola alokácia finančných prostriedkov pre MSP na úrovni 100 000 Eur. Výška skutočného čerpania predstavovala 68 302,85 Eur. Poskytnutá pomoc má dopad na podporu internacionalizácie MSP uľahčovaním vstupu MSP na zahraničné trhy, ako aj v oblasti poskytovania pomoci pri nadväzovaní kontaktov slovenských MSP so zahraničnými partnermi.

MZVEZ SR využíva sieť ekonomickej diplomacie na podporu MSP v zahraničí. Sieť ekonomickej diplomacie v roku 2018 sledovala dôležité medzinárodné témy, medzi ktoré patrili napríklad brexit, energetická bezpečnosť, útlm investícií a pod. V roku 2018 sa kládol dôraz aj na vytváranie podmienok pre zapájanie súkromného sektora do rozvojovej spolupráce. Na podporu MSP boli využívané najmä podnikateľské misie, sprevádzajúce ústavných činiteľov na ich pracovných cestách v zahraničí. V roku 2018 boli zorganizované podnikateľské spojené s návštevou oficiálnych činiteľov SR do Gruzínska, Egypta, Jordánska, Saudskoarabského kráľovstva, Ománu, Kazachstanu, Azerbajdžanu, Indonézie, Kambodže, Hongkongu, Laosu, Brazílie a Kolumbie. Zúčastnilo sa ich viac ako 300 slovenských firiem.

V roku 2018 MZVEZ SR spoluorganizovalo s MF SR a platformou Rozvojmajstri expertné podujatie Rozvojarmok pre podnikateľov zaujímajúcich sa o zapojenie do rozvojových tendrov európskych a medzinárodných inštitúcií. Podujatia sa zúčastnilo niekoľko desiatok MSP.

Významnú pomoc MSP predstavovali v sledovanom období aj konzultačné dni ekonomických diplomatov s firmami, realizované v spolupráci s regionálnymi komorami SOPK a SARIO.

V rámci novej aktivity MZVES SR, v spolupráci s regionálnymi komorami SOPK v Košiciach, Žiline, Trenčíne a Trnave, sa uskutočnili 2 podujatia („Spolu pre Slovensko).

Z regiónov do sveta“), ktorých cieľom bolo predstaviť MSP v regiónov služby ekonomickej diplomacie a informovať o všetkých formách pomoci štátu na podporu exportu.

- **Realizované aktivity zastupiteľských úradov SR v zahraničí a odboru podnikateľského centra podľa tzv. katalógu služieb v roku 2018**

- vybavili 1 728 dopytov a ponúk slovenských a zahraničných podnikateľských subjektov na dovoz/vývoz tovarov a služieb,
- sprostredkovali informácie o vypísaní 476 verejných obstarávaní v zahraničí,
- uskutočnili 279 prezentačných podujatí v zahraničí,
- aktívne sa zúčastnili na 198 výstavách a veľtrhoch v zahraničí a podporili účasť slovenských podnikateľských subjektov,
- zabezpečili celkom 50 podnikateľských misií (vrátane misií do zahraničia, zo zahraničia do SR a zasadnutia medzivládnych a zmiešaných komisií)
- realizovali, resp. participovali na 201 fórach a podujatiach, zameraných na spoluprácu v oblasti vedy a výskumu.

MZVEZ SR uskutočnilo v sledovanom období aj viaceré prezentačné podujatia a odborné semináre pre MSP zamerané na možnosti čerpania finančných prostriedkov z grantov EHP, Nórska a Švajčiarska.

Ministerstvo životného prostredia SR

- **Podpora formou dotácie z Environmentálneho fondu**

V roku 2018 mohli podnikateľské subjekty požiadať Environmentálny fond o podporu formou dotácie tak ako v roku 2017 v nasledovných činnostiach:

- **Činnosť E1:** Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia. Podľa zoznamu všetkých podporených prevádzok, bola v roku 2018 poskytnutá podpora formou dotácie jednému podnikateľskému subjektu veľkostnej kategórie MSP, konkrétne išlo o mikropodnik. Výška schválenej dotácie bola 50 000 Eur, ktorá bola znížená na 49 848,87 Eur.
- **Činnosť F1:** Prieskum, výskum a vývoj zameraný na zisťovanie a zlepšenie stavu životného prostredia. V rámci tejto činnosti nebola v roku 2018 poskytnutá podpora formou dotácie žiadnemu podnikateľskému subjektu.

- **Podpora formou úveru z Environmentálneho fondu**

V roku 2018 podporil Environmentálny fond formou úverov celkovo 6 subjektov spadajúcich do kategórie MSP. Celkový objem schválených úverov predstavoval 3 474 719 Eur.

- **Operačný program Kvalita životného prostredia**

Operačný program Kvalita životného prostredia (ďalej aj „OP KŽP“) predstavuje programový dokument Slovenskej republiky pre čerpanie pomoci z európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014 – 2020 v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva. K podpore malého a stredného podnikania v SR prispievajú zdroje Európskych štrukturálnych a investičných fondov a štátneho rozpočtu poskytované prostredníctvom investičných priorít a špecifických cieľov OP KŽP predovšetkým v oblastiach ochrany ovzdušia, odpadového hospodárstva a energetiky. Práve v týchto hospodárskych oblastiach sú

podniky v príslušných veľkostných kategóriách jednou z hlavných skupinou prijímateľov, hoci účelom samotnej pomoci spravidla nie je priamo podpora MSP.

MSP môžu byť podporené najmä v rámci nasledovných špecifických cieľov ďalej len „ŠC“) OP KŽP:

- **ŠC 1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov** – z vecného hľadiska ide o projekty budovania zariadení pre prípravu na opätovné využívanie odpadov a ich zhodnocovanie.
- **ŠC 1.4.1 Zníženie znečisťovania ovzdušia a zlepšenie jeho kvality** – z vecného hľadiska ide o projekty zamerané na zníženie znečisťovania ovzdušia – napr. formou inštalácie technologických zariadení umožňujúcich zníženie vypúšťaných znečisťujúcich látok nad rámec platných noriem.
- **ŠC 4.1.1 Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR** - z vecného hľadiska ide o projekty výstavby zariadení na výrobu, resp. využívanie obnoviteľných zdrojov energie (OZE).
- **ŠC 4.2.1 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE** - z vecného hľadiska ide o implementáciu opatrení z energetických auditov.
- **ŠC 4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple** - z vecného hľadiska ide o projekty výstavby, rekonštrukcie a modernizácie zariadení na výrobu elektriny a tepla.

V roku 2018 patrili medzi plánované výzvy, v rámci ktorých sa mohli o pomoc uchádzať aj podniky nasledovné:

Tabuľka 11 Výzvy OP KŽP v roku 2018 pre podnikateľské subjekty

Špecifický cieľ	Indikatívna výška finančných prostriedkov na výzvu v Eur (zdroje EÚ)
1.1.1 Zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podpora predchádzania vzniku odpadov Oprávnená aktivita B: Príprava na opätovné použitie a zhodnocovanie so zameraním na recykláciu nie nebezpečných odpadov vrátane podpory systémov triedeného zberu komunálnych odpadov a podpory predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov <i>- podpora zhodnocovania biologicky rozložiteľných odpadov - výstavba bioplynových staníc využívaných na kombinovanú výrobu tepla a elektrickej energie – schéma štátnej pomoci</i>	10 000 000
1.3.1 Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity, najmä v rámci sústavy Natura 2000 Oprávnená aktivita A: Dobudovanie sústavy Natura 2000 a zabezpečenie starostlivosti o sústavu Natura 2000 a ďalšie chránené územia (vrátane území medzinárodného významu), ako aj chránené druhy <i>Realizácia schválených dokumentov starostlivosti (aktivity podliehajúce pravidlám štátnej pomoci)</i>	30 000 000
4.1.1 Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe SR Oprávnená aktivita B: Výstavba zariadení na: • využitie aerotermálnej, hydrotermálnej alebo geotermálnej energie s použitím tepelného čerpadla; • využitie geotermálnej energie priamym využitím na výrobu tepla a prípadne aj v kombinácii s tepelným čerpadlom; výrobu a energeticke využívanie skládkového plynu a plynu z čistiarní odpadových vôd	19 157 000
4.2.1 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE Oprávnená Aktivita B: Implementácia opatrení z energetických auditov	50 000 000
4.5.1 Rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple Oprávnená aktivita B: Výstavba, rekonštrukcia a modernizácia zariadení na výrobu elektriny a tepla vysoko účinnou kombinovanou výrobou s maximálnym tepelným príkonom 20 MW	25 000 000

Zdroj: MŽP SR

Relevantné výzvy z pohľadu MSP vyhlásené a otvorené v priebehu roka 2018

Prostredníctvom výzvy zameranej na prípravu na opätovné použitie a recykláciu nebezpečných odpadov (OPKZP-PO1-SC111-2016-15), ktorej výška disponibilných zdrojov nebola vyčerpaná, mali možnosť žiadatelia predkladať ŽoNFP aj v priebehu roka 2018. V priebehu sledovaného roka 2018 došlo k uzatvoreniu zmluvy o poskytnutí NFP s jedným stredným podnikom v celkovej výške príspevku 1,256 mil. Eur.

Na základe výzvy zameranej na prípravu na opätovné použitie a zhodnocovanie nie nebezpečných odpadov (OPKZP-PO1-SC111-2016-16), v rámci mali žiadatelia možnosť predkladať ŽoNFP aj v priebehu roka 2018, bolo uzavretých 7 zmlúv s podnikmi veľkostnej kategórie MSP s celkovou výškou NFP 20,866 mil. Eur.

Prostredníctvom výzvy zameranej na výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu rozvodov tepla (OPKZP-PO421-2017-30) mohli v priebehu roka 2018 žiadatelia predkladať ŽoNFP. V roku 2018 boli prostredníctvom uvedenej výzvy uzatvorené zmluvy o poskytnutí NFP bolo uzatvorených 56 zmlúv NFP (vrátane ŽoNFP schválených v roku 2017), ktoré reprezentujú 56 podporených MSP s celkovou výškou NFP v sume 8,071 mil. Eur.

Aktivity realizované prostredníctvom Slovenskej agentúry životného prostredia

V roku 2018 boli realizované nasledovné aktivity:

- zabezpečovanie procesov udeľovania a dohládov v rámci schémy pre environmentálne označovanie produktov a schémy pre environmentálne manažérstvo a audit – EMAS,
- zvyšovanie povedomia o význame a prínosoch dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky (schéma pre environmentálne manažérstvo a audit - EMAS, environmentálne označovanie produktov a zelené verejné obstarávanie) v oblasti životného prostredia distribúciou propagačných a edukačných materiálov (letáky, informačné listy, brožúry),
- bezplatné poradenstvo a konzultácie v oblasti dobrovoľných nástrojov environmentálnej politiky subjektom MSP, ktoré prejavili záujem o tieto schémy,
- realizácia súťaže „Zelený Merkúr“ formou pilotného projektu na regionálnej úrovni s cieľom podporiť zdieľanie skúseností s obehovým hospodárstvom v MSP,
- aktivity informačného charakteru prostredníctvom národného projektu SAŽP v rámci OP KŽP so zameraním na dobrovoľné environmentálne schémy:
 - tlačoviny (príručka, informačné listy, letáky)
 - podpora rozvoja eko-inovácií prostredníctvom implementácie DNEP v podmienkach MSP formou národnej konferencie s medzinárodnou účasťou pod názvom „Ekoinovačné Slovensko“.

Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR (ÚNMS SR)

ÚNMS SR v roku 2018 pokračoval vo vzťahu k MSP v uplatňovaní princípu vzájomného uznávania a poskytovaní informácií o technických požiadavkách na výrobky v SR a v jednotlivých členských krajinách EÚ. V roku 2018 poskytlo Národné kontaktné miesto pre výrobky, zriadené na ÚNMS SR, podnikateľským subjektom informácie o technických predpisoch a požiadavkách na výroby, vrátane predpisov upravujúcich požiadavky predchádzajúceho schvaľovania v 56 prípadoch.

ÚNMS SR ako koordinátor štátnej politiky kvality ponúk aj v roku 2018 možnosť malým a stredným podnikom zapojiť sa do súťaží v oblasti kvality a spoločenskej zodpovednosti. V sledovanom roku vyhlásil Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR 19. ročník súťaže Národná cena SR za kvalitu, v rámci ktorej im poskytol možnosť MSP zapojiť sa do vyhlásenej súťaže a preukázať svoje kvality a porovnať sa svojimi konkurentmi. Táto súťaž umožňuje preveriť manažérske prístupy, preukázať svoje výnimočné výsledky dosahované v oblasti podnikania a posilniť tak svoje postavenie na domácich a zahraničných trhoch. V súťaži Národná cena za SR za spoločenskú zodpovednosť mali podnikatelia možnosť zhodnotiť uplatňovanie princípov spoločenskej zodpovednosti.

Okrem vyššie uvedených súťaží vyhlásil ÚNMS SR i súťaž Top manažéri kvality, ktorá oceňuje prácu a prínosy najlepších manažérov kvality, ktorí svojou prácou prispievajú k zlepšovaniu výkonnosti organizácie.

V oblasti technickej normalizácie sa ÚNMS SR v roku 2018 podieľal na príprave návrhu opatrení v dokumentoch Ministerstva hospodárstva SR:

- Opatrenia na zlepšenie podnikateľského prostredia II.

- Akčný plán inteligentného priemyslu SR.

Zároveň pokračoval v plnení nasledujúcich opatrení:

- Sprístupňovanie slovenských technických noriem a technických normalizačných informácií prostredníctvom služby STN-online. Opatrenie prispieva k zvýšeniu konkurencieschopnosti, uľahčeniu prechodu k technickej a inovačnej gramotnosti v školách, ľahšej orientácii v európsky alebo celosvetovo akceptovanom stave vedy a techniky. Pri úhrade za službu STN-online sa pre MSP uplatňuje zľava z úhrady na základe vyhlášky ÚNMS SR č. 61/2017.
- Poskytovanie komplexných informácií širokej technickej verejnosti v záujme zlepšovania prístupu k informáciám o technických normách pre MSP prostredníctvom Infocentra a Portálu noriem. Základné informácie o slovenských technických normách, iných technických normách a technických normalizačných informáciách, o ich platnosti, štruktúre, členení a abstrakte sú poskytované bezodplatne v rámci webového sídla úradu www.unms.sk v sekcii „Portál noriem“.

Úrad priemyselného vlastníctva SR (ÚPV SR)

ÚPV SR poskytuje pre MSP službu s názvom Prediagnostika priemyselných práv. Cieľom prediagnostiky je poskytnúť základné informácie z oblasti priemyselno-právnej ochrany tak, aby boli firmy schopné vytvoriť si základnú stratégiu aj v tejto oblasti. Cieľovou skupinou sú mikropodniky, malé a stredné podniky, ktoré v dôsledku nedostatočných znalostí nevyužívajú možnosti priemyselno-právnej ochrany. Ide o bezplatné poradenstvo "šité na mieru" týkajúce sa napr. ochrany technických riešení, dizajnov, ochranných známk, kolízie doménových mien s ochrannými známkami, základov licenčnej politiky a pod. Zúčastnení zástupcovia firmy sa oboznámia s priemyselno-právnou ochranou doma aj v zahraničí, získajú typy na najvhodnejší spôsob ochrany. Navrhnuté odporúčania nie sú záväzné a majú odrážať potreby spoločnosti s ohľadom na výrobné i obchodné záujmy v jednotlivých krajinách. V roku 2018 bola služba poskytnutá 32 MSP z celého Slovenska. ÚPV SR sa aj prostredníctvom svojich partnerov - informačno-poradenských miest úradu pre inovácie INNOINFO snaží zorientovať malých a stredných podnikateľov v oblasti priemyselno-právnej ochrany. INNOINFO sú zriadené v podnikateľských inkubátoroch, regionálnych poradenských a informačných centrách, v regionálnych komorách Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory a univerzitách technického zamerania. V rámci INNOINFO v súčasnosti spolupracuje s piatimi regionálnymi komorami SOPK – Bratislavská, Trenčianska, Banskobystrická, Prešovská a Košická. Aktívnu spoluprácu má ÚPV SR aj s ďalšími regionálnymi komorami, ktoré síce do siete nepatria, ale prejavili záujem stať sa jej členmi v budúcnosti. Ide o RK SOPK v Trnave a v Žiline.

Za účelom poskytnúť MSP poradenské služby vrátane pomoci pri ochrane pred nekalými obchodnými praktikami vykonáva ÚPV SR (prostredníctvom Informačného centra) odbornú konzultačnú činnosť. Na základe objednávky vykonáva úrad aj rôzne typy rešerší (napr. patentové rešerše, rešerše na ochranné známky) a podľa potreby vykonáva aj monitoring, resp. priebežné sledovanie stavu techniky v určitých oblastiach a vo vybraných štátoch, prípadne sledovanie ochranných známk a dizajnov konkurencie.

Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu

- Pilotná schéma podpory projektov experimentálneho vývoja a inovácií pre budovanie rozumných obcí a miest v Slovenskej republike DM-3/2017 (schéma pomoci de minimis)

Cieľom podpory projektov sú inovácie a lepší prístup k financiám. V rámci štátnej pomoci bolo podporených 6 MSP, konkrétne mikropodnikov. Podpora mala dopad na zlepšenie prístupu MSP k znalostiam moderných technológií a technologických procesov a na zvýšenie inovačnej schopnosti podporených podnikov. Alokácia finančných prostriedkov bola na úrovni skutočného čerpania, vo výške 779 000 Eur. Podpora bola poskytnutá podnikom z veľkostnej kategórie – mikropodnikov z oprávnených odvetví v zmysle Nariadenia EK 1407/2013 o pomoci de minimis.

3.1.2 Neštátne inštitúcie

Združenie podnikateľov Slovenska (ZPS)

Združenie podnikateľov Slovenska (ZPS) je záujmovým združením súkromných podnikateľov Slovenskej republiky. Združenie podnikateľov Slovenska chráni podnikateľský stav pred obmedzovaním podnikateľských práv a slobôd a zabraňuje všetkým politickým a ekonomickým opatreniam vedúcim k zhoršovaniu rovnoprávneho trhového podnikateľského prostredia. V roku 2018 boli realizované nasledovné odborné aktivity ZPS:

- **Podpora aktivít Centra lepšej regulácie SBA**

Vďaka iniciatíve ZPS vzniklo v Slovak Business Agency Centrum lepšej regulácie. CLR posúdilo už vplyv desiatok právnych noriem na podnikateľské prostredie, vrátane jej pripomienkovania a vyčíslenia nákladov (viac informácií v časti týkajúcej sa CLR).

- **Byrokratický nezmysel roka 2018**

ZPS je odborným garantom projektu Byrokratický nezmysel roka, ktorého cieľom je identifikovať legislatívne opatrenia alebo byrokratické povinnosti, ktoré podnikateľom najviac strpčujú život. Zmyslom súťaže je pokúsiť sa odstrániť „víťaza“ súťaže z legislatívy a pomôcť. Od vzniku projektu sa identifikovalo už takmer 300 byrokratických nezmyslov a viacero z nich sa podarilo úspešne vyriešiť a odstrániť z legislatívy.

- **Mladý inovatívny podnikateľ 2018**

ZPS sa v spolupráci s Junior Chamber podieľajú na organizovaní a vyhlasovaní výsledkov súťaží, ktorých cieľom je vyhľadávať a oceňovať mladých podnikateľov. Jednou z nich je súťaž Mladý inovatívny podnikateľ, ktorá je súčasťou celosvetovej súťaže „Creative Young Entrepreneur Award“. Jej cieľom je na jednej strane podporiť chuť mladých ľudí do podnikania na Slovensku, ako aj kreativitu a uplatňovanie nových prístupov na druhej strane. Víťazi národnej súťaže sú nominovaní na celosvetovú súťaž „Creative Young Entrepreneur Award“.

- **Konferencia ZPS o vzdelávaní**

Odborná konferencia s názvom „Podnikateľské vzdelávanie – budúcnosť konkurencieschopnosti Slovenska“, ktorú zorganizovalo ZPS, sa konala 15.3.2018. Jej cieľom bolo poukázať na problémy odborného vzdelávania na Slovensku, neprepojenosti trhu práce s výsledkami vzdelávacieho systému na Slovensku a predstavenie potenciálnych možností zlepšenia vzdelávacieho systému so zameraním sa na podnikateľské vzdelávanie.

Slovenský živnostenský zväz (SŽZ)

- **Podporné programy/projekty a opatrenia**

- Rok 2018 bol venovaný intenzívnym rokovaniam k zmene Prílohy č.1 živnostenského zákona. Rokovania viedli k príprave poslaneckej novely živnostenského zákona, za

podpory SŽK a MV SR. Novela nebola v sledovanom roku predložená na parlamentný výbor, tento zámer bude pokračovať aj v roku 2019.

- V roku 2018 SŽZ obnovil rokovania so Slovenskou živnostenskou komorou, za účelom spoločnej a účinnej spolupráce na prospech živnostníctva na Slovensku. V sledovanom roku bola v príprave dohoda o vzájomnej spolupráci.
- Začiatkom roka sa zástupca SŽZ zúčastnil v Budapešti medzinárodnej konferencii venovanej digitalizácii a podujatia v Bruseli k zavedeniu GDPR.
- Vo februári sa aj za účasti zástupcov SŽZ konalo pracovné stretnutie k Akčnému plánu inteligentného priemyslu a do jeho podkladov boli zapracované zistenia zo spoločného V4 projektu o využívaní digitalizácie v malých podnikoch.
- Cechy pokračovali v spolupráci so školami. V apríli 2018 sa konali majstrovstvá strechárskych a maliarskych učňov na výstave CONECO. Okrem toho sa konala aj súťaž pekárskych učňov.

Asociácia priemyselnej ekológie na Slovensku (ASPEK)

ASPEK je mimovládne, nezávislé a neziskové združenie, založené s cieľom prispievať svojimi aktivitami k riešeniu znižovania vplyvov výrobných a ďalších činností na životné prostredie. ASPEK združuje:

- priemyselné podniky, ktoré majú záujem o znižovanie negatívnych vplyvov svojich činností na životné prostredie,
- výskumné, výrobné, konzultačné, projektové a iné subjekty, vysoké a stredné školy a fyzické osoby, ktoré sa zaoberajú riešením environmentálnych vplyvov súvisiacich s priemyselnou výrobou a ďalšími hospodárskymi činnosťami.

V sledovanom roku boli realizované nasledovné aktivity:

• Konferencia Priemyselné emisie 2018

Konferencia Priemyselné emisie sa uskutočnila 23.-24. októbra 2018 a bola zameraná na najaktuálnejšie témy, kde hľadali riešenia i odpovede zástupcovia priemyslu, ale i zástupcovia rôznych organizácií a samosprávy. Pre zástupcov štátnej správy bola konferencia zdrojom poznatkov o aplikácii ich návrhov v praxi a vytvárala pre nich objektívnu a okamžitú spätnú väzbu s možnosťou aplikovať získané poznatky od účastníkov z praxe, v pripravovaných legislatívnych návrhoch. Organizátori konferencie cielene rozširujú každý rok témy s filozofiou, aby pojem priemyselné emisie nebol chápaný úzko iba na problematiku ovzdušia, ale i na problematiku odpadových vôd, vznikajúcich odpadov i aplikácie progresívnych technológií a postupov pre riešenie týchto oblastí. V roku 2018 bola konferencia rozšírená o vyhlásenie výsledkov EBAA (European Business Awards for the Environment, v ktorej sa zúčastnili aj projekty zo Slovenska. EBA je organizovaná Generálnym direktoriátom pre životné prostredie Európskej komisie od roku 1987. Prestíž podujatia vyzdvihli zástupcovia z EK v Bruseli.

• AQUA 2018

V rámci 22. ročníka medzinárodnej výstavy vodného hospodárstva, hydroenergetiky, ochrany životného prostredia, odpadového hospodárstva a rozvoja miest a obcí mala ASPEK zriadený stánok, boli zúčastnené aj členské subjekty. Zároveň bol usporiadaný Seminár s názvom: „ASPEK – 25 rokov práce pre životné prostredie“, ktorého cieľom bolo pri príležitosti 25. výročia ASPEK oboznámiť odbornú, ale aj laickú verejnosť, ako aj vystavovateľov s vývojom, históriou a víziou. Seminár bol orientovaný aj na prezentovanie

úspešných projektov z Národnej podnikateľskej ceny za životné prostredie, ako aj na oboznámenie sa s inovačnými technológiami v oblasti čistenia odpadových vôd a bioplynových staníc.

Dňa 14.11.2018 sa vo Viedni konalo slávnostné odovzdávanie cien *European Business Awards for the Environment*. V súťaži 2018 - 2019 bolo doručených 161 žiadostí z 19 európskych krajín, pričom Slovenská republika sa neumiestnila v tomto ročníku na popredných priečkach.

Slovenská obchodná a priemyselná komora (SOPK)

• Príspevok SOPK k zlepšeniu podnikateľského prostredia

Slovenská obchodná a priemyselná komora kladie dôraz na nasledujúce oblasti, ktoré sú obsiahnuté v jej schválenom programe:

- Zvyšovanie konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky,
- Skvalitňovanie podnikateľského prostredia s dôrazom na legislatívne prostredie a prijatie opatrení na potláčanie korupcie,
- Zefektívnenie činností pri spolupráci s Európskou úniou,
- Podpora slovenskej výroby a exportu,
- Posilnenie postavenia a skvalitnenie činnosti SOPK.

• Podnikateľské misie SOPK v roku 2018

Misie do/zo zahraničia v rámci krajín Európskej únie

V roku 2018 sa na úrovni Úradu SOPK neuskutočnila žiadna podnikateľská misia do krajín EÚ, pričom v rámci Misie zo zahraničia (z krajín Európskej únie) boli v roku 2018 prijaté misie podnikateľov, resp. ich zastupiteľských organizácií a pripravené partnerské stretnutia so slovenskými podnikateľmi z týchto krajín:

- Grécko (6.-8.3.2018),
- Nemecko (22.10.2018).

Misie do/zo zahraničia mimo krajín Európskej únie

V roku 2018 sa na úrovni Úradu SOPK neuskutočnila žiadna podnikateľská misia do krajín mimo EÚ, pričom v rámci Misie zo zahraničia (z krajín mimo Európskej únie) sa v sledovanom období na úrovni Úradu SOPK uskutočnilo prijatie jednej podnikateľskej misie mimovládnej organizácie Council for Promoting South-South Cooperation z Číny. Súčasťou bolo obchodné fórum, na ktorom sa zúčastnilo 60 zástupcov slovenských firiem.

• Vzdelávacie aktivity SOPK

Úrad SOPK, regionálne komory SOPK a sekcie zabezpečili v roku 2018 celkom 159 seminárov, konferencií a kurzov. Zúčastnilo sa na nich 3 037 účastníkov, najmä zástupcov podnikateľských subjektov, členov i nečlenov Komory, bolo ich takmer o 23 % viac ako v roku 2017

Americká obchodná komora v Slovenskej republike

Americká obchodná komora v SR (AmCham) zastupuje viac ako 330 členských spoločností. V rámci svojich činností sa okrem iného zameriava aj na podporu MSP. Ide predovšetkým o nefinančnú formu podpory realizovanú formou odborných a vzdelávacích podujatí (seminárov, workshopov, atď.) pre svojich členov z veľkostnej kategórie malých

a stredných podnikov (MSP). V roku 2018 boli realizované nasledovné podujatia zamerané predovšetkým, resp. aj na cieľovú skupinu MSP.

Druh podpory: odborné podujatia – Workshopy/semináre (nefinančná podpora)

Cieľová skupina: členovia AmCham aj z kategórie MSP

Názvy podujatí:

- Má vaše pracovisko prilákať nové talenty? (23.2.2018)
- Ako udržať svojich zamestnancov a priniesť novú cestu do podnikania (27.2.2018)
- Ako dať a prijímať spätnú väzbu – efektívne nástroje vedenia (8.3.2018)
- Ochrana spoločnosti pri ohrození jej reputácie (16.3.2018)
- Praktické usmernenia pre zamestnávanie cudzincov na Slovensku (13.4.2018)
- Vedenie tímu s dôrazom na silné stránky (15.5.2018)
- Sedem spôsobov, ako zlepšiť vaše podnikanie v malých a stredných podnikoch (24.5.2018)
- Public Relations ako hnací motor úspešnej značky zamestnávateľa (30.11.2018)

Druh podpory: odborné podujatia – transfer know-how (nefinančná podpora)

Cieľová skupina: členovia AmCham aj z kategórie MSP

Názov podujatí:

- Ako sa vysporiadať s rizikami na najvyššej profesionálnej úrovni (9.4.2018)
- Efektívne a zodpovedné zamestnávanie zahraničných pracovníkov (18.9.2018)
- How to Connect to Your Customers in a Whole New Way (11.10.2018)

Druh podpory: nefinančná podpora – podujatie zamerané a nadväzovanie osobných kontaktov

Cieľová skupina: členovia AmCham aj z kategórie MSP

Názov podujatia:

- Business Cocktail (27.9.2018)

Druh podpory: podujatia zamerané na zdieľanie úspešných príkladov MSP aj spomedzi členov AmCham

Cieľová skupina: členovia AmCham aj z kategórie MSP

Názov podujatí:

- Local Heroes (26.2.2018)
- Efektívna práca bez e-mailov (20.3.2018)
- Local Heroes (8.10.2018)

BIC Bratislava, spol. s r. o.

Koordinuje komunitárny paneurópsky projekt Enterprise Europe Network zameraný na podporu internacionalizácie, rozvoja inovácií, zvyšovania konkurencieschopnosti a rastu MSP v Európskej únii. Tento projekt je financovaný z komunitárneho programu COSME.

Viac informácií k projekte Enterprise Europe Network v časti 3.2.

Junior Chamber International – Slovakia (JCI)

JCI sa v sledovanom roku podieľala spolu s partnermi na organizovaní a vyhlasovaní výsledkov súťaže Mladý inovatívny podnikateľ 2018 za účelom podpory inovatívneho podnikania. Výška podpory zo strany JCI predstavovala 5 764,08 Eur.

V rámci spoluorganizovania celoslovenského projektu – Študentská podnikateľská cena 2018, ktorej cieľom je podporiť súťaživosť, nápaditosť, kreativitu, vzdelávanie a prípravu

študentov na svoje budúce povolanie, podporila JCI inovatívne podnikanie. Výška podpory bola 2 000 Eur.

Ďalej JCI – Slovensko organizovala v spolupráci so Slovenskou obchodnou a priemyselnou komorou projekt s názvom University Startup World Cup 2018. Cieľom projektu je oceniť a podporiť mladú generáciu študentov VŠ, ktorí majú inovatívne nápady a myšlienky. Výška podpory zo strany JCI bola 1 500 Eur.

3.1.3 Finančné inštitúcie

Poskytovaná pomoc pre MSP je v časti Finančných inštitúcií spracovaná v nasledovnej štruktúre:

- a) bankové inštitúcie na úrovni EÚ (Európska banka pre obnovu a rozvoj),
- b) štátne bankové inštitúcie (Slovenská a záručná a rozvojová banka a.s., Exportno-importná banka Slovenskej republiky)
- c) komerčné banky (Československá obchodná banka, a.s., OTP Banka Slovensko, a.s., Slovenská sporiteľňa, a.s., Tatra banka, a.s., UniCredit Bank, a.s., Privatbanka, a.s.).

Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBRD)

EBRD uskutočňuje na Slovensku od roku 2007 úverový program SlovSEFF na podporu rozvoja energetickej efektívnosti s konečným prínosom aj pre malé a stredné podniky.

• Súčasný program SlovSEFF III

Jeho súčasné rozšírenie, spolufinancované Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky a Ministerstvom poľnohospodárstva, potravin a životného prostredného Španielska, poskytuje úverový rámec vo výške 100 mil. Eur slovenským komerčným bankám. Projekty SlovSEFF sú rozdelené do troch skupín:

- Obnoviteľné zdroje energie
- Priemyselná energetická efektívnosť
- Rezidenčná energetická efektívnosť

Medzi súčasne zúčastnené finančné inštitúcie patrí OTP Banka Slovensko, a.s., Slovenská sporiteľňa, a.s., UniCredit Bank, a.s., VÚB Banka, a.s. (viac informácií o programe SlovSEFFIII na www.slovseff.eu).

Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s. (SZRB)

SZRB v roku 2018 pokračovala v podpore malého a stredného podnikania prostredníctvom ponuky svojich produktov:

- poskytovaním úverov pre MSP, mestá a obce či právnickým osobám zriadeným podľa osobitných predpisov (napr. spoločenstvám vlastníkov bytov),
- poskytovaním bankových záruk na úvery – podnikateľom, ktorí nemajú dostatočné zabezpečenie za úver,
- poskytovaním vkladových produktov pre podnikateľov – vedenie bežných účtov,
- poskytovaním elektronického bankovníctva.

• Priame úvery

Sú zamerané na podporu financovania investičných a prevádzkových potrieb malých a stredných podnikateľov, financovanie rozvoja regiónov, miest a obcí a právnickým osobám zriadených podľa osobitných predpisov.

Banka v roku 2018 schválila 440 priamych úverov pre MSP v celkovom objeme 74,09 mil. Eur, pričom priemerná výška úveru bola 168,38 tis. Eur. Objem poskytnutých (čerpaných) priamych úverov dosiahol výšku 85,12 mil. Eur, pričom bolo celkovo poskytnutých 537 priamych úverov. Stav portfólia priamych úverov bez vplyvu amortizácie bol ku koncu roka 2018 vo výške 261,71 mil. Eur.

Tabuľka 12 **Priame úvery poskytnuté pre MSP v období 2015-2018**

Obdobie	2015		2016		2017		2018	
Ukazovateľ	Objem v tis. Eur	Počet	Objem v tis. Eur	Počet	Objem v tis. Eur	Počet	Objem v tis. Eur	Počet
Schválené	109 397,0	556	98 348,0	529	111 209,0	450	74 085	440
Poskytnuté	110 212,0	636	102 119,0	621	80 786,0	525	85 124	537
Portfólio	318 476,0	1422	295 407,0	1469	273 336,0	1310	261 712	1197

Zdroj: SZRB

• Záručné programy

V roku 2018 banka schválila 268 záruk v celkovom objeme 29,16 mil. Eur, z čoho približne 74% tvorili rýchle záruky za úvery komerčných bánk. Objem poskytnutých záruk dosiahol výšku 28,99 mil. Eur (t.j. 266 poskytnutých záruk), pričom priemerná výška poskytnutej záruky bola 108,99 tis. Eur. Celková výška portfólia bankových záruk k 31.12.2018 bola 78,40 mil. Eur.

Tabuľka 13 **Bankové záruky poskytnuté pre MSP v období 2015-2018**

Obdobie	2015		2016		2017		2018	
Ukazovateľ	Objem v tis. Eur	Počet	Objem v tis. Eur	Počet	Objem v tis. Eur	Počet	Objem v tis. Eur	Počet
Schválené spolu	34 809,0	253	32 708,0	224	27 600,0	271	29 159	268
Poskytnuté spolu	34 889,0	253	32 708,0	224	27 600,0	271	28 992	266
– z toho:								
rýchle záruky	22 309,0	242	20 683,0	217	24 031,0	260	21 453	249
ŠFRB	–	–	–	–	–	–	–	–
ostatné	12 580,0	11	12 025,0	7	3 568,0	11	7 539	17
Portfólio	108 644,0	899	103 563,0	792	87 706,0	709	78 401	687

Zdroj: SZRB

Slovak Investment Holding, a.s. (SIH)

SIH je v 100 % vlastníctve Slovenskej záručnej a rozvojovej banky. Hlavným cieľom Slovak Investment Holding, a.s. je podpora verejných a súkromných investícií v strategických sektoroch na Slovensku, ktorý naplňa prostredníctvom:

- National Development Fund II.,
- National Development Fund I.,
- Slovak Asset Management,

- European Investment Advisory.

V roku 2018 SIH podporil malé a stredné podniky prostredníctvom National Development Fund II. cez nasledovné programy:

- **OP Výskum a inovácie – schéma DM – 15/2016 – FLPG**

Prostredníctvom schémy boli v sledovanom roku podporené 3 MSP, z toho 1 malý podnik a 2 stredné podniky. Program má dopad na zlepšenie dostupnosti MSP k finančným zdrojom (na financovanie ich prevádzkových a investičných potrieb) prostredníctvom poskytovaných úverov a zaručených záruk. V podporených podnikoch bolo udržaných 161 pracovných miest, z toho 49 miest v malom podniku a 112 miest v stredných podnikoch. Cieľovou skupinou podpory boli podniky, ktoré spĺňajú definíciu MSP podľa Odporúčania Komisie 2003/361/ES zo 6. mája 2003 v schéme DM – 15/2016 – FLPG, z regiónov Slovenska mimo BSK, ktoré spĺňajú aj kritériá týkajúce sa odvetvia v zmysle uvedenej schémy.

Alokácia finančných prostriedkov bola na úrovni 12,1 mil. Eur, z toho 10,285 mil. Eur zo zdrojov EÚ a 1,815 mil. Eur zo ŠR.¹³ Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v roku 2018 bola na úrovni 0,911 mil. Eur.¹⁴

- **OP Výskum a inovácie – schéma DM – 14/2016 – PRSL**

Prostredníctvom schémy bolo v sledovanom roku podporených 7 MSP, z toho 2 mikropodniky a 5 malých podnikov. Program má dopad na zlepšenie dostupnosti MSP k finančným zdrojom (na financovanie ich prevádzkových a investičných potrieb) prostredníctvom poskytovaných úverov. V podporených podnikoch bolo udržaných 135 pracovných miest, z toho 8 miest v mikro podnikoch a 127 miest v malých podnikoch. Cieľovou skupinou podpory boli podniky, ktoré spĺňajú definíciu MSP podľa Odporúčania Komisie 2003/361/ES zo 6. mája 2003 v schéme DM – 14/2016 - PRSL, ktoré spĺňajú aj ďalšie kritériá, ktoré sú uvedené v príslušnej schéme.

Alokácia finančných prostriedkov bola na úrovni 24,2 mil. Eur, z toho 19,590 mil. Eur zo zdrojov EÚ a 4,610 mil. Eur zo ŠR.¹⁵ Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v roku 2018 bola na úrovni 0,422 mil. Eur, z toho (0,167 mil. Eur zo zdrojov EÚ a 77 389 Eur zo zdrojov ŠR.

- **OP Výskum a inovácie – Rizikový kapitál**

Prostredníctvom programu boli v sledovanom roku podporené 3 MSP, z toho 2 malé podniky a 1 stredný podnik. Program má dopad na zlepšenie dostupnosti MSP k finančným zdrojom (na financovanie ich prevádzkových a investičných potrieb) prostredníctvom kapitálového vstupu do MSP. V podporených podnikoch bolo udržaných 150 pracovných miest, z toho 40 miest v malom podniku a 110 miest v stredných podnikoch. Cieľovou skupinou podpory boli podniky, ktoré spĺňajú definíciu MSP podľa Odporúčania Komisie 2003/361/ES zo 6. mája 2003, a ktoré spĺňajú právnu formu v zmysle článku 107 ods. 1 Zmluvy o fungovaní EÚ.

¹³ Ide o celkový objem finančných prostriedkov, ktoré sú alokované pre finančného sprostredkovateľa na čiastočné krytie strát v súvislosti so zlyhaním úverov podporených subjektov. Uvedený objem môže slúžiť na krytie úverov až do roku 2033, v závislosti od doby splatnosti a štruktúry poskytnutých úverov v budúcnosti.

¹⁴ Ide o objem finančných prostriedkov poskytnutých MSP prostredníctvom úverov krytých zárukou.

¹⁵ Ide o celkový objem finančných prostriedkov, ktoré sú alokované pre finančného sprostredkovateľa na poskytovanie zvýhodnených úverov pre MSP. K uvedenému objemu ešte finančný sprostredkovateľ alokuje aj svoje vlastné zdroje. Uvedený objem môže slúžiť na poskytovanie úverov až do konca roka 2023.

Alokácia finančných prostriedkov bola na úrovni 27 mil. Eur, z toho 18,75 mil. Eur zo zdrojov EÚ a 8,25 mil. Eur zo ŠR.¹⁶ Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v roku 2018 bola na úrovni 4,95 mil. Eur, z toho (4,085 mil. Eur zo zdrojov EÚ a 0,865 mil. Eur zo zdrojov ŠR.

Exportno-importná banka Slovenskej republiky (EXIMBANKA SR)

EXIMBANKA SR podporuje export vývozcov všetkých kategórií prostredníctvom svojich finančných produktov, ktorými sú najmä úvery, záruky a poistenie. Špeciálne sa zameriava aj na poradenstvo v oblasti zahraničného obchodu. Exportno-importná banka Slovenskej republiky podporuje segment MSP vhodnou kombináciou bankových a poistných produktov a správnym nastavením platobných a dodacích podmienok pre zahraničných kupujúcich, čím umožňuje slovenským exportérom úspešne realizovať vývozné kontrakty, a to aj v prípade ich slabšieho kreditného profilu. V rámci zamerania akvizičnej činnosti na segment malých a stredných podnikov bolo v roku 2018 podporených 39 podnikov z radu MSP. Podpora bola cielená na zvýšenie konkurencieschopnosti na domácom, ako aj zahraničnom trhu, zvýšenie výrobných kapacít, vstup na nové teritória, nových odberateľov, zlepšenie ekonomickej situácie (zvýšený obrát firmy), posilnenie tvorby pracovných miest. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov pre MSP bola k 31.12.2018 na úrovni 45 256 tis. Eur.

• Bankové úvery

V roku 2018 sa EXIMBANKA SR zameriavala primárne na poskytovanie priamych úverov exportérom, pričom z pohľadu štruktúry pohľadávok najväčší podiel úverov tvorili poskytnuté úvery vo forme predexportného financovania, financovania investícií slovenských vývozcov v zahraničí a financovania investícií do technológií. Klienti segmentu MSP využívali v roku 2018 najviac úvery na podporu exportu do dvoch rokov (predexportné financovanie), čo im umožnilo realizovať konkrétne vývozné kontrakty, a to aj v prípadoch ich slabšieho finančného ratingu. Financovanie pracovného kapitálu v súvislosti s realizáciou jednotlivých vývozných kontraktov prostredníctvom predexportného úveru, ako aj prostredníctvom zmenkových úverov na pohľadávky z vývozu, ostávalo pre mnohé podniky zo segmentu MSP jedinou možnosťou, ako preniknúť na zahraničné trhy a realizovať vývozný kontrakt. Podiel úverov poskytnutých klientom segmentu MSP dosiahol 19,72 % z celkového objemu úverov bankovej divízie EXIMBANKY SR.

V roku 2018 dosiahol **podiel MSP na majetkovej angažovanosti 19,21 %**, v peňažnom vyjadrení bol **v hodnote 55 053 tis. Eur**. Medziročne vrástol celkový podiel MSP na majetkovej angažovanosti o 1,14 p. b. (o 13 128 tis. Eur).

Tabuľka 14 Vývoj majetkovej angažovanosti EXIMBANKY SR v r. 2017-2018 (v tis. Eur)

Bankové produkty	31.12.2017	Z toho MSP k 31.12.2017	% podiel MSP	31.12.2018	Z toho MSP k 31.12.2018	% podiel MSP
Vystavené záruky	84 292,0	3 891,0	4,61	48 507	9 797	20,20
Priame úvery	147 674,0	38 034,0	25,76	238 009	45 256	19,01
Vývozné odberateľské úvery	27,0	N/A	N/A	N/A	N/A	-
Majetková angažovanosť	231 993,0	41 925,0	18,07	286 516	55 053	19,21

Zdroj: EXIMBANKA SR

¹⁶ Ide o celkový objem finančných prostriedkov alokovaný na equity a kvázi-equity investície, ktoré majú byť realizované pari-passu mechanizmom spolu s prostriedkami nezávislých investorov. Uvedený objem môže slúžiť na poskytovanie prostriedkov do SME až do roku 2023.

- **Bankové záruky**

V porovnaní s rokom 2017 zaznamenala EXIMBANKA v roku 2018 **nárast v objeme poskytnutých bankových záruk v segmente MSP klientov** o približne 6 mil. Eur. K 31.12.2018 predstavoval podiel klientov segmentu MSP 20,20 % na objeme vystavených bankových záruk. Malé a stredné podniky využívali v roku 2018 výlučne neplatobné bankové záruky v celkovom objeme 9 797 tis. Eur.

- **Poist'ovanie vývozných úverov**

Poistné produkty poskytované EXIMBANKOU SR dávajú exportérom možnosť eliminovať svoje riziká z nezaplatenia obchodných pohľadávok, od krátkodobých pohľadávok z rizikových teritórií cez strednodobé a dlhodobé projekty, znížiť riziko nesplatenia úveru na financovanie výroby určenej na vývoz, poskytujú možnosť poistiť si riziko nesplatenia úveru súvisiaceho s vlastnou investíciou v zahraničí, taktiež možnosť poistiť odberateľský úver poskytnutý komerčnými bankami zahraničným dlžníkom a ďalšie výhody.

Zavedením špeciálneho produktu eMSP určeného pre malých a stredných podnikateľov sa rozšírili možnosti poistenia pre túto cieľovú skupiny slovenských vývozcov. Produkt je využívaný najmä mikropodnikmi. Medzi **výhody eMSP** poistenia patria zjednodušené **podmienky** úverového poistenia, **kritériá a parametre prispôbené pre potreby MSP** a možnosť predkladať žiadosť o poistnú zmluvu prostredníctvom internetu online 24 hodín denne. **V roku 2018 bol zaznamenaný nárast záujmu klientov o eMSP.**

Doplňkovou službou EXIMBANKY SR k poskytovaným produktom poistenia neobchodovateľných rizík je poist'ovanie rizika nezaplatenia najmä vývozných pohľadávok pre malé a stredné podniky. Nasledujúca tabuľka zobrazuje medzioročný vývoj podielu angažovanosti MSP na celkovej poistnej angažovanosti EXIMBANKY SR.

Tabuľka 15 Podiel angažovanosti voči MSP z celkovej poistnej angažovanosti EXIMBANKY SR k 31.12. za roky 2017 – 2018 v členení podľa poistenia obchodovateľných a neobchodovateľných rizík

Podiel angažovanosti voči MSP z celkovej poistnej angažovanosti EXIMBANKY SR za roky 2015-2017 (údaje v tis. Eur)	2017			2018		
	Celková poistná angažovanosť k 31.12.2017	z toho MSP k 31.12.2017	% podiel MSP	Celková poistná angažovanosť k 31.12.2018	z toho MSP k 31.12.2018	% podiel MSP
Poistenie krátkodobých obchodovateľných rizík	228 562,0	74 054,0	32,40	247 167,0	87 321,0	35,33
Poistenie krátkodobých neobchodovateľných rizík	33 425,0	30 030,0	89,84	57 665,0	49 900,0	86,54
Poistenie strednodobých a dlhodobých rizík	400 922,0	190 852,0	47,60	286 095,0	87 771,0	30,68
Spolu	662 909,0	294 936,0	44,49	590 927	224 993	38,07

Zdroj: EXIMBANKA SR

Celkový podiel MSP na objeme poistnej angažovanosti v roku 2018 dosahoval 38,07 % (mierny pokles oproti roku 2017). V peňažnom vyjadrení evidovala EXIMBANKA poistnú angažovanosť MSP na úrovni 224 993 tis. Eur. V medzioročnom porovnaní ide o pokles v objeme o 69 943 tisíc Eur.

- Financovanie exportu a poskytovanie záruk**

EXIMBANKA podporila v roku 2018 v rámci majetkovej a poistnej angažovanosti export v celkovej výške 877 443 Eur. Klienti MSP čerpali v sledovanom roku vývozné úvery na podporu exportu do dvoch rokov (21 172 tis. Eur) a naďalej investovali do technologického rozvoja formou investičných úverov 10 099 tis. Eur (stav k 31.12.2018), čo potvrdzuje ich schopnosť reakcie na nové požiadavky trhov.

Tabuľka 16 Pohľadávky z poskytnutých priamych úverov a záruk klientom MSP k 31.12. za roky 2014-2018 (v tis. Eur)

Pohľadávky z poskytnutých priamych úverov a záruk klientom MSP k 31.12. za roky 2013 – 2017 v tis. Eur	2014	2015	2016	2017	2018
Vývozné úvery	25 278,0	24 587,0	20 454,0	19 732,0	21 172,0
Investičné úvery	8 528,0	16 397,0	10 184,0	9 970,0	10 099,0
Eskontné úvery	9 947,0	10 057,0	6 081,0	8 332,0	13 985,0
Bankové záruky	998,0	3 283,0	1 263,0	3 891,0	9 797,0
Spolu pohľadávky voči klientom MSP	44 751,0	54 324,0	37 982,0	41 925,0	55 053,0

Zdroj: EXIMBANKA SR

Exportno-importná banka Slovenskej republiky prostredníctvom svojich bankových a poisťovacích činností v roku 2018 podporila export v celkovej výške viac ako 2,1 mld. Eur, z toho podiel segmentu MSP predstavoval 17,60 %. Z pohľadu teritoriálneho členenia celkovej podpory exportu EXIMBANKY SR v roku 2018 prevažovali v rámci MSP krajiny EÚ (77,87 %). Podiel počtu klientov segmentu MSP v roku 2018 dosiahol 58,21 % z celkového počtu klientov využívajúcich bankové produkty EXIMBANKY SR.

Tabuľka 17 Teritoriálne členenie celkovej podpory exportu EXIMBANKY SR v roku 2018 podľa veľkosti klientov (v %)

Rok 2018	MSP	Veľkí klienti
Krajiny EÚ	77,87 %	92,05 %
Ostatné krajiny	22,13 %	7,95 %
Spolu	100,00 %	100,00 %

Zdroj: EXIMBANKA SR

Československá obchodná banka, a.s. (ČSOB)

- Úvery zo zdrojov EIF – program COSME**

Od 24.10.2016 ČSOB spustila v spolupráci s Európskym investičným fondom (EIF) program podpory MSP v rámci programu Európskej únie pre konkurencieschopnosť MSP (COSME). Základné parametre sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 18 Úvery zo zdrojov EIF

Parameter	EÚ Investičný úver	EÚ Investičný úver	EÚ Investičný úver
Minimálny úverový limit	4 000,0 Eur	4 000,0 Eur	4 000,0 Eur
Maximálny úverový limit	500 000,0 Eur	300 000,0 Eur	500 000,0 Eur
Zabezpečenie	ručiteľské vyhlásenie, záložné právo k nehnuteľnosti určenej na bývanie alebo podnikanie		
Forma splácania	pravidelne lineárne, 1 mesačná frekvencia		mesačná frekvencia vždy k poslednému dňu kalendárneho mesiaca
Splatnosť	15	10	4

Zdroj: ČSOB

V roku 2018 ČSOB úspešne pokračovala v plnení programu COSME a poskytovaní úverov. V sledovanom roku využilo 781 malých a stredných podnikov na Slovensku dostupnejšie úvery ČSOB z programu COSME, ktorý je súčasťou tzv. Junckerovho plánu. Celkovo bolo podporených (novovzniknutých a udržiavaných) 3 548 pracovných miest. Program COSME poskytuje garancie pre úvery určené pre MSP v celkovom objeme 100 mil. Eur, pričom v roku 2018 bol celkový objem alokovaných finančných prostriedkov na úrovni 28,1 mil. Eur, skutočné čerpanie bolo 26,9 mil. Eur.

OTP Banka Slovensko, a.s.

OTP Banka v roku 2018 pokračovala v poskytovaní úverov na podporu malých a stredných podnikov, podporovaných z programov a fondov EÚ prostredníctvom európskych finančných inštitúcií. Nasledujúca časť sa venuje súhrnnému prehľadu poskytnutých úverov v rámci OTP Banky.

- **Úvery s podporou EIF - otp EÚ MIKROúvery**

V auguste 2016 uzatvorila OTP Banka spolu s Európskym investičným fondom zmluvu o portfóliovej záruke v rámci Programu pre zamestnanosť a sociálne inovácie, ktorý je zameraný na podporu mikropodnikov a mladých podnikateľov. Banka touto zmluvou získala podporu na poskytovanie úverov so zárukou EIF v celkovej sume do 10 mil. Eur na obdobie od septembra 2016 do septembra 2019. Otp EÚ MIKROúver je určený pre živnostníkov a mikro podnikateľov s ročnými tržbami do 1 mil. Eur a s maximálnym počtom zamestnancov 9, ktorý je poskytovaný na financovanie prevádzkových a investičných potrieb. V roku 2018 banka podporila 208 mikropodnikov v celkovom objeme takmer 3,6 mil. Eur. V porovnaní s rokom 2017 ide o nižší počet podporených klientov.

Tabuľka 19 Informácie o predaji EÚ MIKROúverov

Obdobie	2016	2017	2018
Počet podporených klientov	118	264	208
Počet poskytnutých úverov	132	309	242
Celkový objem poskytnutých úverov v Eur	2 056 640,0	4 355 291,0	3 576 795,0

Zdroj: OTP Banka

Nasledujúca tabuľka obsahuje základné informácie o jednotlivých typoch otp EÚ MIKROúveroch.

Tabuľka 20 **Základné informácie o jednotlivých typoch otp EÚ MIKROúveroch**

	Otp EÚ MIKROúver (prevádzkový)	Otp EÚ MIKROúver (investičný)
Výška úveru	- min. výška: 3 000,0 Eur - max. výška: 25 000,0 Eur	- min. výška: 3 000,0 Eur - max. výška: 25 000,0 Eur
Účel	- financovanie prevádzkových potrieb klienta (napr. platby za tovar, materiál a služby)	- financovanie investičných/rozvojových potrieb klienta (napr. nákup strojov, zariadení, technológií/modernizácia nehnuteľnosti určenej na podnikanie)
Typ úveru	- kontokorentný alebo splátkový	- splátkový
Min. splatnosť	- 3 mesiace	- 3 mesiace
Max. splatnosť	- kontokorentný na obdobie 1 roka s možnosťou obnovy na ďalší rok - splátkový úver na obdobie do 3 rokov	- do 6 rokov
Spôsob čerpania	- v prípade kontokorentného úveru priebežné/opakované čerpanie - jednorazové čerpanie, bez potreby dokladovania účelu	- jednorazové alebo postupné účelové čerpanie na základe predložených faktúr - bez dokladovania vlastných zdrojov - s možnosťou refundácie dodávateľských faktúr nie starších ako 6 mesiacov
Spôsob splácania	- v prípade kontokorentného úveru je to priebežne - v prípade splátkového úveru je to anuitné alebo lineárne splácanie	- anuitné alebo lineárne splácanie
Úroková sadzba	- 3/6/12 M EURIBOR + individuálna úroková prirážka od 3,97 % p.a.	- 3/6/12 M EURIBOR + individuálna úroková prirážka od 3,97 € p.a.
Zabezpečenie	- bez zabezpečenia nehnuteľným/hnuteľným majetkom - pri s.r.o. – ručiteľská listina majoritných vlastníkov - pri živnostníkoch – bez ručiteľskej listiny manžela/manželky	- Bez zabezpečenia nehnuteľným/hnuteľným majetkom - Pri s.r.o. – ručiteľská listina majoritných vlastníkov - Pri živnostníkoch – bez ručiteľskej listiny manžela/manželky

Zdroj: OTP Banka

- **Úvery s podporou Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) - úvery z programu SlovSEFF III.**

OTP Banka uzatvorila s EBRD v októbri 2016 zmluvu, na základe ktorej banka získala z programu SlovSEFF III zdroje v objeme 10 mil. Eur. Úverové zdroje banka aktívne ponúka od januára 2017 na financovanie investičných projektov podnikateľov a súkromných právnických osôb i vlastníkov bytov, zameraných na obnoviteľné zdroje energie a/alebo energetickú efektívnosť za predpokladu, že predmetnou investíciou dôjde k zníženiu spotreby energie a/alebo emisií oxidu uhličitého v porovnaní so stavom pred realizáciou investičného projektu.

Tabuľka 21 **Základné informácie o investičných úveroch z programu SlovSEFF III.**

Cieľový Segment	Podnikateľské/právnické subjekty		Spoločenstvá vlastníkov bytov, vlastníci bytov zastúpení správcom
Účel projektu	obnoviteľné zdroje energie	energetickú efektívnosť v priemysle	energetickú efektívnosť v bytovej výstavbe
Výška úveru	min. výška: 100 tis. Eur max. do výšky 100% investície	do výšky 100% investície	min. výška 20 tis. Eur max. do výšky 100% investície
Typ úveru	splátkový úver (s lineárnym alebo anuitným splácaním)		splátkový úver (s lineárnym alebo anuitným splácaním)
Max. splatnosť	10 rokov		20 rokov
Úroková sadzba	individuálna úroková sadzba v závislosti od zhodnotenia klienta a splatnosti úveru		individuálna úroková prirážka v závislosti od zhodnotenia klienta a splatnosti úveru
Zabezpečenie	nehnutel'ný/hnuteľný majetok		vinkulácia prostriedkov alebo záložné právo k pohľadávkam fondu prevádzky, údržby a opráv
Výhody pre klienta	nenávratný príspevok v objeme 5-20 % z výšky celkových oprávnených nákladov stanovených energetickým auditom (v závislosti od množstva ušetrených emisií CO ₂)		nenávratný príspevok v objeme 10% alebo 15 % z výšky celkových oprávnených nákladov stanovených energetickým auditom (v závislosti od množstva ušetrených emisií CO ₂)

Zdroj: OTP Banka

V roku 2018 poskytla OTP Banka úvery z programu SlovSEFF III. celkovo 4 subjektom spadajúcich do kategórie MSP v celkovom objeme 763 tis. Eur.

Slovenská sporiteľňa, a.s. (SLSP)

Slovenská sporiteľňa poskytovala pre MSP v roku 2018 úverové a záručné programy, ktoré realizovala v spolupráci s medzinárodnými, ako aj tuzemskými finančnými inštitúciami.

- **Úvery z úverovej linky Európskej investičnej banky (EIB) na podporu MSP, veľkých firiem a subjektov z verejného a neziskového sektora**

SLSP v spolupráci s EIB ponúka od roku 2013 výhodné úvery na financovanie investičných projektov a prevádzkových potrieb MSP, veľkých firiem a subjektov z verejného a neziskového sektora z úverovej linky EIB. V októbri 2017 bol pôvodný objem 100 mil. Eur navýšený o ďalších 100 miliónov Eur. Úverové kritériá sa menia v závislosti od typu klienta, pričom v prípade kategórie MSP môžu získať úver podniky s počtom zamestnancov menším ako 250. Maximálna výška úveru je 12,5 milióna Eur, celkové projektové náklady nesmú presiahnuť 25 miliónov Eur. Minimálna doba splatnosti úveru sa pohybuje od 2 do 5 rokov podľa typu klienta a projekt je potrebné zrealizovať najneskôr do 3 rokov, resp. 5 rokov, takisto podľa typu klienta. Výhodou úveru z úverovej linky EIB je zníženie úrokovej sadzby oproti bežnému úveru o minimálne 0,25% ročne. Úver je možné kombinovať s inými zdrojmi z Európskej únie za stanovených podmienok. **V roku 2018** poskytla Slovenská sporiteľňa, a.s. z úverovej linky EIB celkovo 42 úverov v objeme 36 124 852 Eur, z toho **bolo podporených 24 MSP v celkovom objeme 18 669 935 Eur.**

- **Úvery z úverovej linky Rozvojovej banky Rady Európy (CEB) na podporu MSP, subjektov z verejného a neziskového sektora a energetickej efektívnosti v bytových domoch**

Slovenská sporiteľňa, a.s. v spolupráci s CEB ponúka od konca roku 2017 výhodné úvery určené na financovanie investičných projektov a prevádzkových potrieb MSP a subjektov z verejného a neziskového sektora a projektov energetickej efektívnosti bytových domov z úverovej linky CEB. Úverové zdroje v objeme 40 mil. Eur sú určené pre MSP (do 250 zamestnancov), subjektom štátnej, regionálnej alebo miestnej správy (vrátane obcí, miest, VÚC, škôl, univerzít, nemocníc, neziskových organizácií či obchodných spoločností vo vlastníctve a správe obcí, miest, VÚC alebo štátu) na financovanie investičných, prevádzkových výdavkov a bytovým domom v správe spoločenstiev vlastníkov bytov a nebytových priestoroch a bytových správcov na financovanie projektov smerujúcich k znižovaniu energetickej náročnosti. Maximálna výška úveru na jeden projekt je 1 mil. Eur v prípade malých a stredných podnikoch. Výhodou úveru z úverovej linky CEB je zníženie úrokovej sadzby oproti bežnému úveru o minimálne 0,25 % ročne. Úver je možné kombinovať s inými zdrojmi z EÚ za stanovených podmienok. **V roku 2018 poskytla SLSP z úverovej linky CEB celkovo 65 úverov v objeme 20 mil. Eur, pričom všetky úvery smerovali na podporu projektov subjektov štátnej, regionálnej alebo miestnej správy a bytových domov v správe spoločenstiev vlastníkov bytov a nebytových priestorov a bytových správcov.**

- **Úvery z úverovej linky Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) na podporu energetickej efektívnosti v súkromnom sektore a bytových domoch**

V spolupráci s EBRD sa Slovenská sporiteľňa, a.s. zapojila v roku 2014 do tretej etapy programu SLOVSEFF. Úverová linka v objeme 20 mil. Eur, ktorá bola navýšená v novembri 2016 o ďalších 15 mil. Eur je určená na financovanie projektov zameraných na zvýšenie energetickej efektívnosti v priemysle, bytových domoch a na využitie obnoviteľných zdrojov energie so zreteľom na úsporu emisií skleníkových plynov. Úver môžu získať podnikatelia registrovaní a podnikajúci na Slovensku, vrátane MSP a tiež bytové domy v správe spoločenstiev vlastníkov bytov a nebytových priestoroch alebo bytových správcov. Výhodou úveru je možnosť získať nenávratný finančný príspevok po úspešnej realizácii projektu od 5 % do 20 % z výšky úveru v závislosti od dosiahnutej úspory emisií CO₂ pri súkromnom sektore, resp. od dosiahnutej úspory energie v prípade bytových domov. Ďalšou výhodou je bezplatná technická asistencia pre klienta (energetické poradenstvo a vypracovanie energetického auditu partnerskou konzultačnou spoločnosťou). **V roku 2018 poskytla SLSP z úverovej linky EBRD celkovo 12 úverov v objeme 4 947 248 Eur, z toho 3 úvery v objeme 3 014 248 Eur pre MSP, čím boli podporené 3 malé a stredné podniky.**

- **Úvery zabezpečené rýchlou zárukou Slovenskej záručnej a rozvojovej banky (SZRB) na podporu malých a stredných podnikov**

Slovenská sporiteľňa, a.s. v spolupráci so SZRB ponúka od roku 2009 úvery zabezpečené rýchlou zárukou SZRB určené na podporu malých a stredných podnikov. Slovenská záručná a rozvojová banka, a.s. poskytuje záruku vo výške 55 % poskytnutého úveru. Maximálna výška úveru je 340 000 Eur. Zárukou je možné zabezpečiť kontokorentný úver s maximálnou splatnosťou do 12 mesiacov (s možnosťou prolongácie) a splátkový úver s maximálnou splatnosťou 7 rokov. Rýchlu záruku SZRB nie je možné použiť pri existujúcom úvere ako doplnenie zabezpečenia. Na klienta môžu byť vystavené maximálne dve rýchle záruky SZRB. Medzi výhody programu patrí uľahčenie prístupu k úverom pre MSP, krytie 55 % úveru, zníženie požiadavky na ďalšie zabezpečenie, výhodnejšie úrokové sadzby, rýchly proces spracovania žiadosti o úver. **V roku 2018 poskytla SLSP 14 prolongácií existujúcich úverov**

v objeme 3 037 550 Eur zabezpečených rýchlou zárukou SZRB, čím **bolo podporených 25 MSP**.

- **Úvery z programu pre začínajúcich podnikateľov**

Od roku 2015 realizuje SLSP Program pre začínajúcich podnikateľov, v rámci ktorého pomáha aj ľuďom, ktorí ešte len chcú rozbehnúť vlastné podnikanie, ale aj podnikateľom, ktorí začínajú s úplne novým predmetom podnikania. Začínajúci podnikatelia môžu bezplatne prekonzultovať svoje podnikateľské plány so špecialistami banky, s nimi otestovať záujem potenciálnych zákazníkov o svoje produkty a služby a prebrať možnosti financovania formou investičného úveru a povoleného prečerpania. Od 01.02.2018 poskytuje Slovenská sporiteľňa, a.s. okrem investičného úveru, povoleného prečerpania a lízingu aj úvery s portfóliovou zárukou, ktoré sú podporené Európskou komisiou. V prípade investičného úveru majú začínajúci podnikatelia možnosť získať odklad splátok istiny o 6 mesiacov bez poplatku, zvýhodnený úrok o 1,00 % ročne za bezproblémové splácanie po dobu 12 mesiacov, čerpanie na Business účet klienta alebo na účet tretej strany (napr. dodávateľa) a predčasné splatenie úveru a zmenu zmluvných podmienok bez poplatku.

V roku 2018 poskytla Slovenská sporiteľňa, a.s. začínajúcim podnikateľom 231 úverov na základe biznis plánu v objeme 3 980 000 Eur, vďaka čomu bolo vytvorených 246 pracovných miest po celom Slovensku. V sledovanom období bolo taktiež otvorených 6 200 Business účtov bez poplatku na 12 mesiacov od vzniku firmy a poskytnutých 265 bezplatných individuálnych konzultácií spojených s prípravou a validáciou podnikateľského zámeru/finančného plánu, overením obchodných partnerov a mentoringom.

- **Úvery zabezpečené portfóliovou zárukou EaSI – Microfinance na podporu mikro podnikateľov a začínajúcich podnikateľov**

SLSP v spolupráci s Európskym investičným fondom (EIF) umožňuje od konca roku 2017 prostredníctvom programu portfóliovej záruky v rámci iniciatívy EaSI – Microfinance získať investičné a prevádzkové úvery pre mikro podnikateľov a začínajúcich podnikateľov v objeme 20 mil. Eur do konca roku 2020 za výrazne výhodnejších podmienok oproti bežnému financovaniu. EIF poskytuje banke garanciu do výšky 80 % poskytnutých úverov, čím sa zatraktívňujú podmienky financovania a rozširuje okruh podnikateľov, ktorých projekty môže banka podporiť. Minimálna výška úveru je 1 000 Eur a maximálna výška úveru predstavuje 25 000 Eur. Minimálna splatnosť úveru sú 3 mesiace a maximálna 6 rokov. Portfóliová záruka poskytuje zabezpečenie úveru do výšky 80 % a oproti bežnému úveru umožňuje podstatné zníženie rizikovej prirážky.

V roku 2018 poskytla Slovenská sporiteľňa, a.s. celkovo 364 úverov zabezpečených portfóliovou zárukou EaSI – Microfinance v objeme 5 887 500 Eur, z toho 38 úverov v objeme 5 007 500 Eur pre mikro podnikateľov a 56 úverov v objeme 880 000 Eur pre začínajúcich podnikateľov, čím bolo podporených 308 mikro podnikateľov a 56 začínajúcich podnikateľov.

Tatra banka, a.s.

Tatra banka za účelom podpory MSP poskytovala v roku 2018 nasledujúce portfólio produktov:

- **Úvery pre podnikateľov – podpora MSP**

Z produktovej škály business úverov poskytovaných prostredníctvom pobočiek Tatra banky majú podnikatelia možnosť využiť ponuku nasledovných úverov: BusinessÚver^{TB} Express, BusinessÚver^{TB} Hypo alebo BusinessÚver^{TB} Variant. Pre každý z uvedených produktov

pripravuje banka pre klientov ponuky predschválených limitov až do výšky 300 000 Eur (s výnimkou pri produkte BusinessÚver^{TB} so zárukou EIF). Predschválený úver poskytuje banka klientom za zvýhodnených podmienok (minimalizácia počtu predkladaných dokladov, zvýhodnená sadzba alebo poplatok za poskytnutie úveru).

Tabuľka 22 Základné podmienky štandardne poskytovaných úverov

	BusinessÚver ^{TB} Express	BusinessÚver ^{TB} Hypo	BusinessÚver ^{TB} Variant
Cieľový segment	podnikatelia s podnikateľskou históriou od 24 mesiacov	podnikatelia s minimálne 15 mesačnou podnikateľskou históriou	podnikatelia s podnikateľskou históriou od 24 mesiacov
Výška úveru	od 3 500,0 do 135 000,0 Eur	od 10 000,0 do 200 000,0 Eur	od 100 000,0 do 1 000 000,0 Eur
Účel	bezúčelový	bezúčelový/účelový	účelový
Forma úveru	splátkový/kontokorentný úver	splátkový úver	splátkový/kontokorentný úver
Úroková sadzba	splátkový od 7,0 % p.a., kontokorentný od 8,5 % p.a.	od 3,45 % p.a.	individuálne stanovená
Zabezpečenie	dohoda o ručení	dohoda o ručení a nehnuteľnosť vo vlastníctve dlžníka, spoločníkov, blízkych osôb alebo predávajúceho vlastníka nehnuteľnosti, od ktorého žiadateľ nehnuteľnosť nadobúda	variabilné, cenné papiere, finančné prostriedky klienta na termínovanom, resp. investičnom účte v Tatra banke, ručenie inou právnickou osobou, možná je i kombinácia vyššie uvedených zabezpečení

Zdroj: Tatra banka, a.s.

• Podpora start-upov

Tatra banka, a.s. podporuje rozvoj inovatívnych firiem prostredníctvom investovania v *Slovak venture fund*, ktorý je súčasťou EU podpory malého a stredného podnikania. Banka je jedným z hlavných sponzorov „Slovenských Oskarov medzi start-upmi“ – *Startup Awards*, ktorý organizuje Neulogy. Private Banking je partnerom Crowdberry, platformy na podporu start-upov.

• Bežný účet pre podnikateľov

Podnikateľom a firmám ponúka Tatra banka podnikateľské účty s balíkmi služieb TatraBusiness^{TB} a TatraBusiness^{TB} Premium. Pre začínajúcich podnikateľov poskytujú Start-up zľavu, prostredníctvom ktorej získa klient účet s balíkom služieb na 12 prvých mesiacov zadarmo. Spoločnosti a fyzické osoby podnikatelia, ktoré si do jedného roka od vzniku oprávnenia na výkon podnikateľskej činnosti otvoria v Tatra banke účet s balíkom služieb, ho automaticky získajú na prvých 12 mesiacov úplne zadarmo. Odpustenie poplatku sa vzťahuje na základný poplatok za balík služieb. Zľava platí pre oba účty s balíkom služieb poskytovaných Tatra bankou. Pri balíku služieb Tatra Business^{TB} Premium je 100 % zľava z poplatku za novo poskytnuté kreditné karty na prvých 12 mesiacov. Balíky služieb sú prispôbené potrebám firemným klientom, znižujú náklady za využívanie bankových služieb, uprednostňujú digitálne bankovníctvo a inovácie, ktoré uľahčujú a zefektívňujú každodenné operácie s firemnými prostriedkami.

UniCredit Bank, a.s.

UniCredit Bank poskytla v roku 2018 na podporu MSP na Slovensku program InnovFin SME Guarantee Facility v spolupráci s Európskych Investičným Fondom.

- **InnovFin SME Guarantee Facility**

UniCredit Bank sa podieľa na realizácii programu v spolupráci s EIF. V rámci programu bolo v roku 2018 podporených celkovo 8 MSP, z toho 2 mikropodniky a 6 malých podnikov. Program má dopad na MSP v oblasti zníženej úrokovej sadzby, ktorú banka garantuje všetkým klientom. Medzi ďalšie dopady¹⁷ patrí možnosť nepoužívať vlastný hmotný alebo nehmotný majetok ako zabezpečenie, ako aj možnosť získať úver vďaka poskytnutej záruke ako zaistovaciemu nástroju. Cieľovou skupinou podpory sú podniky s právnou formou s.r.o., a.s. na území SR s maximálne 500 zamestnancami, pričom je táto cieľová skupina ohraničená len na oblasť inovatívnych investícií. Výška alokovaných finančných prostriedkov bola v roku 2018 na úrovni 5 620 tis. Eur (z toho pre mikropodniky 650 tis. Eur a pre malé podniky 4 970 tis. Eur). Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov v sledovanom roku predstavovala 5 045 tis. Eur (z toho pre mikropodniky 650 tis. Eur a pre malé podniky 4 395 tis. Eur).

Na konci roku 2018 ako jediná banka spustila nový program od SZRB s názvom *First-loss Portfolio Guarantee* (FLPG), ktorý má byť plne využívaný až v roku 2019.

Všeobecná úverová banka, a.s. (VÚB)

VÚB poskytovala v roku 2018 na podporu MSP na Slovensku úvery z rôznych zdrojov. V nasledujúcej časti poskytujeme súhrnný prehľad poskytovaných úverov.

- **Úvery zo zdrojov Európskej investičnej banky (EIB)**

Všeobecná úverová banka, a.s. podpísala úverovú linku s EIB Luxemburg v roku 2016. Úverové prostriedky sú určené pre MSP, veľké korporácie, mestá a obce. Klienti môžu nové zdroje čerpať formou investičného úveru alebo leasingu. Investičné úvery zo zdrojov EIB sú určené na podporu regionálneho rozvoja, sú zamerané na podporu odvetví ako životné prostredie, infraštruktúra, rozvoj vedomostnej ekonomiky a spoločnosti, efektívne využívanie energií, zdravotníctvo a vzdelávanie. Firmy môžu z úveru financovať napr. výstavbu výrobných hál, zariadení a nákup technológií. Hlavným benefitom je výhodná úroková sadzba. Financovanie úveru je možné kombinovať s VÚB zdrojmi a EÚ fondami.

V roku 2018 financovala VÚB zo zdrojov EIB 2 projekty malých a stredných podnikov v celkovom objeme 3 583 000 Eur. Financovanie bolo klientom poskytnuté prostredníctvom investičných úverov. Zdroje boli využité na výstavbu výrobnéj haly a nákup technológií.

- **Investičné úvery zo zdrojov EBRD (Program SLOVSEFF III.)**

VÚB banka poskytuje úvery zo zdrojov Európskej banky na obnovu a rozvoj na základe úverovej linky Programu podpory rozvoja energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie na Slovensku (SLOVSEFF III. – Slovakia Sustainable Energy Finance Facility). Program je zameraný na podporu energetickej efektívnosti v priemysle, na projekty v oblasti obnoviteľných zdrojov energie a energetickej efektívnosti rezidenčného bývania. Hlavným benefitom programu je získanie nenávratného grantu vo výške 5 – 20 % z objemu úveru, ktorý je zo zdrojov úverovej linky financovaný.

Pre malé a stredné podniky boli v roku 2018 poskytnuté z programu SLOVSEFF III. investície na 4 projekty v celkovej hodnote 4 125 687 Eur.

¹⁷ podľa UniCredit bank sa ďalšie uvedené dopady (okrem garantovanej zníženej úrokovej sadzby) nemusia prejavovať vždy u každého jednotlivého klienta.

- **Úvery s čerpaním so štrukturálnych fondov EÚ**

Súčasťou podpory financovania MSP zo strany VÚB banky sú aj úvery poskytované v súvislosti s čerpaním štrukturálnych fondov. Banka má uzatvorenú Zmluvu o spolupráci a spoločnom postupe medzi bankou a orgánmi zastupujúcimi SR (s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Ministerstvom životného prostredia SR, Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Pôdohospodárskou platobnou agentúrou) a to v rámci operačných programov Výskum a inovácie, Kvalita životného prostredia, Integrovaný regionálny operačný program a Program rozvoja vidieka. Na financovanie projektov súvisiacich s čerpaním EÚ fondov poskytuje dva druhy úverov: preklenovací úver na predfinancovanie nenávratného finančného príspevku a investičný úver formou spolufinancovania.

Preklenovací úver sa poskytuje na preklenutie časového nesúladu medzi potrebou úhrady oprávnených výdavkov žiadateľa – klienta a refundáciou týchto výdavkov do výšky schváleného nenávratného finančného príspevku (NFP). V roku 2018 poskytla VÚB banka finančnú podporu formou preklenovacieho úveru 124 klientom MSP v celkovej výške 37 931 299,48 Eur.

Investičný úver (spolufinancovanie) predstavuje financovanie nad rámec vlastných zdrojov klienta a NFP do 100 % výšky projektových nákladov, pričom investičný úver môže byť poskytnutý aj na dofinancovanie projektu nad rámec oprávnených nákladov, pokiaľ si to komplexnosť projektu vyžaduje. Na účely spolufinancovania poskytla VÚB banka úvery v sledovanom období 55 klientom MSP v celkovej výške 21 176 086,46 Eur. V roku 2019 banka bude pokračovať v uvedených aktivitách s cieľom zvyšovania intenzity spolupráce s existujúcimi klientami, ako aj aktívnym oslovovaním nových MSP klientov v tejto oblasti financovania.

- **FLEXI úver pre poľnohospodárov na predfinancovanie priamych platieb refundovaných z rozpočtu EÚ**

VÚB banka umožňuje podnikateľom (poľnohospodárom) predfinancovať dotácie/priame platby, ktoré sa vyplácajú zo štátneho rozpočtu SR a refundujú z rozpočtov EÚ. Podnikateľ môže prostredníctvom tohto úveru získať až 100 % z predpokladaných priamych platieb ešte pred ich vyplatením z Poľnohospodárskej platobnej agentúry a to pri minimálnom zabezpečení, bezplatnom vedení Osobitného účtu, pričom celý úver vrátane úrokov, istiny aj Odplaty za dojednanie záväzku je splatný až z poskytnutých dotácií.

V roku 2018 banka podporila 276 podnikateľov (MSP) v celkovom objeme 82 991 124 Eur. Objem finančných prostriedkov, ktoré budú použité pri poskytovaní FLEXI úveru pre poľnohospodárov v ďalších rokoch VÚB nelimituje.

Privatbanka, a.s.

- **Program rozvoja vidieka SR 2014-2020**

Banka poskytovala podporu pre MSP v roku 2018 prostredníctvom Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 (v zmysle uzatvorenej zmluvy o spolupráci s Pôdohospodárskou platobnou agentúrou). Cieľovou skupinou podpory boli podniky s právnou formou s.r.o. v okrese Topoľčany v odvetví vinárskeho priemyslu. V sledovanom roku bol prostredníctvom programu podporený v rámci kategórie MSP 1 podnik. Celková výška alokovaných finančných prostriedkov za rok 2018 predstavovala 998 945,95 Eur.

3.1.4 Univerzity

Ekonomická univerzita v Bratislave

Jednotlivé fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave realizujú viaceré aktivity, ktoré súvisia s malým a stredným podnikaním, pričom ide prioritne o aktivity zamerané na vzdelávanie pre podnikanie, vzdelávanie podnikateľov a spoluprácu s podnikmi. V roku 2018 uskutočnili jednotlivé fakulty EUBA nasledovné aktivity.

Na Národohospodárskej fakulte sa v roku 2018 realizovala výučba súvisiaca s MSP na viacerých predmetoch:

- Inovačný manažment v praxi,
- Investície a inovácie v ekonomike,
- Sociálne podnikanie.

Ďalej sa viedli záverečné práce zamerané na problematiku MSP, spracovali sa rôzne znalecké posudky pre rôzne skupiny podnikateľských subjektov a publikovali sa vedecké a odborné práce zaoberajúce sa predmetnou problematikou MSP. V rámci spolupráce s hospodárskou praxou sa realizovala spolupráca s rôznymi inštitúciami, napr. so Združením podnikateľov Slovenska, Združením mladých podnikateľov Slovenska a Slovak Business Agency.

Na Obchodnej fakulte sa venuje problematike malého a stredného podnikania Katedra služieb a cestového ruchu, ktorá sa vo svojej činnosti v sledovanom roku zameriavala na:

- napĺňanie memoranda o spolupráci so Slovak Business Agency (Národné podnikateľské centrum), v rámci ktorého katedra zabezpečuje program pre začínajúcich podnikateľov,
- pokračovanie v kooperácii s praxou prostredníctvom aplikácie princípov duálneho vzdelávania na báze systému odbornej praxe, ktorá sa uskutočňuje na platforme, tzv. odborných klubov,
- pokračovanie v realizácii programu Talentway vo väzbe na študijné odbory a interdisciplinárnu kooperáciu pri aplikácii obchodných a marketingových štúdií pre technické a spoločenské odvetvia, pričom celý proces sa uskutočňuje v predmete Podnikanie v praxi.

Na pôde **Fakulty hospodárskej informatiky** v Bratislave a **Podnikovohospodárskej fakulty** so sídlom v Košiciach sa konala celoštátna súťaž v účtovníctve – Olympiáda Mladý účtovník 2018, ktorá bola určená pre študentov stredných škôl a obchodných akadémií v účtovníctve a v programe OMEGA. Cieľom súťaže je zvyšovanie prestíže účtovníctva ako odborného predmetu a zároveň motivácia študentov pri štúdiu účtovnej problematiky.

Významnou aktivitou Katedry účtovníctva a audítorstva je Zimná škola „Forenzné účtovníctvo a boj proti ekonomickej kriminalite“. Svojím rozsahom a zameraním unikátna aktivita poskytuje počas 2 dní informácie o problematike ekonomickej kriminality a boja proti nej z rôznych aspektov – či už z pohľadu MSP, audítorských spoločností, práce prokuratúry, finančnej polície, znalcov, konzultačných spoločností, tak aj z pohľadu regulačných inštitúcií či iných záujmových skupín. Zároveň sa v roku 2018 katedra spolupodieľala aj na organizácii podujatia BIG4DAY, na ktorom lídri spoločností Deloitte, EY, KPMG a PWC predstavili študentom i záujemcom o štúdium audítorskú a daňovú profesiu.

Na Fakulte podnikového manažmentu sa oblasti spolupráce so sektorom MSP venujú na všetkých katedrách. V rámci fakulty sa realizuje výučba predmetov: Podnikanie v MSP, Aktuálne trendy v environmentálnom a sociálnom podnikaní SR, Družstevné podnikanie, Podnikanie v stavebníctve, Etika podnikania a Podnikový controlling, na ktorých sa úzko spolupracuje s odborníkmi z praxe – uskutočnili sa pravidelné prednášky externých expertov z najrenomovanejších podnikov v SR aj z kategórie MSP. Na katedre podnikovohospodárskej sa realizuje expertízna a konzultačná činnosť pre orgány štátnej a verejnej moci v rámci Znaleckého ústavu Ekonomickej univerzity v Bratislave. Znalecký tím členov katedry pravidelne vypracováva znalecké posudky aj pre MSP podľa ich potreby. Ďalej sa každoročne prezentujú výsledky vedecko-výskumnej činnosti učiteľov v spolupráci s inými univerzitami, vysokými školami a zástupcami z praxe na medzinárodných vedeckých konferenciách KPH s názvom „Aktuálne problémy podnikovej sféry“, kde sú neustále zastúpení aj odborníci z praxe, ktorí tu prezentujú úspešné modely riešenia problémov podnikovej sféry i najnovšie poznatky a inovácie z praxe. Dňa 22.10.2018 sa uskutočnil workshop k projektu VEGA „Stabilizácia ľudského kapitálu v podnikoch SR ako imanentný determinant ich úspešnosti, konkurencieschopnosti a udržateľného rozvoja. Dňa 5.11.2018 sa uskutočnila medzinárodná súťaž o udržateľnom rozvoji v krajinách EÚ a vo svete – Sustainability festival 2018. Ďalšia spolupráca je v rámci bakalárskych, diplomových, ako aj dizertačných prác, kde sú obhajované témy týkajúce sa sektora MSP a taktiež študenti absolvujú odbornú a diplomovú prax vo vybraných MSP.

Podnikovohospodárska fakulta Ekonomickej univerzity v Bratislave so sídlom v Košiciach realizovala prax s MSP počas celého roka 2018 v rámci svojej pedagogicko- vzdelávacej činnosti – výučby predmetom zameranej na MSP. V spolupráci so spoločnosťou T-Systems, s.r.o. sa realizoval rozšírený výučbový program HONORIS zameraný

na intenzívnejšie prepojenie vysokoškolského vzdelávania na prax a potreby zamestnávateľov. Prostredníctvom predmetu Zručnosti pre úspech, ktorý bol zameraný na mäkké zručnosti, tzv. soft skills, sa prispelo k zvyšovaniu prierezových zručností potrebných pre prax. Fakulta zároveň spolupracuje a naďalej rozvíja spoluprácu s rôznymi inštitúciami.

Slovenská technická univerzita (STU)

• Univerzitný technologický inkubátor STU (UTI STU)

UTI STU podporuje start-upistov a vzájomne prepája univerzitu s praxou. Inkubovaným podnikom umožňuje osobné konzultácie s mentormi, zúčastňovať sa rôznych podujatí, ktorých cieľom je vzdelávanie a networking, pričom je ich poslaním podporenie transferu technológií a inovácií a tým zabezpečiť vytváranie nových technologických firiem.

Program InQb

V roku 2018 bolo prostredníctvom programu InQb podporených 13 mikropodnikov, pričom vznikli 2 nové pracovné miesta a 11 pracovných miest bolo udržaných. Cieľovou skupinou podpory sú firmy orientované na poskytovanie produktov a služieb v oblasti IT a vzdelávania. Oblasťou podpory sú inovácie, pričom program má dopad na zlepšenie ekonomickej situácie a na posilnenie tvorby pracovných miest.

Program Start-up kancelária

O vstup do Start-up kancelárie sa môžu uchádzať študenti alebo absolventi vysokej školy, ktorí si plánujú založiť inovatívnu firmu orientovanú na poskytovanie produktov a služieb v oblasti techniky a technológií. V roku 2018 vstúpilo do tohto programu 6 start-upov, pričom 4 z nich ukončili svoj projekt a neprešli do programu InQb. K 31.10.2018 sa nachádzali v UTI 2 start-upy. Priemerná obsadenosť priestorov inkubátora sledovaný rok bola 70,7 %.

V roku 2018 UTI STU pokračoval v generálnom partnerstve s Nadáciou ESET a s partnerstvom so spoločnosťou SAP spol. s r. o. Okrem týchto strategických partnerov získal aj ďalších partnerov (ako napr. Google, HUB, NEULOGY a pod.), vďaka ktorým mohol inkubátor zorganizovať množstvo podujatí a začať realizovať aj nové služby a aktivity. UTI STU v roku 2018 usporiadal spolu 48 podujatí pre podnikateľov, študentov aj širšiu verejnosť.

Technická univerzita v Košiciach

• Koncept akcelerácie inovačného podnikania na TUKE

TUKE prostredníctvom ekosystému Univerzitného vedeckého parku TECHNICOM (ďalej len „UVP TECHNICOM“) systematicky vytvára motivačné prostredie smerujúce k intenzívnejšiemu podnikateľskému správaniu. Cieľom tohto vedeckého parku je vytvárať podmienky na prepájanie oblasti výskumu a vývoja s podnikateľskou praxou, najmä vo vzťahu k MSP, na rozvoj vedecko-výskumnej činnosti, na podporu inovácií, transferu technológií a ochranu duševného vlastníctva na TUKE. Ústredným prvkom ekosystému technologického transferu a akcelerácie inovačného podnikania je jeho Utvar akcelerácie podnikania, ktorý je tvorený Start-up centrom a Inkubátorom TUKE. UVP TECHNICOM poskytuje efektívnu podpornú platformu pre kolaboratívny aplikovaný výskum a vývoj s väzbou na praktickú podporu akcelerácie podnikania a transfer znalostí a technológií. V zmysle modelu hodnotového reťazca je koncept poslania Univerzitného vedeckého parku TECHNICOM zameraný predovšetkým na podporu zvyšovania efektívnosti výskumu, vývoja a inovácií (VVI) v akademickom prostredí prostredníctvom jeho priameho a aktívneho prepojenia s potrebami a požiadavkami priemyselnej praxe, zvlášť malého a stredného podnikania a spoločenskej sféry.

V roku 2018 bolo prostredníctvom UVP TECHNICOM podporených 9 mikropodnikov a zároveň vzniklo 1 pracovné miesto a udržaných bolo 9 pracovných miest. Podpora má dopad na zlepšenie ekonomickej situácie a posilnenie tvorby pracovných miest, ako aj nadväzovanie kontaktov. Cieľovou skupinou podpory boli mikropodniky z odvetvia IKT, elektrotechniky z Košického samosprávneho kraja s právnou formou podnikania s.r.o.

Žilinská univerzita v Žiline

Žilinská univerzita v Žiline (ďalej len „UNIZA“) zrealizovala v priebehu roka 2018 akreditované vzdelávacie programy zamerané na vzdelávanie podnikateľov, pričom ide o:

- Riadenie prevádzky tunelov – modul Procesy prevádzky a riadenia (58 účastníkov),
- Inštalácia fotovoltických a slnečných tepelných systémov (26 účastníkov).

Ďalej UNIZA organizovala v roku 2018 rôzne jazykové kurzy všeobecného i odborného zamerania, pričom prevládali kurzy realizované v anglickom jazyku. V rámci vzájomnej spolupráce medzi fakultami a podnikateľskou sférou boli organizované aj ďalšie vzdelávacie aktivity. Zároveň sa univerzita zapojila do viacerých výziev v rámci Operačného programu Výskum a inovácie, ktoré podporovali spoluprácu s malými a strednými podnikateľmi, pričom

išlo o výzvy vyhlásené MH SR, ktoré boli zamerané na podporu inovácií prostredníctvom priemyselného výskumu a experimentálneho vývoja a výzvy vyhlásené Výskumnou agentúrou, na podporu dlhodobého strategického výskumu.

Slovenská poľnohospodárska univerzita v NITRE (SPU v Nitre)

- **Vzdelávanie pre podnikateľov a pre podnikanie**

SPU v Nitre poskytuje d ďalšie odborné vzdelávanie a rekvalifikačné vzdelávanie, ktoré umožňuje doplniť, obnoviť, prehĺbiť či rozšíriť nadobudnutú kvalifikáciu. Univerzita ponúka rôzne akreditované vzdelávacie programy ďalšieho vzdelávania.

- **Transferové centrum**

Úlohou Transferového centra je najmä transfer poznatkov a technológií do praxe a ochrana duševného vlastníctva, primárne v sektore poľnohospodárstva a potravinárstva. SPU v Nitre realizuje medzinárodnú spoluprácu v oblasti transferových aktivít – pôsobenie v sieti Danube Transfer Centres, ako aj bilaterálna spolupráca s LSU AgCentre (Louisiana State University).

- **Projekty zamerané na podporu spolupráce s praxou a inovácie
Made in Danube**

Cieľom tohto projektu je analyzovať schopnosť MSP byť inovatívnymi a konkurencieschopnými, ako aj ich úspešnosť pri prenose výsledkov výskumu na trhu. Výstupom projektu vo fáze implementácie (za kumulatívne obdobie 2018 – 2019) je 15 partnerstiev zahrňujúcich 40 MSP z Dunajského regiónu (<http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/made-in-danube>).

- **POWER4BIO (H2020)**

Hlavným cieľom projektu, zameraného na zvýšenie informovanosti, vytvárania sietí a vzájomného učenia sa, je vyvinúť súbor nástrojov a usmernení, ktoré sú z krátkodobého hľadiska potrebné na zavedenie uskutočniteľných, udržateľných a konkurencieschopných bioekonomických stratégií s využitím vyspelých technológií. Tieto nástroje posilnia spoluprácu medzi regiónmi v rámci jednej krajiny, ako aj medzi krajinami a vytvoria tak udržateľný sociálno-ekonomický systém založený na efektívnom využívaní miestnych prírodných zdrojov (<https://power4bio.e-p-c.de/>).

Technická univerzita vo Zvolene (TUZVO)

- **Študijné programy**

TUZVO vzdeláva odborníkov v reťazci LES – DREVO – EKOLÓGIA – ENVIRONMENT. Na univerzite sú 2 akreditované študijné programy, ktoré sú zamerané na vzdelávanie študentov – absolventov, ktorí pôsobia v oblasti MSP v rôznych odvetviach hospodárstva.

Ide o:

- Ekonomika a manažment v drevospracujúcom priemysle (Drevárska fakulta). V rámci tohto študijného programu absolvujú študenti aj predmet Podnikanie v MSP, ktorého úlohou je pripraviť študentov, resp. absolventov na podnikanie v danom trhovom prostredí,
- Ekonomika a manažment obnoviteľných prírodných zdrojov (Drevárska fakulta).

V uvedených študijných programoch je výrazne posilnená oblasť ekonomiky a manažmentu, v rámci ktorých je zvýrazňovaný význam a prínos MSP pre rast ekonomiky.

Ďalej študenti, v rámci bakalárskych, diplomových a dizertačných prác, v spolupráci s podnikateľským sektorom riešia aktuálne problémy podnikania v oblasti techniky, technológie, ľudských zdrojov, marketingu, investovania, rozvoja MSP a pod. Zároveň zamestnanci TUZVO poskytujú svoje odborné poznatky formou poradenskej, konzultačnej, expertíznej a projektovej činnosti pre MSP v zmysle požiadaviek hospodárskej praxe.

3.2 Podpora MSP zo strany Slovak Business Agency

Národné projekty

- **Národný projekt „NPC II – BA kraj“**

Národný projekt „NPC II-BA kraj“ sa začal implementovať v auguste 2017. Cieľom NP je poskytovanie komplexnej, systematickej podpory a odborného poradenstva pre MSP, ako aj pre záujemcov o podnikanie s pôsobnosťou na území Bratislavského samosprávneho kraja. Podpora MSP sa realizuje prostredníctvom činností Národného Podnikateľského Centra v Bratislave (ďalej len „NPC“). NP priamo nadväzuje na Národný projekt Podpora zriadenia a rozvoja Národného podnikateľského centra na Slovensku – I. etapa (ďalej len „NPC – I. etapa“), pričom si kladie za cieľ uviesť všetky výstupy z predchádzajúceho projektu NPC – I. etapa do praxe a urobiť z nich štandardné, efektívne využívané a podporné prvky v živote malých a stredných podnikateľov i záujemcov o podnikanie v rámci BSK.

Od 1.6.2016 môžu MSP i záujemcovia o podnikanie navštevovať **Front Office** v Bratislave, ktorý je miestom prvého kontaktu a klientskym centrom v rámci projektu NPC BA. V rámci Front Office sú poskytované informácie o ponuke služieb NPC BA a vo Front Office zastúpených subjektov, vrátane partnera projektu (realizuje CVTI SR v rámci podaktivity 2.1 Prepájanie vedecko-výskumných inštitúcií a podnikateľských subjektov a podporné služby v oblasti nakladania s duševným vlastníctvom podnikoch) a ostatných služieb (napr. súčinnosť pri vyplňovaní testu podniku v ťažkostiach a overovanie oprávnenosti cieľovej skupiny).

Počas sledovaného monitorovacieho obdobia (v roku 2018) sa realizovali v rámci **akceleračného programu** (ďalej len „AP“) pre cieľovú skupinu fyzické osoby - nepodnikateľov nasledovné odborné činnosti: odborné poradenstvo poskytované v rámci AP, skupinové modulové poradenstvo, Letná škola v NPC formou poradenských služieb, skupinové poradenstvo – informačné a popularizačné aktivity (motivačné aktivity AP, podpora sieťovania), skupinové poradenstvo- odborné poradenstvo (jednorazové odborné poradenstvo), Roadshow pre stredné a vysoké školy (výjazdy zástupcov NPC na školy, organizácia školských exkurzií do NPC) a Coworking AP. **V roku 2018 sa zúčastnilo vyššie uvedených aktivít 669 FO – nepodnikateľov.**

Príklady podujatí, ktoré sa realizovali v roku 2018:

- Živnosť alebo s.r.o. – špecifické aspekty právnych foriem
- Efektívny marketing s obmedzeným rozpočtom
- Podnikanie neziskových organizácií
- Zákazník 2018 – Trendy-Tipy-Nápady
- Projektový manažment v oblasti kultúry a umenia
- Základy content marketingu
- Handmade – biznis plán pre kreatívov a výrobcov

V rámci **stážového programu** bola počas sledovaného obdobia, prostredníctvom Medzinárodných odborných podujatí, **zabezpečená účasť pre 63 MSP** na vybraných medzinárodných odborných podujatiach v Berlíne, Londýne, Lisabone, Amsterdame a v iných

mestách. V rámci zabezpečenia účasti boli pre všetky podporené MSP zabezpečené vstupy odborné podujatia, letenky do miesta konania odborného podujatia a ubytovanie v mieste konania podujatia.

Prostredníctvom **inkubačného programu** sa v roku 2018 realizovala služba a k nej príslušné odborné činnosti (poradenstvá) pre cieľovú skupinu MSP – **Inkubátor (Fyzické členstvo)**. Počas sledovaného roka začalo službu čerpať 11 MSP, pričom v decembri toho istého roka zasadala výberová komisia, ktorá vybrala spomedzi žiadateľov 5 MSP, s ktorými bola podpísaná zmluva a od 31.12.2018 začali čerpať službu. Spolu tak **v roku 2018 využilo službu 16 MSP**.

V sledovanom období sa cez **rastový program** realizovali pre cieľovú skupinu MSP nasledovné odborné činnosti: krátkodobé individuálne poradenstvo poskytované v rámci RP, dlhodobé individuálne poradenstvo poskytované v rámci RP, odborné projektové poradenstvo pre zapájanie MSP do komunitárnych programov EÚ, motivačné a aktivačné tímové aktivity RP pre jednotlivé MSP, informačné a popularizačné aktivity (konferencie, semináre, prezentácie príkladov úspešnej podnikateľskej praxe), skupinové odborné poradenstvo (prednášky, workshopy, odborné semináre) a Networking. Prostredníctvom Medzinárodných odborných podujatí boli **počas monitorovacieho obdobia zabezpečené účasti pre 41 MSP** na vybraných medzinárodných odborných podujatiach najmä v Londýne, Barcelone, Lisabone a v iných mestách.

Prostredníctvom podaktivity **CREATIVE POINT** sa v sledovanom období realizovali pre cieľovú skupinu FO – nepodnikateľov a MSP nasledovné odborné činnosti: odborné individuálne poradenstvo poskytované v rámci CP, jednorazové ad hoc skupinové poradenstvo (špeciálne workshopy, pravidelná forma skupinového poradenstva „Technické utorky), Roadshow CP pre stredné a vysoké školy a exkurzie.

Hlavná aktivita 2. Zintenzívnenie spolupráce medzi akademickými inštitúciami/VaV sférou a hospodárskou praxou

- **2.1 Prepájanie vedecko-výskumných inštitúcií a podnikateľských subjektov a podporné služby v oblasti nakladania s duševným vlastníctvom v podnikoch (identifikácia, ohodnocovanie, stratégie ochrany)**

Odbornými činnosťami určenými pre záujemcov o podnikanie z radov širokej verejnosti, realizovanými v rámci podaktivity 2.1 bolo: Stále zastúpenie CVTI SR vo Front Office NPC BA.

- **2.2 FabLab v NPC – rozšírené, externé kapacity Creative point NPC v Bratislave**

Odbornými činnosťami určenými pre záujemcov o podnikanie z radov širokej verejnosti, realizovanými v rámci podaktivity 2.2 bol: Kontaktný bod NPC BA v priestoroch vysunutého pracoviska Creative point – FabLab CVTI SR.

V rámci podaktivity sa počas sledovaného monitorovacieho obdobia realizovali nasledovné odborné činnosti pre cieľovú skupinu fyzické osoby – nepodnikateľov: **Krátkodobé individuálne poradenstvo pri využívaní zariadení FabLabu.**

V roku 2018 bola prostredníctvom **Národného projektu NPC II BA kraj poskytnutá pomoc** formou ponúkaných služieb jednotlivých programov **celkovo pre 1 419 jedinečných subjektov**. V sledovanom monitorovacom roku bolo z uvedeného počtu bolo 512 klientov FO - nepodnikateľov a 907 MSP. Z celkového počtu 1063 MSP, ktoré čerpali viaceré služby bolo 703 jedinečných MSP. **Celková alokácia bola v roku 2018 totožná s reálnym čerpaním, t.j. 2 462 465,60 Eur.**

• Národný projekt „NPC v regiónoch“

Národný projekt NPC v regiónoch si kladie za cieľ poskytnúť komplexnú, systematickú podporu a odborné poradenstvo pre malých a stredných podnikateľov, ako aj pre záujemcov o podnikanie (vrátane znevýhodnených sociálnych skupín ako napríklad ženy, seniori/generácia 50+, sociálne a zdravotne handicapovaní a pod.), s pôsobnosťou na úrovni krajov mimo Bratislavského samosprávneho kraja (BSK).

Podstatou NP je vybudovanie a činnosť Národných podnikateľských centier – inštitúcie one-stop-shop – situovaných do regiónov Slovenska mimo BSK, v ktorých záujemcovia o podnikanie, alebo už existujúce etablované podniky získajú informácie a sú im poskytnuté služby podobne ako v NPC BA.

Prostredníctvom **akceleračného programu** sa zrealizovali v sledovanom roku skupinové poradenstvá (odborné jednorazové, motivačné aktivity), skupinové modulové poradenstvá (kurz podnikateľských zručností) a odborné individuálne poradenstvá. **Celkovo sa v rámci vyššie uvedených aktivít zúčastnilo 1 714 účastníkov**, z toho bolo 1 297 jedinečných účastníkov.

Príklady podujatí, ktoré sa realizovali v roku 2018:

- Sociálne siete a reklama pre budúcich podnikateľov
- Gastronómia – prvé kroky pre začiatok úspešného podnikania
- Inovatívne podnikanie
- Podávanie projektov do výziev štrukturálnych fondov EÚ
- Ako vybudovať vlastnú značku od základov
- Biznis model, validácia, podpora marketingových aktivít

Prostredníctvom **rastového programu** boli do aktivít zapojení podnikatelia do 3 rokov a nad 3 roky od začiatku podnikania. **Počas sledovaného roku sa v rámci aktivity 1.7 zapojilo 1 128 klientov** v počte hodín 9 332 a v rámci aktivity 2.1 sa zapojilo **618 klientov** v počte hodín 4 602.

V rámci realizovaného Národného projektu NPC v regiónoch bolo za obdobie od 01.11.2017 do 31.12.2018 **podporených celkovo 1 242 malých a stredných podnikov**, pričom **celková alokácia finančných prostriedkov bola** v sledovanom období na úrovni **4 891 928,59 Eur**, pričom **skutočné čerpanie bolo 4 945 840 Eur**.

• Národný projekt „Podpora internacionalizácie MSP“

Hlavným cieľom NP je posilnenie internacionalizačných kapacít MSP vrátane prezentácie podnikateľského potenciálu a poskytnutie bezplatných prezentačných, kooperačných a poradenských služieb MSP za účelom zvýšenia ich miery zapojenia do medzinárodnej spolupráce. Táto spolupráca bude stimulovať ich ďalší rozvoj a rast, posilňovať ich konkurencieschopnosť a postavenie v národnom hospodárstve a zároveň vytvárať predpoklady na úspešný prienik na zahraničné trhy.

Realizácia národného projektu sa vykonáva najmä prostredníctvom vytvorenia komplexného systému podpory internacionalizácie MSP pri presadzovaní sa a prenikaní na zahraničné trhy, vytvorenia nástroja pre konkurencieschopné a inovatívne MSP na zvýšenie ich exportného potenciálu a stimuláciu vzájomnej kooperácie, zapojenia MSP do čo možno najväčšieho množstva projektov EÚ a pritom dbať na kvalitu podávaných projektov a motivovanie MSP. Prostriedkom bude vytvorenie tzv. *Trade Point* ako komplexného podporného miesta so širokým portfóliom služieb, na ktorom MSP získa ucelenú podporu, pri prieniku na zahraničný trh. NP má naplniť aj dlhoročné očakávania odbornej verejnosti a nastaviť zatiaľ neexistujúci systematický prístup k rozvoju dodávateľských reťazcov, ktorý

smeruje v prvom rade k sprehľadneniu a k zefektívneniu dodávok tovarov a služieb bližšie k finálnym odberateľom.

Prostredníctvom OP Výskum a inovácie v rámci opatrenia, **prioritnej os 3 Posilnenie konkurencieschopnosti a rastu MSP, bolo v roku 2018 podporených 261 MSP**, z toho 214 mikro podnikov, 41 malých podnikov a 6 stredných podnikov. Cieľovou skupinou podpory boli MSP z regiónov Slovenska mimo Bratislavského samosprávneho kraja. **Celková alokácia finančných prostriedkov v sledovanom roku predstavovala 247 735 Eur**, pričom **skutočné čerpanie bolo 108 606,25 Eur**.

• **Národný projekt „Monitoring podnikateľského prostredia v súlade s uplatňovaním princípu „Think Small First““**

V roku 2018 SBA pokračovala v monitorovaní podnikateľského prostredia prostredníctvom NP „Monitoring podnikateľského prostredia v súlade s uplatňovaním princípu „Think small First““ schváleného v roku 2017.

Zámerom NP je zabezpečiť komplexné informácie o podnikateľskom prostredí s dôrazom na SBAfE a podklady k uplatňovaniu princípu „Think Small First“ v podmienkach SR. Na základe zistených údajov sa spracovávajú pravidelné a/alebo nepravidelné správy o prostredí MSP, Pracovnej skupiny pre implementáciu princípov SBA, MH, SR, ďalšie ministerstvá, ako aj pre potreby akademickej sféry a pre informovanie širokej verejnosti. Súčasťou NP je aj organizácia konferencií, diskusií a konzultácií zameraných na pravidelné zisťovanie názorov podnikateľov. V rámci projektu je plánované, resp. vykonávané:

- kontinuálne monitorovanie podnikateľského prostredia,
- spracovávanie analýz a prieskumov, vytváranie a udržiavanie bázy dát ukazovateľov MSP,
- mapovanie skutkového stavu a situácie MSP z pohľadu uplatňovania princípov iniciatívy SBA,
- identifikovanie a analyzovanie bariér rozvoja podnikania MSP,
- porovnávanie situácie v SR s podmienkami podnikania v ostatných krajinách(s dôrazom na susediace krajiny EÚ),
- identifikovanie vhodných príkladov opatrení pre prenos do podmienok SR.

V roku 2018 bolo spracovaných viacero správ, analýz a informačných materiálov zameraných na hodnotenie kvality podnikania na Slovensku z pohľadu agendy SBAfE a uplatňovania princípu „Think Small First“. Medzi publikované, resp. zverejnené **analytické výstupy** v roku 2018 patrili napríklad: Vznik a zánik malých a stredných podnikov na Slovensku v r. 2017, Analýza rodového a vekového zloženia fyzických osôb – podnikateľov v roku 2017, Analýza efektívnosti podporných programov pre MSP, Analýza systému duálneho vzdelávania v Slovenskej republike. Medzi **informačné materiály** zverejnené v roku 2018 patrilo napríklad dokument: Prehľad zmien v Legislatívnom prostredí s dopadom na malé a stredné podniky, Základné administratívne kroky pri začatí podnikateľskej činnosti právnických a fyzických osôb, Zoznam legislatívnych predpisov s dopadom na malé a stredné podniky. Od roku 2019 sú súčasťou publikovaných, resp. zverejňovaných informačných materiálov aj **tematicky štruktúrované dokumenty**.

V júni a novembri 2018 bolo organizovaných 6 regionálnych podujatí, ktoré boli tematicky orientované na „Duálne vzdelávanie“ a „Podnikateľský potenciál mladých v regiónoch SR“. Účastníci si na jednotlivých podujatiach vymieňali poznatky. Výsledky diskusií boli zapracované do predmetných analýz.

V roku 2018 bola zriadená Pracovná skupina pre implementáciu princípov „Small Business Act“ ako odborná platforma vytvárajúca podmienky na zabezpečenie prenosu informácií

a návrhov spojených s uplatňovaním princípov Small Business Act for Europe (SBAfE) zo strany Európskej komisie a podnikateľskej obce na príslušné orgány verejnej správy prostredníctvom zberu návrhov, stanovísk a postojov k realizácii politiky podpory malých a stredných podnikov v SR.

V decembri 2018 sa konala výročná konferencia na podporu uplatňovania iniciatívy SBA vrátane vyhodnotenia prieskumu GEM v spolupráci s Fakultou manažmentu UK v Bratislave. Konferencie sa zúčastnili zástupcovia štátnej správy, ako aj z oblasti akademickej sféry.

Medzinárodné projekty

SBA sa počas roka 2018 podieľala na pokračujúcej implementácii medzinárodných projektov v rôznych oblastiach súvisiacich s otváraním pilotných tém v rámci Small Business Act.

- **Projekt „Accelerating market growth through entrepreneurial cross-border mobility, networking and support“ (AROUND ME)**

Od februára 2018 realizuje Slovak Business Agency projekt s názvom AROUND ME v rámci COSME programu Erasmus pre mladých podnikateľov. Hlavným cieľom projektu je podporiť cezhraničnú mobilitu a výmenu podnikateľských skúseností medzi začínajúcimi a skúsenými podnikateľmi v iných zúčastnených krajinách v Európe, USA, Singapore a Izraeli. Vzájomná výmena informácií a skúseností umožňuje podnikateľom urýchliť vstup na zahraničné trhy, nadväzovať medzinárodné obchodné partnerstvá a zvyšovať inovačný potenciál svojho podnikania. Dvojročný projekt (február 2018 – január 2020) realizuje konzorcium 8 partnerov z ôsmich európskych krajín (Bulharsko, Portugalsko, Litva, Španielsko, Slovensko, Francúzsko, Island a Grécko). Cieľom projektu je realizácia medzinárodných podnikateľských stáží pre celkovo 72 začínajúcich a 62 skúsených podnikateľov. V roku 2018 boli aktivity SBA sústredené na vytvorenie elektronických informačných platforiem a propagáciu programu, zapojenie atraktívnych začínajúcich a skúsených slovenských firiem do programu, poskytovanie pravidelných konzultácií a podpory podnikateľom počas celého programového cyklu (príprava podnikateľského zámeru, registrácia, hľadanie medzinárodných partnerov, promovanie podnikateľa v medzinárodnej sieti, príprava plánu aktivít stáže, pomoc pri sprostredkovaní ubytovania), administratívny manažment grantových zmlúv a finančných príspevkov, a celkovú administráciu programu z pohľadu sprostredkovateľskej organizácie. V rámci zrealizovaných alebo zazmluvnených stáží išlo napríklad o hostovanie poľskej začínajúcej podnikateľky v oblasti IT projektového manažmentu na Slovensku, slovenskej podnikateľky rozvíjajúcej svoje podnikanie v oblasti digitálneho nomádstva na Kanárskych ostrovoch.

- **Projekt CENTRAL EUROPE Regional Innovation Ecosystems Network (CERIEcon)**

Projekt je financovaný z fondov EÚ, programu Interreg Central Europe a má za cieľ zlepšiť podnikateľské zručnosti záujemcov o podnikanie, mladých podnikateľov, najmä MSP, a ich zamestnancov v oblasti nových technológií, inovatívnych produktov, služieb, procesov a sociálnych inovácií. Tento cieľ bude realizovaný prostredníctvom nových regionálnych inovačných ekosystémov, „Playparkov“, ktoré budú zriadené v každom z partnerských regiónov, vrátane Bratislavy, a budú vzájomne prepojené v medzinárodnej sieti. V prvom polroku 2018 bola prvá kohorta Playparku Bratislava zavŕšená posledným, siedmym workshopom - regionálnym „pitching eventom“, následnou účasťou víťazného start-upu na medzinárodných podujatiach „Pitching finals“ v Stuttgarte a osobným mentoringom pre tri najlepšie start-upy. Zároveň bola počas sledovaného roku spustená a zrealizovaná druhá tréningová kohorta, v rámci ktorej bolo pripravených 7 praktických workshopov pre 15 start-upov, na ktorých sa tiež zúčastnilo viac ako 200 ďalších záujemcov, pre ktorých boli

workshopy otvorené. V júni 2018 v rámci dvoch týždňov prebehla medzinárodná výmena, počas ktorej Playpark Bratislava privítal účastníkov druhej periódy Playparku Verona a následne vyslal účastníkov do Playparku Krakov. Aktivity zahŕňali spoločné workshopy, návštevy fablabov, vzájomné predstavenie podnikateľských nápadov, networking a tiež prezentácie na regionálnych podujatiach „Pitching finals“ v septembri 2018. Okrem týchto aktivít mohli účastníci druhej kohorty profitovať z okrúhlych stolov, v rámci ktorých si pod odborným dohľadom (mentorom) vymenili tipy pre zlepšenie ich podnikateľských plánov. Po završení druhej kohorty bola v novembri 2018 spustená aj posledná kohorta, do ktorej sa zapojilo celkovo 8 podnikateľských nápadov. Ešte v priebehu roka 2018 boli pre podnikateľské nápady zrealizované 3 workshopy, ktorým predchádzal jeden špeciálny Playpark workshop („Idea generation lab“) zameraný na generovanie inovatívnych podnikateľských myšlienok. Všetky tieto podujatia boli opäť otvorené aj širokej verejnosti.

Medzi najväčšie doterajšie úspechy Playparku Bratislava patria víťazné projekty z európskeho podujatia „Pitching finals“ v Benátkach, na ktorom sa projekt S-Case Martina Pekarčíka umiestnil na 2. mieste v oblasti sociálnych inovácií a projekt Living Elements Tibora Antonyho sa umiestnil na 3. mieste v oblasti ekonomických inovácií.

- **Projekt MOVECO - Mobilising Institutional Learning for Better Exploitation of Research and Innovation for the Circular Economy**

Projekt MOVECO reaguje na stratégiu Európskej únie a Akčný plán zameraný na podporu prechodu od lineárneho hospodárstva (lineárne nakladanie s materiálmi podľa modelu: výroba – spotreba – odpad) k obehovému hospodárstvu (produkcia – spotreba – recyklácia/opätovné použitie). Projekt je realizovaný vďaka programu INTERREG DANUBE TRANSNATIONAL PROGRAMME s podporou Európskej únie prostredníctvom Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF) a Inštrumentu pre predvstupovú pomoc II (IPA). Cieľom projektu MOVECO je zlepšiť rámcové podmienky pre inovácie, vytvoriť udržateľný model spolupráce a siete partnerov za účelom zlepšenia rámcových podmienok a politických nástrojov zameraných na podporu eko-inovácií, prispieť k prechodu krajín Dunajského regiónu k obehovému hospodárstvu, ako aj znížiť rozdiely medzi jednotlivými krajinami spolupracou projektových partnerov z rôznych krajín a prispieť k rozvoju celého regiónu. Na realizácii projektu sa podieľa 16 partnerov z 10 krajín Dunajského regiónu (Slovinsko, Rumunsko, Maďarsko, Rakúsko, Slovenská republika, Nemecko, Chorvátsko, Bulharsko, Srbsko a Moldavsko). V roku 2018 boli práce v rámci projektu zamerané na ďalšie využitie správ spracovaných v roku 2017. Výsledky nadnárodnej správy z roku 2017, zameranej na existujúce schémy rozšírenej zodpovednosti výrobcov, slúžili ako podklad pre pokračovanie politického dialógu na tému obehového hospodárstva so zapojením zástupcov zainteresovaných strán na národnej úrovni. Informácie získané z dialógu, ako aj skúsenosti získané z pilotných akcií a prieskumu boli využité pri príprave podkladov pre spracovanie stratégie pre podporu eko-inovácií v Dunajskom regióne a Akčného plánu pre 3 skupiny krajín v závislosti od inovačnej výkonnosti. Počas roka 2018 bola spustená online platforma, ktorej cieľom je poskytnúť informácie o povinnostiach plynúcich s uplatňovaním rozšírenej zodpovednosti výrobcov podnikom, ktoré majú záujem o vstup na zahraničné trhy. Platforma tiež poskytuje prehľad vedecko-výskumných inštitúcií zapojených do projektu a ponúka príležitosti pre nadviazanie spolupráce v oblasti obehovej ekonomiky. Súčasťou platformy je aj virtuálne trhovisko, ktoré prepája dopyt a ponuku cirkulárnych produktov, materiálov a výrobkov vhodných na opätovné použitie či recykláciu. Aktivity projektu zahŕňali aj dopracovanie balíka nástrojov na podporu malých a stredných podnikov v prechode na obehové hospodárstvo. V druhej polovici roka 2018 bolo aj na Slovensku spustené testovanie týchto nástrojov a materiálov (Informačné a vzdelávacie materiály so zameraním na podporu prechodu k obehovému hospodárstvu, formáty kooperačných podujatí pre podporu

spolupráce MSP a vedecko-výskumných inštitúcií, či prehľad finančných nástrojov dostupných pre MSP).

- **Projekt 'Strengthening Social Entrepreneurial Landscape through involving socially responsible corporate Practices in EntrepreNeurial CompetenceS and Skills enhancement in the DANUBE region' (SENSES)**

Projekt realizuje konzorcium 8 partnerov a 5 asociovaných partnerov z 8 krajín v rámci Dunajského regiónu. Medzi ciele projektu patrí vytvorenie medzinárodnej siete sociálnych podnikov, spoločensky zodpovedných podnikov, finančných investorov, tvorcov politík, akademických inštitúcií a neziskových organizácií v podunajskej oblasti. Ďalej lepšia integrovanosť sociálnych podnikov na dnešné trhové prostredie prostredníctvom využívania poznatkov firemnej politiky spoločenskej zodpovednosti, podpora výmeny skúseností medzi sociálnymi podnikmi a spoločensky zodpovednými firmami a podpora koordinácie a spolupráce medzi sociálnymi podnikmi s podnikmi, v ktorých sa uplatňuje politika spoločenskej zodpovednosti, ako aj s tvorcami politík a verejnou sférou a vytvorenie Stratégie sociálneho podnikania v krajinách Dunajského regiónu. Aktivity projektu v roku 2018 boli zamerané na vytvorenie medzinárodnej Stratégie krajín Dunajského regiónu, Akčného plánu k Stratégií Dunajského regiónu, ako aj „Policy Learning“ dialógy v partnerských krajinách (v Chorvátsku, Slovinsku, Rumunsku). Do vzdelávacieho programu SENSES sa prihlásilo 75 sociálnych inovátorov a inovátoriek, v rámci ktorého sa účastníci venujú aktivitám v rámci sfér ekologickej výroby, opatrovatelstva, gastru, vzdelávania či umenia a podpory rozvoja regiónov. Šesť praktických školení ukázalo, aký dôležitý je biznis prístup v témach ako marketing, predaj, či finančný manažment. Odborní lektori reagovali na individuálne potreby sociálnych podnikateľov, pričom pre pokračovanie v nadviazaných kontaktoch bola vytvorená Facebooková skupina „Priatelja sociálneho podnikania“. Úspešným príkladom zameraného na networking bolo podujatie Radničkine trhy v Bratislave (20.09.2018), počas ktorého SBA spoluorganizovala „speeddating“ chránených dielní a CSR spoločností. Vzájomne podpísali 5 memoránd o spolupráci.

- **Projekt Introducing Service Innovation into product-based manufacturing companies (THINGS+)**

Projekt THINGS+ je realizovaný v rámci programu INTERREG CENTRAL EUROPE (od júna 2017 do polovice roka 2020) a jeho cieľom je prostredníctvom zavádzania inovácií služieb (resp. konceptu servitizácie) zvýšiť konkurencieschopnosť MSP v rámci domáceho, ale aj medzinárodného trhu. Podstatou konceptu servitizácie je spájanie ponuky kmeňových produktov s doplnkovými službami pre zákazníka a ponúkanie riešenia „problému“ zákazníka namiesto dodávania tovarov na to určených. Hlavným cieľom projektu je vytvorenie metodiky a manuálu prostredníctvom ktorých budú vyškolení konzultanti pomáhať vybraným spoločnostiam pri zavádzaní konceptu servitizácie do svojho portfólia. V rámci aktivít projektu THINGS+ bol v priebehu roka 2018 sfinalizovaný hlavný výstup projektu – Metodológia na podporu inovácií služieb (Service Innovation Methodology), ktorá predstavuje podklad pre realizáciu workshopov pre koncových užívateľov z radov slovenských MSP. Uvedená metodológia pozostáva z rozličných nástrojov slúžiacich na zlepšovanie podnikateľských zručností v súvislosti so zavádzaním inovácií služieb, pričom je rozdelená do 4 skupinových workshopov a 1 individuálnej konzultácie. V rámci podujatia Train the Trainers (konaného v máji 2018 v Ľubľane) boli projektoví manažéri zodpovední za implementáciu projektu na Slovensku, ako aj lektor zodpovedný za odbornú realizáciu workshopov pre koncových užívateľov, vyškolení v súvislosti s aplikáciou metodológie.

- **Projekt rozvoj inkluzivity podnikania vybraných znevýhodnených skupín na Slovensku: pragmatický prístup (INKLUPOD)**

Projekt INKLUPOD (Rozvoj inkluzivity podnikania vybraných znevýhodnených skupín na Slovensku: pragmatický prístup) je financovaný z prostriedkov Agentúry na podporu výskumu a vývoja. Projekt je realizovaný v rozmedzí štyroch rokov (júl 2015 – jún 2019). Vedúcou organizáciou projektu je Univerzita Komenského v Bratislave – Fakulta managementu, pričom Slovak Business Agency vystupuje v pozícii spolu riešiteľskej organizácie. Hlavným cieľom projektu je vypracovanie komplexnej metodiky rozvoja inkluzivity podnikania na Slovensku na národnej i regionálnej úrovni pre vybrané znevýhodnené skupiny (ženy, mladých, seniorov a migrantov). Súčasne je cieľom verifikácia a testovanie vybraných súčastí metodiky formou pilotných projektov a spracovanie analýzy kvantifikácie potenciálnych dopadov vybraných atribútov metodiky. Projekt INKLUPOD prešiel v roku 2017 do etapy II, v rámci ktorej bol monitorovaný vývoj stavu inkluzivity podnikania z pohľadu jednotlivých znevýhodnených skupín prostredníctvom metodiky Global Entrepreneurship Monitor a jeho porovnávanie s krajinami EÚ ako aj relevantných krajín sveta. Taktiež boli identifikované a hodnotené bariéry brániace inkluzívnemu podnikaniu znevýhodnených skupín, ako aj najúspešnejšie a najmenej úspešné praktiky z oblasti inkluzivity podnikania a hodnotenia jeho efektívnosti. Projekt INKLUPOD sa nachádzal v roku 2018 v III. etape, v rámci ktorej riešiteľské kolektívy SBA a FM UK pokračovali v analýze vývoja stavu a inkluzivity podnikania z pohľadu jednotlivých znevýhodnených skupín prostredníctvom metodiky Global Entrepreneurship Monitor a jeho porovnávanie s krajinami EÚ, ako aj relevantných krajín sveta. Hlavné aktivity projektu v sledovanom roku sa týkali práce na Komplexnej metodike pre rozvoj inkluzivity podnikania znevýhodnených skupín na národnej, ako aj regionálnej úrovni, ktorej súčasťou je vypracovanie prípadovej štúdie jej potenciálnych vplyvov. Metodika, ktorá bude zohľadňovať všetky relevantné úrovne riešenia problematiky inkluzivity podnikania a odzrkadľovať špecifiká jednotlivých znevýhodnených skupín, bude určená primárne pre tvorcov politik, ústredné orgány štátnej správy, ako aj pre zástupcov regionálnych samosprávnych celkov a v neposlednom rade aj akademickú obec a neziskové/mimovládne organizácie zaoberajúce sa témou inkluzívneho podnikania.

- **Projekt ONLINE S3**

Projekt ONLINE-S3 je realizovaný v rámci komunitárneho programu Horizont 2020 a vznikol ako reakcia na výzvu v rámci piliera „Veda so spoločnosťou a pre spoločnosť“ (ISSI4-2015) pod názvom *Call for integrating Society in Science and Innovation*. Jeho zámerom je vytvoriť elektronickú platformu, ktorá bude obsahovať prehľad online služieb a nástrojov na podporu inštitúcií a aktérov zapojených do realizácie stratégií inteligentnej špecializácie (RIS3) v regiónoch EÚ. Súčasťou projektu je pilotné testovanie služieb a nástrojov, ktoré sú vyvíjané v rámci platformy. Dvojročný projekt, realizovaný od 1.5.2016, je implementovaný medzinárodným konzorciom pozostávajúcim z 12-tich partnerov z vybraných krajín EÚ. Cieľom projektu je vytvoriť online S3 platformu rozšírenú o panel nástrojov, aplikácií a online služieb, ktoré budú národným a regionálnym orgánom v EÚ uľahčovať, ako aj napomáhať vypracovať, aktualizovať, vylepšovať, či implementovať túto agendu. V roku 2018 prešla platforma testovaním v štyroch rôznych krajinách s rôznymi úrovňami rozvoja RIS3 (Holandsko, Španielsko, Škótsko, Severné Macedónsko). Následne bola platforma sprístupnená verejnosti.

- **Projekt „Enhancing the cross-sector emergence of new women business angels across Europe“ (CrossEUWBA)**

Projekt „CrossEUWBA“, realizovaný v rámci programu Horizon2020, bol zameraný na uľahčenie financovania podnikania žien za pomoci ženských podnikateľských anjelov

a prispieť tak k podpore súkromného investovania do podnikania v Európe. Aktivité projektu boli zamerané na prepájanie začínajúcich ženských podnikateliek a start-upistiek, prepojením na podnikateľské anjely. Dôležitým aspektom pri napĺňaní tohto cieľa bolo zvyšovanie povedomia o anjelskom investovaní a o podnikaní. Pridaná hodnota projektu spočívala vo vytvorení siete skúsených a začínajúcich podnikateliek, ktoré by si takto mohli vymieňať skúsenosti a vedomosti o podnikaní. V roku 2018 bolo zorganizovaných 18 podujatí zameraných na témy prispôsobené potrebám dvoch cieľových skupín – potenciálnych podnikateliek / start-upov a potenciálnych investoriek (rozvoj prezentačných zručností, príprava prezentácie podnikateľského zámeru pred potenciálnym investorom, propagácia podnikania ako kariérnej cesty, seminár zameraný na tému anjelského investovania, rozvoj mentoringových zručností, pitchingové podujatia a pod.). Projekt bol ukončený 31.12.2018.

- **Projekt „Crossing Bridges with the Help of Ambassadors“ (CORD)**

Cieľom projektu CORD „*Crossing Bridges with the Help of Ambassadors*“, realizovaného v rámci programu *Interreg V-A Slovakia Hungary Cross Border Cooperation Programme*, je upevniť spoluprácu medzi organizáciami poskytujúcimi podporu potenciálnym a existujúcim podnikateľom a podporiť cezhraničný rozmer v oblasti slovensko-maďarských hraníc. Od začiatku realizácie projektu partnerstvo pracuje na sérii odborných článkov, poskytujúcich praktické rady pre začínajúcich, ale aj etablovaných podnikateľov. Vlastný obsah, ako aj iné užitočné príspevky či podujatia zamerané na podnikanie a internacionalizáciu boli (potenciálnym) podnikateľom prinášané pomocou Facebook stránky projektu CORD. V roku 2018 partneri iniciovali mapovanie prihraničného regiónu so zameraním na organizácie podporujúce podnikanie a ich služby, ako aj prieskum motivácie, potrieb a prekážok záujemcov o podnikanie, podnikateľov a podnikateliek s ambíciou rozšíriť podnikateľské aktivity aj na zahraničné trhy (najmä Maďarsko). Partneri tiež začali s prípravou príručiek, cieľom ktorých je poskytnúť informácie a rady slovenským podnikateľom, zaujímajúcim sa o rozšírenie svojich podnikateľských aktivít do zahraničia, ako podnikateľ v Maďarsku a opačne.

- **Projekt „Let’s have fun with the business start-up“ (Biz4Fun)**

V roku 2018 spustila SBA v rámci partnerstva pozostávajúceho zo siedmich organizácií realizáciu projektu Biz4Fun, ktorý má za cieľ reagovať na potrebu zabezpečenia možností celoživotného vzdelávania a podpory podnikateľských aktivít mladých ľudí, ktoré patria medzi priority programu Erasmus+. Projekt Biz4Fun sa zameriava na zlepšenie situácie mladých ľudí na trhu práce tým, že podporuje vytváranie nových firiem a snaží sa posilniť postavenie mladých ľudí ponukou špecifických vzdelávacích materiálov a zdrojov. Ide o prezentácie osvedčených postupov v oblasti zakladania a rozvoja technologických inkubátorov, vypracovanie vzdelávacích scenárov pre virtuálne vzdelávacie prostredie Biz4Fun a online hru zameranú na zakladanie start-upov, ako aj vytvorenie online kurzu pre 3D virtuálne vzdelávacie prostredie, ktorý je zameraný na témy a zručnosti potrebné na založenie a riadenie obchodnej spoločnosti. Súčasťou je aj príprava online hry pre 3D virtuálne vzdelávacie prostredie, ktorá je zameraná na zakladanie a budovanie novej obchodnej spoločnosti. Aktivité projektu majú z cieľ pomôcť mladým ľuďom rozvíjať zručnosti, ktoré im môžu byť nápomocné pri hľadaní zamestnania či rozbehu vlastného podnikania, a tak prispieť k opatreniam zameraným na znižovanie nezamestnanosti a sociálneho vylúčenia mladých ľudí.

- **Enterprise Europe Network (EEN)**

Na podporu rozvoja MSP a urýchlenia ich efektívneho fungovania v podmienkach jednotného európskeho trhu, vytvorila Európska komisia veľké množstvo podporných nástrojov. Jedným z nástrojov v oblasti podpory rozvoja internacionalizácie a medzinárodnej kooperácie MSP je medzinárodná sieť na podporu podnikania - sieť Enterprise Europe Network

(EEN), ktorá funguje vo viac ako 60 krajinách sveta. Na Slovensku je reprezentovaná projektom BISS Slovakia 2020 (Business and Innovation Support Services in Slovakia 2020), pričom medzi projektových partnerov patria: BIC Bratislava, Slovak Business Agency, Slovenská obchodná a priemyselná komora a Regionálne a poradenské informačné centrum Prešov (RPIC Prešov).

Táto iniciatíva Európskej Komisie poskytuje podnikateľom kontaktné miesta – „one stop shop“, pod strechou ktorých môžu získať informácie, poradenstvo a využívať široký rozsah ľahko dostupných služieb zameraných na podporu podnikania.

Medzi aktivity patria:

- Poradenské, podporné a informačné aktivity, resp. - regionálne informačné semináre a školenia na rôzne témy; odpovede na otázky podnikateľov (prístup k trhom a podnikanie na zahraničných trhoch, nariadenia a regulácia EÚ, programy EÚ a prístup k financiam, eko-inovácie a zelené podnikanie, inovácie a transfer technológií a know-how, práva duševného vlastníctva); návštevy klientov; hĺbkové konzultácie; podnikateľské a technologické audity.
- Medzinárodné partnerské aktivity – hľadanie partnerov v zahraničí, resp. medzinárodné podnikateľské podujatia, tzv. kooperačné podujatia a podnikateľské misie; databáza partnerských príležitostí – obchodné, technologické a VaI profily (spolupráca v programoch EÚ).
- Spätná väzba od MSP pre EK, resp. zber pripomienok MSP k legislatíve a predpisom EÚ v oblasti podnikania; - informovanie Európskej komisie o problémoch MSP prostredníctvom rôznych nástrojov typu SME Feedback databáza, online konzultácie, panely pre MSP a iné.
- Inovačná podpora pre Horizont 2020, resp. - zlepšovanie inovačného manažmentu; zdokonaľovanie inovačných procesov, riadenia a implementácie inovácií.

SBA v rámci siete EEN realizovala informačné a asistenčné služby zamerané na rozvoj medzinárodnej spolupráce MSP v oblasti podnikania inovácií a výskumu. V roku 2018 bolo uzatvorených 9 zmlúv o medzinárodnej spolupráci MSP. V roku 2018 bolo prostredníctvom SBA v rámci vyššie uvedeného projektu podporených 180 MSP. Navyše bolo zorganizovaných 10 medzinárodných kooperačných podujatí, na ktorých nadviazalo kontakt 159 MSP. Prostredníctvom databázy partnerských príležitostí boli spracované 4 kooperačné projekty. Na podporu MSP bolo vynaložených v rámci SBA 47 790,48 Eur, z toho príspevok EK bol vo výške 28 674,28 Eur (60 %).

Komplexné informácie o činnosti a službách siete Enterprise Europe Network na Slovensku sú dostupné na webovej stránke - <https://www.een.sk/>.

Ostatné činnosti a aktivity Slovak Business Agency na podporu MSP

• Schéma na podporu rodinného podnikania

Slovak Business Agency vypracovala v spolupráci s Ministerstvom Hospodárstva SR v roku 2017 Schému na podporu rodinného podnikania (2017-2020), ktorej cieľom je podporiť rozvoj rodinného podnikania a vytvárať vhodné podmienky na životaschopné podnikanie rodinných podnikov na Slovensku a na úspešné zvládnutie významných prekážok, resp. míľnikov v ich podnikaní, ako sú proces generačnej výmeny, zvládanie rodinných a pracovných vzťahov, resp. transfer vlastníckych vzťahov a pod.

Po vypracovaní Štúdie rodinného podnikania na Slovensku (z februára 2018), Slovak Business Agency vyhlásila na jeseň v sledovanom roku pilotnú Výzvu na predkladanie žiadostí o poskytnutie podpory v rámci predmetnej Schémy, na ktorú bolo alokovaných 410 tis. Eur.

(čo predstavuje spolu 2 354 schválených hodín poradenstva). Hlavným cieľom výzvy bolo pomôcť rodinným podnikom pri riešení otázok nástupníctva a generačnej výmeny. Cieľovou skupinou podpory boli podniky spĺňajúce definíciu MSP (v zmysle definície uvedenej v prílohe I Nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy) a definíciu rodinného podniku uvedenú vo vyššie uvedenej Schéme. Cieľová skupina sa mohla uchádzať o podporu vo forme poskytovania odborného poradenstva v oblastiach:

- nástupníctvo z hľadiska riadenia firmy (manažérske nástupníctvo) – rozvoj potenciálu členov rodinného podniku (individuálny rozvoj, tímový rozvoj, firemná kultúra) a témy s tým súvisiace,
- nástupníctvo z hľadiska majetku.

V rámci výzvy bolo predložených 31 žiadostí, pričom bolo hodnotiacou komisiou schválených 21 žiadostí v celkovej výške pomoci 409 304 Eur. **Zmluvu o poskytnutí podpory uzavrelo 19 žiadateľov. Výška skutočného čerpania finančných prostriedkov za kumulatívne obdobie od 1.11. 2018 do 31.3. 2019 predstavovala 341 590,81 Eur.**

Oblasti, ktorým sa experti predovšetkým venovali boli:

- rozvoj kapacít rodinných podnikov – práca s ľudskými zdrojmi, procesmi,
 - nastavenie podnikovej kultúry,
 - podpora procesu generačnej výmeny, dlhodobého plánovania a internej komunikácie na to zameranej,
 - nastavenie a realizácia stratégií nástupníctva,
 - nastavenie talent manažment programu a rozvoj potenciálu zamestnancov,
 - nastavenie kariérnych plánov rozvoja pre kľúčových členov rodiny a vrcholového vedenia firmy,
 - zvládanie interných náročných situácií a konfliktov, mediácia a facilitácia konfliktov,
 - self - leadership pre majiteľov a ľudí na vedúcich pozíciách v rodinných podnikoch,
 - sebamotivácia a motivácia zamestnancov,
 - návrh pravidiel vo vnútri rodiny, ktoré sú potrebné pre realizáciu budúcich medzigeneračných transferov (plán nástupníctva v rodinnom majetku),
 - príprava majetku na medzigeneračný presun (ohodnocovanie majetku pre účely transferu vlastníctva).
- **Program a schéma na podporu start-upov 2017-2020**

V roku 2018 pokračovala podpora start-upov v súlade so schválenou Schémou na podporu start-upov, prostredníctvom poskytovanej nepriame podpory a to v troch komponentoch:

- Komponent 1 - v rámci ktorého je poskytovaná podpora formou organizovania vzdelávacích aktivít, zabezpečenia účasti záujemcov o podnikanie a začínajúcich podnikateľov na domácich a medzinárodných podujatiach zameraných na inovácie, technológie a start-upy a individuálne odborné poradenstvo.
- Komponent 2 - prostredníctvom ktorého je poskytovaná podpora formou konzultácie a odborného poradenstva spojeného so spracovaním štúdie realizovateľnosti; dokončením vývoja produktu alebo zhotovením funkčného prototypu, vrátane testovania a úvodnej prezentácie; programovaním, marketingom, kampanou na zabezpečenie testovania myšlienky a prototypu s reálnymi potenciálnymi klientmi; cenotvorbou, marketingovým prieskumom, vytváraním projektového tímu a inými súvisiacimi aktivitami.

- **Komponent 3** - v rámci ktorého je poskytovaná podpora formou konzultácií, poradenstva súvisiaceho so stážou a odborného posúdenia Žiadosti (projektu)/a vo forme absolvovania zahraničnej stáže začínajúcim podnikateľom.

Cieľovou skupinou podpory sú fyzické osoby – nepodnikatelia v súlade s § 4 ods. 2 zákona č. 290/2016 Z. z.. Schéma je určená začínajúcim podnikateľom, najmä start-upom, primárne do piatich rokov od začiatku podnikateľskej činnosti, ktorí spĺňajú podmienky definície MSP podľa Prílohy I Nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014. **Alokácia finančných prostriedkov bola na úrovni 1 400 tis. Eur.** V roku 2018 boli realizované všetky tri komponenty Programu a Schémy na podporu start-upov, **pričom celková poskytnutá podpora bola vo výške 1 106 580,85 Eur. V sledovanom roku bolo celkovo podporených 75 MSP, z toho 48 jedinečných MSP.**

V sledovanom roku bola v rámci **komponentu 1** realizovaná výzva na domáce a medzinárodné podujatia zamerané na inovácie, technológie a start-upy. Výzva bola zameraná na účasť (záujemcov o podnikanie zo Slovenska a slovenských podnikateľov) na domácich a medzinárodných podujatiach zameraných na už vyššie uvedené oblasti. Účastníkom je poskytovaná nepriama forma podpory vo výške 100 % úhrady nákladov spojených s účasťou na domacom alebo medzinárodnom podujatí. V roku 2018 bolo uzatvorených 54 zmlúv s 33 prijímateľmi (MSP a FO), ktorí sa zúčastnili celkom 44 podujatí, pričom jeden MSP a FO sa mohol v priebehu kalendárneho roka 2018 zúčastniť viacerých podujatí. V rámci MSP sa mohla spoločnosť zúčastniť s max. 3 zástupcami.

Prostredníctvom **komponentu 2** bola formou mentoringu poskytnutá pomoc 24 start-upom z rôznych oblastí. Žiadatelia sa mohli prihlásiť prostredníctvom výzvy určenej na konzultácie a odborné poradenstvo. V rámci tejto iniciatívy mali MSP a FO možnosť využiť počas štyroch mesiacov tzv. mentoring s cieľom spracovania štúdie realizovateľnosti, dokončením vývoja produktu alebo zhotovením funkčného prototypu, programovaním, marketingom, cenotvorbou a pod. Prijímateľom pomoci bola poskytnutá nepriama forma pomoci vo výške 100 % úhrady nákladov spojených s konzultáciami a odborným poradenstvom. Medzi prijímateľmi bolo 17 MSP a 7 FO. Všetci prijímatelia naplnili cieľ, ktorý si zadali pri prihlasovaní sa do aktivity.

V sledovanom roku bol realizovaný aj **komponent 3**, na základe ktorého bola pre začínajúcich podnikateľov formou stáže vo svetovom vedecko-technologickom centre poskytnutá pomoc. V roku 2018 bola táto služba prvýkrát úspešne zrealizovaná. Žiadatelia sa mohli prihlásiť prostredníctvom zverejnenej výzvy na mesačnú stáž v *Cambridge Innovation Centre* v Bostone. Podporu získalo 5 úspešných žiadateľov (MSP).

• Podpora úspešnej podnikateľskej praxe

Hlavnou podstatou podpory úspešnej podnikateľskej praxe je nepriamo sa podieľať na kreovaní priaznivého podnikateľského prostredia, podporovať vytváranie nielen nových podnikov, ale aj start-upov a rozvíjať u širokej verejnosti povedomie o podnikaní ako o atraktívnej a výhodnej alternatívy k pracovnému úväzku. Aktivity realizované v rámci podpory úspešnej podnikateľskej praxe sú účinným nástrojom motivácie verejnosti. Taktiež prispievajú k vytváraniu priaznivého prostredia pre stimuláciu vzniku start-upov, najmä v oblasti technológií a inovácií. Posilnenie záujmu verejnosti o podnikanie sa realizuje prostredníctvom stimulácie podnikateľských ambícií, rozvoja podnikateľských zručností, propagácie úspešných podnikateľov/podnikateliek a ich podnikov, produktov či myšlienok, ako aj prostredníctvom verejno-súkromných partnerstiev a iniciatív na podporu rozvoja podnikania a podnikateľského myslenia atď.

Príklady aktivít v roku 2018, pri ktorých SBA bola partnerom alebo ich sama realizovala:

- **Podnikateľská fiesta** sa konala už po druhýkrát v spolupráci s AMI Communications Slovakia a METROm v priestoroch SBA, na ktorej bolo prítomných 150 ľudí. Medzi diskutované témy patrili napríklad Výzvy a riešenia pre malé a stredné firmy v oblasti zamestnávania alebo Zero Waste – podnikateľská príležitosť pre biznis. Zaujímavosťou posledného ročníka bolo, že prostredníctvom Národného projektu NPC v regiónoch sa Podnikateľská fiesta nekonala len v Bratislave, ale rozšírila sa aj do ostatných miest na Slovensku, konkrétne do Banskej Bystrice, Žiliny a Košíc, kde sa klienti mohli zúčastniť panelových diskusií na tému podnikanie v gastronómii.
- **Búranie mýtov o podnikaní.** Združenie podnikateľov Slovenska v roku 2018 pokračovalo v realizovaní online odborných diskusií, ktorých hlavným cieľom bolo otvoriť nové témy v oblasti podpory podnikania a zvýšiť povedomie verejnosti o súčasných problémoch podnikateľského sektora na Slovensku v súvislosti s problémami MSP, problematikou začatia podnikania na Slovensku.
- Súťaž **Podnikateľka Slovenska** založila Slovak Business Agency v roku 1999. Cieľom bolo oceniť ženy, ktoré dosahujú výnimočné výsledky v podnikaní a dokážu sa presadiť na trhu. Podnikateľkou Slovenska za rok 2017 sa stala Oľga Bušo, iniciátorka inovatívneho konceptu distribúcie kvetov - Lásky kvet, ktorý spočíva v tom, že v priebehu celého roku nosia neveste kvety od jej hostí. Vždy od konkrétneho host'a aj s venovaním.
- SBA bola partnerom jednej z najväčších medzinárodných technických konferencií na Slovensku - **Metro online**. Počas 5 dní mali účastníci možnosť zapájať sa do diskusií týkajúcich sa najnovších trendov a inovácií v oblasti telekomunikácií, smart cities alebo IT bezpečnosti. Na konferencii vystúpilo 100 rečníkov a zúčastnilo sa jej viac ako 1 000 účastníkov. Cieľom konferencie bola aj podpora vzdelávania a motivácia mladých ľudí na zapojenie sa do riešenia spoločenských tém prostredníctvom inovatívnych nápadov.
- **Podnikateľské vzdelávanie – budúcnosť konkurencieschopnosti Slovenska** bola organizovaná Združením podnikateľov Slovenska, pričom bola zameraná na problémy odborného vzdelávania na Slovensku. Konferencie sa zúčastnilo viac ako 90 účastníkov, čo dokazuje, že verejnosť sa zaujíma o témy podnikateľského vzdelávania.
- **Via Bona Slovakia 2018** – SBA podporuje aj sociálne a zodpovedné podnikanie, medzi ktoré patrí napríklad projekt Via Bona Slovakia organizovaná Nadáciou Pontis. Cieľom projektu je oceňovať a zviditeľňovať príklady zodpovedného podnikania na Slovensku.

Medzi ďalšie podporené projekty patrili:

- Cechové dni 2018,
- Mladý inovatívny podnikateľ,
- Startup Weekend,
- Business Walks,
- Slovak University Startup Cup 2017,
- Podnikajte s franchisingom,
- Študentská podnikateľská ceny,
- Nebojte sa podnikat',
- Rodinné firmy 2018,
- Zodpovedné trhovisko (CEE CSR Summit),
- Noc výskumníkov 2018,
- Veľtrh cvičných firiem,
- Tradičné ľudové umelecké remeslá,
- Baťa: geniálny podnikateľ a sociálny inovátor a iné.

• Podpora internetovej ekonomiky

Aktivity realizované v rámci podpory internetovej ekonomiky sú účinným nástrojom na vyškolenie a informovanie širokej verejnosti v oblasti používania online nástrojov. Taktiež prispievajú k vylepšeniu online zručností, ktoré sú v dnešnej dobe už esenciálne pre rozvoj podnikania a umožnia tak účastníkom osobnostne aj biznisovo rásť.

Medzi projekty, ktoré boli podporené v roku 2018 patrí prvá mapa slovenských inovátorov. Ide o mapu inovatívneho ekosystému, ktorú vytvorila Slovenská aliancia pre internetovú ekonomiku. Cieľom mapy je zhromaždiť na jednom mieste dôležitých hráčov, ktorí svojou podporou prispievajú k vzniku nových inovatívnych a podnikateľských myšlienok.

Centrum lepšej regulácie

Centrum lepšej regulácie (ďalej len „CLR“) bolo založené ako analyticko-právny odbor SBA za účelom plnenia cieľov agendy lepšej regulácie pre mikro, malé a stredné podniky, ktorú zastrešuje Iniciatíva Európskej Komisie „Small Business Act“ pre Európu, spolu s Odporúčaním „Lepšia regulácia“, ako aj Odporúčanie Rady OECD pre regulačnú politiku a vládnutie. Sprievodným heslom tejto agendy je vytváranie regulačných pravidiel podľa zásady „najsť mysliť v malom“, t. j. aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP a prispôbili nástroje verejnej politiky práve ich potrebám.

Takýto postup je možný najmä prostredníctvom regulácie nielen z obsahovej stránky nastavenej tak, aby prihliadala na špecifiká MSP (zjednodušené pravidlá, napr. vo forme výnimiek z povinností, prechodných období, znížených sadzieb, zjednodušených formulárov, atď.), ale tiež z procesnej stránky, t. j. postupu prijímania regulácie, do ktorého majú mať možnosť zapojiť sa aj zástupcovia MSP či MSP samotné (nielen zástupcovia združení veľkých zamestnávateľov). V reakcii na spomenuté iniciatívy Slovenská republika prijala právny základ v podobe zákonu o podpore MSP, ktorého právomoci v zmysle § 9 ods. 1 sú Zmluvou o zabezpečení realizácie vybraných činností Lepšej regulácie medzi MH SR a SBA zverené práve CLR, ktorého úlohy vyplývajú najmä z členstva v Stálej pracovnej komisii na posudzovanie vybraných vplyvov pri legislatívnej rade vlády SR (ďalej len „Stála pracovná komisia“). V rámci Stálej pracovnej komisie zastrešuje hodnotenie posudzovania vplyvov na MSP v súlade s podmienkami ustanovenými v základnom procesnom dokumente, prijatom v podobe uznesenia vlády SR – tzv. Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov. Strategický dokument RIA 2020 – Stratégia lepšej regulácie, ktorý začiatkom roka 2018 schválila vláda SR, by v budúcich rokoch mal vniesť do procesu prípravy legislatívy zásadu jej jednoduchosti, zrozumiteľnosti a transparentnosti.

V roku 2018, ktorý bol 3. rokom fungovania odboru, CLR na dennej báze posudzovalo informácie o príprave materiálu, na základe vyžiadania si podrobných informácií (formou konkrétnych otázok) k ich stručnému obsahu so zacielením na potenciál vplyvov na MSP podrobilo problematiku hlbšiemu štúdiu a identifikovalo potrebu odporúčať vykonanie konzultácií s dotknutými podnikateľskými subjektmi. Zároveň sa CLR aktívne zúčastňovalo konzultácií a predkladalo návrhy alternatívnych riešení už počas prípravy materiálov, ktorých zdrojom čerpania bola najmä zásada „najsť mysliť v malom“, princíp znižovania administratívnej a finančnej záťaže, ako aj voľne dostupné podnety podnikateľskej obce či best practices zo zahraničnej právnej úpravy.

Vzhľadom na členstvo v Stálej pracovnej komisii, ktorej úlohy a kompetencie vyplývajú z Jednotnej metodiky na posudzovanie vybraných vplyvov schválenej uznesením vlády Slovenskej republiky zo 14. januára 2015 v znení uznesenia vlády SR č. 513 zo 16. septembra 2015 a uznesenia vlády SR č. 76 z 24. februára 2016 (ďalej len „Jednotná metodika“) účinnej od 1.4.2016, ako i zákona č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene

a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (ďalej len „**zákon o podpore MSP**“) účinného od 1.1.2017, sa CLR z procesného hľadiska venovalo v roku 2018 už minimálne metodickému poradenstvu pri výklade Jednotnej metodiky predkladateľom, ktorým z nej vyplýva povinnosť predkladať materiál s príslušnými analýzami podľa identifikovaných vplyvov, nakoľko plnenie si tejto povinnosti zo strany predkladateľov sa významne zvyšuje. CLR v rámci svojej právomoci zverenej horeuvedenými právnymi aktami **posudzovalo reálnosť zachytených vplyvov vo všetkých vypracovaných Analýzach vplyvov na podnikateľské prostredie** (predbežné pripomienkové konanie prebieha pred MPK, záverečné posúdenie po ňom, v prípade zmeny vplyvov materiálu) a **poskytovalo detailné stanoviská obsahujúce návrhy lepšieho zachytenia vplyvov** novej regulácie na podnikateľské prostredie.

Prostredníctvom zverených úloh zákonom o podpore MSP a Jednotnou metodikou CLR hodnotilo posudzované vplyvy prostredníctvom Testu MSP spôsobom **ex ante** (t. j. v predstihu, vo fáze prípravy danej regulácie), ako aj formou **ex post** (t. j. následne, tzv. analýzou prínosov a nákladov už účinnej regulácie).

V rámci testovania nemožno opomenúť dôležitosť **analýz nadmernej regulácie** spôsobenej v dôsledku procesu **transpozície európskeho práva do slovenských** právnych predpisov (tzv. efekt **gold-platingu**). Súčasťou týchto analýz je tiež **medzinárodné porovnanie právnej úpravy predmetu regulácie** sústredné na komparáciu s členskými štátmi EÚ, s dôrazom na detailnejšie zachytenie právnej úpravy krajín, ktoré sú podľa OECD príkladnými v oblasti plnenia odporúčaní Európskej komisie v agende lepšej regulácie.

Z hľadiska vecného sa CLR aktívne a z vlastnej iniciatívy zapájalo do **obsahového pripomienkovania návrhov nových regulácií** (konzultácie), následne bolo prizývané na prediskutovanie ním predložených pripomienok na osobitné konzultácie či do pracovných skupín, v rámci ktorých, i keď vo väčšine prípadov nedošlo k úplnej akceptácii pripomienok a návrhov, bolo výsledkom **zapracovanie niektorých dôležitých podnetov CLR** do vlastného materiálu navrhovanej regulácie, v dôsledku čoho sa nakoniec podarilo v určitej miere znížiť regulačné dopady na MSP. Sledovanie a zaznamenávanie plánovaných a schválených právnych predpisov s vplyvom na MSP na dennej báze, si ako vlastnú aktivitu CLR ustálilo v podobe monitoringu legislatívy.

V ankete Byrokratický nezmysel roka, v rámci ktorého je SBA každoročne partnerom vyhlasovateľa – Združenia mladých podnikateľov Slovenska, CLR odborne vyhodnotilo vyzbierané podnety, kvantifikovalo rozsah ich vplyvov na dotknuté podnikateľské subjekty a vypracovalo návrhy vecných opatrení na optimalizáciu regulačného zaťaženia. Rozbory individuálnych právnych inštitútov zaťažujúcich MSP uskutočnilo CLR aj mimo ankety, pričom iniciatíva vychádzala v týchto prípadoch zo strany zástupcov podnikateľov alebo z vlastnej vyhládávacej činnosti.

Zároveň CLR participovalo na tvorbe návrhu školiaceho manuálu k Testu MSP Jednotnej metodiky najmä za účelom zvýšenia dôležitosti vypracovania Testu MSP, ako i samotnej aktualizácii Jednotnej metodiky, ktorej už druhú významnejšiu aktualizáciu si vyžaduje aplikačná prax a skúsenosť vyplývajúca z dennodennej práce členov Stálej pracovnej komisie. CLR tiež svojimi návrhmi prispelo k tvorbe 2. a 3. balíka Návrhu opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia. Zároveň sa CLR zapojilo a vyhralo národné kolo súťaže Európskej ceny za podporu podnikania EEPA v kategórii podpora podnikateľského prostredia.

V snahe stále zlepšovať nielen odbornosť tímu, ale aj jeho výstupov, podalo CLR prihlášku na podporu jeho aktivít prostredníctvom štrukturálnych fondov EÚ (Structural Reform Support

Programme 2017 -2020), ktorá bola v 1. kole úspešná a v prípade finálneho úspechu bude významne vplývať na prácu CLR v roku 2019 a 2020.

Výstupy aktivít CLR boli prezentované prostredníctvom ich novej internetovej stránky, ako aj prostredníctvom sociálnych sietí, ale aj tlačových správ zverejňovaných na internetových portáloch, v denníkoch a týždenníkoch, či v televíznom spravodajstve. CLR sa v roku 2018 zúčastnilo aj viacerých diskusií, konferencií a seminárov s dôrazom na problematiku podnikania na Slovensku a pravidelne informovalo o ich obsahu prostredníctvom sociálnych sietí.

Obrázok 1 Činnosť Centra lepšej regulácie

Zdroj: vlastné spracovanie, SBA

Finančná podpora MSP

• Mikropôžičkový program

Program je určený malým podnikateľom zamestnávajúcim do 50 zamestnancov. Mikropôžičku možno použiť na obstaranie hnutel'ného a nehnuteľného investičného majetku, rekonštrukciu prevádzkových priestorov, ako aj nákup potrebných zásob, surovín či tovaru a iné investičné projekty. Minimálna výška mikropôžičky je 2 500 Eur, maximálna výška je 50 000 Eur. Úver je poskytovaný s úrokovou sadzbou na úrovni referenčnej sadzby v zmysle oznámenia Komisie o revízii spôsobu stanovenia referenčných a diskontných sadzieb (2008/C 14/02). Výška referenčnej sadzby je určená ako základná sadzba ECB zvýšená o maržu, ktorej výška závisí od ratingu príslušného žiadateľa a od úrovne príslušného zabezpečenia, pričom sa uplatňuje metóda „úverových marží v bázičných bodoch“. Doba splatnosti je stanovená od 6 mesiacov do 4 rokov, je možné poskytnúť odklad splátok istiny maximálne na dobu 6 mesiacov. Uznesením vlády SR č. 64/2010, bol schválený aktuálny Mikropôžičkový program a kritéria na jeho realizáciu, ktorý vychádza zo znenia programu na podporu rozvoja malého a stredného podnikania 07K 02 1E Mikropôžičkový program, vyhláseného Ministerstvom hospodárstva SR dňa 17. 02. 2010 v Obchodnom vestníku (OV 32A/2010).

SBA začala realizovať tento nový Mikropôžičkový program v priebehu mesiaca apríl 2013, so spolupracujúcimi organizáciami RPIC Poprad, RPIC Prievidza, RPIC Prešov, RPIC Dunajská Streda, Národný holdingový fond, RPIC Trebišov a RPIC Komárno.

Stav pohľadávok z tzv. „starého“ programu, ktoré boli postúpené z jednotlivých spolupracujúcich organizácií počas rokov 2012 a 2013 k dátumu 31.12.2018:

- postúpené boli pohľadávky v sume 2 771 687,31 Eur,
- uhradené istiny boli v celkovom v objeme 1 555 649,44 Eur,

- zostatok pohľadávok v istine zo starého programu je k 31.12.2018 vo výške 1 216 037,87 Eur.

Stav pohľadávok z tzv. „nového“ aktuálneho programu, ktoré boli poskytnuté od apríla 2013 do 31.12.2018 :

- poskytnuté a dočerpané mikropôžičky boli v objeme 9 578 180 Eur,
- uhradené pohľadávky v istine boli v objeme 6 377 313,06 Eur,
- zostatok pohľadávok z nového programu je k 31.12.2018 vo výške 3 220 866,94 Eur.

Oddelenie realizácie mikropôžičkového programu v roku 2018 zabezpečilo konzultácie a školenia pre podnikateľov vo viacerých regiónoch Slovenska aj v Bratislave. Prezentovali Mikropôžičkový program v rámci Seminárov zameraných na podporu podnikateľskej činnosti. V rámci Medzinárodnej výstavy pre podnikanie a franchising prezentovali mikropôžičkový program a prednášali financovanie MSP. Rovnako zabezpečovali prednášky a prezentácie na školách, so zameraním na Financovanie a mikropôžičky. Prispievali do časopisov vo forme odborného poradenstva ohľadne financovania a poskytovania mikropôžičiek. Spolupracovali pri reportážach s úspešnými podnikateľmi, ktorí čerpajú mikropôžičku. Prostredníctvom Mikropôžičkového programu sa zapojili do iniciatívy Európsky týždeň malého a stredného podnikania „SME Week“, ktorú koordinuje Európska komisia. Počas obdobia *SME WEEK* prevzali 32 žiadostí v objeme 713 tis. Eur. Počas roku 2018 bolo poskytnutých 66 mikropôžičiek v objeme 1 536 480 Eur. Celkovo od začiatku realizácie Mikropôžičkového programu bolo poskytnutých 2 164 mikropôžičiek vo výške 40 747 246 Eur.

Tabuľka 23 Vybrané ukazovatele realizácie Mikropôžičkového programu

Ukazovatele	2018		Kumulatívne k: 31.12.2018	
	Počet	Suma v Eur	Počet	Suma v Eur
Počet spracovaných žiadostí	-	-	-	-
Počet poskytnutých mikropôžičiek	66	1 536 480	2 164	40 747 246
Priemerná výška mikropôžičky	-	23 280	-	18 830
Novovytvorené pracovné miesta	15	-	3 211	-
Udržané pracovné miesta	198	-	6 124	-

Zdroj: SBA

Tabuľka 24 Poskytnuté zdroje pre mikropôžičky podľa odvetví

Odvetvie	Rok 2017	Kumulatívne k 31.12.2017
Cestovný ruch	1	215
Obchod	18	468
Ostatné	2	272
Poľnohospodárstvo, poľovníctvo a lesníctvo	6	228
Služby	23	455
Výroba	16	526
Spolu	66	2164

Zdroj: SBA

• Fondy rizikového kapitálu

Slovak Business Agency realizuje podporu rastovo orientovaných podnikateľských projektov formou poskytovania rizikového kapitálu (vkladu do základného imania spoločností) prostredníctvom špecializovanej dcérskej spoločnosti Národný holdingový fond, s.r.o. (do 20.03.2014 pod obchodným názvom **Fond fondov, s.r.o.**). Dlhodobým poslaním

spoločnosti je usmerňovanie činnosti jednotlivých fondov tak, aby sa stimuloval rozvoj sektora MSP na celom území SR, zhodnocoval sa objem finančných prostriedkov jednotlivých fondov a dosiahnuté zisky sa používali na realizáciu dlhodobého cieľa podpory MSP.

V roku 2018 boli prostredníctvom spoločnosti Národný holdingový fond spravované nasledovné fondy:

- Fond štartovacieho kapitálu,
- Regionálny fond štartovacieho kapitálu,
- Fond SISME,
- Fond inovácií a technológií, a.s.,
- Slovenský Rozvojový Fond, a.s.,
- Slovenský rastový kapitálový fond, a.s..

V sledovanom roku 2018 bola prostredníctvom vyššie uvedených spravovaných fondov schválená celková výška investícií v objeme 200 000 Eur, pričom počet, ako aj výška schválených investícií za jednotlivé fondy je uvedená v nasledujúcej tabuľke. V medzioročnom porovnaní sa celková výška schválených investícií znížila o 3 250 000 Eur.

Tabuľka 25 Počet a výška schválených investícií za jednotlivé fondy

Názov fondu	Schválené investície v roku 2017		Schválené investície v roku 2018		Schválené investície od založenia fondov	
	Počet	Výška (Eur)	Počet	Výška (Eur)	Počet	Výška (Eur)
Fond štartovacieho kapitálu	0	0	0	0	71	21 465 463
Regionálny fond štartovacieho kapitálu	0	0	0	0	37	3 715 004
Fond SISME	0	0	0	0	10	1 490 330
Fond inovácie a technológií, a.s.	2	950 000	4	100 000	28	6 800 000
Slovenský Rozvojový fond, a.s.	0	0	0	0	27	24 225 422
Slovenský rastový kapitálový fond, a.s.	1	2 500 000	1	100 000	28	57 652 084
Spolu	3	3 450 000	5	200 000	235	126 684 711

Zdroj: SBA

Výška realizovaných investícií predstavovala 450 010 Eur, t. j. ide o medzioročný pokles 2 457 065 Eur. Z pohľadu životného cyklu spoločnosti pri realizovaní investičných návrhov sa nachádzali dva podniky vo fáze *Start-up* a 1 podnik vo fáze rozvoja.

Tabuľka 26 **Počet a výška realizovaných investícií za jednotlivé fondy**

Názov fondu	Realizované investície v roku 2017		Realizované investície v roku 2018		Realizované investície do cieľových podnikov od založenia fondov	
	Počet	Výška (Eur)	Počet	Výška (Eur)	Počet	Výška (Eur)
Fond štartovacieho kapitálu	0	0	0	0	52	12 906 271
Regionálny fond štartovacieho kapitálu	0	0	0	0	33	2 611 963
Fond SISME	0	0	0	0	8	1 204 830
Fond inovácií technológií, a.s.	8	1 407 075	3	400 000	29	4 515 000
Slovenský Rozvojový Fond, a.s.	0	0	0	0	25	22 750 232
Slovenský rastový kapitálový fond, a.s.	1	1 500 000	0,5	50 000	16,5	34 703 154
Spolu fondy	3	2 907 075	3,5	450 010	212	91 580 561

Zdroj: SBA

Výška čiastkových divestícií bola v roku 2018 na úrovni 194 596 Eur, v celkovom počte 42. Z nich bolo 29 divestícií realizovaných prostredníctvom Fondu štartovacieho kapitálu, 14 divestícií prostredníctvom Regionálneho fondu štartovacieho kapitálu a 1 prostredníctvom Slovenského Rozvojového Fondu. Okrem čiastkových boli realizované aj 2 úplné divestície v objeme 3 015 000 Eur. Z toho 1 úplná divestícia bola realizovaná prostredníctvom Fondu inovácií a technológií a 1 prostredníctvom Slovenského rastového a kapitálového fondu.

Tabuľka 27 **Prehľad počtu a výšky čiastkových a úplných divestícií v roku 2018**

Názov fondu	Počet čiastočných divestícií	Objem čiastočných divestícií (Eur)	Počet úplných divestícií	Objem úplných divestícií (Eur)	Počet divestícií spolu	Objem divestícií spolu (Eur)
Fond štartovacieho kapitálu	29	84 090	0	0	29	84 090
Regionálny fond štart. kapitálu	12	506	0	0	12	506
Fond SISME	0	0	0	0	0	0
Fond inovácií a technológií, a.s.	0	0	1	15 000	1	15 000
Slovenský Rozvojový Fond, a.s.	0	0	0	0	0	0
Slovenský rastový kapitálový fond, a.s.	1	110 000	1	3 000 000	2	3 110 000
Spolu	42	194 596	2	3 015 000	44	3 209 596

Zdroj: SBA

4 Legislatívny vývoj a návrhy na zníženie regulačnej záťaže

4.1 Prehľad najpodstatnejších účinných legislatívnych zmien, ktoré ovplyvnili podnikateľské prostredie v roku 2018

V roku 2018 došlo zákonodarcom k schváleniu množstva legislatívnych zmien (83 schválených zákonov). Časté legislatívne zmeny sú u podnikateľov vnímané negatívne, nakoľko sledovanie týchto legislatívnych zmien pre nich predstavuje stratu času, ktorý by podľa ich slov vedeli využiť na riadenie podniku. Desať najdôležitejších zákonov (Obchodný zákonník, Zákon o obchodnom registri, Zákon o dani z pridanej hodnoty, Zákon o správe daní, Zákon o účtovníctve, Zákonník práce, Zákon o dani z príjmov, Zákon o používaní elektronickej registračnej pokladnice, Zákon o zdravotnom poistení, Zákon o sociálnom poistení), ktoré by MSP mali intenzívne sledovať, keďže sa ich úzko dotýkajú, bolo v uplynulom roku 32-krát novelizovaných. Ak si počet legislatívnych zmien rozpočítame na dni v roku, vyplynie nám, že podnikateľ by mal v priemere sledovať zbierku zákonov každých 12 dní.

Novelizácie zákonov v predmetnom roku so sebou priniesli pozitívne zmeny v podmienkach podnikania, ale zároveň mali aj negatívne dopady na MSP. Zákony účinné v roku 2018 sme rozdelili do niektorých nižšie uvedených tematických okruhov ako sú: elektronizácia; oblasť poskytnutia podpory, dotácie a investičnej pomoci; nové nariadenia EÚ s aplikačnou prednosťou pred vnútroštátnymi zákonmi; oblasť sociálneho podnikania; oblasť zamestnávania a duálneho vzdelávania; oblasť daní a tri nové zákony v oblasti normalizácie. V závere kapitoly uvádzame stručný prehľad zákonov, ktoré boli schválené v roku 2018, pričom nadobudli účinnosť až v nasledujúcom roku.

Elektronizácia

Elektronizácia či už verejnej správy alebo interných procesov v podniku zabezpečuje zrýchlenie procesov, minimalizovanie byrokracie a odstránenie neproduktívneho času strávenom vybavovaním úradných záležitostí. Niektorými legislatívnymi zmenami postupne dochádza k elektronizácii procesov, čím sa zákonodarcia snaží o vytvorenie možností vybavenia úradných záležitostí online. Nižšie uvedené zákony sa snažia naplniť stanovený cieľ.

Zákonom č. 238/2017 Z. z. došlo k novelizácii zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (**zákon o e-Governmente**) v znení neskorších predpisov. Uvedená novela zákona nadobudla účinnosť dňa 01.04.2018, pričom jej cieľom bolo vykonať úpravy, ktorými sa majú najmä zjednotiť používané nástroje, zjednodušiť využívanie elektronických služieb a zaviesť mechanizmus kontroly dodržiavania povinností. Pozmeňujúci zákon sa zameriaval na právnu úpravu oblastí: zjednotenia doručovania v prípadoch, kedy elektronická schránka nie je aktivovaná; zavedenia povinnosti používania centrálnej elektronickej podateľne; zjednodušenia „podpisovania“ elektronických podaní; zjednotenia spôsobu platby poplatkov a sprístupnenia platieb kartou; posilnenia budovania spoločných modulov a ich opakovaného využívania orgánmi verejnej moci; inštitucionalizácia vládneho cloudu; úprav v oblasti zaručenej konverzie a zavedenia sankcií za porušenie zákona. Zákon ďalej ustanovuje zmeny vo veciach autentifikácie, používania elektronických formulárov a elektronického doručovania.

Novo prijatý **zákon č. 177/2018 Z. z. o niektorých opatreniach na znižovanie administratívnej záťaže využívaním informačných systémov verejnej správy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon proti byrokracii)** je účinný odo dňa 01.09.2018. Primárnou úlohou zákona proti byrokracii je **oslobodiť fyzické osoby a právnické osoby od povinnosti predkladať najčastejšie požadované výpisy z registrov pri najčastejších**

životných situáciách, v ktorých dochádza ku komunikácii občanov a podnikateľov so štátom prostredníctvom zavedenia povinnosti pre orgány verejnej moci získavať a používať pri svojej úradnej činnosti údaje evidované v informačných systémoch verejnej správy. Tento zákon má byť ďalším krokom k znižovaniu a odbúravaniu administratívnej záťaže fyzických a právnických osôb.

Rozsiahla novela – **zákon č. 212/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon)** v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony nadobudla účinnosť odo dňa 01.10.2018. Primárnym cieľom novelizácie katastrálneho zákona bolo zrýchliť a skvalitniť registrácie nehnuteľností. Ďalšou úlohou zákona bolo vytvoriť legislatívne podmienky na zlepšenie fungovania katastra nehnuteľností, zohľadňujúc pritom požiadavky aplikačnej praxe. Novela zasiahla v mnohých oblastiach do priebehu katastrálneho konania. Niektoré zmeny prinášajú zánik povinností, iné však zvyšujú nároky na obsahové náležitosti predkladaných dokumentov. Po novom je možné požiadať o vyhotovenie súpisu nehnuteľností, pričom sa jedná o súhrn údajov o všetkých nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa na území Slovenskej republiky vlastniacich jednou osobou.

Oblasť poskytnutia podpory, dotácie a investičnej pomoci

V tejto oblasti došlo okrem schválenia novelizácií platných zákonov aj k prijatiu dvoch nových zákonov. Významnou zmenou bolo rozšírenie subjektov – prijímateľov podpory alebo dotácie, o fyzické osoby podnikateľov, čím sa vytvorila príležitosť získať určitú formu podpory podnikania aj pre malých podnikateľov.

Zákon č. 280/2017 Z. z. o poskytovaní podpory a dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka a o zmene zákona č. 292/2014 Z. z. o príspevku poskytovanom z európskych štrukturálnych a investičných fondov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 280/2017 Z. z.“). Tento zákon legislatívne nahrádza zákon č. 543/2007 Z. z. o pôsobnosti orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka v znení neskorších predpisov. Zákon č. 280/2017 Z. z. nadobudol účinnosť 1. januára 2018. Zákon č. 280/2017 Z. z. upravuje pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní podpory v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka, pôsobnosť orgánov štátnej správy pri poskytovaní dotácie v pôdohospodárstve a rozvoji vidieka, **postup a podmienky poskytovania podpory a dotácie, práva a povinnosti osôb v súvislosti s poskytovaním podpory a dotácie, Pôdohospodársky poradenský systém, konanie o priamych podporách a zodpovednosť za porušenie povinností ustanovených týmto zákonom.**

Zákon č. 302/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 177/2018 Z. z. nadobudol účinnosť dňa 30.11.2018. Cieľom prijatých zmien je rozšírenie podpory dotácie pre oblasť **rozvoja budovania infraštruktúry pre alternatívne palivá.** Prijatou novelou došlo aj k rozšíreniu subjektov, ktorým možno dotáciu poskytnúť. V zmysle ustanovenia § 5 ods. 1 písm. c) a d) zákona č. 71/2013 Z. z. dotáciu na podporu využívania biomasy a slnečnej energie na výrobu tepla a využívania iných obnoviteľných zdrojov energie možno poskytnúť **na realizovanie projektov zameraných na podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie pre fyzické osoby – podnikateľov alebo právnické osoby, ktoré sú schválené ministerstvom a vyhlásené v Obchodnom vestníku**

a taktiež aj na realizovanie projektov zameraných na podporu využívania obnoviteľných zdrojov energie pre obce alebo vyššie územné celky, ktoré sú schválené ministerstvom. Dotáciu možno poskytnúť a) **fyzickej osobe – podnikateľovi alebo právnickej osobe, a to najviac vo výške 75 % z celkových oprávnených výdavkov projektu**, b) obci alebo vyššiemu územnému celku a nimi zriadenej organizácii, a to najviac vo výške 95 % z celkových oprávnených výdavkov projektu.

Cieľom **zákona č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov** bolo **vytvoriť priestor pre znižovanie regionálnych rozdielov v rámci Slovenskej republiky a zabezpečenie udržateľného hospodárskeho rozvoja a konkurencieschopnosti Slovenskej republiky v globálnom priestore**. Štátna investičná pomoc bola zameraná na **podporu investícií týkajúcich sa progresívnych technológií a činností s vysokou pridanou hodnotou** v priemyselnej výrobe, technologickom centre, centre podnikových služieb. Forma investičnej pomoci je v zákone upravená ako poskytnutie dotácie na dlhodobý hmotný majetok a dlhodobý nehmotný majetok, úľavy na dani z príjmov, príspevku na vytvorené nové pracovné miesta, prevodu nehnuteľného majetku alebo nájmu nehnuteľného majetku za hodnotu nižšiu, ako je hodnota nehnuteľného majetku alebo hodnota nájmu nehnuteľného majetku stanovená znaleckým posudkom. Predmetná investičná pomoc v zmysle zákona o regionálnej investičnej pomoci je určená pre fyzické osoby – podnikateľov alebo právnické osoby zriadené za účelom podnikania.

Od 01.04.2018 nadobudol účinnosť **zákon č. 58/2018 Z. z., ktorý zmenil a doplnil zákon č. 336/2015 Z. z. o podpore najmenej rozvinutých okresov a o zmene a doplnení niektorých zákonov**. Predmetný zákon vo svojom znení upravuje podmienky, systém a formy poskytovania podpory najmenej rozvinutým okresom. Zmena zákona spočívala **v rozšírení okruhu prijímateľov podpory tým, že prijímateľom podpory v najmenej rozvinutom okrese môžu byť, v súlade s akčným plánom a ročnými prioritami, aj fyzické osoby – podnikatelia**. Pred touto novelizáciou, prijímateľmi podpory v najmenej rozvinutom okrese boli len subjekty územnej spolupráce a iné právnické osoby v súlade s Akčným plánom rozvoja najmenej rozvinutého okresu, ktoré sú uvedené v Ročných prioritách akčného plánu.

Nariadenia EÚ so začiatkom uplatňovania v roku 2018

Veľkú pozornosť vyvolalo **Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov)**, ktoré sa začalo uplatňovať odo dňa 25.05.2018. Cieľom nariadenia je zaručiť konzistentnú úroveň ochrany osobných údajov fyzických osôb v celej Európskej únii a zabrániť rozdielnym prístupom jednotlivých legislatív členských štátov, ktoré mohli predstavovať prekážku voľného pohybu osobných údajov v rámci vnútorného trhu. Predmetné nariadenie sa dotklo chodu malých a stredných podnikov, avšak inštitúcie a orgány Únie a členské štáty a ich dozorné orgány nabádajú k tomu, aby pri uplatňovaní tohto nariadenia boli zohľadňované osobitné potreby mikropodnikov, malých a stredných podnikov. Prijatým nariadením **došlo k rozšíreniu povinností pre osoby spracúvajúce osobné údaje, ako aj k rozšíreniu práv jednotlivcov**. V súvislosti s vyššie uvedeným nariadením Národná rada Slovenskej republiky dňa 29.11.2017 schválila zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Predmetný zákon nadobudol účinnosť dňa 25.05.2018. **Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov** zrušil pôvodný zákon č. 122/2013 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 84/2014 Z. z.. Pokiaľ ide o vzťah nového Zákona o ochrane osobných údajov a Nariadenia z hľadiska pôsobnosti, zjednodušene možno uviesť, že pre štandardný podnikateľský subjekt zo súkromného sektora spracúvajúci

osobné údaje o jednotlivcoch, má význam primárne Nariadenie a časť IV. Zákona s názvom Osobitné situácie zákonného spracúvania osobných údajov, ktorá sa uplatňuje popri Nariadení. Na spracúvanie osobných údajov týkajúcich sa jednotlivcov súkromnými spoločnosťami a živnostníkmi sa však vo väčšine prípadov GDPR priamo aplikuje (t.j. bez toho, aby bol na to potrebný vnútroštátny implementačný predpis), a preto má na štandardný podnikateľský subjekt reálny dopad predovšetkým samotné Nariadenie a časť IV. Zákona o ochrane osobných údajov.

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2018/302 z 28. februára 2018 o riešení neodôvodneného geografického blokovania a iných foriem diskriminácie z dôvodu štátnej príslušnosti, miesta bydliska alebo sídla zákazníkov na vnútornom trhu, ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 2006/2004 a (EÚ) 2017/2394 a smernica 2009/22/ES. Nariadenie nadobudlo účinnosť dňa 23.03.2018 vo všetkých členských štátoch EÚ, pričom sa začalo uplatňovať od 03.12.2018, aby sa zabezpečilo pre malých podnikateľov dostatok času na prijatie potrebných opatrení. Geografické blokovanie alebo aj tzv. geo-blocking je späté s online nakupovaním tovarov alebo služieb priamo zo zahraničia. V podstatne geo-blockingom dochádza k blokovaniu zákazníka pri online nákupe tovaru alebo služieb, v prípade, ak je tento zákazník z inej členskej krajiny EÚ ako predajca. Geo-blocking v podstate diskriminuje zákazníkov na základe štátnej príslušnosti, miesta bydliska alebo sídla/miesta podnikateľskej činnosti. Snahou nariadenia je brániť diskriminácií spotrebiteľov a podnikov, pokiaľ ide o ceny, predaj alebo platobné podmienky pri nákupe produktov a služieb v inom členskom štáte EÚ. Podnikatelia v zmysle nariadenia musia zachovávať rovnaký prístup k tovaru a službám a teda nesmú diskriminovať zákazníkov. Právna úprava okrem obmedzení prináša pre podnikateľov viac príležitostí pre ich podniky, rozšírenie zákazníckej základne a teda potencionálny vyšší zdroj príjmov.

Oblasť sociálneho podnikania

V dôsledku potreby vytvoriť jednotný právny rámec v oblasti sociálneho podnikania bol prijatý **zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov**. Predmetný zákon nadobudol účinnosť dňa 01.05.2018. Tento zákon ustanovuje subjekty sociálnej ekonomiky, sociálne podniky, organizácie sektora sociálnej ekonomiky, poskytovanie podpory pre podniky v širšom priestore sociálnej ekonomiky a vymedzuje sektor sociálnej ekonomiky a štátnu správu v oblasti sociálnej ekonomiky. Hlavným cieľom zákona je vytvárať priestor pre sociálne orientovanú ekonomiku ako integrálnu súčasť verejnej ekonomiky, prostredníctvom vymedzenia podmienok vzniku subjektov sociálnej ekonomiky a ich podpory. Subjekty sociálnej ekonomiky by sa mali zamerať na napĺňanie preferovaných spoločenských cieľov v podobe dosahovania merateľného pozitívneho sociálneho vplyvu. Zákon pre sociálne podniky vytvára možnosť získať, či už priamu alebo nepriamu formu podpory. Sociálny podnik, registrovaný sociálny podnik a aj podnik sociálneho dosahu môžu získať priamu formu pomoci v podobe **čerpania investičnej a kompenzačnej finančnej pomoci**. Registrovaný sociálny podnik môže ďalej získať pomoc vo forme **podpory dopytu v podobe servisných poukázok, úľavy na dani z príjmov** (z tej časti zisku, ktorú sa rozhodne použiť na dosiahnutie svojho hlavného cieľa), **zníženej sadzby DPH vo výške 10 % zo základu dane** (za splnenia podmienky, že celých 100 % svojho zisku vloží do naplnenia hlavného cieľa), a tiež podporu vo forme náhradného plnenia.

Vyššie uvedený zákon č. 112/2018 Z. z. novelizoval **zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov**. Zmena nastala doplnením ustanovenia § 1 ods. 12 predmetného zákona, ktorý upravuje pôsobnosť zákona, konk. podlimitné zákazky a zákazky s nízkou hodnotou, na ktoré sa nevzťahuje zákon o verejnom obstarávaní. Do tohto odseku boli **zaradené podlimitné zákazky a zákazky s nízkou hodnotou, na ktoré sa**

nevzťahuje tento zákon, a ktoré spočívajú v dodaní tovaru alebo poskytnutí služieb alebo uskutočnení stavebných prác pre verejného obstarávateľa:

- ktorých dodávateľom je registrovaný sociálny podnik,
- ktorých dodávateľom je fyzická osoba so zdravotným postihnutím, ktorá prevádzkuje alebo vykonáva samostatnú zárobkovú činnosť na chránenom pracovisku, alebo
- ktoré sú dodávané chránenou dielňou alebo v rámci programov chránených pracovných miest, ak aspoň 30 % zamestnancov vykonávajúcich prácu v chránených dielňach alebo v rámci programov chránených pracovných miest tvoria osoby so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnené osoby.

Novela doplnila zákon o ustanovenie § 36a nazvanom **Výhradné zákazky**. V zmysle tohto ustanovenia **verejný obstarávateľ a obstarávateľ môžu vyhradiť právo účasti vo verejnom obstarávaní** len pre registrované integračné sociálne podniky, chránené dielne, fyzické osoby so zdravotným postihnutím, ktoré prevádzkujú alebo vykonávajú samostatnú zárobkovú činnosť na chránenom pracovisku, alebo môžu vyhradiť realizáciu zákazky v rámci programov chránených pracovných miest za predpokladu, že aspoň 30 % zamestnancov registrovaných integračných sociálnych podnikov, zamestnancov vykonávajúcich prácu v chránených dielňach alebo zamestnancov programov chránených pracovných miest tvoria osoby so zdravotným postihnutím alebo inak znevýhodnené osoby.

Oblasť zamestnávania a duálneho vzdelávania

V oblasti zamestnávania bola prijatá novela Zákonníka práce, ktorá pre podnikateľov zamestnávajúcich zamestnancov priniesla viacero nových povinností, ktoré si vyžiadali navýšenie nákladov zamestnávateľov na zamestnancov. Okrem každoročného zvýšenia minimálnej mzdy, viacerých zmien Zákonníka práce a zmien v boji s nelegálnym zamestnávaním došlo aj k mnohým legislatívnym zmenám spočívajúcich v zavedení niektorých opatrení, ktoré by viedli k zatraktívneniu prípravy na budúce povolanie vo forme duálneho vzdelávania.

Nariadením vlády č. 278/2017 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2018 došlo k zvýšeniu minimálnej mzdy z pôvodných 435 € na 480 €. Výška hodinovej minimálnej mzdy v danom roku v 1. stupni náročnosti práce predstavovala sumu 2,759 €.

Novela č. 63/2018 Z. z., ktorá mení a dopĺňa zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce doplnila ustanovenie § 41 odsekom 10, v zmysle ktorého **zamestnávateľ pri uzatvorení pracovnej zmluvy nesmie so zamestnancom dohodnúť základnú zložku mzdy v nižšej sume, ako je suma základnej zložky mzdy, ktorú zverejnil v ponuke zamestnania podľa osobitného predpisu**. V ustanovení § 122 Zákonníka práce upravujúcom mzdu a náhradu mzdy za sviatok dochádza k zvýšeniu minimálnej výšky mzdového zvýhodnenia za prácu vo sviatok zo sadzby 50 % priemerného zárobku zamestnanca na najmenej 100 % priemerného zárobku zamestnanca. Uvedenou novelou sa dopĺňa právna úprava Zákonníka práce o ustanovenia upravujúce mzdové zvýhodnenie za prácu v sobotu, v nedeľu a za nočnú prácu a ich percentuálne vyjadrenie.

Zákon č. 64/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov nadobudol účinnosť dňa 01.05.2018, pričom pozmenil viaceré ustanovenia. Predmetná novela priniesla zmenu v podobe **skrátienia obdobia pre nahlasovanie voľných pracovných miest za účelom posúdenia situácie na trhu práce z 30 na aktuálnych 20 kalendárnych dní**, čo by malo prispieť k zrýchleniu samotného procesu. Ďalej došlo k zavedeniu podmienky pre vydanie **potvrdenia o možnosti obsadenia voľného pracovného miesta**, ktoré obsahuje

súhlas úradu práce, sociálnych vecí a rodiny s jeho obsadením. Zamestnávateľ, ktorý má záujem prijať do zamestnania štátneho príslušníka tretej krajiny, musí splniť podmienku **neporušenia zákazu nelegálneho zamestnávania v období dvoch rokov pred podaním žiadosti** o udelenie prechodného pobytu na účel zamestnania.

Národná rada Slovenskej republiky dňa 13.03.2018 schválila **zákon č. 108/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 404/2011 Z. z. o pobyte cudzincov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony**. Predmetná novela zaviedla do znenia zákona **osobitné ustanovenia o mobilite štátnych príslušníkov tretích krajín**. Konkrétne upravuje mobilitu zamestnanca presunutého v rámci podniku, mobilitu študenta vysokej školy, mobilitu výskumného pracovníka a mobilitu rodinného príslušníka.

V poradí ďalšou novelou, ktorá bola schválená NR SR dňa 19.10.2017 a nadobudla účinnosť od 1.1.2018 je novela publikovaná pod č. **294/2017 Z. z., ktorá svojím obsahom mení zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní**. Zmena nastala v ustanovení § 2 ods. 2 písm. b) vo vymedzení pojmu nelegálneho zamestnávania. Do účinnosti novely zákona sa za nelegálne zamestnávanie považovalo akékoľvek oneskorené splnenie prihlasovacej povinnosti do Sociálnej poisťovne, a to aj také, ktoré bolo zistené až dodatočným výkonom kontroly. Dôsledky neskorého prihlásenia do Sociálnej poisťovne spočívajú v uložení pokuty od 2 do 200 tisíc EUR, zaradenia zamestnávateľa do zoznamu nelegálnych zamestnávateľov, čo spôsobuje nemožnosť čerpať štátnu pomoc, zamedzuje vyhovneniu žiadosti o eurofondy, zvyšuje rizikovosť v očiach bánk. **Podľa novej právnej úpravy sa prihlásenie zamestnanca do registra Sociálnej poisťovne v lehote 7 dní od dátumu začatia vykonávania práce, nebude považovať za nelegálne zamestnávanie a nebudú voči zamestnávateľovi vyvodzované žiadne sankcie za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania, ak v tejto lehote u zamestnávateľa nezačne výkon kontroly**. Ak sa výkon kontroly začne v lehote kratšej ako 7 dní od dátumu začatia výkonu práce zamestnanca, a zamestnávateľ si u tohto zamestnanca ešte nesplnil prihlasovaciu povinnosť, bude sa to aj naďalej považovať za nelegálne zamestnávanie.

Legislatívnym procesom prešla aj novela - **zákon č. 209/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 61/2015 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony**, ktorá si stanovila za cieľ prispieť k zatraktívneniu využívania inštitútu duálneho vzdelávania zainteresovanými subjektmi. Predmetný zákon sa zameriava na odstránenie pomyselných bariér pri vstupe stredných odborných škôl a zamestnávateľov do systému duálneho vzdelávania. Výrazným spôsobom došlo k **zniženiu administratívnej záťaže v podobe odstránenia lehôt na podanie žiadosti o overenie spôsobilosti, nahradenia predloženia dokumentov čestnými vyhláseniami, ako aj odstránenia povinnosti podrobiť sa ďalšiemu overovaniu spôsobilosti pri navýšení počtu žiakov v systéme duálneho vzdelávania**. Ďalším významným prvkom je **zvýšenie podielu výkonu praktického vyučovania u iného zamestnávateľa, ktorý pôsobí v systéme duálneho vzdelávania**. Toto opatrenie je určené predovšetkým pre živnostníkov a malé podniky, ktoré nemajú vlastné kapacity na splnenie materiálno-technického a priestorového vybavenia alebo personálneho zabezpečenia výkonu praktického vyučovania. Uvedené opatrenie by malo zvýšiť záujem zamestnávateľov a najmä živnostníkov a malých podnikov o vstup do systému duálneho vzdelávania. Novelou došlo k zavedeniu § 21a do zákona č. 61/2015 Z. z., v zmysle ktorého **sa zamestnávateľovi, ktorý poskytuje praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania, poskytuje príspevok na zabezpečenie praktického vyučovania v systéme duálneho vzdelávania z rozpočtovej kapitoly Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky**. Nárok na príspevok vzniká zamestnávateľovi za každého žiaka, s ktorým má uzatvorenú učebnú zmluvu v školskom

roku, v ktorom prvýkrát začal poskytovať tomuto žiakovi praktické vyučovanie v systéme duálneho vzdelávania. Nárok na príspevok má: a) malý podnik alebo stredný podnik v sume 1 000 eur, b) zamestnávateľ, ktorý počas školského roka poskytol žiakovi praktické vyučovanie v rozsahu nad 400 hodín, v sume 700 eur alebo c) zamestnávateľ, ktorý počas školského roka poskytol žiakovi praktické vyučovanie v rozsahu 200 až 400 hodín, v sume 300 eur.

Oblasť daní

Zákon č. 267/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony právne zakotvil zmenu, ktorá nastala o 01.07.2018. V podstate došlo k **rozšíreniu okruhu povinných osôb, ktoré musia doručovať podania elektronickými prostriedkami finančnej správe**. Povinnosť komunikovať elektronicky s finančnou správou mali od 1. januára 2018 všetky právnické osoby zapísané v obchodnom registri registrované pre daň z príjmov, pričom **od 1. júla 2018 sa táto povinnosť rozšírila o všetky fyzické osoby – podnikateľov, registrované pre daň z príjmu, t. j. nielen platiteľov DPH**.

Schválenou legislatívnou zmenou došlo k zavedeniu niektorých opatrení smerujúcich k zamedzeniu vyhýbania sa daňovým povinnostiam a zabráneniu presunu ziskov mimo územia SR a zvýšeniu daňovej transparentnosti. Predmetnou **novelou zákona o dani z príjmov** (zákon č. 595/2003 Z. z.) publikovanou pod **č. 344/2017 Z. z.** došlo odo dňa 1.1.2018 k **zavedeniu novej 21% sadzby dane pre právnické osoby**. Zámerom zdanenia pri odchode obchodnej spoločnosti z územia SR je zabezpečiť to, aby ak daňovník presúva majetok spoločnosti, ak mení svoju daňovú rezidenciu alebo ak presúva svoju podnikateľskú činnosť alebo časť podnikateľskej činnosti mimo územia SR, zdanil na území SR ekonomickú hodnotu všetkých kapitálových ziskov vytvorených na našom území, a to aj v prípadoch kedy tento zisk ešte nebol v čase odchodu realizovaný. Toto zdanenie v zmysle zákona nastane aj v situácií, keď slovenská spoločnosť presunie svoj majetok do zahraničia, pričom musí ísť o presun majetku v podobe aktív. Uvedené sa vzťahuje na presun majetku medzi ústredím a stálou prevádzkarňou, obe sú jednou právnickou osobou a teda nedochádza k zmene osoby vlastníka majetku, avšak pri presune majetku zo Slovenska do zahraničia sa tento majetok bude musieť zdať, tak ako keby šlo o jeho predaj. K vyčísleniu zdanenia pri odchode dôjde vo výške rozdielu trhovej hodnoty presunutého majetku a jeho daňovej hodnoty, pri zdanení sa uplatní fikcia predaja majetku spoločnosti.

Vznik nových povinností pre podnikateľov

Národná rada Slovenskej republiky dňa 23.03.2017 schválila **zákon č. 90/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov**. Od 1.1.2018 novela ukladá povinnosť výrobcovi obalov, ktorý poskytuje ľahké plastové tašky (hrubé menej ako 0,05 mm) k nákupu tovaru alebo výrobkov, povinnosť poskytovať ich za úhradu (táto povinnosť sa nevzťahuje na poskytovanie veľmi ľahkých plastových tašiek), a povinnosť poskytovať aj iné druhy tašiek. Podľa vyhlášky č. 246/2017 Z. z. Ministerstva životného prostredia SR o evidencnej povinnosti a ohlasovacej povinnosti ten, kto poskytuje konečnému spotrebiteľovi tašku na odnos tovaru, vedie evidenciu a ohlasuje množstvá všetkých obalových materiálov. Viest' evidenciu je potrebné od 1. októbra 2017. Evidencia sa uchováva v elektronickej podobe alebo v písomnej podobe päť rokov. Uvedená novela so sebou priniesla aj **zúženie rozsahu povinností pre malých podnikateľov – výrobcov neobalových výrobkov, ktorí uvedú na trh v SR súhrne menej ako 100 kg neobalových výrobkov ročne**. Ich povinnosťami sú: **podat' žiadosť o zápis do Registra výrobcov neobalových výrobkov** a oznamovať všetky zmeny zaregistrovaných údajov, **viest'**

a uchovávať evidenciu o neobalových výrobkoch a ohlasovať Ministerstvu životného prostredia SR údaje z nej a uchovávať ohlasovacie údaje. Evidencia a ohlásenie sa povinne uchovávajú 5 rokov.

Od 1.1.2018, **novelou publikovanou pod č. 275/2017 Z. z., došlo v zákone o účtovníctve (zákon č. 431/2002 Z. z.) k zavedeniu novej sankcie vo forme možnosti zrušenia živnosti.** Uložiť túto sankciu je možné za osobitné závažné porušenia zákona o účtovníctve, čím je napr. opakované spáchanie správneho deliktu, nevedenie účtovníctva, nezostavenie účtovnej závierky a pod. Daňový úrad v takýchto prípadoch pri opakovanom zistení spáchania správneho deliktu uloží pokutu alebo môže podať podnet na zrušenie živnostenského oprávnenia. Predmetnou novelou zákona o účtovníctve **došlo k predĺženiu doby úschovy účtovných dokladov z pôvodných piatich rokov na desať rokov.** Nová dĺžka archivácie sa dotkne aj tých dokladov, ktorým do konca roka 2017 neuplynula päťročná doba úschovy.

Zákon č. 52/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony novelizoval zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravil rozsah zapisovania údajov o konečnom užívateľovi výhod. Povinnosť zapisovania údajov o konečnom užívateľovi výhod do príslušných registrov sa od 01.11.2018 vzťahuje na neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a nadácie.

Zákonom č. 264/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony došlo k transponovaniu smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/943 z 08.06.2016 o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií (obchodného tajomstva). Nakoľko sa obchodné tajomstvo považuje za jednu z dôležitých zložiek podniku, Európska únia si vytýčila za cieľ zjednotiť a harmonizovať ochranu obchodného tajomstva v členských štátoch, pričom stanovila spoločné **pravidlá ochrany pred neoprávneným získaním, využitím a sprístupnením obchodného tajomstva.** Legislatívne zmeny nastali v ustanovení § 17 Obchodného zákonníka, do ktorého boli doplnené pojmy „majiteľ obchodného tajomstva“, „rušiteľ obchodného tajomstva“ a „tovar porušujúci právo k obchodnému tajomstvu“, ďalej v ustanovení § 51 nazvanom porušenie obchodného tajomstva a do znenia zákona boli doplnené ustanovenia § 55a - § 55d upravujúce právne prostriedky ochrany obchodného tajomstva. Novela nadobudla účinnosť dňa 01.01.2018.

Tri nové právne predpisy

Národná rada Slovenskej republiky dňa 06.02.2018 schválila tri nové zákony, ktoré nadobudli účinnosť dňa 01.04.2018. Nové zákony svojim obsahom majú vplyv aj na niektoré oblasti podnikania MSP. Ide o **zákon č. 55/2018 Z. z. o poskytovaní informácií o technickom predpise a o prekážkach voľného pohybu tovaru, zákon č. 56/2018 Z. z. o posudzovaní zhody výrobku, sprístupňovaní určeného výrobku na trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákon č. 60/2018 Z. z. o technickej normalizácii.**

Zákony schválené v roku 2018 s účinnosťou od roku 2019

Nižšie uvedené zákony boli schválené Národnou radou SR v roku 2018, avšak nadobudli účinnosť až od 01.01.2019. Ide o zákony, ktoré výrazne menia doterajšie platné legislatívne predpisy.

Novoprijatý **zákon č. 170/2018 Z. z. o zájazdoch, spojených službách cestovného ruchu, niektorých podmienkach podnikania v cestovnom ruchu a o zmene a doplnení niektorých**

zákonov nadobudol účinnosť dňa 01.01.2019, zároveň tento zákon ruší pôvodný zákon č. 281/2001 Z. z. o zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr a o zmene a doplnení Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov. Predmetným zákonom došlo k sprísneniu podmienok podnikania v službách cestovného ruchu. V zmysle dôvodovej správy bolo všeobecným cieľom prijatého zákona odstrániť nejasnosti a medzery v predošlej právnej úprave a zabezpečiť vysokú úroveň ochrany cestujúcich pri kúpe zájazdov a spojených cestovných služieb v súlade s vyššie uvedenou smernicou.

V porovnaní s predošlou právnou úpravou došlo k právnemu zakotveniu **užšie špecifikovanej definície pojmu zájazd**, pričom došlo k jeho pozitívnemu aj negatívnemu vymedzeniu. **Spojené služby cestovného ruchu** predstavujú ďalší z nových pojmov upravených zákonom o zájazdoch. Doteraz bolo možné uzavrieť zmluvu o obstaraní zájazdu, po prijatí zákona o zájazdoch je možné uzavrieť **zmluvu o zájazde** a to medzi subjektmi – **cestovnou kanceláriou a cestujúcim**. Cestovná kancelária alebo cestovná agentúra, ktorá predáva zájazd, je **povinná pred uzatvorením zmluvy o zájazde alebo pred zaslaním ponuky**, ktorej prijatie môže viesť k uzatvoreniu zmluvy o zájazde, **poskytnúť cestujúcemu informácie prostredníctvom príslušného formulára** uvedeného v prílohe zákona. Predmetná zákonná povinnosť má umožniť cestujúcemu porovnať si poskytované služby viacerých cestovných kancelárií. Podľa nového znenia zákona o zájazdoch došlo k predĺženiu lehoty na uplatnenie reklamácie zájazdu cestujúcim a to do dvoch rokov odo dňa skončenia zájazdu, alebo ak sa zájazd neuskutočnil, odo dňa, keď sa mal zájazd skončiť podľa zmluvy o zájazde.

Zákonom č. 213/2018 Z. z. o dani z poistenia a o zmene a doplnení niektorých zákonov s nadobudnutím účinnosti odo dňa 01.01.2019 došlo k právnemu zakotveniu novej dane. Ako naznačuje názov zákona, predmetom úpravy je daň z poistenia. V dôvodovej správe k zákonu o dani z poistenia sa uvádza, že dôvodom zavedenia dane z poistenia ako nepriamej dane sú doterajšie poznatky, ktoré ukazujú, že odvod z prijatého poistného z neživotného poistenia zavedený od 1. januára 2017 je nesystémovým a neefektívnym opatrením, ktoré spôsobuje aplikačné problémy poisťovníam a nerovnaké zaobchádzanie v súvislosti s odvodom vo výške 8 % z prijatého poistenia na základe poistných zmlúv uzavretých pred 1. januárom 2017 a uzavretých od tohto dátumu. Predmetom dane je poistenie v odvetviach neživotného poistenia, ktoré sú uvedené v prílohe č. 1 príslušného zákona. Daň z poistenia sa nevzťahuje na povinné zmluvné poistenie (PZP). **Sadzba dane zo základu dane je 8 %** na poistenie uvedené v prílohe č. 1 zákona.

Dňa 23.10.2018 bol Národnou radou SR schválený **zákon č. 323/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov** s nadobudnutím účinnosti dňa 01.01.2019. Uvedenou novelou došlo k **zníženiu sadzby DPH na ubytovacie služby**. Z pôvodnej 20 % sadzby dane sa nová sadzba DPH na ubytovacie služby znížila **na 10 %**. Znížená sadzba dane sa uplatní nie len na hotelové a podobné ubytovacie služby, ale aj na ubytovacie služby v študentských domovoch alebo internátoch služby v izbách alebo ubytovacích jednotkách v ubytovniach pre robotníkov a pod.

K ďalšiemu zníženiu sadzby dane došlo **zákonom č. 352/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 98/2004 Z. z. o spotrebnej dani z minerálneho oleja v znení neskorších predpisov a ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 530/2011 Z. z. o spotrebnej dani z alkoholických nápojov v znení neskorších predpisov**. Novela zákona o spotrebnej dani nadobudla účinnosť 01.01.2019, pričom **znížila sadzbu dane** pre kalendárny rok 2019 (do 31.12.2019) na motorový benzín kód kombinovanej nomenklatury 2710 12 41, 2710 12 45, 2710 12 49 z pôvodných 554 eur/1000 l **na 547 eur/1 000 l**. Od 01.01.2020 však sadzba dane na uvedený motorový benzín bude vo výške 555 eur/1 000 l. O jeden euro cent bol znížený aj plynový olej (motorová

nafta) kódu kombinovanej nomenklatúry 2710 19 43, 2710 19 46, 2710 19 47, 2710 19 48, 2710 20 11, 2710 20 15, 2710 20 17 a 2710 20 19 z 394 eur/ 1 000 l na 393eur/1 000 l.

Transpozíciou smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2436 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známk došlo **zákonom č. 291/2018 Z.z. k doplneniu a zmene vnútroštátneho zákona č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach**. Podstatou novelizácie zákona je **upustenie od podmienky grafického vyjadrenia ochrannej známky**. Podstata zmeny spočíva vo vytvorení priestoru pre zápis aj netradičných druhov ochranných známk, ale aj posilnenie práv majiteľov ochrannej známky a prehĺbenie zásady poskytovania ochrany len ochranným známkam skutočne používaným relevantným spôsobom.

Vláda Slovenskej republiky dňa 10.10.2018 ustanovila **nariadením č. 300/2018 Z. z.** sumu minimálnej mzdy na rok 2019 na: a) 520,00 eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou, b) 2,989 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom, čím pokračovala v trende zvyšovania minimálnej mzdy.

V poradí ďalším schváleným zákonom bol **zákonom č. 346/2018 Z. z. o registri mimovládnych neziskových organizácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov** s nadobudnutím účinnosti odo dňa 01.01.2019. Podľa znenia dôvodovej správy cieľom zákona je zriadenie registra mimovládnych neziskových organizácií ako spoľahlivého, aktuálneho a jednotného zdrojového registra o mimovládnych neziskových organizáciách, ktorých registrácia sa vykonáva v rezorte Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Nakoľko doteraz vedené registre predmetných subjektov nezhrmažďovali relevantné, aktuálne údaje a ani údaje o štatutárnom orgáne a členoch štatutárneho orgánu organizácií, došlo k prijatiu predmetného zákona so zámerom vybudovať spoľahlivý a jednotný zdrojový register mimovládnych neziskových organizácií. Register sa vedie v elektronickej podobe, pričom sa člení na verejnú časť a neverejnú časť. Verejná časť registra je sprístupnená na webovom sídle ministerstva vnútra.

Zákon č. 376/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony nadobudol účinnosť dňa 01.01.2019. Do § 13 Zákonníka práce doplnil odsek 5 v nasledovnom znení: **Zamestnávateľ nesmie zamestnancovi uložiť povinnosť zachovávať mlčanlivosť o jeho pracovných podmienkach vrátane mzdových podmienok a o podmienkach zamestnávania**. Nikto nesmie byť na pracovisku prenasledovaný ani inak postihovaný za to, že nezachová mlčanlivosť o svojich pracovných podmienkach vrátane mzdových podmienok a o podmienkach zamestnávania. V nadväznosti na vyššie uvedené bola do ustanovenia § 43 ods. 4 doplnená veta, ktorá upravuje **absolútnu neplatnosť** ustanovenia pracovnej zmluvy, ktorý ukladá povinnosť mlčanlivosti o pracovných podmienkach zamestnancovi. Podľa § 43 ods. 4 druhej vety: **Ustanovenia pracovnej zmluvy alebo inej dohody, ktorými sa zamestnanec zaväzuje zachovávať mlčanlivosť o svojich pracovných podmienkach vrátane mzdových podmienok a o podmienkach zamestnávania, sú neplatné**.

Od 01.01.2019 vstúpil do účinnosti **zákon č. 347/2018 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony medzi nimi aj Zákonník práce**. Predmetná novelizácia do Zákonníka práce dopĺňa nové ustanovenie § 152a, ktorý svojím znením upravuje **podmienky rekreácie zamestnancov**. **Povinnosť poskytnúť príspevok na rekreáciu zamestnancovi** má zamestnávateľ, ktorý zamestnáva viac ako 49 zamestnancov. Zamestnávateľ, ktorý zamestnáva menej ako 50 zamestnancov túto povinnosť stanovenú zákonom nemá, avšak môže poskytnúť príspevok na rekreáciu dobrovoľne. Pričom sa za počet zamestnávaných zamestnancov

rozumie, priemerný evidenčný počet zamestnancov za predchádzajúci kalendárny rok. Poskytnutie príspevku na rekreáciu je možné zamestnancovi, ktorý o príspevok zamestnávateľa požiada; pracuje v pracovnom pomere nepretržite najmenej 24 mesiacov; pracuje na základe pracovnej zmluvy.

V roku 2018 došlo Národnou radou SR k schváleniu pozmeňujúceho **zákona č. 368/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 289/2008 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony**. Novela zákona nadobudla účinnosť dňa 01.01.2019. Uvedenou novelou zákona o používaní elektronickej registračnej pokladnice **sa má zabezpečiť on-line pripojenie všetkých elektronických registračných pokladníc na portál finančnej správy, tzv. systém e-kasa**. Podľa dôvodovej správy systém e-kasa predstavuje systém evidencie tržieb a pokladničných dokladov v reálnom čase, ktorý umožní integráciu on-line pokladníc, ako aj virtuálnych registračných pokladníc na centrálnu databázu finančnej správy, zasielanie údajov v reálnom čase, ako aj v off-line režime.

Zákonodarca si od prijatia tejto novely sľubuje, že systém e-kasa bude pre podnikateľov znamenať zníženie administratívnej záťaže pri obstarávaní hardvéru, zníženie nákladov pri prevádzke, kontinuálny prechod medzi účtovnými dňami, export dát na zjednodušenie podávania kontrolného výkazu na účely DPH, dostupnosť dát počas archivácie. Systém e-kasa má napomôcť v boji proti daňovým únikom spočívajúcim v obchádzaní povinného evidovania tržieb v pokladnici. Novela zákona sa vzťahuje na podnikateľov, ktorí sú v zmysle zákona č. 289/2008 Z. z. povinní evidovať prijaté tržby z predaja tovaru alebo poskytnutia služieb v registračnej pokladnici a tiež na dovozcov a distribútorov registračných pokladníc.

4.2 Návrhy k zlepšeniu regulácie v prospech MSP

Táto časť Správy o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike má za úlohu sprostredkovať návrhy opatrení na zlepšenie regulácie v prospech MSP. V období od 1. januára 2018 do 31. decembra 2018 Centrum lepšej regulácie z pozície člena **Stálej pracovnej komisie na posudzovanie vybraných vplyvov pri legislatívnej rade vlády SR** (ďalej len „Stála pracovná komisia“) a úloh z členstva vyplývajúcich registrovalo 499 unikátnych návrhov regulácie, z toho **143 s vplyvom na podnikateľské prostredie** identifikovaným CLR.

Obrázok 2 Regulácia podnikateľského prostredia v roku 2018

Zdroj: vlastné spracovanie, SBA

Napriek snahám CLR, predovšetkým vo forme zásadných pripomienok v rámci PPK, možno konštatovať, že **aj v roku 2018 pretrvával trend nedostatočnej kvantifikácie nákladov/úspor regulácie zo strany predkladateľov**. Predkladatelia **vyčíslili náklady regulácie iba v 22 materiáloch s vplyvom na podnikateľské prostredie**, čo pri celkovom počte 143 predložených materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie **predstavuje iba niečo vyššie 15 %**. **Celkové náklady na podnikateľské prostredie v prípade predmetných 22 unikátnych materiálov tvorili cca. 216,2 mil. EUR**, pričom **celkové úspory** predstavovali **cca. 163,4 mil. EUR**. **Čisté náklady na podnikateľské prostredie** (vrátane administratívnych nákladov) teda v týchto prípadoch predstavovali **približne 52,8 mil. EUR**. Toto číslo však predstavuje značne **skreslený pohľad** na celkové náklady predložených materiálov a do budúcnosti je teda nevyhnutné, aby predkladatelia vynakladali podstatne väčšie úsilie pri kvantifikácii nákladov a úspor regulácie. Priestor, kde by mohlo dôjsť práve k úsporám a tým k zníženiu regulačnej záťaže vidí CLR v nasledujúcich oblastiach, kde navrhuje konkrétne opatrenia:

1. Lepšia regulácia pre MSP

Zásady a odporúčania, ktoré CLR sformulovalo v časti a) na základe skúsenosti zo svojej každodennej činnosti, by si mali osvojiť všetci tvorcovia regulácie, aby bola pre MSP prijateľným systémom pravidiel, pričom mnohé z týchto odporúčaní sú súčasťou strategického dokumentu *RIA 2020 – Stratégia lepšej regulácie* z dielne MH SR. V časti b) sa CLR venuje konkrétnym obsahovým návrhom, v prípade jednoznačnej zodpovednosti je uvedený príslušný tvorca regulácie.

a) z hľadiska procesu:

- dostatočne zreteľne naformulovať obsah predbežnej informácie,
- určiť, na ktorú z veľkostných kategórií podnikov bude mať navrhovaný materiál vplyv,
- kvantifikovať približný počet dotknutých podnikateľov s využitím dostupných štatistík a evidencií,
- uskutočniť konzultácie s dotknutými subjektmi,
- efektívne a reálne vyhodnotiť uskutočnené konzultácie,
- v rámci zavádzania nových povinností pre podnikateľské subjekty zvážiť zavedenie zjednodušených režimov pre MSP,
- v prípade navrhovania novej povinnosti resp. sprísňovania existujúcej povinnosti, navrhnúť tiež odstránenie resp. zjednodušenie inej existujúcej povinnosti prípadne viacerých povinností v zodpovedajúcej výške záťaže (princíp one in, one out – jednu prijať, jednu zrušiť),
- vyhnúť sa implementácii smerníc EÚ nad ich minimálny rámec, t. j. nevytvárať zbytočné rozširujúce povinnosti (tzv. efekt neopodstatneného gold-platingu),
- kvantifikovať celkové náklady spojené s plnením povinnosti vyplývajúcich podnikateľom z regulácie.

b) z hľadiska obsahu:

- technicky zabezpečiť plnohodnotné fungovanie portálu Slov-lex (MS SR),
- zákonom ustanoviť povinné vyhodnocovanie vplyvov regulácií na podnikateľské prostredie v prípade poslaneckých návrhov zákonov,
- zákonom ustanoviť povinnosť prehodnocovať už účinnú reguláciu napr. po 5 rokoch, či splnila účel, ktorý pôvodne predkladateľ zamýšľal (tzv. sunset klauzula).

2. Pracovné právo a zamestnávanie

- a) dokončiť liberalizáciu pracovnej zdravotnej služby odstránením posledných pozostatkov efektu gold-platingu (MZ SR),
- b) prijať kompromis pri vyplácaní príplatkov pre zamestnancov za prácu nadčas, v sobotu, nedeľu a vo sviatok pre všetky MSP bez výnimky formou oslobodenia príplatkov od dane a odvodov (do určitej sumy/ navýšených, resp. novo ustanovených/ v plnej výške) (MPSVaR SR),
- c) odstrániť mätúcu právnu úpravu prihlasovania zamestnanca do Sociálnej poisťovne v lehote 7 dní od začatia výkonu činnosti vo vzťahu k výkonu kontroly a možnosti uloženia pokuty (MZ SR),
- d) zrušiť obmedzenie možnosti byť dohodárom a zároveň evidovaným na úrade práce v podobe 40 kalendárnych dní v roku u jedného zamestnávateľa (MPSVaR SR),
- e) adekvátne znížiť koncesionárske poplatky v prípade odchodu zamestnanca na MD alebo RD po informovaní zo strany Sociálnej poisťovne (MK SR, MPSVaR SR, Sociálna poisťovňa, RTVS),
- f) vypustiť zákaz dohodárov programovať, fotografovať, vytvárať grafické práce, odborné texty či iné autorsky chránené diela (MPSVaR SR).

3. Dane a účtovníctvo

- a) opätovne zaradiť výdavok do 500 eur za príležitostnú prácu do nákladov (MF SR),
- b) znížiť ročnú sadzbu dane z ťažkých nákladných vozidiel, t. j. motorových vozidiel alebo jazdných súprav, určených výlučne na prepravu tovaru po ceste s celkovou maximálnou prípustnou hmotnosťou naloženého vozidla minimálne 12 ton, bližšie k minimálnym sadzbám stanovených legislatívou EÚ (MF SR).

4. Obchodné právo

- a) umožniť použitie surovín od drobných pestovateľov na podnikanie (MPaRV SR),
- b) upraviť následky odstúpenia od zmluvy pre predávajúceho v prípade predaja tovaru na základe zmluvy uzavretej na diaľku (MH SR).

5. Nadmerná byrokracia a právna neistota

- a) zjednodušiť proces posudzovania žiadostí o nepriamu formu podpory podnikania (MH SR),
- b) znížiť regulačnú záťaž podnikateľských subjektov nastavením automatického vzniku, zmeny alebo zániku koncesionárskeho poplatku zo strany RTVS (MK SR, MPSVaR SR, Sociálna poisťovňa, RTVS),
- c) riešiť situáciu pri výmene OP s elektronickým čipom kedy sa s dočasným dokladom nedá prihlásiť do elektronickej schránky (MV SR),
- d) odstrániť povinnosť podnikateľa nahlasovať každú firmu sídliacu v rovnakých priestoroch za účelom hygieny samostatne a za každú zaplatiť 50 € kolok viaceru firiem (MZ SR, Úrad verejného zdravotníctva),
- e) odstrániť povinnosť žiadať obec o povolenie, ak chce dať zamestnávateľ zamestnancovi paletu na využitie v domácnosti (MŽP SR),
- f) odstrániť byrokraciu pri vybavovaní si alternatívneho autentifikátora zahraničným štatutárom (MV SR),
- g) explicitne vymedziť výšku kachličkového obkladu do zariadení schvaľovaných hygienou (MZ SR, Úrad verejného zdravotníctva),
- h) zrušiť povinnosť zamestnávateľa predkladať Sociálnej poisťovni evidenčný list dôchodkového poistenia, potvrdenia pre dávku v nezamestnanosti a zamestnancovi zápočtový list, nakoľko SP danými údajmi disponuje (MPSVaR).

- i) zrušiť duplicitné informačné povinnosti pri vysielaní zamestnancov (MPSVaR SR, Národný inšpektorát práce),
- j) dokončiť implementáciu ďalších opatrení z balíčkov na znižovanie administratívnej a regulačnej záťaže podnikateľského prostredia (MH SR a jednotlivo zodpovední tvorcovia regulácie).

5 Zhrnutie záverov z realizovaných analýz a prieskumov

5.1 Zhrnutie z realizovaných analýz

Tak ako v predchádzajúcich obdobiach aj v roku 2018 Slovak Business Agency prispela prostredníctvom tvorby analytických a štatistických dokumentov zameraných na podnikanie malých a stredných podnikov k celkovému monitorovaniu podnikateľského prostredia. Každá zo spracovaných analytických tém je odlišná, pričom snahou každej z nich je okrem mapovania stavu a trendov, identifikovať a pomenovať aktuálne problémy v skúmanej oblasti dotýkajúcej sa sektora MSP a zároveň navrhnúť v jednotlivých oblastiach optimálne riešenia identifikovaných bariér. V nasledujúcej časti tejto kapitoly sumarizujeme hlavné zistenia z vybraných uverejnených analytických výstupov.

Inštitút minimálnej pomoci je dôležitým nástrojom na transformáciu a rozvoj podnikateľského sektora na Slovensku. Z uvedeného dôvodu bolo ústredným zámerom Analýzy inštitútu pomoci de minimis na Slovensku poskytnúť podnikateľským subjektom, predovšetkým MSP, možnosť inšpirovať sa širokou škálou oblastí, v ktorých je poskytovaná minimálna pomoc ako relatívne administratívne nenáročný spôsob získania podpory zo strany štátnych a verejných inštitúcií. Súčasťou analýzy je prehľad schém pomoci de minimis, v rámci ktorých bola poskytnutá pomoc v období posledných 3 rokov. Uvedený prehľad poskytuje podnikateľom informáciu o oblastiach, v ktorých sa poskytuje pomoc de minimis, pomáha identifikovať vykonávateľa schémy, základné ciele a predmet pomoci ako aj priemernú výšku poskytovanej pomoci, aby sa mohli rozhodovať, či je takáto pomoc prínosom pre ich podnik.

Analýzou predmetnej problematiky došlo k zisteniu, že poskytovanie pomoci de minimis je v niektorých oblastiach poskytovaná trvale, resp. vykazuje tendenciu cyklického opakovania podporných mechanizmov po určitých obdobiach, najmä v závislosti od možnosti čerpať finančné zdroje Európskej únie. Administratívna náročnosť a množstvo podmienok vyplývajúcich zo slovenskej legislatívy výrazne narastá s výškou poskytnutej minimálnej pomoci. Je možné konštatovať, že v prípade prijatia pomoci presahujúcej 100 000 EUR sa prijímateľ musí vyrovnáť s porovnateľnou administratívnou záťažou a legislatívnymi podmienkami a z nich vyplývajúcimi postihmi rovnako ako prijímateľ štátnej pomoci prijímajúci rádovo niekoľkonásobne vyššie finančné prostriedky. V prípade schém pomoci de minimis, kde sú zdroje minimálnej pomoci spolufinancované zo zdrojov Európskych štrukturálnych a investičných fondov, by systémy riadenia poskytovania európskych fondov mohli rozlišovať početnosť procedúr a náročnosť administratívnej záťaže na základe výšky poskytovanej pomoci a tvoriť zjednodušené metodiky pre projekty malého rozsahu.

Rozvoj digitálnych technológií v posledných rokoch ovplyvňuje sektor malých a stredných podnikov. Analýza potrieb MSP v kontexte agendy inteligentného priemyslu a špecificky vo vzťahu k potrebe ľudských zdrojov do roku 2020/2030 sa svojím obsahom zamerala na poskytnutie praktického pohľadu na genézu vývoja digitalizácie, formovania a rozvoja štvrtej priemyselnej revolúcie - Priemysel 4.0. Rozvoj inteligentných riešení spojený s digitalizáciou v segmente MSP je najčastejšie prepojený s nahrádzaním ľudskej práce strojmi. Tento rozvoj je možné spájať aj so zmenami na trhu práce, pretože automatizáciou výroby zaniknú niektoré typy povolání, ale zároveň sa vytvoria nové s inými požiadavkami na pracovnú silu.

Dôležitou súčasťou štúdie sú identifikované potreby a prekážky v rozvoji MSP v kontexte inteligentného priemyslu, ako aj návrh odporúčaní v predmetnej oblasti. Vyššie uvedená analýza dospela k záveru, že v budúcnosti bude potrebné urobiť viacero zásadných zmien najmä v oblasti vzdelávania, ľudských zdrojov a pracovnoprávných vzťahov. V poradí prvou navrhovanou zmenou, by mala byť snaha o intenzívnejšie využívanie moderných informačno-

komunikačných technológií vo vzdelávacom procese. Dôraz by mal byť kladený na praktickú stránku výučby, predovšetkým na stredných školách so zapojením sa do duálneho vzdelávania, a zároveň by sa mali univerzity intenzívnejšie zapojiť do aplikovaného výskumu. Dôležitým predpokladom úspešného rozvoja MSP bude rozvoj zamestnancov prostredníctvom celoživotného vzdelávania, čo súvisí s očakávanými zmenami v štruktúre trhu práce. Pre mnohých zamestnancov predstavuje automatizácia a robotizácia riziko spojené s možnosťou straty zamestnania, čo môže negatívne ovplyvniť ich výkon. Podniky, by mali z uvedeného dôvodu zanalyzovať dopady automatizácie aj v kontexte potreby obsadenia nových pracovných miest s novou náplňou práce, ktoré bude potrebné vytvoriť po zavedení automatizácie. Kľúčovou oblasťou vplývajúcou na rozvoj MSP do budúcnosti je oblasť pracovnoprávných vzťahov. Rozvoj digitálnej ekonomiky si vyžaduje flexibilnejší a pružnejší Zákonník práce. Očakáva sa, že charakter niektorých povolání, ako napríklad programátor strojov, nebude vyžadovať prítomnosť zamestnanca priamo na pracovisku u zamestnávateľa, ale všetko bude môcť ovládať na diaľku. Predpokladá sa, že z pozície zamestnanca jedna osoba bude schopná pracovať s flexibilným časovým fondom pre 2 alebo 3 firmy naraz. Takáto forma práce môže výrazne zvýšiť fluktuáciu zamestnancov vo firmách, čo by bolo vhodné legislatívne upraviť v Zákonníku práce.

Témou digitalizácie sa zaoberala aj v poradí ďalšia z analýz, pričom upriamila pozornosť na identifikáciu zásadných bariér v oblasti e-Governmentu. V **Analýze bariér malých a stredných podnikov v oblasti digitalizácie** boli identifikované a bližšie popísané niektoré postupy a nedostatky legislatívneho či technického charakteru, ktoré MSP považujú za bariéry – jednak v kontakte s verejnou správou, jednak pri procesoch vo vnútornom a externom prostredí podnikov. Malé a stredné podniky označujú za najzásadnejšie problémy v oblasti e-Governmentu najmä neprepojenosť a odlišné technické predpoklady fungovania jednotlivých systémov (napr. zatiaľ čo ochrannú známku možno elektronicky zaregistrovať aj s použitím internetového prehliadača Google Chrome, elektronické ohlásenie živnosti je možné výhradne s použitím internetového prehliadača Internet Explorer), rôzne nastavenie prístupov do informačných systémov (napr. v niektorých prípadoch podnikateľovi postačí elektronická schránka, inde je nevyhnutné použiť prihlasovacie meno či GRID kartu), časté údržby a nedostupnosť, nedodržiavanie základných zásad spracúvania osobných údajov, nemožnosť platby správnych a súdnych poplatkov online, problémy so zabezpečením v oblasti kybernetickej bezpečnosti a pod. Na základe praktických skúseností MSP, ako aj na základe príkladov dobrej praxe zo zahraničia boli v tejto analýze identifikované príležitosti, ktorými by bolo možné existujúce bariéry digitalizácie zmierniť alebo úplne odstrániť, čo by viedlo k zjednodušeniu mnohých postupov a k ďalšej úspore času a nákladov. Takáto úspora by na strane MSP viedla k investícii času a energie do ich vlastnej činnosti a na strane orgánov verejnej správy zas k odbremeneniu, ktoré by mohlo vyústiť k zrýchleniu a zefektívneniu procesov.

Splnenie povinnosti oznámiť vznik prevádzkarne viacerým úradom, získanie povolenia na uvedenie priestorov do prevádzky, zaistenie potrebných označení alebo zavedenie povinných listinných či elektronických evidencií (napríklad prevádzkového poriadku či evidencie tržieb), tieto všetky a mnohé ďalšie povinnosti sú MSP nútení prekonať, ak si chcú otvoriť prevádzku, v ktorej budú vykonávať svoju podnikateľskú činnosť. Cieľom **Analýzy regulačného zaťaženia otvorenia prevádzkarne na Slovensku** je komplexná analýza povinností podnikateľa pri otvorení prevádzkarne na Slovensku, ktorá po obsahovej stránke vymedzuje prevádzkareň v prostredí slovenského právneho poriadku, postup otvorenia prevádzkarne, ale i popis špecifických druhov prevádzkarní na Slovensku. Analýza v súlade s vytýčeným cieľom porovnáva postup zriadenia prevádzkarne na Slovensku s postupmi

zriadenia prevádzkarne v susedných štátoch, t. j. v Českej republike, Poľsku, Rakúsku a v Maďarsku, kde sa používané postupy v mnohých ohľadoch často líšia.

Výsledkom analýzy je identifikácia bariér a súbor odporúčaní zjednodušenia postupu otvorenia prevádzkarne na Slovensku. Medzi navrhované opatrenia patrí zjednotenie zákonných pojmov, koncentrovanie oznamovacích povinností iba voči jednej inštitúcii, zjednodušenie postupu založenia a vzniku obchodnej spoločnosti, redukovanie niektorých administratívnych povinností či zmiernenie predpokladov spojených so získaním kolaudačného rozhodnutia a súhlasu s uvedením priestorov do prevádzky. Uvedené opatrenia, môžu prispieť k zjednodušeniu a zrýchleniu procesu otvorenia prevádzkarne.

Ďalšia zo spracovaných analytických tém sa zaoberala úpadkom podnikov. V súčasnosti úpadok podnikov postihuje približne 15 % MSP zo všetkých prípadov zániku obchodných spoločností v priestore EÚ. Každý rok sa dotýka konkurz približne 700-tisíc MSP v celej Európskej únii, čo v európskom priestore vedie k ročným stratám až 2,8 milióna pracovných miest (potenciálne sa vytvárajúcich i reálne zaniknutých). Podniky v Slovenskej republike nie sú výnimkou, aj u nich dochádza k vyhláseniu konkurzu, pričom reštrukturalizácia nie je vo veľkej miere využívaným nástrojom na ozdravenie podniku. **Analýza problematiky druhej šance na Slovensku**, ktorá prostredníctvom štúdie podnikateľských štatistík, skúseností z podnikateľského prostredia a súčasných znení zákonov poukázala (pri uchopení a zavedení druhej šance do zákonných noriem) na významné nedostatky. Niektoré z nich, ako napríklad prílišná dĺžka insolvenčných konaní, či neprístupnosť ozdravovacích procedúr pre niektoré typy podnikov, predstavujú systémové pochybenia, ktoré si vyžadujú rozsiahlejší legislatívny zásah. Iné, ako napríklad zrovnoprávnenie niektorých podmienok fyzických osôb s podmienkami právnických osôb by si však vystačili s jednoduchým a pomerne rýchlym legislatívnym zásahom.

Do ďalšej skupiny identifikovaných bariér druhej šance patria principiálne a čiastočne ideové pochybenia. Ich odstránenie sa zaobíde bez legislatívnych zmien, či zmien štruktúry poradenského aparátu. Vystačia si so zmenou charakteru práce už existujúcich inštitúcií. Principiálnu zmenu by mali priniesť hlavne tie opatrenia, ktoré sa týkajú zmeny prístupu štátnych inštitúcií k podnikateľom približujúcim sa bankrotovej situácii. Po vzore príkladov úspešných opatrení zo zahraničia je kľúčové neprístupovať k bankrotujúcemu podniku ako k problému, ale ako k príležitosti. Odbúraním zbytočných byrokratických bariér, zdĺhavých konaní úradov a nerovností v prístupe k jednotlivým podnikateľom sa Slovensko dokáže zaradiť medzi krajiny, pre ktoré je druhá šanca novou a zdravou možnosťou ako podnikateľské prostredie zdokonaľiť, transformovať a kultivovať.

Téme vzdelávania a odbornej prípravy, vo väzbe na oblasť podnikania, bola venovaná pozornosť v **Analýze podnikateľského vzdelávania**, ktorá skúma stav podnikateľského vzdelávania a porovnáva vzdelávací proces na území SR so vzdelávacími procesmi v iných štátoch. Súčasný stav podnikateľského vzdelávania, ako aj jeho budúci vývoj čelí na Slovensku viacerým výzvam, čo je možné vnímať ako príležitosť pre vhodné nastavenie systému vzdelávania v oblasti podnikania. Jedným z identifikovaných problémov je vnímanie podnikania ako dobrej kariérnej voľby na Slovensku, ktoré je v porovnaní s inými krajinami nízke, ako aj skutočnosť, že strategické dokumenty na Slovensku takmer vôbec nereflektujú potrebu a význam podnikateľského vzdelávania.

Napriek uvedeným problémom došlo k vytvoreniu významných iniciatív, pričom najúspešnejšou je tzv. cvičná firma, ktorá sa vyučuje najmä na obchodných akadémiách ako doplnkový predmet a je určený najmä študentom so záujmom o predmetnú oblasť. Pozitívnym prvkom je istý rozvoj iniciatív a podnikateľských nápadov na univerzitách, avšak v tomto prípade je možné len konštatovať zaostávanie a postupné dobíhanie trendov zo západnej

Európy. Z pohľadu univerzitného vzdelávania sa ukazuje, že je nevyhnutné skvalitniť prvok vzdelávania, ktorý by bol v súlade s trendom západného sveta, ktorý spočíva predovšetkým v rozvíjaní kreatívneho ducha študentov a ich výskumu realizovaného interaktívnou formou s potenciálom vytvoriť podnikateľský nápad už počas štúdia s možnosťami jeho realizácie priamo na univerzitách. V tomto smere je preto nevyhnutné skvalitniť prvok vzdelávania, dať vysokým školám a univerzitám väčšiu voľnosť (napríklad zmenami v akreditačnom procese) a podporovať vznik univerzitných centier podnikania, či rôznych inkubátorov.

Nemenej dôležitá je existencia celonárodnej stratégie, ktorá by bola systematicky uplatňovaná a priebežne monitorovaná. Pri napĺňaní týchto cieľov je nevyhnutné spolupracovať s podnikateľmi, ktorí pri napĺňaní zámerov rozvoja podnikateľského vzdelávania boli úspešní najmä v súkromnom sektore, či treťom sektore.

Nasledujúce dve analýzy skúmajú podnikateľské prostredie so zameraním sa na vybrané teritoriálne územie. Analýza s názvom **Porovnanie podmienok podnikania MSP v krajinách strednej Európy** pozostáva z identifikovania prekážok, ktoré bránia MSP k zlepšovaniu podnikania v SR a následnej formulácii návrhov odporúčaní na zlepšenie podmienok podnikania MSP v SR.

Obsahom predmetnej analýzy je opis stavu a vývoja počtu MSP, ich odvetvovej štruktúry, podnikovej demografie a ekonomických charakteristík MSP v krajinách V4, Nemecku a Rakúsku, a to na základe štatistických údajov z databáz Eurostatu a Európskej komisie, porovnanie súčasného stavu systémov podpory podnikania MSP vo V4, Nemecku a Rakúsku, špecifikácia inštitucionálneho a legislatívneho rámca podnikania. Súčasťou výstupu je aj identifikácia faktorov ovplyvňujúcich kvalitné podmienky podnikateľského prostredia v sledovaných krajinách, poukázanie na príklady úspešných opatrení aplikovateľných v podmienkach SR. V neposlednom rade ide o návrh odporúčaní pre zlepšenie rozvoja podnikania na Slovensku.

Na základe analýzy boli identifikované prekážky, ktoré bránia zlepšovaniu rozvoja podnikania v SR, v rámci ktorých boli navrhnuté aj odporúčania pre ich riešenie. V zmysle zistení uvedenej analýzy boli identifikované prekážky, ktorými sú: administratívna a časová náročnosť pri založení spoločnosti, nadmerné administratívne zaťaženie malých a stredných podnikateľov, nestabilita legislatívneho prostredia, neprehľadnosť a nezrozumiteľnosť zákonov, slabá vymožitelnosť práva a dlhotrvajúce súdne spory, vysoké daňové a odvodové zaťaženie a zložitosť platenia daní, neprimeraná dĺžka získania stavebných povolení, nedostatočný inovačný potenciál a technologická pripravenosť MSP, nedostatočný prístup k financovaniu. Navrhované opatrenia v analytickom výstupe zohľadňujú aj príklady úspešne fungujúcich opatrení, ktoré by mali viesť k zlepšeniu podmienok pre podnikanie MSP na Slovensku.

Slovensko je malou otvorenou ekonomikou so značnými vnútornými rozdielmi. Citeľne sa prejavujú v ekonomickej rozvinutosti jednotlivých regiónov a výške disponibilného príjmu na regionálnej úrovni. Slovensko má podľa hodnotenia OECD najvýraznejšie regionálne rozdiely spomedzi klubu vyspelých krajín, ktoré sa v sledovanom 20-ročnom období zároveň aj najviac prehlbili. **Analýza podnikateľského prostredia v regiónoch SR**, ako vyplýva z jej názvu, skúma podnikateľské prostredie v jednotlivých územných častiach SR. Priaznivý makroekonomický vývoj posledných rokov priniesol vysoký rast ekonomickej aktivity a príjmov domácností do všetkých regiónov Slovenska. Historický trend výrazných regionálnych rozdielov to však nezvrátilo. Regióny stredného a východného Slovenska dokážu aktuálne držať v niektorých ekonomických aspektoch (ako napríklad v disponibilnom príjme domácností, mierene zamestnanosti) tempo rastu na úrovni regiónov na západe, no existujúce

rozdiely sa tým zásadne nestierajú. Podobný trend je v rôznej miere možné pozorovať v polovici z 30 krajín, ktoré boli predmetom hodnotenia OECD.

Regióny na západe Slovenska prelomili hranicu prirodzenej miery nezamestnanosti a firmy boli pre udržanie a ďalšie rozširovanie výroby nútené v rekordnej miere siahnuť po pracovnej sile zo zahraničia. Nezamestnanosť výrazne klesla aj v regiónoch stredného a východného Slovenska. Banskobystrický, Košický a Prešovský kraj však v porovnaní s Bratislavským krajom stále vykazujú trojnásobnú mieru evidovanej nezamestnanosti. Napriek mimoriadne priaznivým makroekonomickým podmienkam, zamestnávateľa v týchto regiónoch ešte stále nedokážu zapojiť do trhu práce dostupnú miestnu pracovnú silu.

Ekonomická orientácia podnikov a s tým súvisiaca štruktúra pracovných miest sa vo všetkých regiónoch, v rôznom tempe prispôsobuje novým podmienkam. Existujú ďalšie faktory, ktoré tento proces spomaľujú. Predovšetkým sa jedná o vzdialenosť jednotlivých regiónov od významných obchodných partnerov spomedzi krajín EÚ a tiež európskych dopravných koridorov. Tento problém prehľbuje nedobudovaná dopravná infraštruktúra na strednom, južnom a východnom Slovensku.

Analýza vo svojom znení na základe zistení poskytuje identifikáciu prekážok v oblasti podpory podnikania MSP v jednotlivých regiónoch a zároveň podáva návrhy odporúčaní na zlepšenie podmienok rozvoja podnikania v regiónoch SR.

Vzhľadom na skutočnosť, že inkluzivita podnikania, resp. zapájanie znevýhodnených skupín obyvateľstva do podnikateľskej aktivity má celospoločenský význam a to najmä vo väzbe na zvyšovanie miery podnikateľskej aktivity a znižovania miery nezamestnanosti, bolo cieľom vypracovanej analýzy s názvom Vývoj a potenciál inkluzivity podnikania znevýhodnených skupín na trhu práce v prehľadnej forme zmapovať stav a vývoj podpory MSP analýzou príspevkov orientovaných na podporu vzniku malých a stredných z radov znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie (žien, mladých ľudí, seniorov a migrantov), ako aj v rámci analyzovania príspevkov určených na podporu už existujúcich MSP v oblasti zamestnávania znevýhodnených UoZ na trhu práce SR, v sledovanom období rokov 2012 až 2017.

Analýza poukázala najmä na významnosť MSP z hľadiska podpory zamestnávania znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie. Z hľadiska podpory UoZ v rámci analyzovaných príspevkov treba podotknúť, že sa podľa typu znevýhodnenia spravidla podporovali dlhodobo nezamestnaní v kombinácii s ďalšími typmi znevýhodnenia. Pozitívnym trendom je klesajúca miera nezamestnanosti žien, mladých ľudí do 29 rokov, ako aj 50 a viac ročných. Napriek tomu, ich miera nezamestnanosti prevýšila celkovú mieru nezamestnanosti na území SR, najvýraznejšie najmä v prípade mladých ľudí do 29 rokov.

Štvrtinové zastúpenie žien na celkovom počte aktívnych FO - podnikateľov nasvedčuje existenciu priestoru na realizáciu podpornej politiky v tejto oblasti. Príspevky AOTP mladým do 29 rokov prispeli k umiestneniu na trh práce, ale vzhľadom na klesajúci celkový počet tejto skupiny UoZ pri ich čerpaní podporujú už existujúce MSP v oblasti zamestnávania znevýhodnených UoZ z radov mladých nedostatočne. Na druhej strane bol zaznamenaný nárast podnikateľskej aktivity mladých do 29 rokov. Ďalším pozitívnym trendom je rastúci počet aktívnych FO podnikateľov vo veku 60 a viac ročných, ktorí sa od začiatku sledovaného obdobia zvyšuje. Avšak opäť, nie je možné konštatovať, že by to bolo výsledkom dostatočnej podpory vzniku MSP z radov znevýhodnených uchádzačov na trhu práce, z radov seniorov. Zároveň pokles počtu udeleného prínosného stanoviska v rámci žiadosti o udelenie, ako aj o obnovenie prechodného pobytu za účelom podnikania naznačuje, že počet záujemcov o podnikanie spomedzi štátnych príslušníkov z tretích krajín je väčší ako podpora pri začatí podnikania, ktorú by uvedení záujemcovia mohli získať. Sociálny podnik, vo svojej podobe

v čase spracovania analýzy, prezentuje inovatívny nástroj zameraný na riešenie viacerých spoločenských problémov, ktorým vzniká priestor pre naplnenie viacerých spoločenských cieľov nad rámec pracovnej integrácie a riešenia otázok nezamestnanosti. Nastavenie podpory zameranej na potreby sledovaných znevýhodnených skupín by malo byť predmetom ďalších analýz, pričom ich spoločným východiskom by mala byť identifikácia znevýhodnenia pri začatí podnikania, resp. integrácii na trhu práce a adresnejšie dizajnovanie a aplikovanie opatrení na podporu znevýhodnených skupín.

5.2 Zhrnutie z realizovaných prieskumov

Jednotlivé aspekty podnikateľského prostredia je možné skúmať prostredníctvom širokého spektra výskumných prístupov a aplikovaných metód. Medzi najčastejšie používané metódy patrí aj kvalitatívny a kvantitatívny prieskum, vďaka ktorým možno získať komplexnejší pohľad na rôzne oblasti a špecifiká podnikateľského prostredia. Nasledujúca časť správy prezentuje **stručné zhrnutie vybraných kvantitatívnych prieskumov**, ktoré sa počas roka 2018 zaoberali problematikou podnikateľského prostredia na Slovensku a v ostatných členských krajinách EÚ z perspektívy malých a stredných podnikov.

Slovak Business Agency realizovala v spolupráci s partnermi päť kvantitatívnych prieskumov:

- **Globálny monitor podnikania – GEM**
- **Postoje MSP k využívaniu podporných programov**
- **Prieskum prekážok v podnikaní mladých na Slovensku**
- **Monitoring uplatňovania princípov SBAfE**
- **Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku**

Ďalšie dva kvantitatívne prieskumy realizovala Európska komisia:

- **Prístup MSP k financovaniu**
- **Investície v členských krajinách EÚ**

Globálny monitor podnikania (GEM) - Postoje obyvateľov k podnikaniu

Globálny monitor podnikania - Global Entrepreneurship Monitor je medzinárodnou iniciatívou, ktorá združuje výskumníkov z celého sveta a stojí za jednou z najvýznamnejších svetových štúdií o dynamike podnikania. **GEM si stanovuje tri prioritné ciele:** merať rozdiely v úrovni podnikateľskej aktivity medzi krajinami, odhaľovať faktory, ktoré ovplyvňujú úroveň podnikania v jednotlivých krajinách a navrhovať politiky, ktoré môžu zvýšiť národnú úroveň podnikateľskej aktivity. Informácie sú aktualizované s ročnou periodicitou na dvoch úrovniach. Prvá predstavuje prieskum na dospeljej populácii (APS) s reprezentatívnou vzorkou minimálne 2 000 respondentov. Druhú úroveň tvorí prieskum národných expertov (NES). Slovensko na tejto iniciatíve participuje nepretržite od roku 2011.

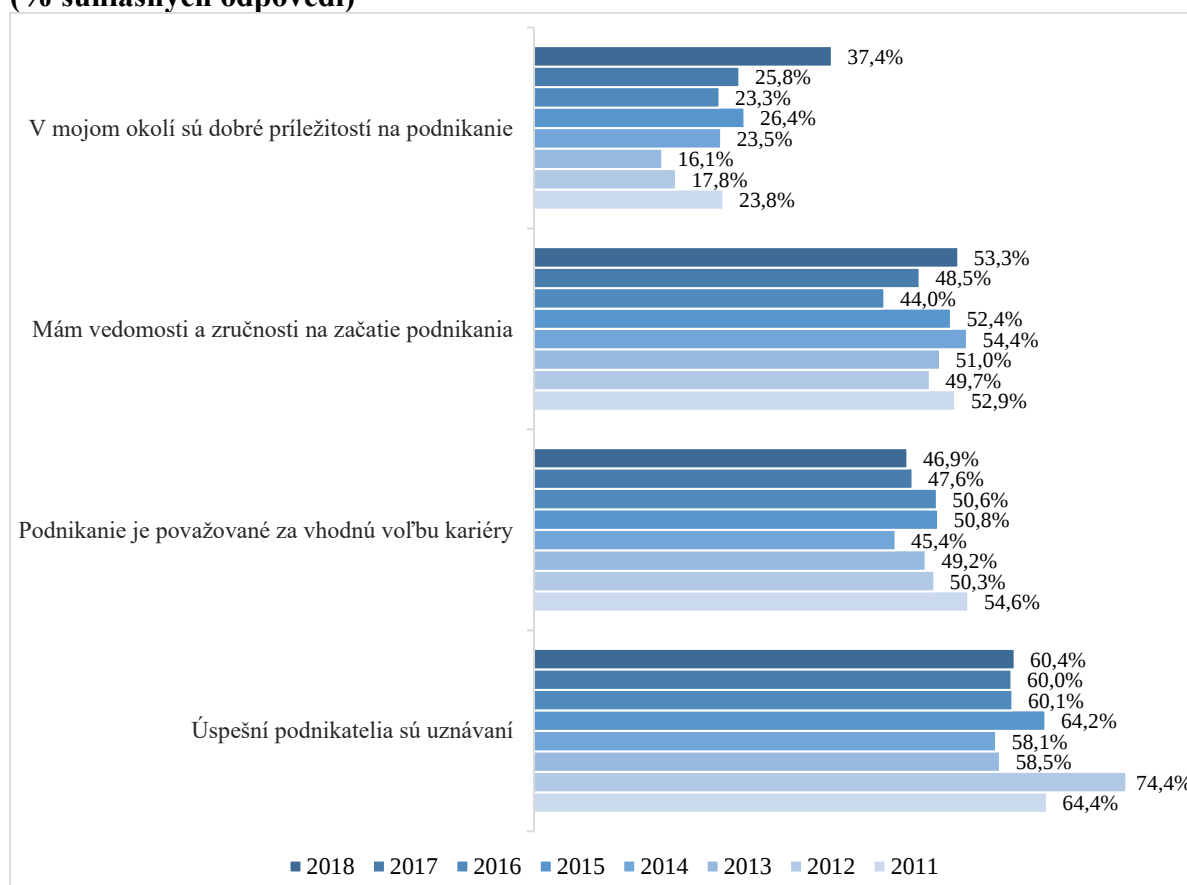
V nasledujúcej časti sú zosumarizované najdôležitejšie zistenia z prieskumu dospeljej populácie (APS), ktorý bol na Slovensku realizovaný v roku 2018. Výsledky prezentujú **zvyšovanie sebavedomia dospeljej populácie (18 – 64 ročných) v podnikaní**. To sa zakladá na pozitívnejšom vnímaní **vhodných príležitostí na podnikanie**. Dobré príležitosti na podnikanie vo svojom okolí vníma 37,4 % respondentov, čo v porovnaní s rokom 2017 predstavuje nárast o 11,6 p. b. Napriek pozitívnejšiemu vnímaniu príležitosti sa Slovensko dlhodobo zaraďuje medzi krajiny Európy s najpesimistickejším hodnotením (Európa 43,2 %).

V roku 2018 respondenti pozitívnejšie vnímali aj svoje **vedomosti a zručnosti, ktoré sú potrebné pre začatie podnikania**, pričom viac ako polovica (53,3 %) si myslí, že disponuje dostatočnými schopnosťami na začatie podnikania. Od roku 2017 došlo k nárastu o 4,8 p. b. V medzinárodnom porovnaní možno označiť vnímanie schopností začať podnikat' na Slovensku ako vysoké (európsky priemer 43,8 %). Rastúce sebavedomie Slovákov sa prejavuje aj na ukazovateli **strachu zo zlyhania podnikania**. Podiel obyvateľov, ktorí vyjadrili obavy zo zlyhania svojho podnikania sa v čase významne znižuje, pričom od 2016 poklesol o 10,3 p. b. na aktuálnych 29,3 %.

Spoločenské postoje k podnikaniu sú medzi Slovákmi pomerne stabilné. Podnikanie je považované za vhodnú voľbu kariéry v prípade 46,9 % obyvateľov. V medziročnom porovnaní sa zastúpenie obyvateľov, ktorí vnímajú podnikanie ako vhodnú kariérnu voľbu takmer nezmenilo. Slovensko však výrazne zaostáva za priemerom Európy (60,6 %) a krajín s vysokým príjmom (57,9 %). **Vnímanie úspešných podnikateľov** a s tým spojený spoločenský status sa už tretí rok po sebe nezmenilo (60,4 %). V porovnaní s ostatnými európskymi krajinami (69,0 %) sú úspešní podnikatelia na Slovensku stále vnímaní menej pozitívne.

Pozitívne znaky vykazujú výsledky hodnotiace jednotlivé fázy podnikania. **Podiel dospeléj populácie, ktorá má záujem v najbližších troch rokoch začať podnikat'** sa medziročne zvýšil z 9,4 % na 13,7 %. Tým presahuje európsky priemer (11,4 %), ale stále nedosahuje priemernú úroveň krajín s vysokým príjmom (17,1 %). Ukazovateľ **počiatočnej podnikateľskej aktivity (TEA)** vyjadrený ako percento dospeléj populácie (18 – 64 ročných), ktorí sú buď rodiaci sa podnikatelia alebo vlastníci – manažéri nových firiem, sa v medziročnom porovnaní tiež zvýšil z 11,8 % na 12,1 %. Z dvadsiatich krajín Európy sa Slovensko umiestnilo na treťom mieste. **Len v prípade skupiny etablovaných podnikateľov** (podnikajúcich dlhšie ako 42 mesiacov) dochádza k medziročnému poklesu ich zastúpenia z 10,0 % na 4,6 %, čo korešponduje s vývojom počtu aktívnych MSP podľa Registra organizácií ŠÚ SR.

Graf 16 Vybrané postoje obyvateľov Slovenska k podnikaniu podľa prieskumu GEM (% súhlasných odpovedí)

Zdroj: Global Entrepreneurship Monitor, spracované SBA

Postoje MSP k využívaniu podporných programov

S cieľom zmapovať postoje malých a stredných podnikateľov k využívaniu podporných programov uskutočnila Slovak Business Agency reprezentatívny kvantitatívny prieskum. Prieskum bol realizovaný formou telefonických rozhovorov v mesiacoch august až september 2018 na celkovej vzorke 1000 malých a stredných podnikateľov. Podrobné výsledky prieskumu sú dostupné v [správe z prieskumu](#)¹⁸.

Výsledky prieskumu indikujú **nedostatok informácií o možnostiach využívania podporných programov určených pre malých a stredných podnikateľov**. Nedostatok informácií pociťuje každý druhý oslovený podnikateľ. Napriek tomu sa v porovnaní s výsledkami prieskumu z roku 2015 informovanosť zlepšila, keď podiel podnikateľov s nedostatkom informácií poklesol o 7 p. b.

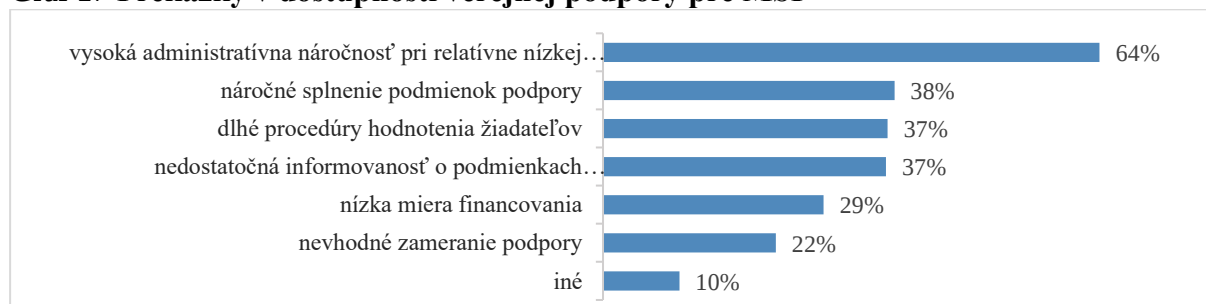
Každý tretí podnikateľ (33 %) hodnotil možnosti malých a stredných podnikov využívať pre svoje podnikanie podporné nástroje poskytované zo strany verejného sektora **kladne**. Negatívny postoj prezentovalo 45 % oslovených MSP. Oproti roku 2015 sa dostupnosť podpory zlepšila (nárast z 24 % v roku 2015 na 33 % v roku 2018). Približne **polovica podnikateľov by podporu zo strany verejného sektora výraznejšie zaciľila na skupinu začínajúcich**

¹⁸ Dostupné na: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Postoje_MSP_k_vyuzivaniu_podporn%C3%BDch_programov_2018.pdf

podnikateľov (53 %), mikropodniky (51 %) a rodinné firmy (46 %). Výraznejšiu podporu podnikania mladších a starších podnikateľov preferuje 44 % zástupcov MSP.

Pri dostupnosti verejnej podpory pre MSP patria medzi **najväčšie prekážky vysoká administratívna náročnosť (64 %), náročné splnenie podmienok podpory (38 %) a dlhé procedúry hodnotenia žiadateľov (37 %).**

Graf 17 Prekážky v dostupnosti verejnej podpory pre MSP

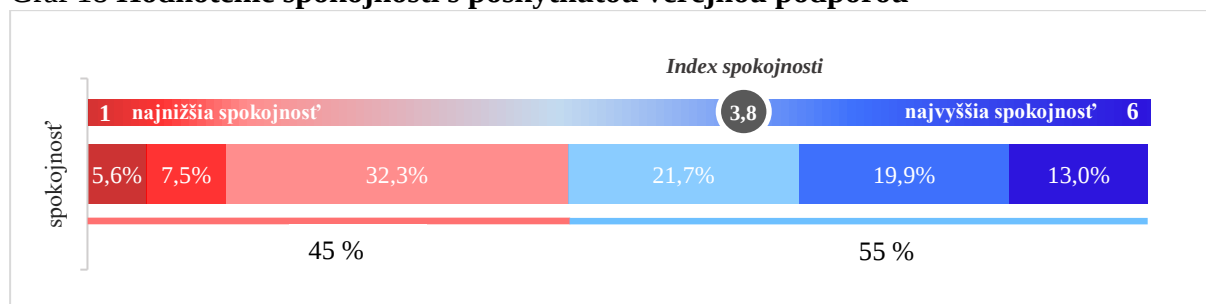

Zdroj: Postoje MSP k využívaniu podporných programov, spracované SBA

Nedostatočná informovanosť o možnostiach využívania podporných programov sa prejavuje v menšom využívaní verejnej podpory. Podľa výsledkov prieskumu **len 16 % malých a stredných podnikateľov využilo v období 12 mesiacov pred realizáciou prieskumu nejaký druh podpory** (napr. dotáciu, pôžičku, záruku, EÚ fondy, poradenstvo, mentoring, informačné služby). Ďalších 15 % oslovených MSP sa pokúsilo získať verejnú podporu pre svoje podnikanie, ale neboli úspešní. **Viac ako dve tretiny (69 %) sa o získanie verejnej podpory ani nepokúsilo.**

Medzi oslovenými predstaviteľmi MSP **prevládala spokojnosť zo získanou podporou pre podnikanie.** Podľa hodnotenia spokojnosti s poskytnutou podporou na stupnici od 1 (najnižšia spokojnosť) po 6 (najvyššia spokojnosť) prejavilo spokojnosť 55 % opýtaných a naopak, nespokojnosť s verejnou podporou vyjadrilo 45 % zástupcov podporených MSP. **Index spokojnosti** s poskytnutou verejnou podporou v roku 2018 dosiahol 3,8 bodu (na stupnici od 1 po 6).

Graf 18 Hodnotenie spokojnosti s poskytnutou verejnou podporou

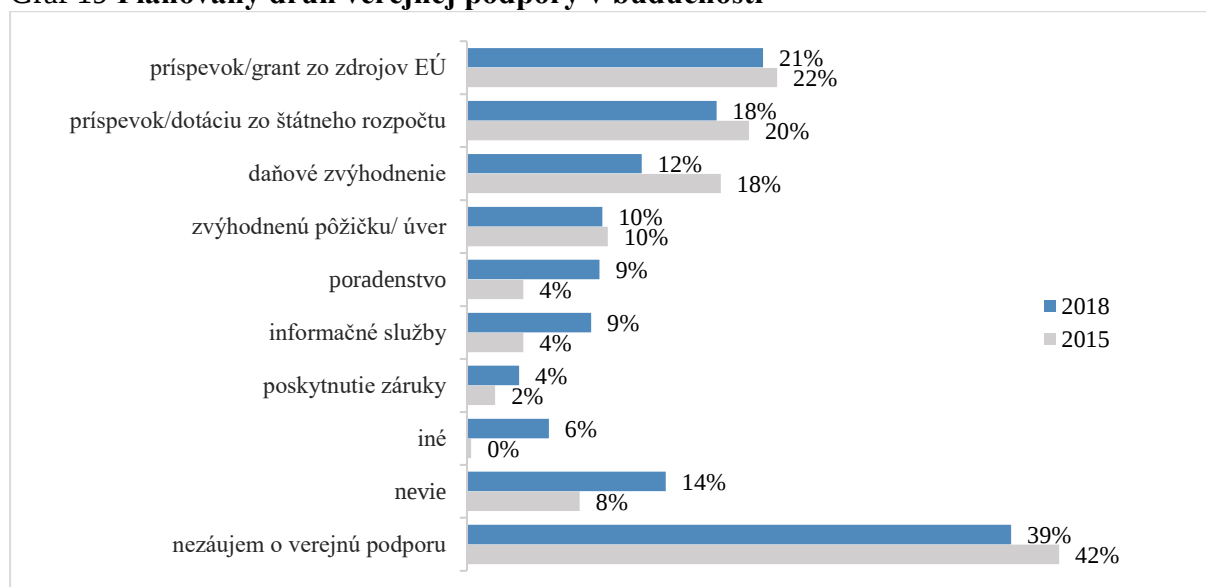
Zdroj: Postoje MSP k využívaniu podporných programov, spracované SBA

Podnikatelia uvádzali ako najčastejší dôvod nezáujmu o verejnú podporu pre podnikanie administratívne náročné spracovanie žiadosti (29 % podnikateľov). Z dôvodu nejednoznačných kritérií hodnotenia žiadosti sa o verejnú podporu neuchádzala jedna pätina (20 %) malých a stredných podnikateľov. Ďalších 18 % predstaviteľov MSP

uviedlo ako dôvod **komplikované plnenie podmienok získania podpory**, 17 % respondentov uviedlo nevyhovujúce zameranie/typ podpory a 16 % nedôveru voči dostupnosti/kvalite služby.

Takmer dve tretiny (61 %) malých a stredných podnikateľov na Slovensku plánujú v budúcnosti využiť verejnú podporu pre svoje podnikanie. Viac ako jedna pätina (21 %) opýtaných plánuje v budúcnosti využiť príspevok/grant zo zdrojov EÚ. Príspevok, resp. dotáciu zo štátneho rozpočtu plánuje v budúcnosti využiť 18 % predstaviteľov MSP, daňové zvýhodnenie 12 % a zvýhodnenú pôžičku 10 % MSP. **V porovnaní s rokom 2015 sa najvýraznejšie zvýšil záujem o využívanie poradenstva (9 %) a informačných služieb (9 %).**

Graf 19 Plánovaný druh verejnej podpory v budúcnosti

Zdroj: Postoje MSP k využívaniu podporných programov, spracované SBA

Monitoring uplatňovania princípov SBAfE

Slovak Business Agency realizovala na prelome rokov 2018 a 2019 prieskum zameraný na **mapovanie situácie v oblasti implementácie princípov SBAfE a hodnotenie ich uplatňovania v praxi**. Cieľom desiatich princípov, resp. zásad je odstrániť prekážky, ktoré malým a stredným podnikom bránia v raste a zvyšovaní konkurencieschopnosti a zabezpečiť podmienky pre tvorbu ďalších pracovných miest v sektore MSP. Prieskum bol realizovaný na reprezentatívnej vzorke 1 000 malých a stredných podnikateľov. Komplexné výsledky sú spracované a dostupné v správe z prieskumu¹⁹.

V rámci **princípu 1 – podpora podnikania**, zástupcovia MSP hodnotili podmienky podnikania na Slovensku v období 12 mesiacov pred realizáciou prieskumu skôr negatívne, pričom až **dve tretiny (66,0 %) malých a stredných podnikateľov vyjadrili nespokojnosť s vytvorenými podmienkami, ktoré by pozitívne vplývali na rozvoj podnikania**. Z externých podmienok mal na rozvoj podnikania najpriaznivejší vplyv hlavne rastúci dopyt po produktoch a službách na Slovensku a jednotnom trhu EÚ (45,6 %) a makroekonomický vývoj (30,0 %).

¹⁹ Dostupné na: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Monitoring_uplatnovania_SBA-2018.pdf

Medzi zástupcami oslovených MSP prevládali **negatívne postoje aj v prípade hodnotenia podmienok pri znovu začatí podnikania po vyhlásení bankrotu – princíp 2**. Podľa 39,6 % podnikateľov sa v období 12 mesiacov pred realizáciou prieskumu podmienky v tejto oblasti podnikania nezlepšili. Zlepšenie podmienok evidovalo len 7,4 % predstaviteľov MSP a ostatní oslovení (53,0 %) sa nevedeli vyjadriť.

Pri **princípe 3 – najskôr myslieť v malom**, vyjadrilo 44,6 % malých a stredných podnikateľov svoju **spokojnosť s prístupom subjektov verejnej správy** k ich potrebám a záujmom v období predchádzajúcich 12 mesiacov. Nespokojnosť prezentovalo 37,5 % opýtaných. Z výsledkov prieskumu tiež vyplýva, že **Slovensku sa aj naďalej nedarí v riešení problému administratívnej záťaže v podnikaní**. Nárast administratívnej záťaže zaznamenala vo svojom podnikaní väčšina respondentov (59,0 %). Zníženie evidovalo len 5,5 % podnikateľov.

Výsledky prieskumu naznačujú určitý **progres v implementácii princípu 4 – ústretovej verejnej správy**, k čomu prispelo hlavne **zlepšenie v oblasti elektronických služieb, ako: on-line prístup do verejných registrov** (38,1 % respondentov) alebo **spol'ahlivá a rýchla elektronická komunikácia** (33,3 %). Úroveň elektronickej komunikácie s orgánmi verejnej a štátnej správy hodnotila väčšina (53,0 %) podnikateľov ako dostatočnú. Napriek tomu, takmer tretina (29,3 %) predstaviteľov MSP vidí priestor na zlepšovanie a súčasnú úroveň hodnotí ako nedostatočnú.

Predstavitelia MSP sa v rámci **princípu 5 – štátna pomoc a verejné obstarávanie** mohli vyjadriť k možnosti získania finančných zdrojov z podporných programov pre svoje podnikanie. Podobne ako v prieskume „Postoje MSP k využívaniu podporných programov“ sa aj tu potvrdila **nespokojnosť s dostupnosťou finančných zdrojov z podporných programov**, ktorú prezentovalo 42,8 % malých a stredných podnikateľov. Veľmi dobré alebo dostatočné hodnotenie uviedlo 2,5 %, resp. 25,8 % respondentov.

V súlade s **princípom 6 – prístup k financovaniu sa podľa 28,0 % podnikateľov** v období 12 mesiacov pred realizáciou prieskumu **zlepšil prístup MSP k externým zdrojom financovania**. Až polovica (50,9 %) predstaviteľov MSP nezaznamenala zlepšenie prístupu k externým zdrojom financovania. Zástupcovia oslovených MSP sa najčastejšie zhodli, že **finančnú situáciu ich podnikov najviac ovplyvnili: interné zdroje financovania** (30,0 %), **sezónnosť** (22,8 %) a **konkurencia** (19,9 %).

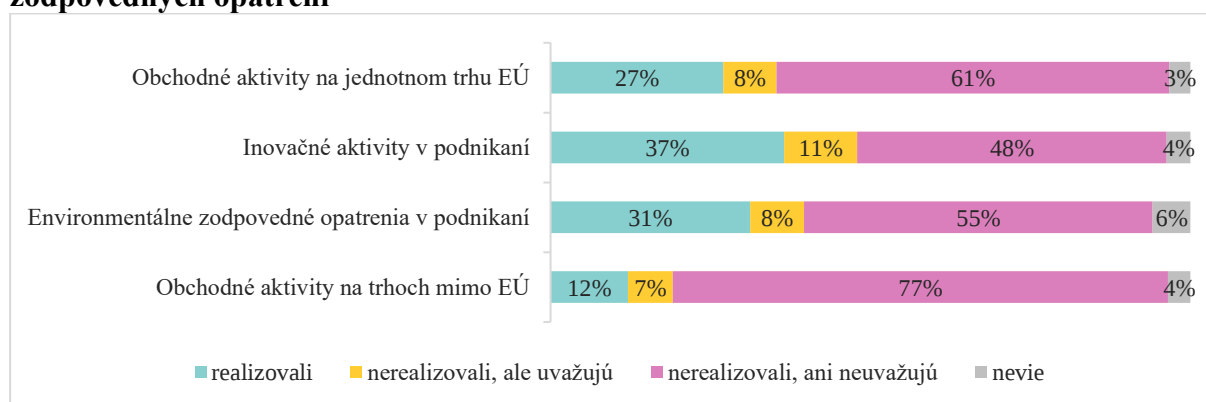
Dlhodobu nižšiu mieru zapájania MSP do zahranično-obchodných aktivít potvrdzuje aj vyhodnotenie otázok zameraných na **princíp 7 – jednotný trh**. Až **61,4 % oslovených podnikateľov** v prieskume uviedlo, že v priebehu predchádzajúcich 12 mesiacov **nerealizovali v krajinách EÚ žiadne obchodné aktivity a ani o podobných aktivitách v budúcnosti neuvažujú**. V rovnakom období deklarovalo obchodné aktivity v krajinách EÚ 27,0 % predstaviteľov MSP.

Za jeden z kľúčových prvkov ďalšieho rozvoja podnikov sa v súčasnosti pokladá **zavádzanie inovácií – princíp 8**. Viac ako tretina (36,5 %) oslovených MSP realizovala vo svojich firmách v predchádzajúcich 12 mesiacoch určité **inovačné aktivity** a ďalších 11,4 % o zavádzaní inovácií uvažuje. Určitú mieru znepokojenia vyvoláva **takmer polovica (48,4 %) malých a stredných podnikov, ktorá nerealizovala žiadne inovačné aktivity a ani o tom neuvažuje**, čo môže mať v budúcnosti významný dopad na konkurencieschopnosť a rozvoj tejto skupiny podnikateľských subjektov.

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že realizovanie environmentálne zodpovedných opatrení v podnikaní (**princíp 9 – životné prostredie**) mierne zaostáva za inovačnými aktivitami MSP na Slovensku. Skutočnosť, že táto oblasť nie je pre slovenských malých a stredných podnikateľov prioritou, **potvrďuje 54,5 % oslovených MSP, ktoré v období 12 mesiacov pred prieskumom nerealizovali žiadne environmentálne zodpovedné opatrenia, a ani o tom neuvažujú.**

Nedostatočnú aktivitu MSP v oblasti internacionalizácie svojho podnikania – princíp 10 potvrdzujú aj výsledky prieskumu, ktoré hovoria, že **viac ako tri štvrtiny (77,4 %) MSP nerealizovalo v období 12 mesiacov pred prieskumom žiadne obchodné aktivity mimo jednotný trh EÚ, a ani o nich v blízkej budúcnosti neuvažujú.** Na trhoch tretích krajín bolo aktívnych len 12,1 % oslovených MSP.

Graf 20 **Aktivity MSP v obchode, inováciách a zavádzaní environmentálne zodpovedných opatrení**

Zdroj: Monitoring uplatňovania princípov SBAfE, spracované SBA

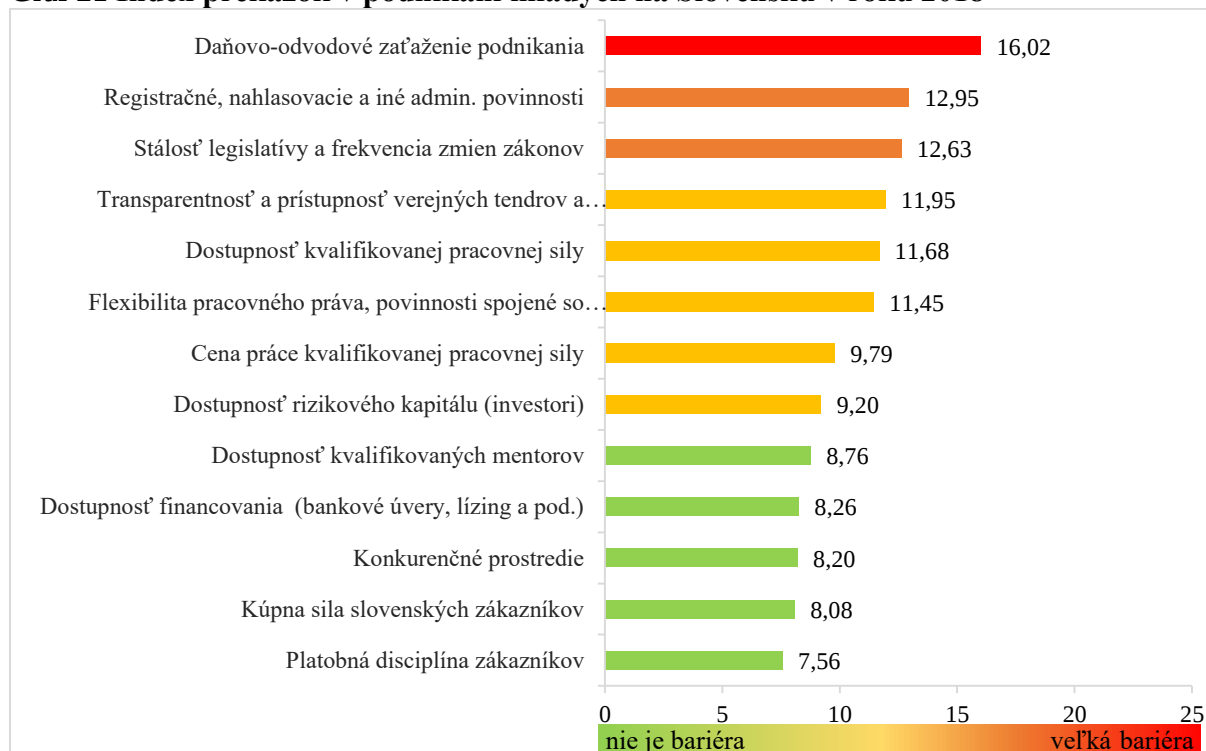
Prieskum prekážok v podnikaní mladých na Slovensku

Za účelom identifikácie hlavných prekážok v podnikaní mladých na Slovensku realizovala Slovak Business Agency v spolupráci so Združením mladých podnikateľov Slovenska (ZMPS) kvantitatívny prieskum, ktorého podrobné výsledky sú prezentované v samostatnej správe z prieskumu²⁰. Prieskum bol realizovaný na reprezentatívnej vzorke 1000 mladých podnikateľov vo veku 18 až 39 rokov, ktorých firmy spĺňajú kritéria platné pre kategóriu malých a stredných podnikov. Zameranie prieskumu na najmladšie skupiny podnikateľov potvrdzuje zastúpenie podnikateľov vo veku do 29 rokov, ktorí tvorili 70 % z celkového počtu respondentov.

Najvýznamnejšiu prekážku v podnikaní mladých podnikateľov na Slovensku predstavuje **neúmerne vysoké daňovo-odvodové zaťaženie podnikania**, ktoré bolo ako jediné označené za vysokú bariéru v podnikaní mladých. **Oblasť daňovo-odvodového zaťaženia vnímali najnegatívnejšie mladí podnikatelia podnikajúci v odvetví ubytovanie a stravovanie.** Novela zákona č. 222/2004 Z.z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov, ktorou sa od 1. januára 2019 znižuje sadzba DPH z 20 % na 10 % na všetky ubytovacie služby, by mala významne prispieť k zníženiu daňovo-odvodového zaťaženia podnikania v tomto odvetví.

²⁰ Dostupné na: https://www.npc.sk/media/uploads/files/Prieskum_prek%C3%A1%C5%BEok_v_podnikan%C3%AD_mlad%C3%BDch_na_Slovensku_sprava_2019_SnnlFz5.pdf

Graf 21 Index prekážok v podnikaní mladých na Slovensku v roku 2018

Zdroj: Prieskum prekážok v podnikaní mladých na Slovensku, spracované SBA

Stredne veľkou bariérou v podnikaní mladých je **oblasť registračných a administratívnych povinností** a nestálosť, resp. **časté zmeny v legislatíve**. Platobná disciplína, kúpna sila slovenských zákazníkov, konkurencia, dostupnosť klasického financovania spolu s dostupnosťou kvalifikovaných mentorov nie sú pre mladých podnikateľov významnou prekážkou v rozvoji ich podnikania.

Hodnotenie mladých podnikateľov naznačuje **určité zhoršenie podnikania v oblasti dostupnosti kvalifikovanej pracovnej sily a dostupnosti rizikového kapitálu**. Problém dostupnosti kvalifikovanej sily sa zväčšuje úmerne s veľkosťou firmy. Väčším problémom je aj pre firmy pôsobiace vo výrobnom sektore (pôdohospodárstvo, priemysel a stavebníctvo), ktorý v posledných rokoch produkoval množstvo nových pracovných miest.

Mladí podnikatelia **pozitívnejšie hodnotili najmä oblasť kúpnej sily slovenských zákazníkov**, ktorá sa aj pod vplyvom rastu miezd v poslednom období zvyšuje.

Z hľadiska zamestnávania možno označiť **firmy mladých podnikateľov za stabilné s nízkou mierou fluktuácie zamestnancov**. Miera fluktuácie zamestnancov sa v prípade mladých podnikateľov zvyšovala s rastúcim počtom zamestnancov a rastom tržieb. **Vyššiu mieru fluktuácie vykazujú mladí podnikatelia podnikajúci v ubytovaní a stravovaní, resp. v stavebníctve**. Medzi najčastejšie využívané opatrenia na udržanie zamestnancov patria pravidelné zvyšovanie platu (46,3 %), poskytovanie rôznych benefitov (41,9 %) alebo flexibilný pracovný čas (25,9 %).

Mladí podnikatelia sa zároveň **vyznačujú nízkymi investíciami do vlastného rozvoja**, pričom takmer polovica (47,6 %) oslovených podnikateľov investovala v období 12 mesiacov pred prieskumom do rozvoja vlastných schopností a znalostí maximálne 500 Eur. V prípade

možnosti doplnenia vzdelania alebo rozvoja zručností by pätina mladých podnikateľov preferovala oblasť marketingu a psychológie trhu.

Oslovení zástupcovia MSP vo svojom podnikaní **jasne uprednostňujú online reklamu**, ktorá sa všeobecne považuje za lacnejšiu formu reklamy. Prioritou je **reklama v sociálnych médiách** napr. Facebook, Instagram, Snapchat a ďalšie (49,0 %) a **reklama na online portáloch alebo blogoch** (33,4 %). S tým súvisí aj nízky objem finančných prostriedkov, ktoré sú mladí podnikatelia ochotní investovať do marketingových aktivít svojej firmy, pričom viac ako polovica (53,8 %) opýtaných investovala do marketingu svojej firmy počas obdobia 12 mesiacov pred prieskumom maximálne 500 Eur. **Najčastejšia motivácia v podnikaní mladých podnikateľov sa spája s dvomi základnými vlastnosťami podnikania - flexibilitou a nezávislosťou** (37,3 %). Dosiahnutie vyššieho príjmu predstavuje až druhú najčastejšiu motiváciu v podnikaní mladých.

Graf 22 Motivácia mladých podnikateľov v podnikaní

Zdroj: Prieskum prekážok v podnikaní mladých na Slovensku, spracované SBA

Za účelom uľahčenia podnikania na Slovensku, **mladí podnikatelia najčastejšie preferujú zmeny v legislatíve, ktoré povedú k zníženiu daňového a odvodového zaťaženia podnikateľov** (21,9 %) a **k zníženiu administratívneho zaťaženia spojeného s podnikaním** (13,3 %).

Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku

Kvalitné podnikateľské prostredie je vo všeobecnosti považované za kľúčovú podmienku, ktorá determinuje zabezpečenie dlhodobej konkurencieschopnosti a rast každej trhovej ekonomiky. Z dôvodu posúdenia kvality podnikateľského prostredia na Slovensku, Slovak Business Agency realizovala v roku 2018 reprezentatívny kvantitatívny prieskum medzi MSP, ktorý sa prioritne zamerával na posúdenie spokojnosti, resp. nespokojnosti s podmienkami na podnikanie na Slovensku, zmapovanie najzávažnejších prekážok, či posúdenie vplyvu častých legislatívnych zmien na podnikanie. Prieskum bol realizovaný na reprezentatívnej vzorke 1 000 malých a stredných podnikateľov. Podrobné výsledky sú spracované a dostupné v **správe z prieskumu**²¹.

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že **medzi malými a strednými podnikateľmi prevláda nespokojnosť s podmienkami pre podnikanie na Slovensku v roku 2017** (65,1 % respondentov). Index spokojnosti malých a stredných podnikateľov so súčasným

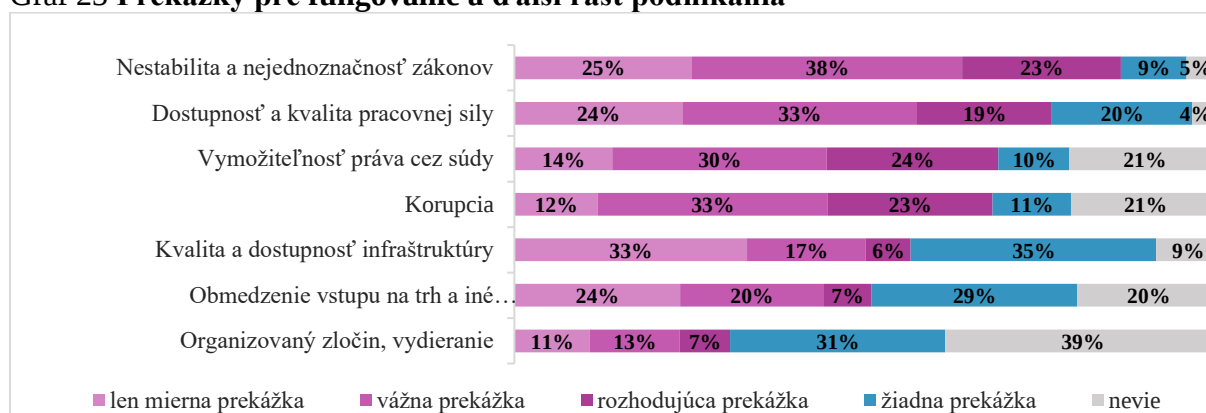
²¹ Dostupné na: <https://www.npc.sk/sk/narodne-projekty/monitoring-podnikateskeho-prostredia/publikacie/prieskumy/pravidelne-prieskumy/>

stavom podnikateľského prostredia dosiahol 4,2 bodu na stupnici od 1 – najvyššia spokojnosť po 6 – najnižšia spokojnosť.

Len každý piaty oslovený zástupca MSP (19,7 %) hodnotil súčasné podmienky pre podnikanie pozitívnejšie ako v období kedy s podnikaním začínal. Naopak, približne polovica (49,6 %) bola spokojnejšia s podmienkami pre podnikanie v začiatkoch ich podnikania. Rovnaké hodnotenie súčasných podmienok a tých, ktoré platili na začiatku podnikania uviedlo 30,7 % podnikateľov.

Ako najvýznamnejšie prekážky pri fungovaní a ďalšom raste podnikania zástupcovia MSP označili nestabilitu a nejednoznačnosť zákonov (86,0 %), problém s dostupnosťou a kvalitou pracovnej sily označilo (76,2 %), vymožitelnosť práva súdnou cestou (68,6 %) a korupciu (67,8 %).

Graf 23 Prekážky pre fungovanie a ďalší rast podnikania

Zdroj: Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku, spracované SBA

Pre malých a stredných podnikateľov sú prekážkou aj rôzne zásahy štátu. Podľa oslovených predstaviteľov MSP sú to najmä zásahy štátu v oblasti regulácie pracovno-právnych vzťahov (65,1 %), regulácie cien tovarov a služieb (50,8 %) a v oblasti ochrany životného prostredia (47,1 %). Medzi inštitúcie, ktoré vyžadujú od podnikateľov alebo ich zamestnancov vyplňať zbytočné podania respondenti najčastejšie zaradili: Finančnú správu SR (53,0 %), Štatistický úrad SR (49,2 %) a Sociálnu poisťovňu (46,1 %).

V situáciách kedy dochádza k neplneniu zmluvných podmienok zo strany zmluvného partnera, viac ako tri štvrtiny zástupcov oslovených MSP (78,3 %) **uprednostňuje mimosúdne riešenie vzniknutej situácie**, ktoré je odborníkmi všeobecne považované za finančne a časovo efektívnejšie²².

Väčšina zástupcov oslovených MSP plánuje v najbližšom období vo svojej firme realizovať určité zmeny. MSP najčastejšie plánujú zmeny v oblasti nábory nových zamestnancov (32,6 %), v nákupe nových strojov (32,3 %) a v oblasti marketingu (26,8 %). Pozitívnym signálom je, že približne každý štvrtý predstaviteľ MSP (24,4 %) plánuje zväčšovanie produkcie.

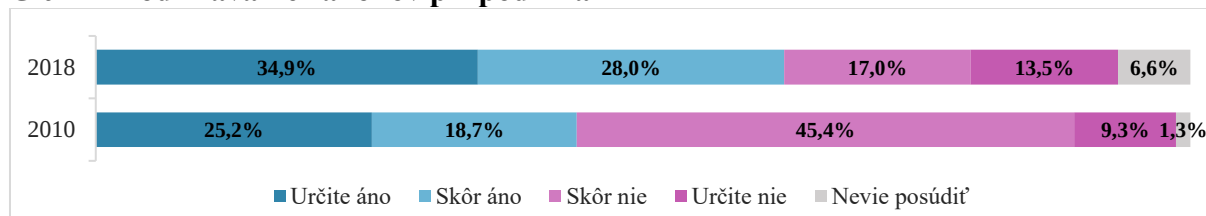
Podľa oslovených predstaviteľov MSP je **nedostatok kvalitnej pracovnej sily na Slovensku spôsobený** kombináciou rôznych faktorov, prioritne však **odlivom pracovnej sily**

²² Štúdia Alternatívne spôsoby riešenia sporov. Dostupná na: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/alternativne_sposoby_riesenia_sporov.pdf

zo Slovenska (53,9 %), **neuspokojivým vzdelávacím systémom**, ktorý nereflektuje súčasne potreby trhu práce a **nízkou úroveň celoživotného vzdelávania** (30,4 %). Oslovený podnikatelia sa najčastejšie zhodli (39,6 %), že **orgány štátnej správy môžu prispieť k zvyšovaniu kvality zamestnancov najmä nastavením flexibilného systému vstupu podnikov do vzdelávania**, ktoré zahŕňa aj finančné podnety pre rozvoj duálneho vzdelávania, praxe, zaškoľovania v oblasti využívania nových technológií, alebo celoživotného vzdelávania.

Podnikatelia na Slovensku dlhodobo poukazujú na problém súvisiaci s dodržiavaním platnej legislatívy pri svojom podnikaní. Približne **každý tretí podnikateľ (30,5 %) zastáva názor, že sa na Slovensku nedá podnikat' bez toho, aby porušoval zákony**. Napriek tomu sa situácia v porovnaní s výsledkami prieskumu z roku 2010 zlepšila, čo dokumentuje graf nižšie. **Najčastejšími dôvodmi nedodržiavania zákonov pri podnikaní sú najmä ich časté zmeny**, ktoré podnikatelia nestíhajú sledovať (52,8 %), **nejednoznačnosť a neprehľadnosť zákonov** (49,5 %).

Graf 24 Dodržiavanie zákonov pri podnikaní

Zdroj: Názory MSP na kvalitu podnikateľského prostredia na Slovensku, spracované SBA

Napriek tomu, že nestabilita a nejednoznačnosť zákonov predstavujú pre podnikateľov významnú prekážku, **v procese prípravy návrhov zmien zákonov súvisiacich s podnikateľským prostredím sú malé a stredné podniky na Slovensku pomerne pasívne**, pričom až 80,7 % MSP sa do prípravy návrhov zmien právnych predpisov podnikateľského prostredia nezapája. Najčastejšími dôvodmi sú nedostatok času pri vysokej frekvencii návrhov zmien (36,9 %) a nedostatočná znalosť problematiky potrebná pri tvorbe návrhov právnych predpisov (26,4 %).

Prístup MSP k financovaniu (SAFE)

Európska komisia v spolupráci s Európskou centrálnou bankou sleduje vývoj v oblasti prístupu malých a stredných podnikov k financovaniu prostredníctvom spoločného **prieskumu o prístupe k financovaniu podnikov** (SAFE), ktorého začiatky siahajú do roku 2008. S ročnou periodicitou sa prieskum realizuje nepretržite od roku 2013, pričom v súčasnosti pokrýva 36 krajín: všetky členské krajiny EÚ-28, Island, Turecko, Čiernu horu, Albánsko, Srbsko, Macedónsko, Kosovo a Bosnu a Hercegovinu. Aktuálny prieskum bol realizovaný v mesiacoch september až október 2018 na všetkých veľkostných kategóriách MSP. Zo Slovenska sa na prieskume zúčastnilo 242 malých a stredných podnikov.

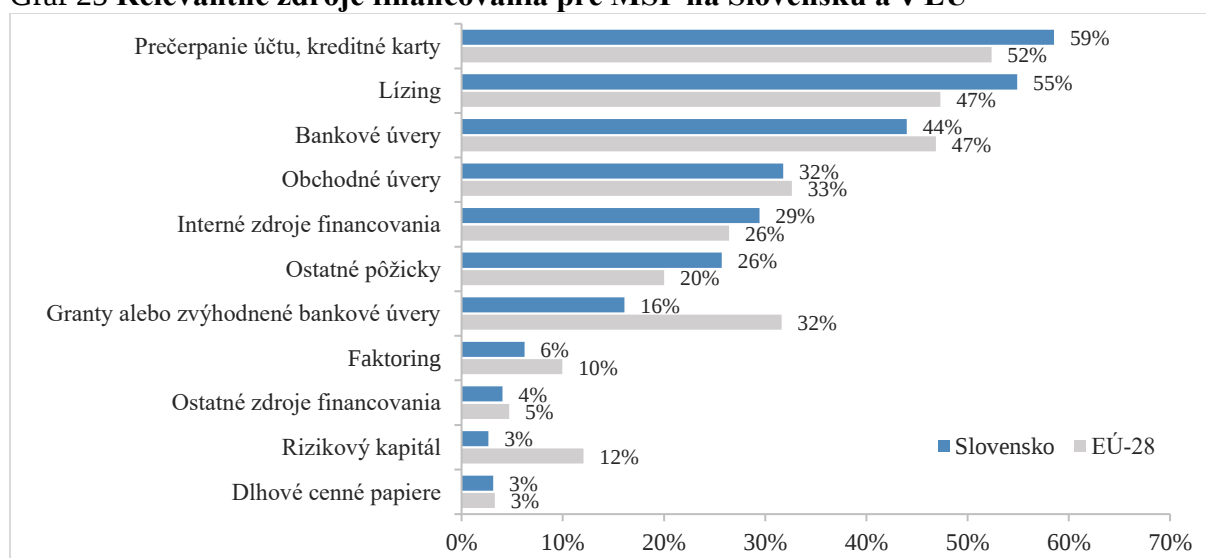
Podľa výsledkov prieskumu je **prístup k financovaniu považovaný za najzávažnejší problém len v prípade 3 % MSP zo Slovenska**. Na úrovni EÚ-28 predstavuje prístup k financovaniu najzávažnejší problém pre 7 % MSP. V rámci jednotlivých krajín EÚ-28 je práve na Slovensku považovaný za najmenej významný. Od roku 2013, kedy prístup k financovaniu považovala takmer pätina (18 %) MSP zo Slovenska za najzávažnejší problém, **dochádza k postupnému poklesu, čo indikuje kontinuálne zlepšovanie prístupu MSP k zdrojom**

financovania. Aktuálna hodnota (3 %) zároveň predstavuje historicky najnižšiu úroveň od roku 2009.

MSP na Slovensku považujú za **najvýznamnejší problém dostupnosť kvalifikovanej pracovnej sily a skúsených manažérov (37 %)**. V porovnaní s EÚ-28 je to viac o 12 p. b. Iné problémy uviedlo 17 % MSP a silné konkurenčné prostredie je najväčším problémom pre 12 % slovenských MSP.

MSP na Slovensku najintenzívnejšie využívajú alebo uvažujú nad využívaním financovania svojho podnikania tri základné zdroje. **Povolené prečerpanie bankového účtu alebo kreditná karta** je najrelevantnejším zdrojom financovania pre 59 % MSP na Slovensku a 52 % MSP v krajinách EÚ-28. Pre viac ako polovicu MSP na Slovensku (55 %) je dôležitým zdrojom financovania **lízing** a pre ďalších 44 % sú to **bankové úvery**. V porovnaní s EÚ-28, **MSP na Slovensku výraznejšie zaostávajú vo využívaní takých foriem financovania ako sú granty alebo rizikový kapitál.**

Graf 25 Relevantné zdroje financovania pre MSP na Slovensku a v EÚ

Zdroj: Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE)

Z výsledkov prieskumu vyplýva, že **v období od apríla do septembra 2018 požiadalo o bankový úver 17 % MSP so sídlom na Slovensku** (v EÚ 25 %). **O bankový úver nepožiadalo z dôvodu možného odmietnutia 6 %** z oslovených MSP a ďalších 41 % firiem nežiadalo banku o poskytnutie bankového úveru z dôvodu dostatočných interných zdrojov.

Z celkového počtu malých a stredných podnikateľov zo Slovenska, ktorí v priebehu od apríla do septembra 2018 žiadali banku o poskytnutie bankového úveru bolo **59 % podnikateľov plne uspokojených**, čo je o 14 p. b. menej ako u respondentov za EÚ-28. **Žiadosti o bankový úver boli zamietnuté v prípade 10 % MSP zo Slovenska** (v EÚ-28 to bolo 5 %). Čiastočne uspokojených bolo 6 % MSP. Bankový úver odmietlo z dôvodu vysokých nákladov (spojené s poskytnutím a splácaním úveru) 3 % podnikov. To znamená, že **celkovo 20 % slovenských malých a stredných podnikov nedokázalo získať požadovanú výšku bankového úveru**. Na úrovni EÚ-28 to predstavovalo 18 %.

V období od apríla do septembra 2018 evidovalo **zvýšenú potrebu bankového úverového financovania 15 % MSP zo Slovenska**. Nezmenené požiadavky deklarovalo 67 %

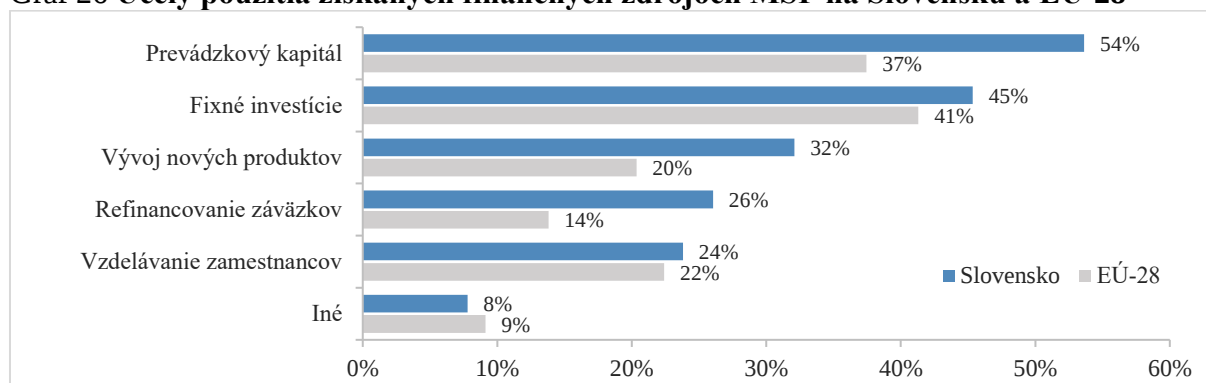
predstavitel'ov malých a stredných podnikov. V prípade potreby využitia externých foriem financovania **pri rastových ambíciách podnikania by dve tretiny (66 %) slovenských MSP preferovalo práve bankový úver** a pätina (20 %) úver od iných zdrojov. Len 1 % oslovených MSP uprednostňuje možnosť kapitálových investícií, čo len potvrdzuje skutočnosť, že trh kapitálového investovania je v SR nerozvinutý a je charakterizovaný nízkou mierou dopytu aj ponuky.

Podľa 38 % oslovených MSP na Slovensku neexistujú žiadne zásadnejšie prekážky pri prístupe k financovaniu. Nedostatočné záruky považuje za najdôležitejší limitujúci faktor 20 % MSP. Pre 12 % respondentov zo Slovensku sú najzávažnejšou bariérou pri prístupe k financovaniu náklady spojené s financovaním, vrátane úrokových sadzieb a cien. Nasleduje zložitá administratíva (10 %) a znížená kontrola nad podnikom (3 %).

Viac ako **polovica MSP zo Slovenska (54 %) využila získané finančné prostriedky ako prevádzkový kapitál.** Značná časť malých a stredných podnikateľov (45 %) použila získané prostriedky **na zabezpečenie investícií do nehnuteľností, strojov alebo zariadení.**

Približne tretina (32 %) podnikateľov investovala finančné zdroje do vývoja nových produktov alebo služieb a 26 % na refinancovanie svojich záväzkov. Do oblasti vzdelávania a nábory nových zamestnancov smerovali získané finančné prostriedky v prípade 24 % MSP. Ďalších 7 % podnikov ich použilo na iné účely.

Graf 26 Účely použitia získaných finančných zdrojov MSP na Slovensku a EÚ-28

Zdroj: Survey on the Access to Finance of Enterprises (SAFE)

Investície v členských krajinách EÚ

Investície v krajinách eurozóny rástli v roku 2017 najvyšším tempom od roku 2007, k čomu prispelo množstvo faktorov od vyššej ziskovosti firiem až po globálne oživenie hospodárstva. Aj to bol jeden z dôvodov prečo Európska komisia rozhodla realizovať na prelome rokov 2017 a 2018 kvantitatívny prieskum (súčasť prieskumov Flash Eurobarometer) **zameraný na hodnotenie doterajších skúseností firiem s investíciami.** Predstavitelia podnikateľských subjektov v jednotlivých krajinách EÚ-28 mohli vyjadriť svoje postoje k:

- situácii ich firmy v oblasti investícií: či sú schopní uskutočňovať všetky alebo len niektoré z požadovaných investícií
- prekážkam, ktorým čelili pri investovaní, konkrétne: podmienky dopytu, kapitál a trhy práce, zdaňovanie a jednoduchosť podnikania.
- nedávnym reformám podnikateľského prostredia, ktoré ovplyvnia investičnú stratégiu firiem.

Prieskum bol realizovaný na celkovej vzorke 10 626 podnikov rôznej veľkostnej kategórie. **Zo Slovenska bolo do prieskumu zapojených 400 podnikateľských subjektov, pričom až 99,8 % tvorili malé a stredné podniky.** Z tohto dôvodu budú nižšie prezentované výsledky interpretované za kategóriu MSP.

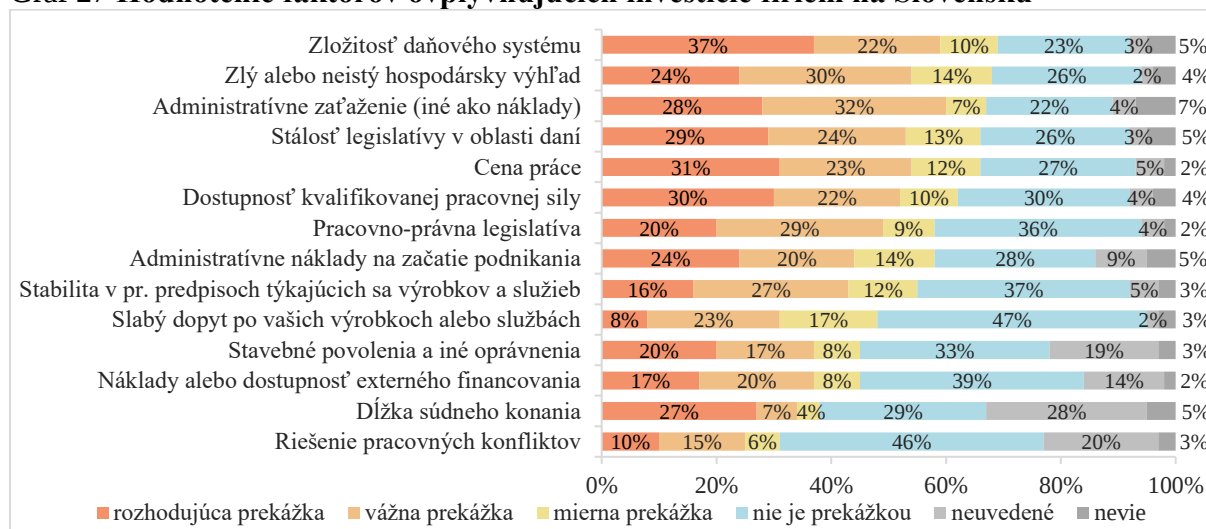
Z výsledkov prieskumu vyplýva, že len 11 % MSP zo Slovenska bolo schopných uskutočniť všetky požadované investície. Ďalších 28 % oslovených firiem uskutočnilo len niektoré z potrebných investícií. Celkovo to predstavuje **39 % MSP, ktoré uviedli, že boli schopné realizovať aspoň niektoré investície (v EÚ až 53 %).** Takmer polovica zástupcov MSP (47 %) nemá v aktuálnom štádiu podnikania potrebu ďalších investícií a **11 % deklarovalo, že ich firmy nie sú schopné uskutočňovať žiadne investície.**

V medzinárodnom porovnaní existuje značný rozdiel v podiele podnikateľských subjektov, ktoré sú schopné uskutočňovať investície. **Najvyšší podiel firiem, ktoré boli schopné realizovať aspoň časť z potrebných investícií je v Rakúsku (73 %), Nemecku (71 %) a na Malte (70 %).** Slovensko sa 39 % umiestnilo medzi krajinami EÚ s najnižším podielom, spolu so Spojeným kráľovstvom (35 %) a Írskom (37 %).

Slovenským MSP bráni v investíciách najmä zložitý a neprehľadný daňový systém. Myslia si to viac ako dve tretiny (69 %) oslovených podnikateľov. **Neistý alebo zlý hospodársky výhľad** v najbližšom období predstavuje prekážku v ďalších investíciách pre 68 % MSP. Medzi ďalšie prekážky, ktoré negatívne ovplyvňujú investičné zámery malých a stredných podnikov na Slovensku patrí aj vysoké **administratívne zaťaženie - iné ako náklady** (67 %), **nestálosť legislatívy v oblasti daní** (66 %) a najmä v poslednom období dynamicky sa zvyšujúca **cena práce** (66 %). Podľa 62 % zástupcov MSP má na investície slovenských firiem značný vplyv aj faktor dostupnosti kvalifikovanej pracovnej sily. Pozitívnym javom je, že pre takmer polovicu (47 %) MSP nepredstavuje faktor **slabého dopytu po ich výrobkoch a službách žiadnu bariéru v investíciách na Slovensku.**

Podnikateľské subjekty z krajín EÚ sú vystavené podobným prekážkam pri investovaní ako MSP na Slovensku. Medzi prekážky investovania respondenti najčastejšie uvádzali cenu práce (69 %), zlý alebo neistý hospodársky výhľad (68 %), zložitost' daňového systému a administratívne zaťaženie (67 %).

Graf 27 Hodnotenie faktorov ovplyvňujúcich investície firiem na Slovensku

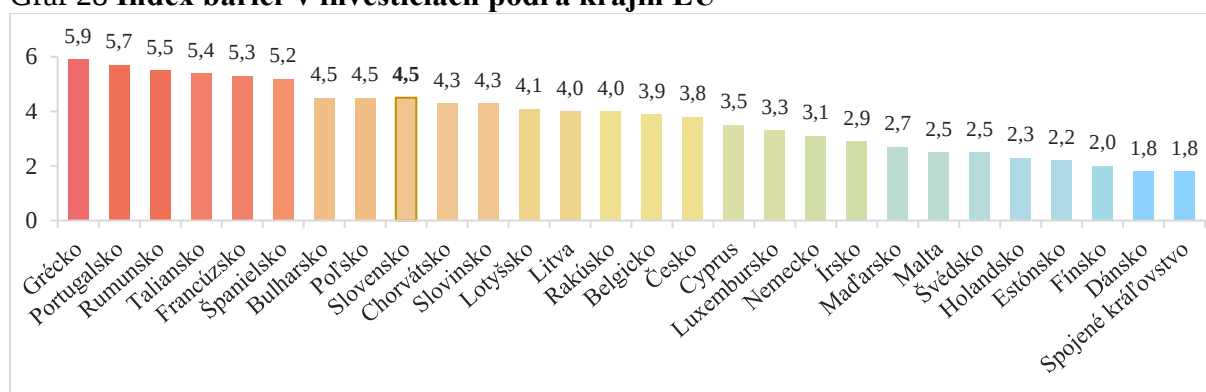

Zdroj: Flash Eurobarometer 459; Investment in EU Member States

Takmer polovica (49 %) zástupcov MSP si myslí, že reformy podnikateľského prostredia, realizované na Slovensku počas predchádzajúcich dvoch rokov, nebudú mať žiaden vplyv na investičnú stratégiu ich firiem. V skupine podnikateľov, ktorí predpokladajú určité vplyvy na investície jasne prevládajú obavy z negatívnych dopadov (31 %) nad pozitívnym vplyvom zmien (7 %). Slovensko sa tým zaraduje medzi krajiny EÚ (Rumunsko, Grécko, Poľsko a Česko) s najväčším podielom firiem očakávajúcich negatívne vplyvy na ich investičné stratégie. Medzi EÚ-28 len mierne prevláda podiel podnikateľov s očakávaním negatívnych dopadov (19 %) nad pozitívnymi (16 %).

Podľa sumárneho indexu investičných bariér (zložený zo všetkých 14 hodnotených faktorov vyššie) Slovensko dosiahlo hodnotu 4,5 bodu v intervale 0 – žiadne prekážky až 10 – zásadné prekážky. V EÚ preto patrí do skupiny krajín s nadpriemernou úrovňou prekážok pri investíciách firiem (v EÚ-28 dosiahol index 4,1 bodu). Výsledky prieskumu naznačujú, že väčším prekážkam čelia najmä krajiny Južnej a Západnej Európy, napr.: Grécko, Portugalsko, Rumunsko, Taliansko, Francúzsko a Španielsko. Naopak, menšie prekážky pri investíciách pociťujú podnikateľské subjekty v krajinách Severnej Európy, ako: Dánsko a Spojené kráľovstvo (1,8 bodu).

Graf 28 Index bariér v investíciách podľa krajín EÚ

Zdroj: Flash Eurobarometer 459; Investment in EU Member States

Záver

Podnikateľský sektor sa v roku 2018 vyvíjal v podmienkach relatívne vysokého ekonomického rastu, pričom jeho tempo bolo v monitorovacom období dvojnásobne vyššie v porovnaní s tempom rastu dosiahnutým v EÚ alebo v Eurozóne. Hrubý domáci produkt SR medziročne vzrástol o 4,1 %. Na dynamiku rastu pozitívne vplýval primárne domáci dopyt a investičná aktivita súkromného a verejného sektora. Rast ekonomiky Slovenska mal pozitívny vplyv na zamestnanosť, čo sa prejavilo na poklese miery nezamestnanosti, ktorá dosahovala úroveň 6,6 %. V medziročnom porovnaní ide o pokles 1,5 p .b., pričom bol zaznamenaný pokles miery nezamestnanosti vo všetkých krajoch SR. V medziročnom porovnaní došlo aj k miernemu poklesu počtu aktívnych malých a stredných podnikov o 1,3 % (celkovo tak bolo 559 841 aktívnych podnikateľských subjektov), ku ktorému prispel medziročný pokles počtu mikropodnikov. Napriek tomu dosahujú najvýznamnejšie zastúpenie na celkovom počte aktívnych podnikateľských subjektov (96,8 %). Z regionálneho hľadiska dlhodobo pretrvávajúca prevládajúca koncentrácia MSP v Bratislavskom kraji (21,9 %). V sledovanom období bola z pohľadu veku viac ako polovica fyzických osôb – podnikateľov vo veku od 30 do 49 rokov. V rámci fyzických osôb – podnikateľov zároveň pokračuje pozitívny nárast zastúpenia žien (29,2 % v roku 2018).

Priaznivý ekonomický vývoj v roku 2018 sa premietol do ekonomických ukazovateľov sektora MSP. Pridaná hodnota malých a stredných podnikov medziročne vzrástla až o 11 % (na úroveň 24 179 mil. Eur), čo je najvyšší zaznamenaný rast za posledných 8 rokov. Viac ako 2/3 z pridanej hodnoty MSP vytvorili podnikateľské subjekty pôsobiace v odvetví priemyslu, obchodu a obchodných služieb. V sledovanom období došlo aj k zvýšeniu ostatných ekonomických ukazovateľov MSP – hrubej produkcie (o 7,8 %) a zisku pred zdanením (o 18,4 %). Ďalšou pozitívnou skutočnosťou je medziročné zvýšenie tempa rastu vývozu MSP, ktoré možno považovať z pohľadu posledných troch monitorovacích období za najvyššie. V rámci teritoriálnej štruktúry vývozu MSP je kľúčovým trh EÚ. Len 9 % z celkového vývozu MSP zo Slovenska smerovalo do krajín mimo EÚ. Táto skutočnosť poukazuje na potrebu výraznejšej podpory malých a stredných podnikov v danej oblasti. Na druhej strane investičná aktivita malých a stredných podnikov nenadviazala na pozitívny trend v posledných rokoch. Pokles objemu investícií poukazuje na možné spomalenie ekonomickej výkonnosti MSP v budúcnosti.

Podpora MSP sa v uplynulom roku uskutočňovala predovšetkým zo zdrojov štrukturálnych fondov Európskej únie a zdrojov štátneho rozpočtu, čiastočne aj z iných zdrojov. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch prevládala nenávratná pomoc vo forme grantov. Na podporu sektora MSP boli zamerané aj ďalšie nástroje, napr. na podporu zamestnanosti za ÚPSVaR, ktoré sa realizujú prostredníctvom aktívnej politiky zamestnanosti a politiky trhu práce. V roku 2018, z pohľadu podielu na celkovom objeme čerpaných prostriedkov z vyzbieraných podkladov, dosiahli najvyšší podiel granty EÚ (35 %), úvery zo zdrojov ŠR (19,7 %), pomoc na podporu zamestnanosti za ÚPSVaR (13,5 %) a úvery s podporou EÚ (11,2 %). Podiel podpory MSP v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky dosiahol 7,5 %, záruky 5,6 %, stimuly, daňové a colné úľavy 3,4 %. Dotácie zo ŠR dosiahli v sledovanom roku 3,4 % podiel na celkovom čerpaní a rizikový kapitál 0,8 %. Z hľadiska negatívneho vývoja nastala zmena v rámci dotácií zo ŠR primárne z dôvodu, že v sledovanom roku sa prostredníctvom viacerých programov nerealizovalo čerpanie za sledované programy/projekty v porovnaní s vyzbieranými podkladmi z realizovaného čerpania v roku 2017. Významnou pozitívnou skutočnosťou je, že v roku 2018 sa objem celkovej pomoci určenej pre MSP (686 846 194 Eur) priblížila k hodnote spred dvoch rokov (702 798 266,60 Eur), pričom medziročná zmena je na úrovni 200 mil. Eur.

MSP sa považujú za jeden z hnacích síl hospodárstva najmä z dôvodu, že sa významným spôsobom podieľajú na vytváraní pracovných miest, tvorbe pridanej hodnoty a prispievajú tak k ekonomickému rastu. Je preto nevyhnutné aby sa permanentne pokračovalo v procese zlepšovania podnikateľského prostredia vo väzbe na potreby a požiadavky sektora malých a stredných podnikov. V roku 2018 došlo k prijatiu a zmene viacerých významných legislatívnych predpisov podporujúcich podnikanie MSP, medzi ktoré možno zaradiť nový zákon proti byrokracii, ktorý novelizuje radu ďalších zákonov a odbúrava čiastkové povinnosti podnikateľov. Rozsiahla novela katastrálneho zákona si vytýčila za cieľ zrýchliť procesy katastrálneho konania. Nové zákony upravujúce poskytovanie rôznych druhov dotácií a podpôr rozšírili rady prijímateľov podpory o fyzické osoby - podnikateľov, čím sa vytvoril priestor aj pre mikropodniky. Niektoré z prijatých zákonných zmien sa dotkli aj oblasti úpravy podmienok zamestnávania cudzincov na našom území, ako reakcia na riešenie pretrvávajúceho problému absencie kvalifikovaných zamestnancov. Viacerými zmenami prešiel aj Zákonník práce. Novela zákona o odbornom vzdelávaní a príprave chcela tiež pozitívne vplyvať na MSP, pričom odstránila viaceré bariéry. Okrem uvedených pozitívnych zmien, došlo k prijatiu aj takých novelizácií zákonov, ktoré ukladajú podnikateľom určité povinnosti, resp. rozširujú už existujúce povinnosti.

Okrem vyššie uvedených legislatívnych zmien boli za účelom podpory podnikateľského prostredia prijaté aj iné, čiastkové opatrenia, ktoré uvádzame v časti *Legislatívny vývoj*.

V priebehu roka 2018 Slovak Business Agency monitorovala stav a vývoj podnikateľského prostredia, pričom výsledky svojich zistení uverejnila v množstve analytických výstupov, ktoré sa svojou podstatou dotýkali špecifických otázok podnikateľov. Zverejnené analytické dokumenty majú za úlohu okrem mapovania stavu a trendov v rámci jednotlivého zamerania, identifikovať a pomenovať aktuálne problémy v skúmanej oblasti dotýkajúcej sa sektora MSP. V každej z realizovaných analýz sú vyjadrené postrehy a odporúčania, ktoré by vo svojej podstate mali prispieť k prehĺbeniu poznania a možnosti rozvoja, ako aj zlepšenia podmienok malých a stredných podnikov.

Z výsledkov prieskumu GEM 2018 vyplýva zvyšovanie sebavedomia dospeléj populácie (18-64 ročných) v podnikaní. Dobré príležitosti na podnikanie vo svojom okolí vníma 37,4 % respondentov, čo v medziročnom porovnaní predstavuje nárast o 11,6 percentuálnych bodov. V sledovanom roku vnímali respondenti pozitívnejšie aj svoje vedomosti a zručnosti, ktoré sú potrebné pre začatie podnikania. V porovnaní s rokom 2017 je možné na Slovensku označiť vnímanie schopností začať podnikat' ako vysoké (53,3 %, pričom priemer EÚ je 43,8 %). Pozitívne znaky vykazujú výsledky hodnotiace jednotlivé fázy podnikania. Významne sa zvýšil najmä podiel dospeléj populácie, ktorá má záujem v najbližších troch rokoch začať podnikat', medziročne z 9,4 % na 13,7 %, čím presahuje priemer EÚ (11,4 %).

Dôležitým ukazovateľom je kontinuálne zlepšovanie prístupu MSP k zdrojom financovania. Napriek tomu, MSP zo Slovenska aj naďalej zaostávajú za krajinami EÚ vo využívaní grantov alebo rizikového kapitálu a zároveň dosahujú horšie výsledky pri získavaní úverov.

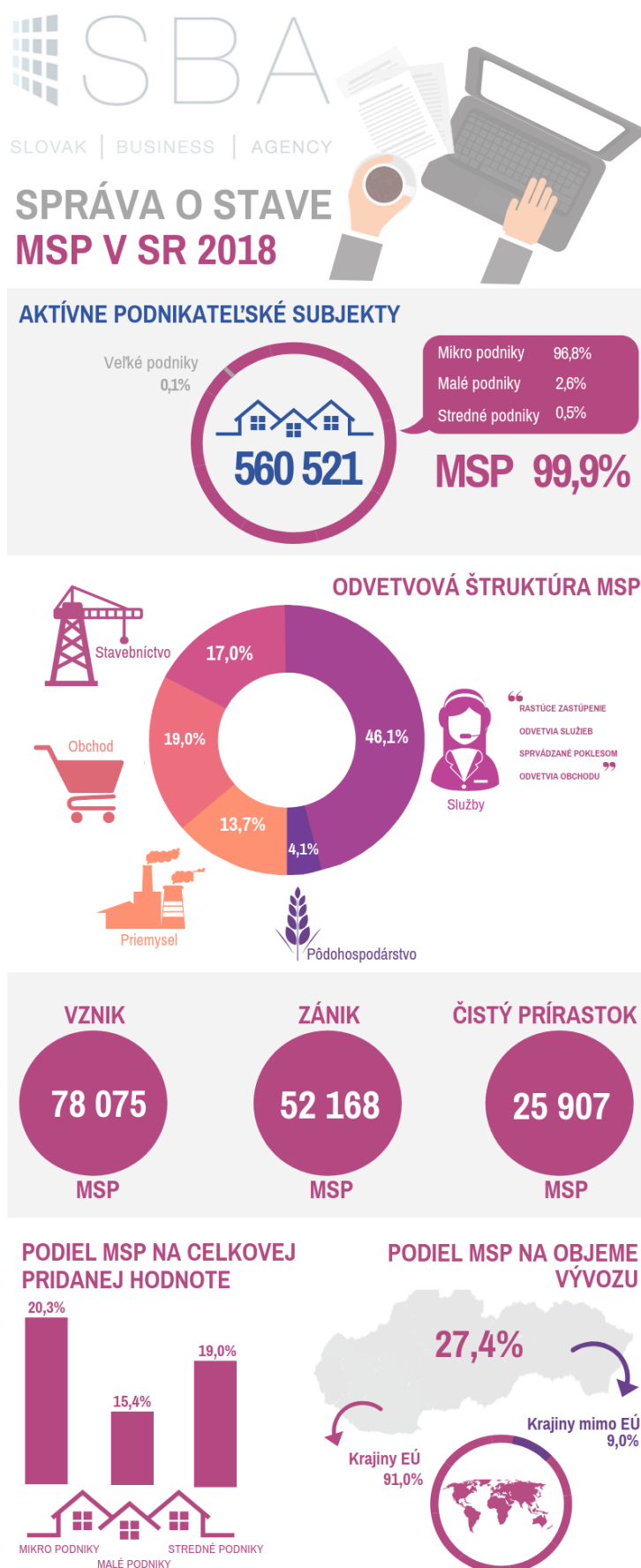
Z realizovaných prieskumov možno identifikovať aj ďalšie problematické oblasti, ktorým malé a stredné podniky čelili v monitorovacom období. Ide najmä o pokračujúci trend nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily a skúsených manažérov. Medzi dlhodobovo vnímané úskalia MSP možno zaradiť nespokojnosť s podmienkami pre podnikanie na Slovensku, najmä v oblasti regulácie pracovno-právnych vzťahov, regulácie cien tovarov a služieb, ako aj v rámci ochrany životného prostredia a častej zmeny v legislatíve. Z prieskumov vyplýva aj skutočnosť, že na Slovensku sa naďalej nedarí v riešení nadmernej administratívnej záťaže, ktorú považuje väčšina MSP za problematickú. Pre mladých podnikateľov sú najväčšími prekážkami v

podnikaní vysoké daňovo-odvodové zaťaženie, administratívne povinnosti a časté zmeny legislatívy. Znepokojujúcou skutočnosťou je, že takmer polovica z oslovených MSP nerealizovala žiadne inovačné aktivity a ani o tom neuvažuje, čo môže byť potenciálne významným prvkom ovplyvňujúcim konkurencieschopnosť a rozvoj sektora malých a stredných podnikov v budúcnosti.

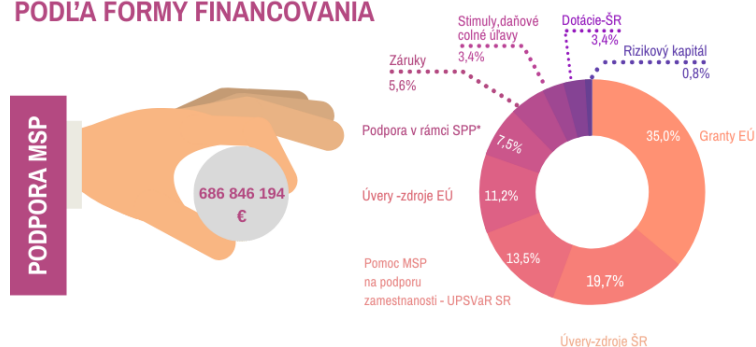
V *Správe* prezentujeme aj výsledky snahy o zlepšenie podmienok podnikania na Slovensku, v ktorej už tretím kalendárnym rokom prispieva Centrum lepšej regulácie. Z pozície člena Stálej pracovnej komisie na posudzovanie vybraných vplyvov pri legislatívnej rade vlády SR a úloh z členstva vyplývajúcich, registrovalo 143 unikátnych návrhov regulácie s vplyvom na podnikateľské prostredie (z celkového počtu 499 unikátnych návrhov regulácie). Aj v roku 2018 pretrvával trend nedostatočnej kvantifikácie nákladov/úspor regulácie zo strany predkladateľov, pričom len v 22 materiáloch boli vyčíslené náklady na reguláciu z už vyššie uvedeného počtu - 143 predložených materiálov s vplyvom na podnikateľské prostredie. CLR vidí priestor v nasledovných oblastiach, ktoré by viedli k zníženiu regulačnej záťaže, pričom v *Správe* sa venuje konkrétnym opatreniam: lepšia regulácia pre MSP, pracovné právo a zamestnávanie, dane a účtovníctvo, obchodné právo, nadmerná byrokracia a právna neistota. Priestor na prezentáciu návrhov na zlepšenie podnikateľského prostredia dostali v *Správe* aj iné organizácie, ktoré navrhujú odstrániť množstvo jednotlivých dielčích nedostatkov, ktoré sa ukrývajú v právnych predpisoch.

Z pozície MSP, ako jedného z kľúčových aktérov v národnom hospodárstve, ktorí sa podieľajú na tvorbe zamestnanosti, pridanej hodnoty a rastu, je žiaduce aby dochádzalo k sektorovému rozvoju. Pre potreby zabezpečenia rozvoja podnikania MSP je nevyhnutné, aby na Slovensku naďalej dochádzalo k zlepšovaniu presadzovania legislatívnych návrhov z oblasti MSP, zvyšovania transparentnosti najmä v procese verejného obstarávania a prijímania ďalších opatrení smerujúcich k znižovaniu administratívnej a regulačnej záťaže. V súlade s potrebami MSP je ďalej potrebné pokračovať v zefektívňovaní podpory MSP. Zároveň je potrebné pokračovať v systematickej spolupráci a v zohľadňovaní návrhov a odporúčaní jednotlivých subjektov vo vzťahu k zlepšovaniu podmienok podnikania a prispievať tak k celkovému zvyšovaniu kvality podnikateľského prostredia na Slovensku.

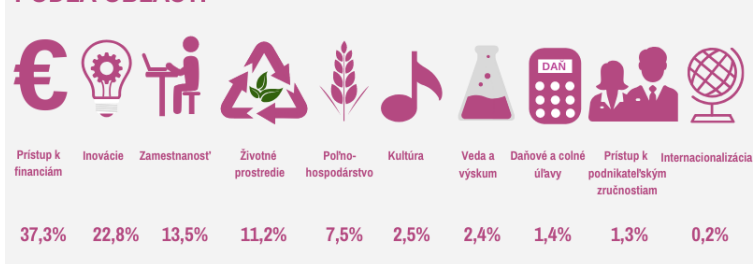
Prílohy: Infografika

PODĽA FORMY FINANCOVANIA

PODĽA OBLASTI

PRIESKUM KVALITY PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA 2018

Prekážky pre fungovanie a ďalší rast MSP
(možnosť viacerých odpovedí)

2/3 MSP

Nespokojných s podmienkami na podnikanie

Štátne zásahy ako prekážka v podnikaní

Oblasti

Pracovnoprávne vzťahy

65,1%

Ceny tovarov a služieb

50,8%

Ochrana životného prostredia

47,1%

1/3 MSP nevie podnikat' bez porušovania zákona

Dôvody

Časté zmeny v zákonoch

49,5%

Neprehľadnosť, nejednoznačnosť zákona

52,8%

REGULÁCIA PODNIKATEĽSKÉHO PROSTREDIA

